

EMLÉKEK

BARSVÁRMEGYE HAJDANÁBÓL

ÖSSZEGYÜJTÖTTE ÉS KIADTA

S Z E R É M I.

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.

1891.

Néhai széplaki Botka Tivadar, hazánk jeles tudósa halála után e sorok írója részesült azon kitüntetésben, hogy letéteményese legyen a nagytudományú férfiú irodalmi hagyatékának. Ösmeretes volt a szakemberek előtt a megboldogult nagy tudós fáradhatatlan munkássága, melynek eredménye számos, érdekesebbnél érdekesebb történelmi közlemény vala; de köztudomású volt foglalkozásának iránya is, melyet az utóbbi években követett volt s mely e nagy tudóst, Barsvármegyének e hű fiát szülőföldje monografiájának megírására buzdította vala.

Minthogy évek hosszú során az idevágó adatok gyűjtésével foglalkozott, általános vélemény az volt, hogy Bars megye monografiája bizonyára sajtó alá elkészülve, ott lesz az iratok között; ebben azonban mindnyájan csalódtunk. A balsors ugyanis úgy akarta, hogy boldogult tudósunk elsőben is egy kötet Barsvármegyére vonatkozó oklevelet, egy kis barsi codexet rendezzen sajtó alá, ezt követte volna maga a mű; ezen kis codex megis jelent volt nyomtatásban, de a szedő gyarló volta miatt hemzsegett a sajtóhibáktól, úgy, hogy majdnem érthetatlenné vált a szövege. Ezen baleset annyira elkedvetleníté szerzőjét, hogy az egész kiadványt, miután minden egyes példánynak czimlapját megsemmisítette volna, oda adta egy szatócsnak ócska papirképen, csak nagyon kevés példánya maradt fenn ezen hiányos műnek; ez valódi csapás volt az akkor már magas kort ért tudósra; kedvencz munkájához többé nem birt a kellő lelki ruganyossággal s tömérdek adatainak halmaza feldolgozatlanul maradt, bizonyára az ő legnagyobb szívfájdalmára.

Találtatott azonban a hátramaradt irományok között egy kisebb barsmegyei monografiaszerű mű. Hosszabb utánjárás

után kitudódott, hogy ennek szerzője Barsi József volt s a mű az Akadémia részéről megbirálás végett 1861 táján néhai Botka Tivadarnak lett kiadva. Ezen kicsiny munka utóbb szerzője által kibővítve, megjelent volt a »Barsmegyei Hírlap«-ban s habár nem mondható kimerítő monografiai munkának, mégis, mert sok tekintetben igen jónak ítéltetett, helyét állja, s így nem válik egyelőre kívánatossá Barsmegye monografiájának újabb megírása.

Ezen körülmény fenforogván, úgy vélekedtem, hogy ha mostanában nem is egyöntetű műben, mégis más alakban egyet-mást azon barsmegyei történelmi adatokból előterjesztheték a nyájias olvasó elé; ha nem is akad bennök sok országos érdekű történelmi adat, legalább közelebbről illusztrálják az efféle kisebb részletek Barsvármegyének sokszor igen zavaros és válságos multját. Az irományok között egy csomag levelezést találtam másolatban, ezt könnyű volt sajtó alá rendeznem, hogy azonban az eredetieket megtekinthessem, személyesen is kutattam Barsvármegye levéltárában s akkor az eddigi gyűjteményt még tetemesen kibővíthettem, mert azt tapasztaltam, hogy boldogult Botkánk korántsem másolta le az összes missilis leveleket, hanem csak azokat válogatta ki, a melyek tartalmukra nézve neki kellettek egyik vagy másik történeti esemény tüzetesebb ismertetéséhez. Ezek lemásolása s rendezése közben még más forrásokból is meríthettem s így az anyag mindinkább felszaporodott. Elhatároztam tehát ezen levelezést, melynek legnagyobb része hivatalos levelekből áll, valamint egynehány más jellegű, de azon korszakból való és azt illusztráló iratot chronologice összeállítani s azokat imitt-amott némi magyarázattal ellátva közrebocsájtani. Nem akarván okmánytárt kiadni, természetesen fölötte hiányos maradt gyűjteményem, a mennyiben a régi időkből levelezések s egyéb iratok az okleveleken kívül csak igen gyéren maradtak fenn; a XV-ik századból egyedül két levél volt rendelkezésemre, a XVI-ik századból is csak kevés, ellenben a XVII-ik századbeli levelekben már bővelkedünk s ezekre nézve csak azt sajnálhatom, hogy ezuttal az összes ezen korból fennmaradt kezem ügyére levő s több-kevesebb érdekléssel biró leveleket ezen közleménybe többé be nem illeszthetem, mert nagyon késleltetné a jelen gyűjtemény megjelenését, valamint hogy a

felvidéki levéltárakban lappangó levelezéseket eddig még csak kevés figyelemre méltathattam, mert azokat lehetőleg mind összeszedve s chronologikus sorrendben a jelen gyűjteménybe beillesztve, bizonyára nagyban hozzájárulnak vala a XVI. századbeli Barsvármegyének élethű képirásához. A fent jelzett mulasztást talán egy későbbi közleményben fogom helyrehozhatni.

Geografiai fekvése is okozta részben, hogy fölötté nehéz időket élt át Barsvármegye; eltekintve a tatárjárástól, mely országos csapás volt, jelesen a hussiták idejében, a kiknek romboló kezei alatt híres hiteles helye, Szent-Benedek klastroma, vára elpusztult, s csak utóbb Mátyás király alatt épülhetett fel ujra; de a legsúlyosabb korszak, már csak azért is, mert tartós volt, a török hódoltság ideje volt, főképpen Esztergom s utóbb Érsek-Ujvár elfoglalása után. De, más tekintetben ugyan, nem kevésbbé nehéz helyzetet teremtettek a Bocskay, Bethlen Gábor, Rákóczi György fejedelmek hadjáratai is Barsnak, a midőn sokszor két oldalról egyenlő szigorú rendeletek, hasonló fenyegetések azok nem teljesítése esetére ugyan az nap érkeztek a vármegyéhez; a Garam bal partjáról az erdélyi fejedelem seregei győzedelmesen közelgetvén, csatlakozásra, felkelésre szólítják fel a vármegyét, ugyanakkor érkezik a nádor kemény parancsa s a koronás királyhoz hűségben maradásra, generalis insurrectira (általános felkelésre) inti, ellenkező esetben az országos törvényekben megszabott szigorú büntetésekkel fenyegeti a kétségbeesett lakosságot, mely parancsoknak, fenyegetéseknek nem kis nyomatékául szolgált a Vágvonalról közelgető német hadsereg; ily kétségbeeső viszonyok közt, a midőn az egész felelősség súlya az alispánra nehezedett, minthogy Barsvármegye ezen korszakbeli főispánjai jobbra másfelé lévén elfoglalva, a vármegyétől távol tartózkodtak, elképzelhető, hogy nem mindennapi élelmesség, tapintat, hogy ne mondjuk diplomacziái furfang kellett ahoz, hogy a két ellenkező irányból egyaránt fenyegető veszélyt elháríthassák; nem is lehet csodálkozni a főbb megyei hivatalok iránt való idegenkedés fölött, a melynek nyoma az azon időből fenmaradt megyei jegyzőkönyvekben bőven fellelhető. Főleg a Lipthay Imre barsi alispánsága alatt írott levelekből olvasható ki ezen dilemmás helyzet, melyből mindazonáltal a jeles férfi még is ki tudott bontakozni, minden káros következmény nélkül.

A török hódoltság idejére nem csekély világot vetnek úgy a járásonként tartott inquisitiók jegyzőkönyve, mely elibénk tárja úgy szólván az összes azon korbeli ispahiák (török hűbéres földes urak) névjegyzékét, valamint a sajátságos rablevelek.

A limitatio elősorolja az azon korbeli összes barsvármegyei birtokos nemességet, melyhez képest a hadiadó elég mérsékeltnek volna mondható, ha nem tekintjük az akkori pénzviszonyokat, de figyelembe veendő a pénznek akkor legalább is 10-szer 15-ször magasabb értéke a mainál, s hogy fölötte nagy volt a pénzhiány.

Legsúlyosabb helyzete, mint feljebb említém, akkor volt Barsvármegyének a török hódoltság idejében, midőn Esztergom, Érsekújvár, utóbb meg már Verebély, sőt rövid időre Léva is török kézre került; ezen időben a magistratus alig mert már magában a megyében közgyűlést tartani, ha csak nem a biztosabb oszlányi járásban, de gyakran még a szomszéd Nyitra és Trencsén megyékben is gyűléseztek »ex metu turcarum«, ahogy akkor szokták mondani. Mindazonáltal meglepő, hogy Kis-Tapolcsány és Hrussó várakat, bár mai fekvésük szerint itélve egyik sem lehetett fölötte erős, sohasem bántották a törökök, a hozzájuk tartozó falvak azon részét, a mely a nyílt Zsitva völgyből könnyen elérhető volt, behódoltatták ugyan, de a hegyek s nagy erdők közé sohasem mentek seregestül, az említett két várat soha sem ostromolták s az ott elterjedő rengeteg erdők az egész alsó vidék lakosságának legbiztosabb menedékhelyül szolgáltak.

A »bújó likak«-ra nézve is felvilágosít bennünket egy »inquisitio«; azon számos földalatti üreg, folyosó, pincze, sőt lakhatóvá tett barlang, a mely úgy szólván az egész felvidék minden falujában még ma is legalább nyomaiban fellelhető, tisztán a török előli menedéknek készülhetett; de hogy sokszor czélt nem értek az oda való meneküléssel a szegény lakosok, fájdalom, azt is látjuk, hogy a menekülők tömegesen oda veszték ezen bújó likakban, lehet, hogy a fojtó levegő, a túltömöttség is okozta, de talán nem egyszer a fölfedezett nyílásban a török kéz által rakott tüzeknek füstje is. Sok helyt mesés népregék fűződnek ezen földalatti folyosókhoz és létezésük egész a tatárjárást ideigig nyulik vissza; lehet, akkor is léteztek ilyen menedékhelyek, de

általános használatba nyilván csak a hosszú törökhódoltsági korszakban jöttek, a midőn a beálló béke daczára is török szokás volt, gyors lovas portyázásokat a hódolatlan határos vidékekre rögtönözni, ott mentül több zsákmányra szert tenni, falvakat felpörkölni s a terrorizmus terjesztése által a lakosságot az önkéntes meghódolásra bírni; a mi, ha nem is helyezte a földmivelő népet valami fölötte boldog állapotba, daczára a sokféle tehernek és adónak, kedvezőbb helyzet volt a folytonos bizonytalan állapotnál, ama rettegésnél, mely a földnépét mindannyiszor elfogta, ha »török hír« terjedt, vagy valamelyik várban vagy kastélyban a török veszedelmet jelző ágyúk vagy taraczkok megszólaltak, a mi akkor igen fontos közbiztonsági intézkedés volt.

Ezen irott emlékek közzétételével igaz, hogy csak nagyon hiányosan világítjuk meg a régen mult idők bonyolult viszonyait, válságteljes viharait, de némi betekintésre talán mégis nyújtunk alkalmat. Megismerkedhetik e jelen mívelt korszak szülöttje az elődök nehéz küzdelmeivel, párhuzamot huzhat a mai, nyugodtan íróasztala mellett dolgozó vármegyei tisztviselő hivatalbeli elődjeinek sokszor fölötte súlyos viszonyaival, a midőn toll helyett kardot kelle forgatniok, sereget szervezniök, adót behajtaniok, élélmezésről gondoskodniok, még pedig serényen, mert nem a fegyelmi eljárás, vagy hivatalok felfüggesztése fenyegette a hanyag tisztviselőket, hanem »poena amissionis capitis et omnium bonorum!« Ezen büntetés a nemes vármegye minden egyes tagját is érhetette, ha kötelességét nem teljesíti vala, pedig a nehéz viszonyok ugyancsak súlyos terheket róttak a törvényhatóság tagjaira! Mai napság a békés adminisztrációt tárgyazó üléseket is gyakran terhesnek tekintik. Egyik-másik jelesebb férfival is megismerkedhetünk e levelek nyomán, kimagasló alakja, elismerésben részesített tehetsége vonzalmat gerjeszt bennünk iránta s talán a tudásvágyat felébreszti az olvasóban bővebb, részletesebb ismertetések iránt; s ha ezen céljt sikerült elérnem igénytelen közleményeimmel, bőven meg vagyok jutalmazva.

A mi a lemásolást illeti *) ismervén azon, ma már a tudo-

*) 1540 után csak ritka kivételes esetben engedi a mai gyakorlat az eredeti levél helyesírását. Tekintve a III. és IV. sz. alatti leveleknek nyelvtörténeti tekintetben fontosságát, ezeket az eredeti helyesírás szerint adjuk.

mányos Akadémia részéről megállapított elveket, törekedtem azokat a mennyire lehetett követni, meghagyván t. i. az eltérő helyesírást ott, a hol az a mai kiejtéstől különböző kiejtést fejez ki, különben pedig a mai helyesírást alkalmazván; ezen eljárás mindazonáltal csak a XVII-ik század kezdetétől fogva származó levelekre alkalmaztatott, az azon korszaknál régiebbeknél betűszerinti hű másolásra törekedtem, már csak azért is, mivel a sokszor nagyon eltérő helyesírásnál gyakran lehetetlen lőn megkülönböztetni, valjon írásbeli, vagy kiejtési variánssal van dolgunk, s így igen könnyen a legjobb akarat mellett a hamisítás hibájába eshettem volna. Ezenkívül a felvidék különbféle kiejtésére is kellett figyelemmel lennem, s nem mellőzhettem p. o. sem a garamvidéki palóczos, de azért magyaros dialectus ismerető jeleit, sem pedig a felsőbb vidéknek, ha nem is szép, de eredeti és erősen jellemző sajátságait.

Ezen nehézségeken kívül az egyöntetű helyesírás keresztülvitelére nézve a legnagyobb akadály az volt, hogy a jelen gyűjtemény egy része régibb másolatok után készült, melyeknél a fent jelzett elvek még nem vétettek volt figyelembe; ezeken változtatni egyáltalában lehetetlen volt, mert az eredetiekkel nem rendelkezhettem.

S z k i c z ó n, 1891-ben.

I.

Nobilis amice nobis dilecte. Quot similem possessionem dare non possumus, mors domini Alberti Regis fecit, sed nec dare volo; in modernis bellis pro utraque possessione sufficiunt per me dati octo centum floreni et propter moderna bella plus ex pecuniis vobis non dabo, nec Keér et Chank modo vobis remittam, necessarii sunt mihi milites; vobis facilius erit vestras possessiones Keer et Chank in minori summa tunc redimere, tamen videndo vestra donatitia jura a fassionibus recessi. Sitis in pace. Ex Leva feria 4-ta post Nicolai Anno Domini 1439.

Petrus de Leva,
Comes Barsiensis.

Külczim: Nobili Georgio de Simony familiari et amico nobis grato.

II.

Nobiles amici nobis dilecti. Quaerimonia vestra, quod aliam possessionem in locum Keér, sicut pater noster vobis promiserat, non dem, locum non habet in moderno desolato statu bonorum, deponatis datas pecunias, reddam vobis vestras possessiones Keer et Chank, non est opus protestationis, aliam possessionem non dabo et sine non redditis octo centum florenis nec Keer remittam. Ex Leua feria 3-a post Petri Pauli Anno Domini 1453.

Ladislaus de Leva,
Comes Barsiensis.

Külczim: Nobilibus Georgio et Ladislao de Simony nobis gratis.

Jegyzet. A fentebbi két eredeti levél mindegyike mintegy 10 centimeter széles és 20 centimeter hosszú papírhártyára van írva s a Simonyi és Varsányi Simonyi család levéltárában őriztetik. Több szempontból nevezetes erekllye. A levelek tárgyát képező birtokok Csank és Kér ma is léteznek Léva közelében s már a XIII-dik században a Simonyi, akkor még csak Varsányi előnevet használó család ősi birtokai közé tartoztak, sőt némely tudós indokolt meggyőződése szerint azon területek közé, melyeket ezen, a Kachuk (*igy*) nemzetségből származott család a honfoglalás alkalmával fegyveres kézzel szerzett volt. A hajdan híres Lévai

család mindinkább elhatalmasodván, nem tűrte várának közeliben az idegen birtokot, a Varsányi és Simonyiak pedig már elszaporodván s ennél fogva vagyonilag is megfogyván nem bírták ki az egyenetlen harczot, ösmeretes hosszú pör keletkezett ezen ügyből, végre is »a lévai farkas elnyelte ezen prédát is« (néhai Botka T. szavai). Nem merjük állítani, hogy ezen két levél bármennyire is biztos azok eredeti volta, sajátkezűleg lett légyen írva, bár mellette szól a fölötte barbár latin nyelvnek magyaros szófüzése. Nevezetes ember volt ezen Lévai Cheh Péter (neve sokszor Cschnek iratik, nyilván mert sokat járt volt Csehországban s a cseh párt híve volt) Zsigmond király híve, hadvezére, macsói bán, erdélyi vajda, főlovászmester, barsi főispán, a sárkányrend vitéze és igen nagy vagyon ura; mint zászlós úr száz vértés lovast állított.

László az előbbinek fia szintén Barsvármegye főispánja volt, vitéz ember, de nagy erőszakoskodások elkövetője; jelesen a sághi conventet egy ízben megtámadta s teljesen elpusztította, a conventnek valószínűleg túlzott bücslése szerint 16 ezer forint kárt okozván annak; nem valószínűtlen, hogy ezen erőszakoskodás indító oka a sághi convent részéről elkövetett birtokháborítás volt, mert Saághon a Saághi, másképp Sárói nemcsok voltak birtokosok, a kik közc a Lévai család is tartozott.

Mind a két levél lapidaris stylusa eredeti a maga nemében; szavai ugyan latinul vannak, de szövege erős magyarságra vall; bizonyára a két főirődekjainak műve.

III. *Tanuk vallása 1563-ból a nagy-sárai erdőre vonatkozólag.*

Tanoságok pynkesd nap előtt vasárnapon iratak.

Býro mate orozýról,

osvald pál orozýról,

osvald István ugyanazon faluról.

philep antal Szódolról, balog ferench jobágya.

Imar ezek ezve . . . egyarant valnak negyen özve. Tugýok, hogy az fegyvernekjeknek az Saray erdőhoz semmi közek nem volt, azert mykor kertek kevetuen, ha atak vettek, ha nem attak, vgyan nem vettek.

Azert az haz, akýt dobo uram vet pynzen, az nem nemes hel volt, hanem parazt hel volt es ado jobagý volt. Kossa albert folsó fegyvernekj, chýchýrý peter vgyan azon faluról, ordody chrýstoph jobagý, ezek eket zemel egyaranth (*így*) valnak, ezek s vgy tanulanak, hogý az fegyvernekýek semmýt nem býrtanak Saray erdoval, hanem mykoron kývetek, ha attak vettek, ha peniglen nem attak, annalkul letenek; tovaba az haz, akýt dobo vram meg vet, azt sem tvgyok hogy nemes hel leth volna, hanem myndettek ado jobagý volt azt jól tvgyok.

Bereczk gergel, Zorát mate, Csiget sebesken, tot myhalý, Szorat gyorgý, Zabo benedek, ezek a farkas ferenchýne jobagy

nagy Sarayk (*más gyakorlott írással* »isti jobagiones dominae Chatherinae reiecti sunt.«)

Chapo Istvan turý pal Jobagya, ezys vgyan azt tanulja, hogý az haz, akýt dobo vram veth, nem nemes hel volt, hanem myndettek ado jobagý volth.

Stephel gyorgý kysvezeleý ezys tanulja, hogý tvgya, hogý a dobo vram jobbagy a makoth es abronchýot el hordotak az Saray erdorul. Ledechý albert, Tamas lórýncý, danit Tamas, Dersený vrban azt kývanja volt levaý gaborýantol, hogy w neký kulon erdoth szakasztana, levaý gaborýan azt felelte ez ellen: hogy valahol az en jobagýom feýze (talán fejszéje?), a týedis el mehet, ha penýglen az en jobagým az týalmasban vagnak haznak epulésérth, azt te neked is szabad.

Ezekýs ezt vallýak, hogý az haz ado jobagý volt. Ez elmult h eztendoben mynd makýat mynd abronchat horton hordota, mýtvlunk penýglen týlva volt.

ev nachaga dobo vram darabantýval orýztete az erdot, es mýnekunk affelee sem volt zabad mennok.

Dersený vrban mýkor bozvnykodýk vala az jobagyokra, levaý gaborýan azt felelte az ellen: halode, mýkorom az the hazadból ketót lepz, ha harmad lepes lýpz, hat az en földemre lepz; ha kertedból ketót harmat lepz, otýs az en földemre lepz; azal býrz, akýt enneked attam, mynd földývel, rýtývel az nemesseghez valoval. Eztýs valjak ezek a zemelyek, hogý levaý gaborýan ideýben sem volt zabad az fegyvernekýeknek az Saray erdoben jarný, sem barmoknak, sem ev magoknak, hanem kevetven mýkoron rea bochatak.

Az ledýchý albertet es galogochý lazlot az dobo vram darabantý talaltak az eló erdon . . . evketh megh es Levara vetek es harmad napýg tartotak ot oket.

Ezek az farkas ferenchjnc jobagý, e kilenchý szemelyek mynd egýarant valnak nagy Sarayak.

A fentebb említett kéztől vannak e következő sorok:

1563 per Nobiles Lazarum Zobonya Iudlium et Ladislaum Lýtassý assessorem nostros in Kýs Thapolchan feria quinta proxima post festum Pentecostes.

Jegyzet. A Barsvármegyei levéltárból. Curiosumképpen közöljük ezt. Az írás maga igen olvasható, (bizonyára Lýtassý László esküdt uram keze), de kevés gyakorlatra vall. A másik gyakorlott írás az akkori vármegyei főjegyzőé lehetett, Boronkay Jánosé.

Vonatkozott pedig ezen tanuvallomás Bessei Farkas Ferencné Thurzó Katalin (később Majthényi Urielné) gróf Thurzó György nádor apjának Ferencznek (később nyitrai püspök, aztán kamarai elnök s főispán lett s protestáns hitre térvén, megházasodott) testvére és Dobó István

az egri hős, barsi főispán, mint Léva vára új ura közötti pörre, Sáró iránt. A tanuvallomás szövegében említett Lévai Gábor ezen Thurzó Katalin testvérét Annát birta feleségül, Léway Gábor elhalálozván, özvegye a híres és hírhedt Balassa Menyhérthez ment férjhez s így ez a kis-korú Jánosnak, a Léway nemzetség utolsó és ifju korában elhalálozott sarjának gyámja lett.

*IV. Hathalmj Pál levele Szelezsényi Gáspár Barsvármegye
alispánjához.*

Zolgálatomat ajánlom kg. mýnth uramnak és sogoromnak. Istenteol kývanok az wj estendeoben k. mjnden jot. Erwl akarek kgd jrnom, hogj ýt az erdeo haton vagjon batjammak Hathalmj Myklosnak valamj jossag, azert vagjon egj pusta falu helnek, kjt mj tilalomban tartottunk, azért ugj minth az Hwllýak es az rendwejek reýa jarnak feoldwnkre, azert enj kgelmetek eleot tudomant tessék, hogj enj az barocj feodet tiltom az wjdekj falwktul, hogj reja ne jartassak marhajokat, mert elhajtattom rola ez napsagtul fogwa rola, az mjt rajta kaphatok; megýnth az fwssj (Fűss) hatara js ig jarnak, kj vagjon eoteot hatar ellen is teolhj (tölhi), setetkwjt, merleki teob efele falwk vannak, kjk reja jartatjak barmokat, erdeokban nagy kart tessnek, kjt meg ert k. Ispannektwl. Azert enj az fwssj erdeot mezeot tiltom Kegelmetek eleot, hogj az wjgiekiek marhajokat era ne hajtsak, mert mjnd marhastwl magatiselhozatom rola enj czekrwl, protestalok, hogj el swynjenek az myenkról, mert az mj falukba vagjon olj, kj ugjan somsedos hataros vele, kjre az eleot sabat volt marhajok rajta jarnj, most penig az somsed hatarwl is elhajtjak. Kerem azert kg., hogj k. ne hagja az segjenieket, az mjkor kegel. az mjbwl meg zalajtwk. Ostan monda Ispánunk, hogj k. valami flor. 1 denar. 30 ker rajtwnk, nem tuda megmondanj, mire kéri kglmetek, azert izenje meg k., annak is meg kel lennj. Isten tartsa meg k. mjnden jowaival. Ez level keot Wjvarban bodog assony honak 9. napian Anno Domini 1580.

Servitor et Affinis Egregiae Dominationis Vestrae
Hathalmj Pál m. p.

Kivül: Ez levél Adassék az Vytezleo Selezený Gaspar Uramnak, Barsvármegye vjce Ispanyanak, nekem Uramnak es sogoromnak.

Jegyzet. Az egész levél Hathalmj Pál sajátkezű írása. Ezen levelet nem annyira tartalma, mint egyéb sajátosságai miatt véltük közlendőnek; hű képét adja a XVI-ik századbeli ingadozó helyesírásnak s majdan az érthetlenségig hiányos szófűzésnek, erre nézve a XVI. század szolgáltatja a legellentétesebb példákat, a mennyiben azon korszakból olyan nyelvkincseket birunk, melyek valódi remekei a magyar syntaxisnak, a magya-

ros stylusnak s viszont a magyar írástudásnak leggyarilóbb példáit is u. m. a fentebbi, de hát a pártviszályok s háborúk ezen korszakában nem tehetett mindenki szert magasabb kiképeztetésre, még az előkelőbbek, jobb móduak sem mindég. A Hathalmyak, mint ősrégi előkelő nemzetség ivadékai, jobbára fegyverforgató emberek valának, H. Pál is, midőn a fentebbi levelet írá, az érsekújvári végvár vitézlő rendjéhez tartozhatott s onnét igazgatta sok oldalról fenyegetett birtokainak ügyeit; két fivére a törökök elleni korszakban esett el; egyik sógora a vitéz Pogrányi Benedek előbb korponai, utóbb nógrádi várkapitány s egy ideig a Hathalmy árvák gyámja volt, másik sógora a hazai történelmünkben ősmertes Thúry György, lévai, utóbb palotai, s utóljára kanizsai várkapitány, ahol a törökök elleni harcban életét veszté.

Harmadik sógoráról eddig nem vala tudomásunk, leveléből azonban látjuk, hogy az Szelezsényi Gáspár Barsmegye alispánja volt, a kihalt Szelezsényi család egyik jeles tagja, ez birta egyik nővérét, minthogy tudjuk, hogy H. Pál felesége Bossányi Borbála volt, Bossányi László leánya.

A Hathalmy család eredetére nézve szicilii származású volt s I. Károly király alatt nagy birtokokat kapott Magyarországon, birt Veszprém, Győr, Nyitra s a mint a levélből látjuk, Barsmegyében is; egyik tagja György szőrényi bán is volt s közülök többen magas hivatalokat viseltek.

V. Forgách Simon bárónak és főpohárnoknak, a nagynevű vitéz és hadvezérnek levele Barsvármegyéhez 1581-ből.

Magnifici, Egregii ac Nobiles Domini, Amici nobis observandissimi. Post salutem et servitii nostri commendationem. Kegyelmeteket erről akarjuk megtalálnunk, hogy az lévai külső palánk úgy annyira elromlott és rothadt, hogy minden nap csak eldőlését várják, tudja pedig Kegyelmetek jól, hogy ez elmúlt esztendőben is noha jó és ép volt az palánk, de azért ugyan nem hagyá az ellenség kísérletlen, hanem megpróbálá, de az Ur Isten megoltalmazá ellenek, mennyivel inkább, ha megértendik, hogy így elrothadt és elromlott, nem hagyják kísérletlen, gondolhatja pedig Kegyelmetek, hogy az palánknak olyan rozsz volta titkon nem lehet, kit ha megpróbálnak és valami gonosz szerencse esnék ez külső palánkon (kitől Isten megoltalmazza), az belsőnek is utánna kellene vesznie, ki miatt az vár is nehezen tartathatnék meg, míg ha meg hatnék, ki miatt az egész föld és az bányák mind elvesznének. Mindezeket Kegyelmetek jól meggondolván Kegyelmeteket kérem s Ő Felsége nevével az mi tisztünk szerint hagyjuk is Kegyelmeteknek, hogy Kgc minden portára vessen négy-négy szál karót és az négy szál karóhoz két-két szekér vesszűt, hogy minekelötte nyakunkban dőljön, építtessük meg; ha pedig Kgtek azt gondolná, hogy nagyobb munka lenne

ez, hogy sem mint Kgtek a mennyivel tartoznék, Kgtek azt ne nézze és ne pöröljön, Kgket jövőendő esztendőben megkiméljük; ha pedig Kgk azt nem mívelné és sietséggel föl nem vetné, Kgk megbocsássa hogy azt kell irnom, de Isten látja, hogy ha Kgtek nem mívelné, hogy nincs mit tennem, hanem hadat kell az Kgtek szegény jobbágyi köziben eresztennem, és úgy erővel reá kényszerítenem. Inkább akarom, hogy Kgtek haragudják reám, hogysen mint az hely elveszen és abból az egész föld; könnyebb Kgteket megengesztelnem azután, hogysen mint az egész föld nyomorúságát szemmel néznem. És ezekről Kgtektől választ várunk. Isten éltesse Kgket. Datum Salgó 19. Martii Anno 81 (az az 1581.)

Forgách Simon Ghimesi m. p.

Jegyzet. Ezen levél egészen a nagy vitéz sajátkezű írása. Írója hazánk történelmének kimagasló alakja. Számtalan csatát vívott és számtalanszor megsebesült, vérét ontá hazájáért. Ritka miveltségre és ildomoságra valló mérsékelt szelid hangú levele ezen XVI-ik századbéli hadvezérnek, mely daczára, hogy szigorú rendeletet, sőt fenyegetést foglal magában, elejétől végig humanus és udvarias, még a XIX-ik században is mintául szolgálhatna.

VI. *Forgách András levele Barsvármegyéhez ugyanazon ügyben, melyben másodizi unokatestvére Forgách Simon országos főkapitány az elmúlt esztendőben írt volt a vármegyéhez.*

A szokott latin cím után: Szolgálatomat irom Kgknek mint bizott szomszéd uraimnak és barátimnak. Továbbá Főkapitány Uram ő Nagysága parancsolja vala, hogy megértvén az Kgk gyűlésének napját, oda Kgk közé mennék és ez helynek fogyatkozási minémük legyenek, Kgknek eleibe adnám. Azért hogy bizonyos okokért és hírekért magam Kgtek közé nem mehettem, im Gyepes Ferenczet (*nb.* ez a Herestyéni Gyepes család tagja volt, mely család régen birtokos volt Barsban és több tisztviselőt adott a vármegyének) Kgkhez küldtem és ő tőle minden dolgot meg ért Kgtek; azért kérem Kgket, hogy az mit én szómmal mond, Kgk higgye meg szavát és az Kgk hazájának megmaradásáért jó választ tegyen Kgtek.

Datum Léva 9-die Januarii 1582.

Kgtek atyafia szolgál

Forgách András Gimessi m. p.

Jegyzet. Ezen Forgách András, a ki a mainap is Ghymesen residáló Forgách grófok egyenes őse, később tábornok, ekkor úgy látszik, hogy lévai várkapitány volt, azon időkben jelentékeny hivatal.

A levél egészen sajátkezű.

VII. *Bocskai István erdélyi fejedelem levele Barsvármegyéhez.*

Stephanus Bocskay de Kys-Maria Divina miseratione Princeps Transylvaniae, Partium Regni Ungariae Dominus et Siculorum Comes.

Reverendissimi sat. *a szokott címzés.*

Nilván lehet és pedig ti Kegyelmeteknek több keresztyén atyáinkfiaival együtt nemzetségünknek régi szabadságáért miképpen indultattunk fel és minemű szerencsékkel s előmenetelekkel látogatott légyen Isten ez ideig bennünket. Mivel hogy penig az dolog annyira ment Isten akaratjából, hogy hadaink immár Kgtek felé közelgetnek, noha nem kételkedünk, hogy sokan kegtek is úgy mint igaz magyarok hozzánk és nemzetségünkhez jó akarrattal nem volna, mindazonáltal akarók mégis Kgteket levelünk által megtalálni, hogy ha kik tőlünk idegenek volnának, értvén jó akaratunkat az közönséges jóból magokat nem vonogatnák és magok kárt magoknak ne tennének. Kérjük azért fejenkint szeretettel és intjük Kgteket, hogy Kgek úgy mint igaz magyarok ilyen jó indulatból ne vonogassa magát, sőt közönségessen az közönséges jóban akarjon . . . egyet velünk.

Serkenjen fel immár Ktek is és tekéntse nemzetségünknek sok időtől fogván való sulyos igáját. Vegye eszébe Kgtek minden szabadságunknak megromlását és hazánknak naponként való pusztulását, és vesse le nyakárul az kemény igát, melyben Isten után Ktknek mostan jó módja vagy, csakhogy Ktek az mi kapitányunkkal Rédey Ferenczczel értsen egyet elhívén Kgtek bizonyossan, hogy valamiből és valamikor kívántatik, mi is minden segítséggel s ortalommal leszünk Kgtknek. Végezetre nemcsak assecurálunk mind papi s mind pedig egyéb rendeket Kegtek közül személye, hiti, jószága, szabadsága és minden marhája felől, sőt annakfölötte minden jó akaratinkat ajánljuk Kgteknek. Ha peniglen Kgek az közönséges jóban velünk egyet nem akar érteni, mi mind Isten, mind pedig az világi emberek előtt ment emberek leszünk, hogy nem mi, hanem Kegtek maga leszen az magok romlásának oka, mert mi általánfogva hogy az alkalmatosságot kezünkől ki nem bocsájtjuk, hanem continuálni akarjuk dolgunkat Istent segítségül híván. Dones Vestras bene et peculiariter valere desideramus. Datum in Civitate nostra Cassoviensi die 14-a Januarii 1605.

Stephanus Bockay m. p.

Michael Kathay, Cancellarius m. p.

(Barsvármegye 1605-iki protocollumában 116—117 lapon.)

VIII. *Rédey Ferencz Bocskay István fejedelem hadvezérének levele Barsvármegyéhez.*

Szolgálatomat ajánlom Nagyságtoknak és ti Kegyelmeteknek fejenként mint nemes vármegyének.

Istentől kívánom Nagtoknak és ti Kegknek országában, vármegyében és minden bizonyos lakóheleiben békességes, egészséges sok esztendeig való szerencsés megmaradásit.

Nagkat és ti Kgket egész vármegyét minémű böcsületes levele által találta légyen meg az Tekintetes és Nagos Bocskay István, az ő Nga becsületes leveléből Ngtok és Kgk megérti bőségesen. Az is nyilván vagy on Ngtoknál és ti Kgteknél, az én kegyelmes Uram minémű derék haddal bocsátott légyen engem erre az földre annakokáért, hogy bizonyosan végére mennék, kicsodák akarnának az keresztyén magyar nemzet ő Nga felindult jó akaratjával egyet érteni és kik nem. Azért az én kegyelmes Uram kegyes és jó akaratból való intése mellett az magyar nemzethez Ngtokat és ti Kgteket kérem mint nemes vármegyét, meggondolván szép lakóhelyeit, szép tartományit, azokban való kedves állapotit, mutassa Ngtok és ti kgtek az én kegyelmes Uramhoz való hűségét és adjon bizonyos jó választ. Tartsa meg az Ur Isten ti Ngtokat és Kgteket sok esztendeig békességgel jó egészségben.

Datum ex Civitate Corponensi 26-a Januarii Anno 1605.

Nagtoknak és kgteknek jó akarattal szolgál

Rédey Ferencz m. p.

(Barsvármegye 1605-iki protocolluma 117 és 118-ik lapján.)

Jegyzet. Ezen levél szoros kapcsolatban vagy on az előbbivel, mert a januárius 14-ikén kelt fejedelmi felszólítást itt nyomban követi hadvezérének nyilatkozata, még pedig már közlelről Korponáról.

IX. *Bocskay István fejedelem levele Zmesskál Jaraszlóhoz, Barsvármegye alispánjához.*

Egregio Hiroslao Zmesskal, Vicecomiti Cottus Barsiensis fideli nobis sincere dilecto.

Stephanus Dei gratia Hungariae, Transilvaniaeque Principes et Siculorum Comes etc.

Egregie fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram. Mivelhogy az pénzre kíválképpen való szükségink vannak, hagyjuk azért kegne, hogy az mely háromezer forént restantia adópénz kegdnél vagy on, azt minden haladék nélkül ide mi kezünkben szolgáltatassa fel kgd; több írásunkat kgd erre ne várja, mert mi Illyésházy urammal immár a felől végeztünk.

Secus non facturus. Datum in libera nostra Civitate Cassoviensi die 6-a Aprilis Anno 1606.

Stephanus m. p.

(Barsvármegye 1606-iki protocollumában 135. lapon.)

X. Bocskay István fejedelem Zmesskál Jaraszlónak, Barsvármegye alispánjának.

Stephanus Dei Gratia Hungariae, Transylvaniaeque Princeps et Siculorum Comes etc.

Generose fidelis Nobis sincere dilecte. Salutem et gratiam nostram. Nyilván vagyon kgdnél, hogy ez elmúlt kassai gyűlésben az Urakkal és az nemes országgal együtt elvégeztük, hogy az dicatorok, exactorok és egyéb privata personák, az kiknek kezekhez az nemes ország proventusai szolgáltattnak, azok ide Kassára az mi kincstartó házunkhoz az restantiákat beszolgáltassák, avagy ahova parancsoljuk oda adják. Mivelhogy penig Turóczvármegyének kgd volt dicatora, hagyjuk és parancsoljuk kgdnek, hogy ez mi levelünk látván, az 1604. esztendőbeli három-ezer magyar forint restantia pénzt, mely immár kgdnél in paratis vagyon, minden késedelem és fogyatkozás nélkül adja az mi hívünk Lőkös László kezibe, hogy mindjárt hozhassa ide az mi kincstartó házunkhoz. Secus non facturus, praesentibus pro sui expeditione reservatis. Datum in libera nostra Civitate Cassoviensi die 1-a mensis Junii Anno 1606.

Stephanus m. p.

Kivül: Generoso Hieroslao Zmesskal fideli nobis sincere dilecto.

(Barsvármegye 1606-iki jegyzőkönyvében 135. lapon.)

XI. Lőkös László Bocskay István fejedelem híve és megbízottja Zmesskál Jaraszló barsi alispánnak.

Szolgálatomat ajánlom kgdnek mint jóakaró uramnak. Isten sok jókkal áldja meg kgdét. Az mi kegyelmes urunk ő felsége engemet Illyésházy uramhoz és több bizonyos helyekre expedíalt vala 2-a die Junii, de viszontag postája érkezék ő felségének, ki által azt parancsolta, hogy Illyésházy uram után ne menjek, hanem az több szükséges reám bizott dolgot késedelem nélkül elvégezvén, ő felségéhez megtérjek; de mivelhogy az Úr Istennek ostroma betegség találta elő, a miatt az hova kívántatik nem mehetek, ím oda küldöm azért kgdnek az ő felsége parancsolatját és intem kgdét az ő flge auctoritásával, kgd az ő flge parancsolatját megolvassván, az szerint resolválja magát és kgd sem napot sem órát nem várván, jöjjön ide Madacsányra hozzám és hozza meg kgd az háromezer forintot. Jobb és könnyebb leszen kgdnek ide hozni,

hogy sem mint Kassára fáradni, mert abban kgd bizonyos legyen, hogy az el nem mulhatik és ha kgd elnegligálja, addig én Kassára nem mehetek, hanem megkönnyebbülven az nyavalyából és efféle restantiáknak beszolgáltatásának terminusa is eljövén, úgy procedálok, az mint az ország végezése tartja és amint ő flge énnekem megparancsolja, ki ha megtörténik, sem ő felségére sem másra aztán kgd ne vessen. Isten hozza ide kgdet jó egészségben. Datum in Madocsány 16-a die Junii Anno Domini 1606.

Kgdnek mindenkor örömet szolgál

Leőkeös László m. p.

(Barsvármegye 1606-iki jegyzőkönyvében 136. lapon.)

XII. Illyésházy István a későbbi nádor, ekkor még Bocskay fejedelem híve levele Zmesskál Jaroslóhoz, Barsvármegye alispánjához.

Generose Domine et Amice observande. Post salutem et servitii commendationem. Im ő felsége az vármegyének levelet irt, felette igen nehézli (*így*) ő felsége s mind az tanács Urak, hogy kgd mind ez ideig csak meg sem rótta az vármegyét, nám az több vármegyékben is mindenütt vagyon hajduság, ugyan megrótták az vármegyéket és be is szedték az pénzt, csak kd mulatta és hallgatta el. Árva megye rakva hajduval, azért ugyan megadta mind az két taxát, de kgd mind ez ideig elhallgatta, sőt az mi restantia volt kdnél, azt sem igazítá el kd. Én nem tagadhatom kd előtt, ő felsége meghagyta, hogy kdet alá küldjem Cassára és hogy az kd házára, jószágára őt vagy hat száz hajdut szállítsak, kik mind az ideig ki nem menének onnan, míg kden mind az rovást, mind restantiát meg nem veszik. Azért úgy gondolkodjék felőle és bizonyos legyen benne, hogy kedet megeszik, ha elejét nem veszi kd és ezeket el nem igazétja. Irja meg azt is kd én nekem, mennyi restantia buza vagyon ott az falukon. Ő felsége hagyta, hogy valami buzát adjak az kd öcscsének vagy atyafia vala (*így*) valami buzát, azért abból deputálok nekie, csak tudjam mennyi vagyon ott; írja meg kd azt is én nekem, mennyit adott Szent-Iványi Uram kezében és mennyi restál ott még kdnél. És kd ezeket hiúságra ne vegye mind ez ideig való leveleimet, mert higgye kd, ő felségétől parancsolat vagyon erről és másképen is megvesszük kden. Isten tartsa meg kdet. Datum in arce Trenchin 30-a Augusti 1606.

Knek jó akaró barátja

Illyésházy István m. p.

(Barsvármegye 1606-iki protocollumában 307-ik lapon.)

XIII. *Gróf Thurzó György nádor rendelete az adóhátralékok
íránt Bars megyében.*

Magnifici etc. Salute et officii nostri commendatione praemissa.

Dum in publica regni Dieta aliisque conventibus de communi tranquillitate, patriaeque conservatione agitur, conclamatur, ab omnibus esse summe necessarium, omnique ope, auxilio viribusque adlaborandum, ut excusso quovis jugo, pristinam libertatem nonnunquam exulantibus communibus votis redintegrare nitamur. Bona haec intentio et carissimae patriae, conjugum, liberorumque salus et permansio omnibus quidem grata, verum dum ad particularia, connumerationem videlicet portarum et dicaturam (*sic*) venit, postposito publico proprium commodum plerique sequuntur, numerum colonorum, suamque substantiam, qua cuique Deus benedixit imminuendo et contributionis administrandae terminum licite transgrediendo. Unde ex particulari nonnullorum putativa videlicet tantus defectus publico commodo resultarat, ut caput cum membris languescere ac pro exiguo quod putarant lucro multiplicem injuriam incurrere cogantur. Nonne ad provisionem confiniorum, unde salutem et incolunitatem regni dependere publico articulo recognoscimus contributio ordinata est? Ex vicinis autem regnis et provinciis cum nullum subsidium prout antea subministretur, milites praesidiarios tanta undique premit egestas, ut prae nimia angustia non solutionis stipendii, victu et amictu destituti nudatis praesidiis dilaberentur, nisi sollicitatione et jamjam exsolvendi stipendii spe eos detineremus.

Non sine stupore autem informamur per Dominos administratores perceptoresque proventuum regionum, quod praetactam contributionem necdum pro primo termino, altero quoque jam imminente esse administratam cum maximo reipublicae detrimento. Quare . . . Dom. Vestras amice obtestamur atque auctoritate nostra palatinali, qua fungimur, strictissime cisdem committimus et mandamus, ut habita praeter omnem moram diligenti inquisitione, anne Vice Comitum, Dicatorum vel aliorum quorumvis negligentia, dilatione aut renitentia tanta diminutionis administrandaeque contributionis jactura facta sit, nos quantocius informare et non solum restantiam primi termini, verum etiam pro imminente secundo termino alteram medietatem contributionis exigere atque ocys manibus eorum, quibus interest, administrare non intermittant. Nam alioquin licet tamquam propria membra neminem laedere intendamus, sed officii nostri ratio et confiniorum necessitas impellant, ut instituta inquisitione in autores tantorum defectuum

diminutae nondumque administratae contributionis severius quam putassent animadvertamus, talesque debita poena afficiamus. Secus non facturi. De caetero optamus. Ex thermis nostris Rayecziansibus die 9-a mensis Septembris Anno dni 1610.

Magnificarum etc.

servitor et amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Bars. Itr. Fasc. I. anni 1610. no. 5.)

XIV. *Kolonics Szigfrid levele Barsvármegye közönségéhez.*

Spectabiles etc.

Kgteknek csak azt akarám tudtára adni, az Budai Passának irtam vala az szegénység mellett, mivel az Császár adóját most szedik az törökök, hogy ne bántaná őket addig, míg Palatinus Uram ő Nga ki nem jön onnan Kassa felől, kire azt irta nekem az Budai Passa, hogy azt ő semmiképen el nem engedheti, hanem minden esztendőben megveszi az török császár adóját az szegénységen és minden háztúl három forintot akar venni, mely Passa levelét Palatinus Uram ő Nagához elküldtem. Azért jó volna, hogy kgtek egész nemes vármegyéül töröködnék Palatinus Uramnál ő Nagánál, ne engedné meg, mert ha azt megengedjük, minden jószágunk pusztán marad. Lássá azért kgtek mit cselekszik, én kgteknek mindenkor szeretettel szolgállok. Éltesse Isten kegyelmeteket jó egészségben. Datum Uyvary 14-a Septembris 1610.

Earundem Dominationum Vestrarum

amicus et servitor paratissimus
S. a Kolonits, m. p.

(Barsvármegye levéltárában Fasc. I. anni 1610 nro. 2. alatt őrzött eredeti levél után.)

XV. *Ugyanaz ugyanoda.*

Spectabiles, Magnifici, Generosi sat.

Kegket levelünk által erről akaránk megtalálnunk, ez elmúlt napokban irtunk vala az Budai Passának egy levelet az ő levelére az szegínségnek hódultatása felől, az mint ő kívánta és kényszerítette az szegínséget, hogy mindjárást bemenjenek és szolgáljanak, és minemő dolgok között mostan alkalmatossága találkozáván, post scriptában irt választ, melynek paráját ím oda küldöttük kgteknek. Azért akaránk kgteknek tudtára adnunk, hogy erre semmiképpen nem kellene engednünk, mert a végezés

ellen volna, és Isten segítségével immár mennyi időtül fogva tartóztattuk is őket. Ezzel Isten tartsa meg kgteket.

Datum Vyuary (Érsekujvár) die 17. Septembris A^o 1610.
Spectabilium, Magnif. etc.

servitor, amicus et vicinus addictissimus
S. a Kolonits, m. p.

Melléklet:

Mi Vezér Hassan Passa sat.

P. S. Az hol penig azt irta Ngod, hogy az szegínséget ne bántanánk se ne erőltetnénk addig, míg ő Fölségétől válasz nem jön, mivelhogy fejek vesztése alatt meghagyta, parancsolta volna nekiek Ngtok, hogy vesztéséghen (vesztégséghen) lennének addig, arra azért nekünk is az feleletünk és választételünk, hogy bátor addig, az míg az mi emberünk alá jön az Fölséges királtúl, várakozást teszünk, s nem bántjuk őket. De az mi kívánságunk ugyan mind most s mind ennek utánna az, hogy az mely faluk ennekelőtte, még az hadaknak előtte is az hatalmas Császáruunknak behódultak és szolgáltak, ezután is behóduljanak. Eltesse Isten jó egészségben Nagdat. Datum Budae 4-a die Septembris secundum vetus Calendarium Anno 1610.

(Eredetije Barsvármegye levéltárában Fasc. I. nro. 4.)

XVI. Kollonias Szigfrid Barsvármegyéhez.

Spectabiles, Magnifici, Generosi, Egregii etc.

Kegket levelünk által erről kelleték megtalálnunk, az Esztergomi Bég mit írjon az hódult szegénység felől, hogy bebocsátanánk az Császár adója felől, de mindhogy ennekelőtte Amhat kyhaival, Bekyr Passával és az Császár deákjával elégeztük volt, hogy az elmúlt Szt.-György naptúl fogva ne adjanak jövendő három esztendeig Császár adóját, mi választ irtunk neki, hogy arra nem szabadítjuk, mert el nagyon végezve és ha így erőltetik az szegínséget, meg nem állhatják az dolgot, hanem el köll futniok, mert immár az szegénység is ahoz tartja magát; akartam kegteknek is tudtára adnom, ha lehetne nem kellene ujobban való adót szegényeknek szereztetni. Azért az kgtek opinióját is akartam értenem felőle, mit deliberálna kegtek is, mert az mi legjobb volna, azt kellene cselekedni; ha az Török ugyan arra torkoskodik (!), hogy megvegye rajtok szegényeken, ki tudja, kicsoda szegény emberek vagy beviszik, avagy valamit kezdenek mást. Azért kgtek írjon felőle, mi tetszik kegteknek, ha ugyan ne bocsássuk be az szegénységet, avagy bebocsássuk. Ezt akaránk kgteknek értésére adnunk. Eltesse és tartsa meg Isten

kegket sokáig jó egészségben. Datum Vyuary die 13. Octobris Anno 1610.

Spect., Magnif., Gen. etc.

servitor et amicus paratissimus

S. a Kolonits, m. p.

P. S. Nagos Uram. Az Császár adója felől, az hatalmas Török Császárnak Vezére Hassan Zerdar Passátúl Csauzok jötenek, és kérem Ngdat, ebben az dologban az szegény hódult jobbágyoknak ide jövedelek szükséges, Nagdat szeretettel kérem, hogy megengedje, mivelhogy az kincstartó is itt vagyon, azért egymás között való végezésért, mivel egy esztendő túl más esztendőig az szegény jobbágy az hatalmas Császárnak adójával és megadással tartozik.

Én Haszan Bégh

mostan Esztergomi heltartó.

(Barsvármegye levéltárában Fasc. I. nro. 38.)

XVII. Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyéhez.

Szokott üdvözlés után. Az Uherczei, Kameneczai és Oszláni Bars megyében lakozó praedikátorok panaszkodnak minékünk azon, hogy Zarembo János ne . . . pap, ki azelőtt Barsi Dekány volt, az ő jövedelmeket elfoglalta volna ő tőlük maga számára. Így lévén azért az dolog, kgket tisztünk szerint intjük, sőt ugyan hagyjuk is, hogy az megnevezett praedikátoroknak jövedelmeket semmiképpen másnak elfoglalni kgk ne engedje, hanem inkább mindenek ellen megoltalmazza és szokott jövedelmeket magok számára percipiálni megengedje és oltalommal legyen nekik, mert az közönséges igazság azt kívánja. In reliquo Dominationes Vrae bene valeant. Datum Posonii 14. Novembris Anno Domini 1610.

Gen. etc.

servitor et amicus benevolus

Comes Georgius Thurzó, m. p.

Jegyzet. Ezen időben Barsvármegye túlnyomó része protestans és pedig ágostai evangelicus hiten volt, csak az alsó vidékén voltak evang. református községek.

XVIII. Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyéhez.

Magnifici etc. Amici nobis observandissimi. Salutem et servitiorum nostrorum paratissimam commendationem.

Felette nagy csudánk vagyon ezen minékünk, hogy értvén kgk az ország végezését a végvárok épületéről, mely mellett mi is immár egynehányszor requiráltuk kgket, hogy az Nógrád építésére rendeltetett gratuitus pénzt épen kiszedvén, az ottvaló

ő Flge kapitánya Filep Morgantaller Uram kezében szolgál-
tatná. De nem tudjuk az okát, mi legyen, hogy kgk sem az
ország constitutiójának, sem az mi sok requisitióknak eleget
nem akar tenni és az hátramaradott gratuitus pénzt nem szedi
ki. Azért még ex superabundanti kgket requiráljuk, sőt tisztünk
szerint ugyan serio parancsoljuk kgknek, hogy meggondolván
elsőben kgk édes hazájában békeséges megmaradását és az közön-
séges jót, mely az végvárok épületétől függ, annakutána az ország-
nak erről való constitutióját, immár az sok panasznak vessen
véget és nullis omnino bonis exceptis tam ecclesiasticis quam
secularibus, az mi hátra vagyon az gratuitus pénzben ott az kgk
vármegyéjében (mivelhogy még csak 150 frtot adott kgk), minden
késedelem nélkül szedje ki és az megnevezett Nógrádi kapitány
kezebe szolgáltatassa, hogy az épületnek az miatt ne legyen fogyat-
kozása. Mert ha kgk ebben egyebet cselekezik, bizonyos legyen
kgk abban, hogy Vice Ispán Uramat ide citáltatjuk és ez nagy
negligentiáról törvényt szolgáltatunk, és az mit az törvény hoz, az
szerint cselekeszünk. Isten tartsa meg kgket. Datum Posonii 9-a
Decembris Anno Domini 1610.

Magnif. etc.

servitor et amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

XIX. *Kolonits Szigfrid levele Mazlyk Alberthez, Barsvármegye
alispánjához.*

Generose etc.

Az jó Isten sok javaival, jó szerencsékkel áldja és láto-
gassa kgdet. Értem Uram az kgd Posonban való létét és hogy
Palatinus Urunk ő Naga az végbeli kapitányokat is mind föl-
hivatta ide Posonban. Reménlem és gondolom az több dolgok
között, az végházaknak építésére való vármegyék segítsége felől
is mostan fog Palatinus Uram ő Nga végezést és intézést tenni,
kérem azért szeretettel fölötte igen azon kgdet, hogy kgd is
advigiláljon szorgalmatosan az dologra, és ez két rendbeli dolog
előkelvén mind egyikből másikból kgd legyen annyi segítséggel,
hogy Léva az többinél hátrább ez két dolog közül mind egyikből
másikból ne hagyassék. Egyéb dolgokból is ha mi olly dologból
az kgd segítsége kívántatnék, kgd ne szánja érettünk való fáradt-
ságát, kit ezután is szolgálhassak meg kgdnek. Ezzel az Ur
Isten tartsa jó egységben kgdet. Datum Viennae 21. die Martii
Anno 1611.

Generosae ac Egregiae Dominationis Vestrae

amicus paratissimus
S. a Kolonits, m. p.

(Barsvármegye levéltárában lévő eredetiről.)

XX. Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyéhez.

Szokott köszöntés után. Minthogy immár Isten kegyelméből az tavaszi idő elközelget és az füvellésnek ideje ezentúl szükséges lesz, bizonyos okokból indíttatván, kíváltképpen pedig azért is, hogy az vitézlő nép rend és határ nélkül az végházaktól messze az füvellés kedviért ki ne oszoljon, mert efféle dologból (Isten kitől oltalmazzon) hirtelen hazánkra véletlen dolog is következhetnék, az ő Flge Lévai és Váczi fizetett katonáit rendeltük az kgk vármegyéjére füveltetni, hogy az míg annak illendő ideje leszen, lovaikat ott füveltessék bizonyos helyeken és messze el ne oszoljanak. Annak okáért kgket szeretettel intjük, sőt tisztünk szerint hagyjuk és parancsoljuk is kgknek, hogy az megnevezett ő Flge két végházbeli katonáinak illendő és előgséges füvelő helyt mutasson kgk az kgk vármegyéjében, kiből az vármegyének is kára ne legyen és az vitézlő rendnek is panaszolkodásra méltó oka ne lehessen. Mely dolgot el is hittünk hogy ez mi requisitióknra kgk sine difficultate meg is cselekeszik. Datum Posonii die 30. Martii Anno Domini 1611.

Spect. etc.

servitor et amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

XXI. Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyéhez.

Köszöntés után. Emlékezhötik kgk róla, az elmúlt esztendőben király Urunk ő Flge bizonyos főcomissáriusi által az hódult faluk határinak eligazításában az töröknél mennyit munkálódott légyen, de mind ez ideig is az dolog véghez nem mehetett köztük, hanem mintegy csüggőben maradt. Annak okáért akaránk kgknek értésére adnunk, hogy mi Litassy Istvánt és Lipthay Imrét küldöttük el az Dunán innét levő hódult és hódulandó faluknak jó módjával hogy végére menjenek, mely faluk nem szabadultanak volt meg az töröktől megvőtt végházakkal együtt úgy mint Fülekkal, Zécsénnel, Nógráddal és az több végházakkal is és kiknek kellessék ennek utánna is az töröknek behódulniok, és az Esztergom várának is az töröktől megvételeig mely faluk szolgáltak mind végig be és melyek állottak el az hódulás mellől, hogy annak jó módjával végére menvén számát lajstrom szerint ide mi nekünk behozzák, kit mi is bizonyosan értvén, azon lajstrom szerint az dologról ő Flgét tudósíthassuk; kiről intjük kgket, hogyha ez megnevezett személyek az dolognak megtudakozására az kgk vármegyéjében is. kgk ellent semmiben ne tartson, hanem minden segítséggel

legyenek nekik, kit mind ő Flge s mind mi jó neven vehessünk kgktól. Ezzel tartsa meg Isten jó egészségben kgket. Posonii 8. Aprilis Anno 1611.

Spect. etc.

servitor et amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. II. anni 1611. no. 9.)

XXII. Gróf Thurzó György nádor Zólyomvármegyéhez.

Szokott köszöntés után. Minémű bizonyos és kiváltképpen való nagy szükség kénszerítsen bennünket az portás vitézlő népnek erre az földre sietséggel való hívására, ha eddig nem értette is, már értse kgk, hogy az Tiszántúl való istentelen hajduság, ki azt a darab földet teljességgel fölrahlá, dúlá, pusztítá, Havasalföldében bement, s ha lehet Moldvára is megyen, de ily intummal ment be, hogy onnét megtérvén békével, ez országban is confusiót csinál. Mely dolgot bizonyára kész is véghez vinni, ha tempestive gondunk nem leszen reá és ellene nem állunk. Ez az oka, hogy azt a vitézlő népet alá kellett hozatnunk. De csudálkozunk rajta, hogy kgk immár is annak intertentióját difficultálni kezdte, holott ha szintén kgk maga szép hazája s nemzete javáért sponte meg nem akarná is tartani, az ország végzése szerint is azokat in omnem fortunac eventum készen kell lenék kgknek necessario tartani. Azért kgket intjük és tisztünk szerint de superabundanti hagyjuk s parancsoljuk kgknek, hogy kgk az kgk vármegyéjétől bocsátot vitézlő népének mindjárt haladék nélkül megfizessen, úgy, hogy idevaló jövetelökben az miatt meg ne késlődjenek, mert ha kgk ez dolgot süketségre veszi és az vitézlő népnek késedelmes jövetele miatt ez országban valami zürzavar avagy utolsó veszedelem következik, nem mi, hanem kgk és az kgk szófogatatlansága leszen oka és annakutánna is kgk adjon számot róla. Secus non facturi. Datum in civitate Eperjesiensi 13. Junii Anno 1611.

Dom. Vrarum Spbilium etc.

Comes Georgius Thurzó, m. p.
servitor et amicus benevolus

(Néhai Botka T. úr hagyatékában.)

XXIII. Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyének.

Szokott köszöntés. Csudálkozunk felette igen azon, hogy az mint ennek előtte megirtuk kgknek, Vácznak épületére semmi segítséggel nem akar kgk lenni. Im most nem régen az töröknek két végháza égett meg, Hatvan és Gyula, de nem úgy építik és

oly resten viselnek azok épületekre gondot mint mi. Azért mégis ujjonnan kgket kérjük és tisztünk szerint hagyjuk s parancsoljuk kgknek, hogy meggondolván kgk ez mostani időnek állapotját, annak fölötté édes hazánkban való megmaradását, az mint azelőtt is irtunk ezen dologról kgknek, kgk Vácznak épületiben legyen minden segítséggel, hogy annál hamarébb épülhessen meg, mert ha kgk az mi requisitiókra az épületben segítséggel nem leszen Váczhoz, nem leszen mit tenni az kapitánynak, hanem vagy akarja vagy nem, hogy az végház el ne vesszen, ki kell küldeni, és minden falukról az jobbágyokat be kell erőltetni, hogy azokkal építsék az végházat hova hamarébb lehet, mert ez közönséges jó s hazánkban s mindnyájunknak megmaradásában jár. Isten éltesse kgket. Datum Cassoviae die 17. Augusti Anno Domini 1611.

Splium sat.

servitor et amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsm. ltr.)

XXIV. Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyéhez.

Szokott köszöntés után. Kgknek ezt akaránk értékre adnunk. Az Erdéli dologban mikor immár az Ur Isten mindenképpen jó progressust adott volna és mindenek szerencsésen succedálnának úgy annyira, hogy az kulcos városok közül több már nem volna hátra az egy Szeben városánál, az holott ő maga Báthory Gábor vagyon, az istentelen hűttől szakadt Nagy András, ki nem régen Báthory Gábort elárulván az ő Flge király Urunk hűségére erős hittel kötelezte magát, ismég megtagadván hűtét, beszökött vala Szebenbe Báthoryhoz, az holott mit végezett s tractált vele, azt csak maga tudja, de most kijöven Erdélyből, az hajduságot sok külömb külömbféle persuasióval maga mellé hajtja és napról napra nevelkedik ereje úgy annyira, hogy az mint most bizonyosan meghozák hírét, az minémű vitéztlő népet nagyobb vigyázásnak okáért az végekből alá hivattunk vala, kik Várad táján voltak, azokat is megverték. Így lévén azért az dolog kgket kérjük és intjük, sőt tisztünk szerint hagyjuk és parancsoljuk kgknek, hogyha kgk maga javát, feleségének, gyermekének és szép nemzetének megmaradását kívánja, mindjárt okvetetlen personaliter insurgáljon és mentől több szerrel mellénk siessen, mert az dolog késedelmet nem szenved. Ha az hajduság az ő hitét, kire ő Flgénék volt már köteles, megállotta, avagy ezután is megállaná és bizhatnék ember hozzájuk, nem volna semmi gondunk, de minthogy állhatatlankodnak, ki tudja, végre is mint kellessék velük procedálnunk, holott most is nyilván való dologban megszegvén hiteket ő

Flge és ez ország ellen támadtak. Ha pedig kgk ezt süketségre veszi és ebből az egész országnak valami romlása és veszedelme következhetik, mi semminek okai nem akarunk lenni. Hisszük azért, hogy kgk maga megmaradásáért mindeneket alacriter praestál és érte több sollicitalást nem vár. Éltesse Isten kgket. Datum Cassoviae 19. Augusti Anno 1611.

Spect. sat.

servitor et amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. II. nro. 6.)

Jegyzet. Ez azon hadivállalat volt, mely Forgách Zsigmond nagy kudarczával végződött.

XXV. Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyéhez.

Köszöntés után. Vettük az kgk levelét és megértettük mit írjon kgk. Hogy kgk az pénzt a kgk lovasinak, kik Erdélyben vadnak, két óra való fizetésekre Viszochány János által elküldötte, azt kgk igen jól cselekedte, az kiről kgknek quietantiát is adattanak és immár mi az kgk katonáinak avval az pénzzel megfizettetünk. De az mi az kgk excusatióját illeti és kérését, hogy ezután immár az katonáknak való fizetésről megmentsük kgket: adná az Ur Isten, hogy ne kelletnék fizetni kgknek, de bizony még az is felette szükséges, hogy az mint ennek előtte is kgket requiráltuk vala, kiki személye szerint insurgálván, hova hamarébb mellénk siessen és ez utolsó országunk veszedelmének eleit vegyük, addig pedig, míg az istentelen hajduság jobban el nem hatalmazik, mert későn leszen akkor oztán, ha kgk is azt az nagy inséget..... érezné, kit az szegény Tiszántúl való..... mert szegényeket ölik, vágják, kinozzák, udvarházukat felverik, marhájokban zsákmányt tesznek, jószágot dúlják, pusztítják és nem tudom mind mennyi sok számtalan iszonyú dolgokat cselekesznek, kik bizony szánakozásra méltók. Hogy azért kgkre is az ne hasson, mégis ujobban kérjük és intjük kgket, sőt tisztünk szerint hagyjuk és parancsoljuk, kgk mindjárt insurgáljon és kiki personaliter az mennél jobb szerrel lehet mellénk siessen, ne hagyjuk édes hazánkat, szép nemzetünket így elrontani és pusztítani, mert bizony higye kgk, utolsó szerencsén forog mostan országunk állapotja. Tartsa meg Isten kgket. Datum Cassoviae 28. Augusti Anno 1611.

Spectab. sat.

servitor et amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. I. n. 30.)

XXVI.

Mászlyk Dávid Uram az vármegye perceptora Bychén (Thurzó György Nádor vára és rendes lakása) való költséget, mikor az vármegye engemet Kosztolányi György Urammal együtt követségbe választott Palatinus Urunkhoz, az vármegye deliberatiójából adott énnekem florenos 8, kiről ő kgmét quietálom. Datum in Kosztolány 2-a die Septembris Anno domini 1611.

Ladislaus Koztholány.

Az követségben peniglen azért jártunk, hogy ő Naga Palatinus Urunk Vácziakot és Lévaiakot (a vár őrségeit érti) pascuálni rendelt volt, hogy ő Naga az ötszáz lovasból minuáljon, kit meg is cselekedett.

(Barsvármegye levéltárában levő eredeti után.)

XXVII. *Gróf Thurzó nádor Barsvármegyéhez.*

Köszöntés után. Az kgk credentialis levele mellett Mazlyk Albert és Liphay Imre Uramék által való izenetét megértettük. Remélttük s kívántatott volna is, kgk ne levéllel avagy követtség által hazánknak mostani szükségeiben succurrált volna, hanem inkább az mi parancsolatunkra kész hadakkal sietett volna ide mellénk. Mindazonáltal kgknek viszontag szóval izentünk, Ő Flge az mi kegyelmes Urunk koronás királyunk nevével és tisztünk szerint is intvén kgket, ha hazájának javát, megmaradását kívánja kgk s valami segítséggel akar lenni, kgk azt ne halaszsa, hanem ez levelünk látván, mindjárást praestálja, mert ha késedelmes kezd az kgk segítség küldése lenni, nem leszen ezután köszönet sem ő Flgétől sem tőlünk. Ezt akarók kgknek megirnunk. Isten éltesse kgket jó egészségben. Cassoviae die 9. Septembris Anno 1611.

Spect. sat.

servitor et amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. I. anni 1610. s. n.)

XXVIII. *Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyének.*

Szokott köszöntés után. Nyilván vagyon kgknél, az hitvány hajduság minémű nagy dúlásokat, fosztásokat és pusztításokat cselekedtek és naponkint cselekesznek az országban, sőt végezték azt, ha előmehetnek ilyekezetekben, hogy az egész nemességet elveszessék és az egész országban birodalmat vegyenek, kire Isten őket nem segíti; mely istentelen cselekedeteket és szándékokat ő Flgének az mi kegyelmes Urunknak mi tisztünk szerint megjelentvén és az végekből való segítséget kívánván,

ő Flge kegyelmességéből nemcsak az végbelieket rendelte segítségül, hanem külső segítségeket is ígért, mely külső segítség felől az minapi kassai gyűlésben kellessék-e bevennünk vagy nem, az itt levő Urakat és vármegyéket megtaláltuk vala, ő kgk az dologról szólván, hagyták volt mi reánk. Mi mindazonáltal nem sietvén az dologgal, közöltük az ittvaló ő Flge tanácsival és fő főemberekkel az dolgot. Tetszett ő kgknek velünk együtt, hogy valami kevés külső segítséget bevegnyünk bizonyos okokkal, kiket ő Flgének is megírtunk; az conditiók pedig ezek: 1. Hogy ha ide jönnek az németek, az mi hirünk és akaratunk nélkül avagy ezen az földön lévő Generalis Uram hire és akaratja nélkül semmit ne cselekedjék. 2. Hogy se végházakban se kerített városokban, se nemes emberek házaira ne szálljanak, hanem vagy mezőben vagy valahova szállítják, ott maradjanak. 3. Hogy pénzeken éljenek és az szegénységet ne rőjják és ne erőltessék semmire. 4. Hogy mindjárást, mihelyt ez mostani dologban ugymint az hajduk compescálásában vég leszén, az mint idejötteknek, úgy ismég visszamenjenek. Minthogy azért ez országnak javára és őtalmára vagyon, főképpen ha az hajduság ennél is nagyobb erőt venne: annakokáért kgket kérjük és tisztünk szerint intjük, hogy ha és mikor az a kevés nép kgk közé elérkezendik, semmi idegenséggel hozzá ne legyen, sőt jó kedvvel lássa és mindenütt békével általbocsássa. De coetero eosdem feliciter valere optamus. Datum Cassoviae 13. Septembris anno 1611.

Spect. sat.

servitor amicus et benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. I. anni 1600.)

XXIX. Forgách Ferencz primás levele Barsmegyéhez.

Spect. sat. Post salutem et servitiorum meorum commendationem. Az kgtek credentialisát nekem megadá Dóczy Lőrincz uram és az izenetet is megmondá. Azért én is ő kegye által választ adtam kgteknek, kgteket kérem, kegtek vegye be méltó declaratiómat és hagyja abba az dolgot, mert nekem úgy tetszik, hogy megértvén mentségemet és ratióimat, kgtek megmaradhat rajta. Ezeknek utánna Isten tartsa meg kgteket jó egységben. Tyrnaviae, 15. Octobris 1611.

Spectabilium sat.

servitor et amicus
Cardinalis Strigoniensis.

(Barsmegyei levéltár Fasc. I. anni 1610. no 26.)

XXX. Draskovich János a Dunán-túli részek országos főkapitányának levele Mászlyk Albert Barsvármegye alispánjához.

Szokott czimzés után. Keglmeknek ezt akaránk tudtára adni, hogy az fegyvereseknek egy része, kik Komáromba vannak, ma az Dunán által költözni kezdnek és ez jövő cseterteken gondoljuk hogy Barsvármegyében érkeznek és Barsra mennek, de bizonyosan meg nem írhatjuk, hol leszen első hálások. Azért jó volna, hogy kgd hova hamarább egy emberét küldené hozzánk ide, az ki kgdnek bizonyos hirt vihetne felőlek. Annak okáért ő fölsége és Palatinus Urunk parancsolatja szerint kgd az éléssel készen legyen, főembereket is hozzájuk rendeljen és eleikbe küldje, az szegénység semmit se féljen, mert meg vagyon hagyva nekik, hogy kárt ne tegyenek, hanem pro competenti pretio éljenek, az kívül az mit az nemes vármegye jó akaratjokból adna nekik. Ezek az kik most mennek, mindenestül 700 lóval ha lesznek. Ezzel az Ur Isten éltesse kgdet jó egészségben. Datum Uyvárii 15. Novembris 1611.

Generosae et Egregiae Dominationis Vestrae

servitor et amicus

J. Draskovith, m. p.

P. S. Ezek után megint 700 lóval mennek, nem is késnek, hanem gondoljuk, hogy ezek is két vagy három nap utánnok érkeznek, ahoz képest az élést úgy rendelje, hogy azoknak is legyen.

(Barsvármegye levéltára eredetije után.)

Jegyzet. Trakostyáni Draskovith János a híres Istvánffy Miklós nádori helytartó és történetíró veje, előbb horvátországi bán, utóbb országos főkapitány, a későbbi gróf Draskovith János nádornak apja s a most is élő gróf Draskovichok őse volt. Korábbi éveiben sokat harezolt a törökökkel a végekben és több ízben győzedelmesen. Meghalt Pozsonyban 1613-ban márczius 11-én.

XXXI. Ugyanannak levele ugyanahoz.

Szokott czimzés után. Nyilván vagyon kgdnél az ő fölsége parancsolatja, kiben megparancsolta volt ő fölsége, azonképen Palatinus Uram, hogy kgtek mind az hidakat megkésztse s mind Commissariusokkal provideálja azokat az fegyvereseket, az kiket ő fölsége Palatinus Urunk ő Naga mellé küld. Én is irtam vala kgdnek ugyan ezen dologról, de kgd nekem semmi választot nem ada reá. Kgdnék azért bizonyosan írhatom, hogy immár az fegyveresek ihol menten-mennek és ez éjjel Udvardon hálnak, legyen azért kgd készen olly emberekkel, az kik az kgtek vármegyéjén

egyik quarterről az másikra jó módjával általvigyék és hogy élést is elegendőt szolgáltatassanak nekik, mert ha ezek megfogyatkoznak élésből, kényszerítettnek kimenni széllel az falukra és így kárt vallana az szegénység miattok, az kinek mind kgték lenne osztán az oka. Ezzel Isten sokáig éltesse kgdet jó egészségben. Datum in Vyvár 17. Novembris Anno Domini 1611.

servitor et amicus
J. Draskovith, m. p.

P. S. Holnap tovább nem mehetnek Tehölynél és Füssnél, ezért kgd ott várja az éléssel és Commissariusokkal.

(Barsvármegye levéltárábeli eredeti után.)

XXXII. Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyéhez.

Szokott köszöntés után. Akaránk kgnékért adnunk, hogy Istennek segítségével az hadak és vitézlő népek kiérkezvén Forgách Zsigmond Urammal (a későbbi nádor) együtt lassan lassan kik még megvadnak az kgc vármegyéből, haza igyekeznek menni, kiknek mi is látván nagy fogyatkozott és kárvallott állapotokat, azonképpen fizetelenségeket is, ez okáért kgdet szeretettel requiráljuk felőle, hogy azok elérkezvén fizetésekre fölötte szorgalmatos gondja legyen kgnék és úgy azoknak, kik még jelen vadnak benne, mind az kik oda maradtanak és házok népe, feleségek, gyermekek, avagy oly atyjafiok vagyon, azoknak érdemlett és jámborúl megszolgált fizetéseket megadja nekik késedelmetlen és minden ellentartás nélkül kgc. Egyebet ebben ne is cselekedjék kgc. Datum in castris ad Thokaj positis die 21. Novembris Ao 1611.

Spect. sat.

servitor et amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. I. anni 1610. no. 32.)

Jegyzet. E levél Forgách Zsigmondnak Báthori Gábor fejedelem ellen indított szerencsétlen erdélyi hadjáratára vonatkozik, a midőn ő Szeben alól kénytelen volt a havasok közé s így nagy veszteségek és nélkülözések közt menekülni s nagy nehezen, megfogyott, tönkre tett seregének maradványaival Máramarosnak végre Kassára érkezett; ezen gyászos és kudarczezal végződött hadjáratának emlékét fentartá ama latin vers »Perge domum Forgách, terget tua tergora korbács«. Takarodj haza Forgách, keni bőrödöt a korbács.

Gyászba borított ezen szerencsétlen hadjárat nem kevés bars megyei házat, mert a levélből kilátszik, hogy sokau vesztek ott el a barsiák közül.

XXXIII. *Serényi Ferencz, Litassy István és Káldy Ferencz követek Barsvármegye alispánjához.*

Generose sat. Az mint kgték minket király Urunkhoz ő fölségéhez penes Credentiales bocsátott volt, mi azt Istennek segítségével exequáltuk és noha valamennyire megkéslelték bennünket az resolútióval az ő fölsége mostani állapotja miatt, de minthogy beszédünk mellett supplicatiónk által is értésére adtuk ő fölségének kívánságunkat, ő flge is atyai kegyelmességéből scriptis resolválta magát és három exemplárt íratott ő flge, az melynek egyikét in specie küldöttük Szala vármegyének, másikat Poson vármegyének, harmadikat Abauj vármegyének; azért minthogy az egész országban vármegyéről vármegyére nem járhattunk s nem is akartunk a vármegyéknek több költséget szerzeni azzal, kgtéknek az mássát megküldöttük, mint egyéb vármegyéknek, kiből kgd az ő flge kegyelmes resolútióját megértvén, az nemes vármegyének értésére adhatja. Isten tartsa meg kgdet jó egészségben. Datum Tyrnaviac die 18. mensis Decembris Anno Domini 1611.

Grae Do. Vrae

servitores et amici paratissimi

Franciscus Seryeni, m. p.

Stephanus Litassy, m. p.

Franciscus Káldy, m. p.

(Barsvármegye eredetije után Fasc. III. anni 1612. no. 9)

Jegyzet. Mi volt ezen supplicatiónak s a reá adott királyi resolúciónak tartalma, nincsen ugyan e levélben megírva; a levél kelte azonban némileg útba igazít bennünket. Minthogy 1611 elején történt a végleges kibékülés Rudolf és Mátyás királyok közt s ez utóbbinak menyegzője 1611-ben december 4-én tartatott, valószínű, hogy ezen küldöttség ott jelen volt s a vármegyék supplicatiójára késedelmesen adott válasz »ő fölsége mostani állapotja miatt«, bizonyára a lakadalmi ünnepélyek miatt késett. A tartalma, úgy látszik, lett légyen az akár az alkotmányos jogokra, akár vallási ügyekre vonatkozó, követelőbb lehetett, mintsem hogy a tartózkodóbb Forgách Ferencz érseknek inyére lett volna, mert erre vonatkozóan tartom annak 1611-iki október 15-én kelt levelét.

XXXIV. *Zmesskal Jaraszló alispán levele Barsvármegyéhez.*

Illustrissimi sat. Hogy Nagtok és kegték közibe az Congregatióba magam Főispán Uram parancsolatjára nem mehetek, Nagtoktól és kgtéktől bocsánatot kérek, mely méltó mentségemet azoktól az kik beteges állapotomat láták, Nagtok és kegték értse meg. Ír Főispán Uram ő Nga én nékem, hogy az Congregatióba bemenvén ő Nga Credentialisát Nagtoknak és kgtéknek be-

praesentáljam és az melyett levelemben denominált személyeket, kik közül Vice Ispán Uram választassék denomináljam, úgymint Liphay Imre, Bossányi György, Tajnay György és Simonyi Gábor uramékat. Ezek közül Nagtok és kgték az Ur Istent ő szent fölségét segítségül híván, Vice Ispánt válasszon. Mégis kérem, Ngatok és kgték ennyiben megbocsásson, hogy be nem mehetek, én mindenkoron Nagtok és kgték szolgája vagyok. Isten éltesse Nagtokat és kgtéket. Datum in Laszkár 8. Maji anno 1612.

Illustrissimorum sat.

servitor addictissimus

Hieroslaus Zmesskal de Domanovecz, m. p.

(Barsvármegyei levéltér Fasc. III. anni 1612. no. 15.)

XXXV. Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyéhez.

Szokott köszöntés után. Minémű bizonyos és kiváltképpen való nagy okokból költetett ez esztendőben az ország gyűlésének differáltatni, érthette kgk, tudnia illik, először, az ő Flge király urunk csehországi királyságra való megkoronázatjáért (II. Mátyás koronázása 1611. május 23-án); 2. Az császár ő Flge halálának okáért; 3. Az római királynak választásáért, kire minthogy ő Flge is egyik elector, necessario fel költetett menni az Imperiumban, az minthogy el is ment. (Különös, hogy a nádor itt nem is reflectál Mátyás candidatiójára s csak mint electorról szól, pedig kevés nappal e levél megiratása után császárnak választatott.) Miérthogy pedig a minémű dicát és taksát az nemes ország az utolsó gyűlésben imponált volt, az csak két esztendeig durált és már eltölt, ő Flge szemei előtt viselvén mind az végházaknak romladozott állapotjokat, azonképen hazánknak sok külömbkülömbféle jelenvaló szükségét is, sokat gondolkodott felőle, mint consulálhasson mindazoknak jobb módjával és az Imperiumba való megindulásának előtte Bécsben létében az magyar tanács-csal (kik nem kevés számuan *így*) voltak az ő Flge mellett) tractálván az dologról, deliberálta azt magában, hogy ilyen kiváltképpen való szükségben mind az egész vármegyéket megtalálja ő Flge és intse arra, hogy hazájokhoz való szeretetjeből non tamquam dicae, sed subsidii nomine pro hoc saltem anno (nem annyira adó, hanem inkább ezen egy évre nyújtandó segélyképpen) annyit praestáljanak, mint egy esztendőbeli dica tönne, mely dologról való ő Flge kgknek irt levelét ím ez levelünkhöz kötte megküldtük kgknek, kiből bővebben megértendi kgk az ő Flge kegyelmes akaratiját és kívánságát. Minekokáért mi is kgket kérjük szeretettel és intjük is, considerálván kgk mind az végházaknak fogyatkozott állapotjokat, kiből az egész országnak

megoltalmazása és tartása dependeál, mind az Magyarországi szent koronának megőrzését s mind pedig egyéb sok számtalan szükségét az országnak, ez ő Flge kívánságától ne legyen idegen kgk, hanem maga javáért és megmaradásiért is ez egy esztendőre, az kit ő Flge kíván kgktól nem úgy mint dicát, praestálja azt az subsidiumot (mert annak ex generali Conventu Regnicolarum kölletik lenni), hanem csak mint subsidiumot, kivel ennyi sok számtalan szüksége országunknak, az mennyire lehet, resarcialtassék, tessék meg az, hogy kgk in bonum publicum mindeneket kész alacriter praestálni és az ő kegyelmes requisitiójának is enged kgk, kit ő Flge is vehessen jó neven kgktól. Ez dologról azért mint resolválja magát kgk ő Flgének, mindjárt mi kezünkhez az levelet..... minket is informálván felőle, úgy hogy az kgk levelét magunk levelével együtt késedelem nélkül küldhessük föl az Imperiumban ő Flge után. Ezzel Isten éltesse kgket. Datum in thermis nostris Rajzensibus die 1. Junii anno 1612.

Magnif. sat.

servitor et amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsvármegyei levéltárban.)

XXXVI. *Gróf Thurzó György nádor Liphthay Imre Barsvármegye alispánjának.*

Szokott üdvözlés után. Az kgd levelét vöttük mind az gratuitus pénznek registromának pariajával egyetemben és megértettük. Azért igen jól cselekedte kgd, hogy azt a regestomot felküldötte és tudósított minket felőle.

Az mi az esztergami Béknek kegyetlenségét illeti az szegénységen, arról mi irtunk egy levelet neki, mennél jobban tudtunk. Kgđ azért küldje meg neki, talán használ szegényeknek. Ezek után Isten éltesse kgdet. Datum in arce nostra Bicsény die 8. Julii 1612.

Gen. ac Egr. Dom. Vrae

amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Eredeti után.)

XXXVII. *Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyéhez.*

Szokott köszöntés után. Mostani irásunk által kgket ez dologról kellett megtalálnunk. Az töröknek az ő természetét s álnok cselekedetét kíváltképpen az elmúlt egynehány esztendőben tudjuk kgk alkalmasint eszébe vehette, úgy hogy mikor alkalmatossága adatott akármi kis rendbeli dolognak is megpróbálására, soha azt nem negligálta. Bizonyára nem kell kételkedni benne

senkinek, hogy mostan is, noha ideig való occasiót látnak, el nem mulatják. Mi lehetne penig az ártásra nagyobb alkalmatosság, mintha látandja, hogy az végházat kiváltképen az lovas vitézlő nép (ki ő neki igyekezetének véghezvitelében nagy obstaculum lehetne) pusztán hagyja és távolítja. Az hódultság állapotja is minemű nyomoruságos karban legyen és mint fenyegetik őket az elrablással, eléggé meg nem írhatjuk kgknek, kiról az kanizsai Zkender Passa mit írjon nekünk, levelét in paribus ím megküldtük kgknek, hogy értse kgk. Hogy azért mind az rablástól való oltalomban és az végházban való vigyázás és szolgálatban is fogyatkozás ne essék, fölötte méltónak és szükségesnek ítéljük lenni, hogy az lovas vitézlő nép ez mostani füvellésnek idején közel maradjon az végházakhoz. Minekokaért kgket mint ennek-elötte most is kérjük és szeretettel intjük, noha úgy vagyon, az ország aboleálta az pascuatiót, de megtekintvén kgk ez mostani nagy szükségét, ne nehezteljen kgk az Lévaiaknak, Nógrádiaknak, Vácziaknak, Damasdiaknak és Verebélícknek Bars és Verebél táján bizonyos füvellő helyt rendelni, az honnét egymás értelem-ből mind az végházakat, keleteket és réveket s az föld népét is jó módjával oltalmazhassák. Megirtuk az felső vármegyéknek, kik az füvelletéstől üresek lesznek, hogy kgknek minden segítségével legyenek, mert ugyan sem volna jó, hogy kgk viselné csak az terhet és az többi meg se érezné. Ez dologgal kgk ő Flgének is kedveskedik, annak fölötte hazájához és nemzetéhez való szeretetét is nem kis részéből iallia (?), kit mi is nagyobb dologban akarunk kgknek szolgálatunkkal meghálálnunk. Eltesse Isten kgket. In arce nostra Bittchensi 8. Maji anno 1613.

Magnif. sat.

servitor et amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsvármegyei levéltárban.)

XXXVIII. Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyének.

Szokott köszöntés után. Ezt akarók kgknek levelünk által értésére adni. Mikor immár azt reménylenők, hogy édes hazánkban legnagyobb békességünk most lenne, szinte is akkor juthat hírünk, hogy Géczy András az Erdélyi fejedelmet elárulván, törökkel akarna Erdélyre jönni, mely híreket noha egynehány felől irtanak minekünk, de mindaddig is valóságosan el nem hitünk, míg nem az maga Erdélyi fejedelem levelét láttuk, melyben mit írjon az török hírekről, levelinek in ea parte leiratván pariaját, ím includálva küldöttük kgknek, megértheti kgk. Azért minthogy ez nem kicsiny dolog, sőt oly, ki országostúl az egész magyar nemzetségnek veszedelmében jár, kgket szeretettel kérjük,

intjük és tisztünk szerint hagyjuk is, kgk mindjárást egyben-
gyűlvén úgy disponálja dolgát és úgy végezzen kgk, hogy ha az
szükség kívánja, vagy personaliter, vagy »a portis« elegendő
segítséget rendelvén kgk, ha az török reá jövend Erdélyre, mind
az erdélyi atyánkfiait az confoederatio szerint megsegíthessük s
mind hazánkat és nemzetségünket contra hostis infestationem
megoltalmazhassuk. Mely dologról mileszen akarhatja és végzése
kgknek, minket arról mindjárást tudósítson, hogy mi is ahoz
képest tudjunk hazánk oltalmáról disponálni, mert alioquin mi
protestálunk mind Isten s mind ez világ előtt, hogyha kgk fel
nem támad és segítséggel nem leszén, mi csak magunk lévén, ha
országunkban ellenség jó, hazánk oltalmazásáról elégtelenek
leszünk kgk segítségével nélkül. Annak fölötté az ő Flge levele
mellett az e napokban irtunk vala kgknek, melyre mindez óráig
kgk semmi választ nem ira nekünk. Azért kgk mindenképpen
resolválja magát ő Flge kegyelmes akaratjáról, hogy az kgk
választételét ő Flgének megküldhessük. Isten éltesse kgket.
Datum in arce nostra Bicsensi die 23. Junii anno 1613.

Spect. sat.

servitor et amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. IV. anni 1613. no. 27.)

Jegyzet. Ekkor már meg volt kötve a szövetség Báthori Gábor
fejedelem s a király között.

XXXIX.

Az említett mellékelt levélnek tartalma ez:

Török híreket mostan Ngdnak nem irunk, minthogy még
csak közönséges hírrel halljuk, mindfelé embereink lévén, ha
bizonyosan végére mehetünk, Ngdnak mindjárást éjjel nappal
értésére adjuk. Hadainknak behozását pedig semmire Ngd
egyébre ne vélje, hanem hallván az közönséges híreket, idején
gondot akarunk viselni magunkra és országunknak megmara-
dására. Mindazáltal Ngtoknak sem árt az confoederatio tartása
szerint parancsolni az vármegyékre mindenfelé, hogy lennének
készen, ha kívántatnék valamiféle ellenség ellen, szegény meg-
romlott országunknak és az egész magyar nemzetnek megmara-
dására viselhetnénk gondot idején, mert félő, hogy az töröknek az
kazallal való megbékélése az magyar nemzetnek meg ne ártson.

Datum in civitate Alba-Julia die 10. mensis Junii
anno 1613. sat.

Gabriel Princeps.

(Barsvármegyei levéltárban.)

Jegyzet. Vess össze azon időbeli egyéb levelekkel.

XL. Jakussith András báró levele Lythassy Istvánhoz.

Generose ac Egregie Domine et Amice mihi observandissime. Salutem ac servitii mei paratam commendationem.

Kgddel ha valahon szembe lehetnék, bizony szívem szerint akarnám, magam sem restellenék két mérföldig avagy háromig kgd eleibe menni, ha mostanában hamar valahon szembe lehetnék kgddel. Hirt kgdnek egyebet nem írhatok, hanem ez elmúlt vasárnap volt Illyésházy Uramnak (t. i. Gáspár gróf, Trencsén és Liptó megyék főispánja, a nádornak Istvánnak főörököse) győrváltása Bychén Thurzó Ilona asszonnyal (Thurzó György nádor leánya), kiket az Ur Isten áldjon meg minden boldog áldásával.

Másodikat azt írhatom kgk, hogy Uram ő Nga (nyilván a nádort érti) ad 12-am diem Augusti Szombatba híja az Tanács Urakat, maga is, Uram ő. Nga 10-a Augusti ott akar lenni; minthogy Trinchinvármegye, Lyptó, Árva uno tenore írtak az Urnak, hogy ők addig semmit nem contribuálhatnak, míg az Articulusokat ő felge nem reformálja, tenorát is ez levélnek kgnek örömet megküldtem volna, de még nincs nálam, hanem minden nap várom, hogy megküldik; de az mint eszembe jött articulatum, elsőben az 6-ik articulusról írtak, ahon a vagyon irva: ut confinia milite hungaro etiam, az az etiam penig olyan ambiguum, hogy praesupponit a németeket; az 7-ik articulusról elfelejtkeztek írnia, de szükséges lett volna ott is emlékezni, hogy autoritását ő Ngának megadták az articulushoz, de mindeneket contra autoritatem cselekesznek; az 35-ikről is írtak, hogy az mint az több atyánkfiai is törekedtek az nemes vármegyéknél az hódoltság felől, hogy ő Naga gondot viseljen és ő fgénél törekedne, hogy két atyánkfiaát bocsátanánk az portára, kik tudnák informálni az török Császárt az Zsitva toroknál való végezésről, mivelhogy ebben az articulushoz az vagyon irva: suppliant etc. ut Sua Majestas eundem tractatum in absentia ejusdem Majestatis per Dominum Palatinum cum adjunctis sibi Commissariis juxta pacificationem cum turcis ad Zsitvatorok factam in effectum deduci curet. Az 37-ről azt írják, ahon Illyésházy asszonyom ő Naga novum judiciumért törekedett és ő fge kegyelmesen ajánlotta magát, az mint az articulushoz is meg vagyon irva az vége felé, videlicet super quo Sua Majestas quoque se clementer et competenter resolvat, de még eddig való sok törekedésére ő fge meg nem adta; item az 40-ik articulusról, hogy azt addálták, hozzá: Sua autem Majestas hanc Novisoliensem causam revidebit, interim ab exemptione supersedeat, maga azon articulushoz oda elől a vagyon irva: quod revisioni Domini Palatini, Consiliariorum omniumque regni judicum ordinariorum etc. ez országnak . . . es

kárára lehet, exaggerálják, gondolom az bányák forognak az vármegyék előtt. Az 43-ik articulusról is conquerálkodnak, hogy ő fgével azt végezték, hogy az imperiumban két követ menjen ő fgével, egyik az praelatus urak közül, másik az secularis urak közül, ut cum praescitu Suae Majestatis az országbeliek adtak volna instructiót nekik; melyről csudálkoznak és nem tudják mire vélni, hogy ő fge az országbelieknek tudtára nem adta. Ezekről írnak Uramnak ő Nagának és keményen elibe adják ő Nagának, minémű hittel köteles az ország szabadságára ő Naga, azonképpen az ő Naga tisztit is, mivel tartozik ő Naga tisztí szerint, mivelhogy ő Naga mint mediator inter regem et regnicolas és tisztí szerint ő Naga tartozik querelas regnicolarum ad aures regis deferre. Ezek a vármegyék elég keményen írtak Uramnak ő Nagának, jóllehet még kegyelmetektől és egyebektől nem láttam az levelet, de talám az is elérkezett, mivelhogy akkor ott nem sokáig késtem, tudom, hogy az több vármegyék is el nem hallgatják, mivelhogy hallom, hogy igen offensusok is, hogy az 6-ik articulusban az etiam az németeket Ujvárba bevitte és német kapitányt is helyezettett belé. Kgdet kérem, hogy kgd irjon én nekem is az ott való állapot felől, mibe vagyon kgek, és az én jóakaróimnak mondja kgd szolgálatomat. Liptay Imre uram ő kge az minémű dolgot reám bizott, úgy mint az recognitionalist, véghez vittem. Ezzel Ur Isten éltesse és áldja meg kgdet. Datum Pruszkii 1. die Augusti Anno 1613.

Gen. ac Egr. Do. Vrae

servitor et amicus

Andreas Jakussith, m. p.

(Barsvármegyei levéltár Fasc. IV. anni 1613. n. 20.)

Ezen báró Jakussith András, Thurzó György nádor veje volt, Judit leányát birván; kir. tanácsos és kinestartó is volt később. Birta Trencsénben apjának Ferencznek a győri alkapitánynak szerzeményét, az oroszlánkői uradalmat, a pruszkai kastélyt, a honnét levelét is keltezi vala; apja volt ama Jakussith Jánosnak, a ki Barsmegye reményteljes ifju főispánját, gróf Forgách Ferenczet 22 éves korában orozva megölette Pruszká közelében, 1647-ben június 23-ikán, mert állítólag feleségével Szmyogh Katával, ki elébb az ő jegyese volt, a szerelmi viszonyt fentartá; ebből készült az ösmeretes néprege.

XLI. Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyének.

Köszöntés után. Ilyen dologról kellett kgek mostani irásunk által megtalálnunk. Az Erdélyi Fejedelem ír nekünk egy levelet, melyben jelenti azt, minémű véletlenül való nagy gond és háborúság kezdi ötöt ismét követni, holott noha ő neki az törökökkel örökkévaló frigye vagyon, mindazonáltal Bethlen Gábor addig

practikált s addig futotta dolgát az töröknél, hogy segítséget nyervén maga mellé nem kevés számú törökkel, tatárral indult Erdélyre, ilyen intentummal megyen penig, hogy ez esztendőben Erdélyt occupálja, Jenőt, Lippát és az több végházakat az töröknek adja. Kivánja azért az Erdélyi fejedelem, hogy a confoederationának continentiaja szerint ilyen kiváltképen való szükségben, főképen az pogány ellen, ki az keresztény névnek nyilvánvaló ellensége s annak vesztét szomjuhozza, megsegítsük, kit felette méltónak ítélünk lenni. De miérthogy mi se az végbelieket, se az kgk népét Császár Urunk ő Flge hire s akarattja nélkül táborba nem szállíthatjuk, nem is expedíálhatjuk sehova, azért im megirtuk ő Flgének, minémű periculumban legyen dolga az Erdélyi fejedelemnek és az vele való szövetség szerint mint kívánjon megsegíttetni mostani ellensége ellen. Nem kételkedünk benne, hogy ő Flge considerálván azt, hogy Erdélyből nemcsak Magyarországnak, de az egész kereszténységnek is könnyen utolsó veszedelme következhetik, az segítségadástól nem lészen idegen.

Kgket azért kérjük és intjük, sőt nádorispánság tisztünk szerint hagyjuk és parancsoljuk kgknek, ha maga javát s megmaradását kívánja kgk, az dolgot siketségre ne vegye, hanem mindjárást minden haladék kívül öszvegyülvén kgk és deliberáljon úgy az dologról, hogy in omnem eventum készen lévén, mihelyen az ő Flge resolutiója érkezik és mi is másodsor megtaláljuk kgket felőle, legottan indulhasson az kgk népe, kinek bizonyos részének ha az végbeliekkal együtt az erdélyi atyánkfiai segítségekre kelletik fordulniok, abban se essék vétek. Annak felette minthogy az török szintén itt hazánkban is az frigy ellen naponkint nem kicsiny dolgokat kezdett próbálni (az mint ez napokban Kálnát és Dalmadot Hont és kgk vármegyéjében elrablotta), legyen annyi népünk, az kivel magunk hazánkot is oltalmazhasuk. Erről penig mit végez kgk és mennyi népet rendel kgk az kgk vármegyéből, minket certificáljon kgk mindjárást felőle. Hisszük is, hogy kgk maga javáért, megmaradásáért azt megcselekeszi. Eltesse Isten kgket. Datum in arce nostra Byttche die 2. Augusti Anno 1613.

Magnif. sat.

servitor et amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. IV. n. 4. anni 1613.)

XLIII. Báthori Gábor fejedelem levele Barsvármegyéhez.

Gabriel Dei gratia Transilvaniae, Valachiae, Transalpinæque Princeps, Partium Regni Hungariæ dominus et Siculorum Comes.

Spectabilis ac Magnifice, Egregii, Nobiles domini amici vicini nobis observandi. Salutem obsequiorumque nostrorum paratam commendationem. Nyilván vagyon kgknél, miúta Isten kegyelmességéből ebben az fejedelemségben helyezettünk, mint igyekeztünk azon, hogy minden szomszéd országokkal és fejedelmekkel az szép egyességet és szomszédságot megtartanók, de kiváltképpen ő fgével az Római Császárral és kgtekkel, kiket mind nemzetségünk és törvényünk is együvé kötelezett, örökösen confirmálnánk, melyet az egymáshoz való szövetségünkkel és szép confoederatióval köztünk kötelesen az elmúlt gyűléskor azt mind ő fge s mind penig kgtek velünk és országunkkal együtt ujabban örökösen confirmálta is, kinek mi mindez ideig és ezután is úgy igyekeztünk minden módon megfelelni, hogy fogyatkozás ex parte nostra ne találkozzék semmiből, sőt az török nemzethez is úgy szabtuk állapotunkat mindenkor, az mint legjobban ítéltük az kereszténységnek javára, az velek initum foedust minden czikkeliben megtartván, soha semmi háborúságra való okot nekik nem adtunk, kik most egy hitvány árulónknak szavára ellenünk támadván, magunk és országunk ellen hadat indítottak és elvégezett szándékját is nyilván megértettük felőlünk, kiből nem csak nekünk, de kgteknek is, sőt az egész kereszténységnek minémű kára következék, kgtek megítélheti, holott ha mi velünk ok nélkül, az kikkel örök foedusa volt, így akar procedálni és az mint elejétől fogván cselekedett, minden nemzetséggel hamis barátságos szín alatt őket elrontván maga alá hajtott, azok mit reménylhetnek, az kikkel csak ideig való bikessége vagyon. Azért hogy mi magunkat és országunkat Istennek segítségéből gonosz igyekezetek ellen megoltalmazhassuk és készületleneknek ne találhassunk, hadainkat elkészítettük és táborba is szállottunk. Mindhogy penig mind Császár ő fgét és Palatinus Uramat ő Ngát ez dolog felől megtaláltuk és ő Fgének is kegyelmes resolútióját, ő Nagának is aszerint válaszát várjuk, kgteket is szeretettel akarjuk requirálni felőle, kérvén azon kgtek és mind az jó szomszédságot, nemzetünket és az köztünk lévő szép confoederatiót is megtekintvén, tartóztatás nélkül ilyen ügyünkben segítségünkre hadait küldten küldje etc. etc.

Datum ex Castris nostris ad Zazsebes positis die 7. mensis Augusti Anno domini 1613.

Spect. sat.

amicus vicinus in serviendum paratus
Gabriel Princeps.

(Barsvármegyei levéltár Fasc. IV. anni 1613. n. 3.)

XLIII. *Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyének.*

Szokott köszöntés. Ennek előtte is irtunk vala kgknek ez dologról, hogy az töröknek Erdélyre való gonosz igyekezetét látván és ide ki is az nyomorult szegénységet mind szüntelen való rablásokkal pusztítván, kgk az mi requisitiónkra mindjárást egybengyülne és végezne arról, mi segítséggel lehetne mind lovas-sal mind gyaloggal hazánknak ilyen állapotjában, úgy hogy kgk magának se fogyatkoznék meg és ha kívántatnék, az confederatio szerint az Erdélyi Fejedelmet is megsegíthetnénk. Mostan azért hazánknak megmaradására néző dolgok végett az ő Flge közel-lévő okos bölcs tanácsit egybengyüjtván és eleget tractálván arról, micsoda jobb módot találnánk ez dologban, végeztük azt, hogy mi innét Komáromba alámenjünk, hogy onnét mind az törökkel, ha kívántatik, az hódoltság iránt tractálhassunk s mind pedig hazánk oltalmára gondot viselvén, Erdélyt is megsegíthessük. Azért minthogy ez dolog késedelmet nem szenvedhet, kgket kér-jük és tisztünk szerint intjük s parancsoljuk is kgknek, meggon-dolván, minémű veszedelemben forogjon Erdély s mind pedig az mi hazánk is az török miatt, kgk mindjárást sok napot és időt arra nem hagyván, egybengyüljön és végezzen arról, mennyi segét-séget ad mind lovast mind gyalogot, úgy hogy az mi magunk személye és authoritása is in praesenti necessitate meg ne gya-lázódjék, hanem az vármegyék népének egy része magunkkal együtt lévén, az törökkel jobb módjával tractálhassunk és hazán-kot oltalmazhassuk s mind pedig Erdélyt megsegíthessük, azon-képen az hódoltságot is, ha az törökkel nem végezhetnénk, rablástúl megoltalmazhassuk. Ebben azért kgk semmi haladékot ne tegyen, mert ha valaha hazájához való jó akaratját és szere-tét megmutatta kgk, mos kívántatik egyszer főképen, hogy megmutassa kgk.

Az minémű lovast, gyalogot akarná pedig kgk fogadni, minthogy kgktől affélék több fizetést kívánnának, cselekedje azt kgk, hogy mennél hamarébb szedjen ki azokra való pénzt, lovas-nak öt forintot óra, gyalognak hármat, mely öt forint hópénz-nek négyét az katonának adjuk, az ötödiket hadnagyok, zászló-tartók és trombitások, dobosok fizetésére fordítjuk és kgk maga perceptorát küldje hozzánk az pénzzel és mi az lovast, gyalogot megfogadván és megis mustrálván, az fizessen nekik, és kgk is ne gondolja azt, hogy másuva fordítjuk a kgk pénzét. Ezt pedig oly rendeléssel vesse fel kgk, hogy az vitézlő népnek mind elég fizetése legyen, ha az szükség kívánja, mert hazánknak veszedel-mében avagy javában jár az dolog és ha az egyszer egyben gyűj-tött vitézlő nép eloszlana, sokkal veszedelmesb lenne az országnak azoknak másszor való egybengyűjtések, melyet hogy kgk hama-

rébb effectuáljon, mégis intjük, kérjük kgket és ugyan parancsoljuk is tisztünk szerint kgknek. Ezek után Isten éltesse kgket. Datum Tyrnaviae 14. Augusti 1613.

Spect. sat.

servitor et amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsvármegyei levéltárban.)

XLIV. Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyének.

Szokott köszöntés után. Ennekelőtte már két rendbeli leve-lünkben is megírtuk kgknek, ez mostani állapothoz képest minemű szükséges légyen az, hogy kgk bizonyos számú vitézlő népet fogadjon, kivel mind maga hazáját oltalmazhassa s mind peniglen ha az szükség kívánja, az erdélyi atyánkfiainak is az confoederatio szerint segítséggel lehetünk. Mely írásunk noha tudjuk nem volt foganatlan kgknél, sőt elhittük, hogy maga javának és megmaradásának tekintetéért is mentől többet lehet, praestál kgk, mindazáltal ő Flge az Erdélyi Fejedelem is mit írjon kgknek és az szövetség szerint mint szorgalmaztassa az szövet-séget, ím levelét megküldtük kgknek. Annak okáért kgket mi is kérjük és szeretettel intjük, sőt nádorispánsági tisztünk szerint hagyjuk és parancsoljuk kgknek, ha maga szép javát, felesége, gyermeke megmaradását szereti kgk, hova hamarébb lehet, késedelmetlen az vitézlő népre való pénzt exigáltassa és az perceptornak kezibe adassa, úgy, hogy az vitézlő népnek megfogadásában fogyatkozás ne essék. Annyi számú legyen penig, hogy mind az magunk személye mellett az hódoltság állapotjának elvégezéséig népe lehessen kgknek avagy az véghez nem menvén, országunkat legyen kivel megoltalmaznunk s mind pedig abból bizonyos részt az Erdélyi Fejedelem ő Flge segítségére bocsáthassunk. Kit hiszünk, hogy kgk az közönséges jóért megcselekeszik. Éltesse Isten kgket. Datum Novisolii 25. Augusti 1613.

Earundem sat.

Comes Georgius Thurzó.

(Barsm. Itárban.)

XLV. Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyéhez.

Szokott köszöntés után. Immár egynehány levelelünk-ből informáltatott kgk mind magunk, hazánk az hódoltság végett az török miatt mint periclitáltassék, azonképpen Erdélynek is álla-potja minemű veszedelmes karba forogjon; kihez képest mi séből kgket régtől fogva sollicitáljuk s kérjük azon, hogy kgk

rendelne annyi vitézlő népet és intézné úgy az porta számot, hogy mind az erdélyi atyámfiait az confederatio szerint lenne kivél megsegítenünk és annak fölötté itt is maradna annyi népe kgknek, kivél ez földet is oltalmazhatnánk. De kgk ez mostani veszedelmes állapotot talám csak középszerű dolognak alítván, nyolcz portátúl akar egy lovast rendelni, ki mint lehessen elégséges ilyen kiváltképvaló szükségre nézve, maga megítélheti kgk, mert ha annak bizonyos és illendő részét az erdélyi segítségre bocsátjuk, az maradékjával mint oltalmazhassuk ez földet, módját nem látjuk. Ez elmúlt napokban az Erdélyi Fejedelem ő Naga is megtalálta kgket levele által sollicitálván az segítséget, most ismét ujobban nekünk ír felőle és jelenté azt, hogy már szintén in extremis vagyunk, mert az török Erdélyben éget, rabol, Lugosnak az várát elégette, az várát hitre megadták és így minden órában súlyosabban vagyunk dolga, könyörög az segítségért és protestál is, hogy ha most (meg)fogyatkozik az kgk segítségével és az miatt Erdélynek és Erdélyből Magyarországnak is veszedelme következik, ő oka ne legyen. Annak okáért kgket mégis ez egyszer kérjük és intjük, meggondolván ebben az maga javát s megmaradását, ha többet nem akar, csak öt portátúl rendeljen egy lovast, azokra való pénzt penig kgk mindjárást haladék nélkül két óra exigáltassa és avagy maga perceptora keziben adja, az ki mustrálja meg az lovasokat és fizessen nekik, avagy küldje mi kezünkbe és nekünk gondunk leszen reá; két óra pedig ez okáért költetik kiszedni fizetéseket, hogy annak utánna Erdélyben lévén az vitézlő nép, nehéz volna onnét kgket sollicitálni. Ha kgk ezt megcselekeszi, jó jóval, hol nem, mi mind Isten és emberek előtt protestálunk, hogy semminek oka nem vagyunk, hanem ha valami véletlen gonosz avagy veszedelem következik kgkre, magára vessen kgk, mert látja Isten, hogy immár az írást is elűntük kgknek. Az confederatus országok örömet fogadnának és küldenének segítséget, de az Erdélyi Fejedelem még most nem kívánja az német segítséget. Éltesse Isten kgket. Datum Bittche die 2. Septembris 1613.

Magnif. sat.

servitor et amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc IV. anni 1613. no. 14.)

XLVI. Báthori Gábor fejedelem Barsvármegyéhez.

Gabriel Dei gratia sat. Hisszük azt, hogy kgknél nyilván vagyunk az mi hazánkban az töröknek minden okadás nélkül való bejövelele és sok kártétele, kinek hogy jobb módjával ellentállhassunk és hadainkat is illendő időre és hasznos szolgálatra

megtarthassuk, jöttünk ki, minden hadainkat éppen velünk kihozván váradi házunkhoz, hogy itt minden felől való segítségünket egybegyűjthessük, kiváltképen pedig confoederatióknak tartása szerint az Római Császár ő Fgje segítségét és az kgtek jóakarátját is ilyen közönséges szükségben mellénk vehessük; minket az török arra kényszerít vala, hogy mi velünk az kereszténységnek és kiváltságképpen Magyarországnak árhasson, kire mind pénzzel, néppel és egyéb maga ajánlásával kész vala minket segíteni, de mi előttünk hordozván keresztény jó indulatunkat és Római császárral ő Fgével, kgtekkel lött confoederatiókat is, sem eddig véteni nem akartunk sem ő Fgének, sem kgteknek és ennek utánna is nem akarunk. Elhittük azt, hogy kgtek fejenként meggondolhatja, hogy az erdélyi mostani állapot nemcsak minket és Erdélyt concernálja, hanem az egész kereszténységet és kiváltképpen kgteket egész országúl egymint közelebb való szomszédokat; az Erdély állapotjából, higgye meg kgtek, hogy kgknek is utolsó veszedelme következhetik, ha Erdély ellen az török praevaleálni fog és ha mi is látandjuk azt, hogy személyünkre és országunkra kevés gondviselés lehet avagy lészen, kénytelen kell nekünk is szegény hazánkra és magunkra illendő gondot viselnünk; értettük kgteknek magától is hozzánk és hazánkhoz való jó indulatját és kész akaratját is, akarók kgket mind állapotunkról certificálni, mind pedig az kgtek jó akaratjának megmutatásának ideje eljövetelét kgteknek értésére adni. Kérjük kgket szeretettel, hogy kgtek mind az maga jövődő javáért, mind pedig az confoederatióhoz való kötelességért és az jó szomszédságért is bocsásson és rendeljen elegendő segítséget, hogy az mi szegény hazánkat ettől az okadás nélkül reánk jött ellenségtől megszabadítván, kgtek is hazájában nyugalomban lehessen és ha kívántatik mi is jövődőben hasonló jó akaratunkkal hálálhassuk meg kgteknek, kgtek is az mi jó akaratunkban és szolgálatunkban semmi időben meg nem fogyatkozik. Ezzel pedig kgtek semmit ne is késsék, mert mi itt kinn semmit nem akarunk mulatni, hanem mihelt az hadak érkeznek, mindjárást akarunk visszamenni. Mert az mely hadakat kgtek Abaffy Miklós Urammal mellénk rendelt volt, azokat Szilágyságban találtuk elő, de az ellenségnek feles voltához képest azokat elégteleneknek ismerjük felesebb hadak nélkül. Azért szükség, hogy kgtek ugyan derekas segítséget bocsásson mindjárást, hogy több magunk hadaival megegyezvén az kgtek segítsége is Országunkat ez jelen való nyomoruságunkból megszabadíthassuk, melyet mi mostanában csak kgtekhez való szeretetünkért szenvedünk. Mégis kérjük kgteket szeretettel, tudván kgtek, hogy itt Váradi házunknál gyülekeznek minden hadaink, kgtek is ez helyre mennél hamarébb bocsássa mellénk rendeltetett segítségét. Éltesse Isten

sokáig jó egészségben kgtetek. Datum ex arce nostra Varadiensi 8. die mensis Octobris Anno Domini 1613.

Spl. sat. Dominationum Vestrarum amicus et vicinus benevolus ad serviendum paratus

Gabriel Princeps, m. p.

(Barsvármegyei levéltár Fasc. IV. anni 1613. no. 5.)

Jegyzet. Báthori Gábor első levelében, melyet Szászsebes melletti táborából írt Barsvármegyének s nyilván a többi magyarországi vármegyének is, felemlíti a hitvány árulót, a kinek szavára a török had Skender Basa alatt Erdélybe ront; ezen áruló alatt Bethlen Gábert, a későbbi fejedelmet érti.

Második levele Váradról keltezve, három nappal halála előtt iratott s mire az Barsmegyébe ért, a szerencsétlen fejedelem már a gyilkos kezének áldozatúl esett s így az tárgyalanná vált.

XLVII. Gróf Thurzó nádor Liphay Imre Barsvármegye alispánjának.

Generose Domine nobis honorande. Salutem et nostrum benevolum affectum.

Az kgd levelét vettük, hogy az törökök még sem szünnék meg az csatázástól. Most megérkezvén szolgánk Iley János Nándorfejérvárról, azt írja és szóval azt izente az Vezér, az álnok eb, hogy nem késik semmit, hanem mindjárt feljö és az hódultság állapotja felől kész lesz velünk tractálni, végezni, annak fölötté Erdélyből is hogy az hadakat kihivatja. De merő csalárdság és álnokság az rosz ebnek minden dolga, mert tegnapi napon estve érkezék Forgách Zsigmond Uramnak, azonképpen Abbafty Miklósnak s egyebeknek levelek, kiben ilyen szomorú hirt írnak, hogy az Erdélyi fejedelem hátat adott az töröknek és hada imide amoda oszlott, ő maga nem sokat magával Somlyóba ment be. Jóllehet még semmi bizonyost ezekből az levelekből nem érthetünk, ha ugyan derékképpen megverték-e hadát, vagy nem akarná szerencsétlenni magát, beszállott előtte, mindazáltal valamint is vahogy *(így)* legyen állapotja, hogy erről ugyan derekasan tractálhassunk s mind egy mind másféle dologból egyenlőkép deliberálhassunk, ad 17. diem praesentis mensis Octobris az közelben lévő tanács Urakot Galgóczra convocáljuk és tractálunk felőle, mit kellessék cselekednünk. Hogy pedig az hódultságra gyakran kicsatázó ellenségnek resistáltassék, ím Fancsy Ferencz Uram alá adtuk az Dalmady István hadát, annak fölötté Gyotay Benedek és Ujszászy hadait is, hogy ott bizonyos helyekben lévén az törökre vigyázzanak. Az Ráczokat is megmustráljuk és nem késleljük, azokat is oly helyre helyeztetjük, az hol oltal-

mazzák az földet. Kgd azért értsen egyet Fánchy Urammal és az mint jobban lehet vigyázzon. Éltesse Isten kgdt. Datum in Soporny 11. Octobris ao. 1613.

Dom. Vrae Gen.

amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsvármegyei levéltárban.)

Jegyzet. A kihalt Gordovai, előbb Dennai Fánchy ősrégi család, somogymegyei származású volt, a török korszakban a felvidéken s Bars-megyében is birtokos volt, vagyonos, előkelő állású; több jeles férfit, hadfit adott a hazának.

XLVIII. Kolonits Szigfrid levele Liptay Imréhez, Barsvármegye alispánjához.

A szokott címzés után. Istentől szerencses és egészséget, hosszú életet és minden kgd kívánsági szerint való jókat boldogsággal megadatni kívánok kgdnek.

Bizonyára szívem szerint igyekeztem ez jelen való napokban kgdhez alá sietnem bizonyos dolgaimnak okáért, de minthogy olly bizonyos hireim érkeztenek bizott uraimtól és barátimtól, az kik miatt hova hamarább meg kell indulnom és ő felségéhez Ratisbonában sietnem, azon leszek Isten segítségéből, hogy ő felségétől épen contentáltassam jámbor hív szolgálatomért. Kgdet kérem mint jóakaró Uramat szomszédomat, hogy minden dolgokból legyen jó tanácsadó kgd az én udvarbirámnak és az hódultság felől is az én szolgálatomért kgd jó segítség legyen az én szegény jobbágyimnak, ezeknek utánna, ha Isten éltet, minden jó hálaadással igyekezem kgdnek megtértenem. Isten tartsa kgdet jó egészségben sokáig. Datum Viennae 18. Octobris anni 1613.

Generosae Dominationis Vestrae

Servitor Amicus et Vicinus paratissimus
S. a Kolonits, m. p.

P. S. Az micsoda új hirrel értettek onnand fölőlről engemet, ím Kgdnek a paripáját megküldtem, minthogy hirtelen magyarúl nem fordíthatattam, németül közlöm kgdnek. Az mi Dóczi és Rottal uram adósságát illeti, kérem kgdet mint jóakaró szomszéd uramat, hogy ez dolgot halassza, én kész vagyok contentálnom, csak ő Flgénél mi jót végezhessek. (Ekkor Léva várát bírta Kolonits.)

(Eredetiből, a jelzett német szöveg hiányzik.)

XLIX. *Forgách Ferencz primás levele Lipthay Imre alispánhoz.*

Minden czimzés nélkül. Köszönetem után. Az szegény Thediek (Tildiek) panaszkodnak kglmedre, hogy marhájokat hajtotta el kgd, hogy az katonákra nem fizetnek és egyebütt is csavarog kgd jószágomban az birsággal. Kgđ alább hagyhatna jó Liptay Uram, mert én rajtam igen törvénytelen kereskedik kgđ, mert én az vármegyének efféle contributióval nem tartozom, és hogy kedvetek szerint imponáljatok én reám akár mit is, azt én fel nem veszem; és az tanács volna, hogy kgđ azért nem állítana valami bokrának (*így*), mert én bizony lerázom kgdet magamról, és várok olly időt, hogy bizony megsiratja kgđ ezt az mit én rajtam cselekeszik, jobbak kgdnél megösmerek, hogy én semmivel effélével nem tartozom és nem bántnak, hanem csak kgđ mutogatja tehetségét és garázdálkodik. Az én szegény emberimnek marháit kgđ adja meg és ne hatalmaskodjék és tartsa határában magát. Ezeknek utánna Isten kgddel. Ex Tavarnik 20. Octobris ao. 1613.

Esztergomi Cardinal, m. p.

Külczim: Generoso Domino Emerico Liptay Vice Comiti Cottus Barsiensis etc. nobis honorando.

(Eredeti után.)

Jegyzet. Liptay Imre, Barsmegye egyik legjelesebb alispánja ezen levélben ugyan erősen megleczkéztettetett. Jogosan járt-e el, a midőn a verebélyi szék kiváltságos községeit megbírságotlatta: nem kutatjuk; minden esetre tapasztalhatta, hogy a hatalmas hierarchiával nem jó ujat huzni. Tavarnik ma magyarul Tavarnok, a nagy-tapolcsányi uradalom kastélya, mely a mult század elejéig a gf. Forgách családé volt.

L. Gróf Thurzó György nádor Lipthay Imre Barsvármegye alispánjának.

Szokott köszöntés után. Hagyjuk kgdnek tisztünk szerint és parancsoljuk, hogy ez levelünk látván és mindennemű dolgait hátrahagyván, éjjel nappal az mint legjobban jöhet, kgđ úgy jöj-jön ide Sopornyra hozzánk, mert fölötte nagy dolgaink vadnak, az melyekre kgddel köll közlenünk. Annak fölötte azokat az hajdukat is, az kik ott maradnak, hozza fel kgđ magával. Isten éltesse kgdet. Datum in Soporni die 21. Octobris anno 1613.

Egr. Dom. Vrae

amicus benevolus

Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Néhai Botka T. irod. hagy.)

LI. *Teuffenpach kassai főkapitány levele Barsvármegyéhez.*

Szokott czímzés és köszöntés után. Mivelhogy az mi kegyelmes Urunk és Császáruink parancsolatjából idejöttem az Ujvári tisztre, úgy hogy mind ő Fgének, az kereszténységének s nyomorúlt hazánknak, kgknek, nem kimélvén sem költségemet sem vérem ontását, se fáradságomat úgy szolgáljak és azon erőlködném, hogy Ngtok és kgk én bennem meg ne fogyatkozzék, kényszerítem azért ez levelem által kgket megtalálni, holott tudom, nyilván vagyon kgknél az végházaknak fogyatkozások és ennek az Lévának, az ki nem csak kgknek s az földnek az ellenség ellen oltalma és pajzsa, hanem Isten után az szomszéd tartományoknak is megmaradása ezen áll. Ez elmúlt napokban megtaláltam vala kgket leve-lünkkel az odavaló deputált gratuitus labor pénz felől, hogy kgk mind az tavalyi restanciát mind az ideit is praestálta volna, de nemhogy kgk megadta volna, de még csak választot sem tett levelemre, az kiből nem kis kára következett ő Fge végházá-nak. Kérem azért kgket, hogy meggondolván mind azt, mely nagy igyekezeti legyen az ellenségnek ez helynek elfoglalására és mely nagy ótalmára vagyon az keresztyénségnek az az hely, legyen azon, mind az tavalyi restanciát és ez idei gratuitus labor pénzt is, mennél hamarább lehet, meghozzák, hogy még ez idén is, míg jó idő szolgál, az szakadásokat, romlásokat és bástyákat fódozhassák és ez tél alatt annyival az tavalyi épülethez jobb módjával kezdhetnék. Melyet kgk megcselekedvén, mind ő Flge s az ország velem egyetemben vehessék kgktől jó neven. Im ő Flge kgknek szóló levelét is in specie megküldtem, melyből ő Flgének kegyelmes akaratját megértheti kgk. In reliquo Magnificas, Egregias ac Nobiles Dominationes Vestras bene valere opto. Datum Uyvarini die 1. Novembris anno 1613.

Magnif. sat.

servitor et amicus paratissimus
Rudolphus Baro a Teuffenbach, m. p.

(Barsvármegyei levéltárban.)

LII. *Gróf Thurzó György nádor Liphay Imre Barsvármegye alispánjának.*

Generose ac Egregie Domine Amice nobis honorande.
Salutem cum nostri commendatione.

Értette tudjuk kgd is, hogy országunknak Lőcsén leendő gyűlése az idén való Szent András havának tizenkilenced nap-jára publicáltatott, mely gyűlésében országunknak szükségképen kívántatván az mi személyünknek jelenléte, hogy az terminusra oda érkezhessünk, rendeltük azt, hogy annak előtte egynehány

nappal Árvai várunkba menyjünk, hogy onnan könnyebb alkalmazossággal az végezett helyre juthassunk, mely mi indulásunkhoz hogy szolgálunk magokat inkább tudhassák alkalmaztatni, megparancsoltuk nekik, hogy előnkbe jöven az fellebb megjelentett hónap tizenheted napjára Liptóban várjanak. Minthogy pedig országunk állapotjáról és az közönséges jókra nézendő dolgokról lesznek végezésink, akaratunk ez, hogy kgdet magunk személye mellett vigyük oda, holott hazánk és nemzetségünk megmaradásának oltalmazására az kgd ítéletét nem tartjuk haszontalannak. Kgdet azért kérjük és szeretettel intjük, hogy erántunk és legfőképen hazánkért az fáradságot fölvenni nem neheztelvén, az megjelentett hónap tizenheted napján, mint szolgálunk is kgd is avagy hogy várjon Liptóban, avagy az előtte való napokon jöjjön házunkhoz Bichére, avagy Árvába kgd, szeretettel látjuk kgdet. El is hittük, hogy ebből kgdben meg nem fogyatkozunk, kiért mi is kgdnek jó akaratunkkal megfelelni akarunk. Éltesse sokáig jó egészségben Isten kgdet. Datum ex arce nostra Bichensi 4. Novembris anno 1613.

Dominationis Vrae Gen. ac Egr.

amicus benevolus

Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Eredeti után.)

LIII. Forgách érsek levele Barsvármegyéhez.

Spectabiles sat. Post salutem et servitiorum meorum commendationem. Megérttettem az kögyelmetek levelét, melyben kögtek írja, hogy kögtek akaratjából ment ki az Vice Ispán az én jószágomra dűlni és birságot, mivelhogy az én jószágom is tartozott volna az vármegye impositiójával az katonák fűzetésére, az előbbeni Érsekek minden efféle adózással concurráltak volna kögtek közé és hogy jó példaadó legyek kögteknek efféle dolgokból. Végezetre, hogy kögtek elbocsáttatta szegény emberim marháját, de úgy, hogy Lőchén megláttassák az gyűlésben, kell-e exemptusnak lennem az katonák fűzetésétől. Az mi azért illeti, hogy kögtek bocsátotta ki az Vice Ispánt, én abból nem kételkedtem, de hogy kögtek megkárosított és háborgatott, meg nem szolgálhatom kögteknek, mert én mind az előbbeni Érsekeknek mind az magam szabadságát követtem, mert én az miulta benne vagyok az Érsekségben, nem fizettem katona tartásra, ha kögtek valamit tud in contrarium, lám kértem, hogy kiadja kögtek, de bizonyos vagyok benne, hogy kögtek fel nem találja, hanem csak előránt kögtek és csak jó kedvekből minden kárt és bosszúságot tétet rajtam, kit én az vármegyétől nem érdemlet-

tem, mert soha senkinek kögtek közül semmi bántással nem voltam. Az mi az jó példaadást illeti, én elég jó példát adok, de kögtek nem követi, mert ha megösmerné az mi jót cselekeszem az Országnak oltalmára, kögtek hálaadással venné és megítélhetné, hogy annak jószágát őrizni kellene, az ki abbúl az Országot oltalmazza és az közönséges jóra költ. Hol kögtek írja, hogy elbocsáttatta szegény emberim marháját, azt kögteknek megszolgálom, de hogy az Lőcsei gyűlésben akar kögtek én felőlem végezni mivel tartozom s mivel nem, arra azt mondom, hogy énnekem azon az gyűlésen semmi dolgom nincs, tractálja kögtek az fejedelem dolgát, az kiért kögteket oda hirdették (*így*), nem szükség, hogy engemet senki ott nyelven és száján hordozzon, megtalálom én az én Uramot az én szükségemről, ő igazat tud nekem tenni, elég nyilván való igazságra támaszkodom én mikor azt kívánom, hogy az protocolumokból vagy az vármegye emlékezetiből mutassák meg, mikor róttanak engemet katonák tartására. Az mint én látom, hogy kögtek engemet győlöl ok nélkül, nemhogy valamit nyerhetnék én az kögtek végezése és tetszése után, de ottan semmié lennék. Azért engem senki arra nem veszen, hogy hordozzanak külemb külembféle Tribunálok előtt és mód nélkül senkinek elő nem állok. Ezeket akarám kögteknek megjelentennem azon kérvén kögteket, hogy vegye inkább szolgálatomat, hogy nem mint persequáljon mint ellenséget, mert Jus naturae dictat, hogy »vim, vi repellere licet.« Ezeknek utánna Isten tartsa meg kögteket. Datum in Tovarnik 7. Novembris anno 1613.

Spect. sat. Dominationum Vestrarum

servitor et amicus
Cardinalis Strigoniensis, m. p.

(Barsvármegye levéltára Fasc. IV. anni 1613 no. 31.)

LIV. Gróf Thurzó György nádor Lipthay Imre alispánnak.

Köszöntés után. Az kgd levelét vettük és elég nagy szívünk fájdalmával olvastuk, értvén azt, miképen igyekezék mégis az török az szegénységet behódítani és minémű nagy károkat teszen a miatt országunkban, égetvén, rabolván és pusztítván az szegénységet. Ami azért azt a dolgot illeti, eszébe vehette kgd, ez elmúlt napokban micsoda igyekezettel és minémű teljes erőnkkel nem szánván sem fáradságunkat sem költségünket voltunk azon, hogy ez az hódoltság dolga valami jó karba és végbe hozattatott volna, ő Flgének is untalan könyörögvén, hogy ő Flge magyar követeket méltóztatna az portára küldeni és azok által tractálnánk felőle, hogy úgy leghamarébb és leghasznosban szakadna vége az dolognak. De ő Flgétől azt nem obtineálhatván, holott ő Flge azt írta minekünk, hogy mostansággal az nem lehet, mert ő

Flgének követe volna otben a Nigron ; mi magunktól penig ő Flge hire és akaratja nélkül, az mint kgd maga is meggondolhatja, azt nem cselekedhettük, mert hitünk, tisztünk és tisztességünk ellen volna ; lám az mi mirajtunk állott és tisztünk mutatta, abban semmit hátra nem hagyunk, tudhatja kgd, mennyit fáradunk az vármegyéek lovasinak az szegénység megoltalmazására megfogadásában és azok mennyi hasznunkra is voltak, de ím azokat is immár el akarják bocsátani s most is az mi hasznára lehetne kgknek, mind abban fáradunk, ismég írván ő Flgének és könyörögvén, hogy ő Flge kegyelmesen tekintse meg nyomorúságunkat és legyen azon, hogy az a dolog mennél hamarébb eligazíttassék, mert immár az földesurak sem tarthatják meg az szegénységet, hanem hírek nélkül is behódol, nem tudván az sok nyomorúság és kár miatt hova lenni, talám ő Flge megszán immár bennünket és jó választ ad levelünkre, minthogy azt hirdetik, hogy Nigron is megindult már az Portáról és utban vagyon s valami törökök is hogy jönnek vele. Az szegénységnek behódoltatásáról penig azt írhatjuk kgdnek, hogy ő Flge egyáltalában megparancsolta minekünk, hogy semmiképen ne engedjük behódolni nekik, mert nem tartana ez sokáig ; azért kgdet ugyan intjük, hogy minden tehetségével azon legyen kgd, hogy be ne hóduljanak és ne engedjen kgd senkinek is behódolni, annak pedig nagyobb bizonyosságára, hogy az szegénységnek is megjelentesse kgd az ő Flge akaratját, ím egy patens levelet küldöttünk (lásd a következő számú levelet) kgdnek, kgd publicáltassa mindenütt az szegénység között, talám az török is megértvén valamennyire megtartóztatja magát igyekezetétől. Isten éltesse kgdet. Datum Bittchae die 2. Decembris anno domini 1613.

Grosae Dom. Vrae

amicus benevolus

Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsvármegyei levéltárban.)

IV. Gróf Thurzó György nádor Barsvármegye közséjeihez.

Mi Bettlenfalvai Gróf Thurzó György Árva várának örökös ura és vármegyéjének örökös Főispánja, Magyarország Nádorispánja, az Kunoknak bírása, az Főlséges Római Császárnak belső tanácsa és helytartója Magyarországnak, Barsvármegyében lévő mindennemű városokban és falukban lakozó bíráknak és jámbor esküdt polgároknak fejenkiut köszönetünket és jó akaratunkat ajánljuk. Bizonyosodtunk arról, hogy, az töröknek sok fonyetetéséhez és kiváltképen mostanában Ó-Lévának és Ladánnak megégetéséhez képest elrémlővén s megmaradástok felől reménytelenségben esvén, az töröknek be akarnátok holdulni

az Zsitvatoroknál való végezésnek elrontására, annak fölötté az mi kglmes Urunknak Császáruk és birodalmának fogyatkozására. Annak okáért fejenkint tinektek bírák és polgárok az mi Nádorispánsági tisztünk szerint hagyjuk és igen erősen parancsoljuk, valaki közülletek maga megmaradását és életét szereti, senki be ne menjen az törökhöz és nemhogy holdulnátok, de csak jó szót se indítsatok affelől nekiek; mert valakik egyszer immár az holdulástól megszabadultatok, semmiképen Császár Urunk meg nem engedi, hogy többé holduljatok, hanem igen rövid időn ő Flge módot talál benne, az mint dolgokat csendes és nyugodalmas karban helyheztesse. Valaki pedig közülletek az mi tilalmunk ellen be menne az törökhöz, elhagyja azt bizonyosan, hogy életét veszti el és kit nyársban vonatunk affélék közül s kit más képen büntetünk. Datum in arce nostra Bytche die 2. mensis Decembris anno domini 1613.

(P. H.) Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. IV. anni 1613. no. 1.)

LVI. *Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyének.*

Szokott köszöntés után. Bizonyosan értjük az töröknek a keresztyénség ellen való gonosz szándékát, mely megtetszik ebből is, hogy nemcsak az hódoltságon, de egyebütt is pénzére buzát és egyéb élelmet siet betakarítani az maga végházaiba. Mely dologrúl ő Flge Császár Urunk bizonyosodván, írja nekünk kegyelmesen ő Flge, hogy tisztünk szerint kglmek megparancsoljuk, hogy afféle élésbevitel tilalom alatt legyen és senki az ellenségnek magunk és hazánk romlására élelmet ne adminisztráljon.

Annak okáért kglket intjük, sőt Nádorispánsági tisztünk szerint hagyjuk és parancsoljuk kglmek, hogy kgl az maga vármegyéjében mind holdolt és holdolatlan helyekben igen erősen megtiltsa, hogy sohonnet se buzát, se semminemű egyéb élelmet az töröknek be ne vigyenek, mert ha valaki ez ellen cselekszik és végére mehetünk, hogy az ellenséget éléssel táplálja, sem ő Flge Császár Urunk, se mi büntetlen nem szenvedjük. Megparancsoltuk, hogy az végekből is affélékre reájok vigyázzanak és semmi élelmet be ne engedjenek vinni; kgl azért maga javáért és megmaradásáért tartozik vele, hogy efféle tilalmas dolgokat igen erősen megtiltson. Tartsa meg Isten kglket jó egészségben. Ex arce nostra Byttchensi die 29. Februarii anno 1614.

Spect. sat.

servitor et amicus benevolentissimus

Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsvármegyei levéltárban.)

LVII. *Teuffenpach kassai kapitány Barsvármegyéhez.*

Czímzés és üdvözlés után. Kgteket csak effelől kelletik levelünk által megtalálnunk. Minthogy ez elmúlt napokban az pogányság az szegény hódult jobbágyságra régi szokott adójokon kívül nagyobb és szokatlan adót és terhet vetett volt, mely dologért megtalálván bennünket, levelünkkel Budára ajándékot szerezvén az töröknek mentenek volt be, ki miatt magokat falunkint, hogy inkább hasznosban az dolgot véghezvihessék, megróttanak volt. Mivelhogy penig hirtelen akkor az pénznek szerit nem tehették, hanem azt anticipáltanak, mostanság penig némely kgk vármegyében lévő hódult faluk az reájok vetett pénzt difficultálják megadni, annak okáért kgket szeretettel kérjük, minthogy közönséges jóért és magok megmaradásáért mentenek volt be egyenlő akarattól, hogy annak refusiója lehessen, megerőltesse őket kgk, mely dologért mi is kgknek hasonló barátsággal lenni igyekezzünk.

In reliquo easdem bene valere optamus.

Datum in Újvár 9. Martii anno 1614.

Earundem Dominationum Vestrarum

servitor et amicus

Rudolphus Baro a Teuffenpach, m. p.

(Barsvármegye levéltárában lévő eredeti után.)

LVIII. *Koháry Péter Barsvármegyének.*

Czím és köszöntés. Ngtokat és kgteket ez dologról költetik megtalálnom; ez mostani új Pasa jövetelét, mindnyájan azt reményljük vala, hogy valami jó állapotra és békességre következék, de im mast erős parancsolatokat küldött ki Szebélinre, Báthra, Verebélre, Csejkő, Zölösre, Barsra, Csiffásra, Tildre és ide Nyárhida (Ersekujvár előbbi neve) és az körülvaló tartományokra, hogy azonnal behóduljanak Esztergammá, mert ha be nem hódulnak, ő reá ne vessenek ha mi nyomorúság esik rajtok, az mely levelek minthogy kezünkhez akadtanak, azonnal in specie ő Fgének és az pariját Palatinus Urunk Ó Nagának elküldöttük. Minthogy azért nyilván van Nagtoknál és kgknél, mennyi sok vitézlő néppel erősítette meg az török az ő végházát, hamar nyomorúságot cselekedhetik az szegénységen. Míg azért ő Fgétől és Palatinus Urunk ő Nagától resolúciónk jön, mit kölessék cselekednünk ezen dologról, Ngkat és kgket akarnám tudósítanom és kérnem, hogy Ngtok és kgk maga és hazája általmáért lenne népével készen és valami segítséggel ide az

végbelieknek, hogy ha az ellenség gonosz ügyekezetiiben ezen tartományokra akarna jönni, lehessen módunk Ngtok és kgk segítségével ellene állanunk, mi is ezen fizetetlen és fogyatkozott állapottal is jó vigyázásban lévén Ngok és kgkért sem vérünk ontását, sem fáradságunkat nem szánjuk. Ngktól és kgktól választ várunk, mihez köllessék magunkat tartanunk.

Datum in Ujvár die 13. Aprilis anno 1614.

Earundem Dom. Vrarum

servitor paratissimus
Koháry Péter, m. p.

LIX. Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyéhez.

Szokott üdvözlés után. Az hódoltságnak állapotja felől mit írjon kgk megértettük; hogy az Passa ujabban a behódolásról leveleket küldözött, nyilván volt nálunk, az kgk levelének hozánk érkezése előtt is, de Császár Urunk is ő Flge, kit kgk neta-lántán nem tud, az szegénységről el nem feledkezett, hanem az Budai Passának megirta, hogy az Zsitvatoroknál való végezés ellen az faluk közül egyet is, sőt csak egy embert is hódoltatásra ne kényszerítsen, mert ő Flge szintén az Portára is elküld felőle, Nigroni pedig mind az török császár követivel immár felérkezett, hallhatta kgk, az mikor Komáromban voltak, eddig Bécs felé avagy ugyan ott is lehetnek és így lévén, minthogy Császár Urunk irt az Pasának és az Csauz is Nigronnal felment, mi azt nem is reményljük, hogy az török most valamit merne próbálni. Mindazáltal amint immár száma nélkül, ismég mindjárást irunk ő Flgének, hogy az hódoltságnak is állapotját ugyan most az Csauzzal végeztesse el. Kgk azért mint azt ezelőtt is sokszor megirtuk, az szegénységet behódolni ne engedje, de azt mindenképen ellenezze kgk, holott nekünk nagy reménységünk vagyon, hogy az hódoltság dolga is ugyan most eligazíttatik. Minket kgk az miből megtalál, azon leszünk, hogy bennünk kgk meg ne fogyatkozzék. Isten éltesse kgket.

Datum in arce nostra Biche 6. Junii ao. 1614.

Magnif. sat.

servitor et amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsvármegyei levéltárban.)

LX. *Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyéhez.*

Reverendissimi, Spectabiles sat.

Ő Flgét az mi kegyelmes Urunkat Császárukat bizonyos nagy okok készerítettvén reá s kiváltképen ez is, hogy az törökkel való békesség miben maradjon és továbbra (minthogy ő Flgéhez török Császár mind levele és Csauzza által való követsége is érkezett, kikre hamarsággal választ is kíván), minden fölső országból és provinciáiból ad 27. diem futuri mensis Julii kívánja, hogy fő Plenipotentiarius követeket bocsássanak Linczbe, úgy, hogy ott mindenekről s arrúl is, az békesség mint stabilitáshassák és ha az török az békességet meg nem akarná tartani, annak is mint köllessék resistálni, egyenlő akarattal tractálhassanak és végezhessenek.

Mivel penig ez mi szegény megepedt erejében és értékében apadt hazánk eleitől fogva az sok zürzavar és hadak miatt nem kevésse fogyattatott, sanyargattatott, ha most hazánk fiai közül olyak, kik annak minden nyomoruságit, fogyatkozásit az fölső országok követinek szemek eleibe terjesszék jelen nem lesznek, félő, nem tudván azok ez országnak fájdmát és sérelmes állapotját, olyat ne concludáljanak, kiből hazánknak és nemzetünknek nagy kára és fogyatkozása következhessek. Hogy ezért ne láttassunk magunkra gondot nem viselnünk, kényszerítettünk az ő Flge akaratjából és parancsolatjából, kicsak tegnapi napon érkezett kezünkhöz, hirtelen való gyűlést hirdetnünk ez országbelieknek és nem másért, hanem csak az fölül megirt egy okért, holott másról tractatus nem is leszen. És jóllehet kívántatott volna, hogy az tanács urakon kívül (kiknek peculiariter irtunk) egyéb urakat, Prépostokat és káptalanokat is külön-külön találtunk volna meg levelünk által, de az előttünk való dolognak nagysága és az időnek ahhoz képest való rövidsége nem engedi semmiképen; kgknek azért az ő Flge nevével Nádorispánságbeli tisztünk szerint hagyjuk és parancsoljuk, hogy kgk közül az Urak és az Praepostok az régi szokás szerint personaliter ad 13. diem futuri mensis Julii minden okvetetlen Posonyban jelen legyen, az káptalanok pediglen, annak fölötté az Uraknak meghagyott özvegyek az egész vármegyével egyetemben azon napra böcsületes főkövetit bocsássa tanusággal és authoritással. Mert illo ipso die haladhatatlanul az tractatushoz kezdvén, azokkal kölletik necessario végeznünk, az kik ott jelen lesznek. Azért kgket mégis intjük, utját maturálja, mert az dolog s az időnek rövid volta az régi szokás szerint várakozást és haladékot nem szenved semmiképen. Onnét aztán egynehányat az Urak és az országbeliek közül közönséges akaratból elválasztván és instructiót adván ő kgknek, bocsássuk fel az Linczi

gyűlésre. Kivántatik peniglen fölötte igen, kgk oly authoritással bocsássa követit, hogy az kiknek Linczben kölletik menniek, azoknak költségekre vehessenek pénzt föl kölcsön, melyet kgk annakutánna az vármegyére imponálván és kiszedetvén megis fizessen az Creditornak. Éltesse Isten kgket. Datum in arce nostra Biczensi die 17. Junii anno 1614.

Spect. sat.

servitor et amicus benevolentissimus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. V. anni 1614. no. 6.)

LXI. *Gróf Thurzó György nádor Liphay Imre Barsvármegye alispánjának.*

Szokott üdvözlés után. Csak tegnapi napon iránk és küldénk kgdnek egy levelet, melyben tudósítottuk, hogy néminemű dolgoknak meglátásáért Trencsinben ad 29. Junii gyűjtjük az Urakat, ugymint az ő Flge tanácsit és táblabiráit, de a közben érkezék ő Flgénak egy parancsolatja, melyben néminemű nagy és hazánknak közönséges állapotját néző dologban parancsolja ő Flge, hogy az Consiliarius Urakat mennél előbb lehet összegyűjtsük és arról az dologról tractáljunk velek. Annak okáért anticipálnunk kelletik azt a napot és a helyt is bizonyos tekintetekből mutálnunk, és vettük ad 16. Junii Nagy-Szombatba. ugyan ezúttal akarván az több dolgokat és controversiákat is megláttatnunk, kiről mind az tanács Urakat s mind az ő Flge táblabiráit és hivatalos törvénytudó főembereket tudósítottuk. Kgdet is azért abban az dologban, kiről irtunk volt, arra az utól *(így)* avagy mostan praefigált helyre és napra igyekezzék jelen lenni. Ezt akaránk csak kgdnek értésére adni. In reliquo Egregiam Dominationem Vestram feliciter valere optamus. Datum in thermis nostris Rajczensibus die 27. Maji anno domini 1615.

Ejusdem Dom. Vrae

amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Eredeti után.)

LXII. *Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyének.*

Szokott köszöntés után. Ő Flge Császár Urunk parancsolatjából kelletik kgket ez irásunk által megtalálnunk; mivelhogy az törökkel mostan Bécsben való végezésnek effectuálására ő Flge bizonyos Commissariusokat rendelt, kívánja azt ő Flge, hogy

azon Commissariusoknak mostani commissiójokban való élésekről és egyéb szükségéről kgk tempestive provideáljon. Minek okáért kgket kérjük, sőt az ő Flge nevével Nádorispánságbeli tisztünk szerint requiráljuk kgket, hogy kgk azoknak az ő Flge Commissariusinak ad 5. diem futuri mensis Octobris Lévára elegendő életet subministráltasson, úgy, hogy abból fogyatkozások ne essék, kit ő Flge vehessen jó néven kgdtól és jövődöbeli kegyelmességével recompensálhasson kgknek. Éltesse Isten kgket.

Datum in civitate regia Tyrnaviensi die 18. Septembris anno 1615.

Dom. Vrarum Mag. sat.

servitor et amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

LXIII. Koháry Péter Barsvármegyének.

Illustrissimi etc. Mit irjon Ali Passa az hódult jobbágyoknak szófogatatlansága felől, azt Ngok és kgk ez beincludált levelének parijából megértheti. Hogy azért az töröknek az falukra sereggel való kijárásokra okot ne adjunk, kérem Ngtokat és kgteket, parancsolja meg az szegénységnek, hogy mind az Császár adóját s mind penig az Izpajáknak az mivel tartoznak, nekik késedelem nélkül szolgáltatassák ki, mert ha elkésnek velek és az törökök ki fognak jönni, az szegénységnek terhes leszen és magunk között is veszekedést szerezhetnek késedelmekkel. Isten éltesse Ngtokat és kgteket.

Datum in Ujvár 30. Novembris ao. 1615.

Earundem Dominationum Vestrarum

servitor paratissimus
Koháry Péter, m. p.

(Barsmegye levéltárában lévő eredeti után. Fasc. VI. no. 10.)

Jegyzet. Koháry Péter családja fényének megalapítója, előbb hontmegyei jegyző volt, de egyúttal vitéz hadfi is; 1593-ban mint alvezér Füleknél kitiünteté magát, egy évvel később Esztergamnál, az 1606-iki bécsi békekötésnél királyi biztos, a koronának Prágából való elhozatalánál a küldöttség tagja volt, II-ik Mátyás megkoronázása után Érsekujvár alkapitánya. Ezen minőségben irhatta a fentebbi két levelet, bár e közben más teendőkkel is megbízott, jelesen a Báthory Gábor fejedelemhez indított követséggel. 1616-ban februarius 15-én báróságra emeltetett. 1618-ban Komáromban a törökkeli békealkudozásoknál a biztosok egyike. 1619-ben mint alkapitány vitézül védi Érsekujvárat Bethlen serege ellen, de az őrség megadván magát fogságba esett, melyből csak két év múlva szabadult ki. 1621-ben engedélyt nyert 60 lovas és 40 gyalogos

tartására. 1623-ban Érsekújvárnál a törökök s az erdélyiek fölött győzedelmeskedik, ekkor már mint főkapitány. 1627-ben királyi személy-nök lön. Bethlen Gáborral való békealkudozásokra Komáromba küldetik. 1629-ben már birta a csábrági és szitnyai várat és uradalmat. Neje Kazy Borbála volt, Nagy Iván szerint.

LXIV. *Ali budai basa levelei Barsvármegyéhez. (?)*

Mi Vezér Ali Basa Istennek engedelmeiből hatalmas és győzhetetlen császárunknak az tengeren innen levő várainak s hadainak és Boszna, Tömösváron, Egren, Kanisán és több várain is Szerdárja, gondviselője és fő helytartója mostan Budán.

Tekéntetes és Ngos Vitézlő Úr. Aldja Isten Ngdat minden kívánta javaival. És rövidcen csak ezt akarám Ngodnak iratván tudtára adnom, hogy az Ngod becsületes levelét, gyöngyesi bírák (?) Szolnokban érkezésünkben megadták, melyet becsülettel vettük, megértettük. Irta Ngod, hogy Homonnai és Radul Vajdának az ő feltámadások és haddal való megindulások felől semmi parancsolatja nem volna az fölséges Római Császárnak ti Ngtokra, hanem inkább hogy az egyszer elvégeztetett és végben ment szent békesség szépen megtartassék minden részeiben. Dóczi András pedig nagy nyilván megirta volt az Erdéli Fejedelem írt (?) levelében, hogy ű nekiek meg vagyon onnan felől hagyva s parancsolva, hogy senki utokat meg ne állja ez felől megnevezett két fő embernek bebocsátásokban. Minékünk azért mostan semmi járásunk, kelésünk itt nem volna jó úr barátom, az két Császár között egyszer végben ment szent békességit tudván s megis becsülvén, de ezek adtak okot reá, mert Erdély és Havasalfölde hatalmas Császárunknak az ő régi eleitől maradott országi közül való ország mint szintén az többi, és semmiképpen nem engedjük, hanem mindjárást lecsendesítsétek és oszlatjátok őket, jóval jó, ha nem, tehát Isten segítsége velünk lévén, menten reájok megyünk és az mint az Isten akarja, úgy kellek lemmi; ki felől éjjel és nappal Nagdtól mindjárást választ kívánunk. Ezzel Isten velünk. Szolnoknál Táborunkban Csötörtökön iratott Juniusban anno 1616. 23. die secundum novum Calendarium.

Nagod jóakaró Úr Barátja

Idem qui supra.

(Barsvármegye levéltára. Fasc. 7.)

LXV. *Ugyanaz Barsvármegyéhez.*

Mi Vezér Ali Basa sat.

Tekintetes, Ngos Urak és Nemesek s az több rendbeliek fejenként, nekünk vitézlő barátink, köszönetünket és köszönetünk

után tisztességes barátságunkat ajánljuk Ngtoknak, Uraságtoknak és kgteknek, és az szent Istentől nagy sok jókat kívánunk megadatni etc. Továbbá Ngtoknak becsületes levele emberinek kezekből nekünk megadatott, melyet nagy böcsülettel vettünk, abban mit irtatok nekünk, mindenképpen megértettük.

Ennekelőtte az Ngos Generalis Forgách Sigmond úr barátunknak az szent békesség háborgatók felől irattunk leve-lünket Ngos úr barátinknak gyűlésekben megmutatván és megolvasván és az mi Szolnokhoz való jövésünknek oka nyilván lehet ti Ngtoknál, és ahoz képpest ti Nagtok szerelmes barátink is az két hatalmas Császárnak írott böcsületes fogadására és mind az két részre való jó és szent békességre, és az köztünk való szeretet és csendességre az mint illet cselekedvén a szsent békességnek ellene Erdély és Havasalfölde országának fejedelemségeiért bemenni akaró Homonnay és Radoly, helyekből feltámadván hadaitokkal és fegyveretekkel reájok menvén, hadokat eloszlattatok és ő magokat váraikban lecsendesítettétek és ez dologért ő Flge Római Császár is azoknak keményen megparancsolván, hogy az szent békességet megbecsülvén csendességben maradjanak. Ngtok is penig becsületes Úr barátink ezt fogadta, hogy ennekutánna soha Homonnayt és Radolt olyan dologhoz kezdeni nem engeditek és el nem bocsátjátok őket benne, és ha csendességben nem maradnak, eleit vévén akár jóval, akár gonoszszal, de eltávoztatjátok s nyomjátok.

Mi is azért szép fogadással írott menedékteknek helt adván és ez kétséget szívünkbelől kivetvén hadainkat eloszlatván s helyünkre menvén csendességgel leszünk. Azon szerént azért Ngtok is hadokat eloszlassa és az két hatalmas Császárnak fogadások helyén maradván és az szeretet s barátság is naprúlnapra többüljön. Én is az én hitemet, tisztességemet (*így*) mondom és írom penig, hogy az mi akaratunk is ez, és ezt ez szép és szent békességnek bontását és megháborgatását semmi móddal senkinek is meg nem engedjük.

Jól tudja Ngtok, hogy ennek az szent békességnek mind az elkezdetiben s mind az véghez mentében mennyit fáradoztam Isten segítsége által, az szent békesség én nekem egy szerelmes fiam helyett vagyon s így lévén, hogy lehetséges, hogy az ember az ő maga szerelmes fiának bántását megengedje, mindenkor baráti leszünk az szent békességet szeretőknek, s azt háborgatóknak ellenségi leszünk, valameddig élek. De Isten segítsége által mind fejünkkel, lelkünkkel és kötelességünkkel megőrizésére és megoltalmazására erőködünk. És az ki az szent békességnek ellene járó leszen, ha szintén vér szerint való atyámfia volna is, de nem szánom és ti Nagtoktól becsületes úr barátunktól is azont reméljük és ez mellettünk való hadaink felől bizonyosan

írom, hogy az szerelmes és becsületes Forgách Sigmond úr barátunknak harmad nappal előbb olyan szép fogadással való becsületes levele jött, az szent békesség ellen járókat hogy eloszlatván és őket helyekben lecsendesítvén, ennekutánna se Erdély se Havasalföldben efféléknek az szent békesség ellen járóknak utat nem adására becsületes levele, minthogy hozzánk irt, azonnal meghittük neki és ez mellettünk való hadakat elküldöttük helyekre, az melyek az végekből mellénk jöttek volt és mi magunk is ez három napban Isten engedelmeiből innen felkelvén Szegeddé alá megyünk, de ott nem késünk, hanem Budára felmegyünk s ahoz képpest Ngtok is szerelmes és becsületes Úr barátink és mi is mindenfelől vigyáztván, egymást leveleinkkel megtaláljuk és ez szent békességet mint szintén szívünket és lelkünket úgy őrizzük és oltalmazzuk. Ennekutánna Ngtokat az szent Istennek oltalma és gondviselése alá ajánlottuk. Mi nekünk mint szintén magatok(nak?) úgy higgyetek és házatokban s békességben és szép csendességben legyen Nagtok édes barátink. Isten tartsa és éltesse jó egészségben Ngtokat és kegyeket mind fejenként.

Szolnoknál kedden iratott Juniusnak 25-ik napján az ó Calendarium szerint, az 1616. esztendőben.

Nagtoknak jó akaró úr barátja

Idem qui supra.

(Barsvármegye levéltára Fasc. 7.)

Jegyzet. Ezen két levél bár nincs kiírva, de világos, hogy a vármegye közönségének szól. Némely helye homályos, de nehogy esetleg félre magyarázzuk, inkább eredetiségében véltük meghagyandónak a szöveget, mely nem válik éppen dicséretére a, ha nem csalódunk, túl a dunai származású író deáknak. Világos vet ezen levél az akkori fölötté zavaros viszonyokra, a mikor az erdélyi fejedelmi szék körüli versengés miatt sürűen váltották fel egymást a támadások a békealkudozásokkal, másrészt pedig a törökökkel kötött béke fentartása is sok gondot okozott az intéző köröknek, mivel a folytonos politikai intriguák, cselszövények a kölcsönös hitelt nagyon megingathatták, mindennapi dolog lévén akkor, úgy szólván egyszerre két ellenféllel is pactálni: a törökkel a békeegyezményt áldozatok ígérese mellett is megkísérteni, de egyúttal a császári kormánnyal is a titkos szövetséget megkötni. Az akkori diplomáciaz ia ilyenén, hogy úgy fejezzem ki magamat, kétkulacsossága mellett bizonyít Ali basa levele is, a hol azt mondja, hogy Barsvármegye ő hozzája intézett levelében oda nyilatkozik, hogy Homonnay György és Radul vajda fegyveres támadására nézve a vármegye a császár részéről semmi rendeletet nem kapott légyen, Forgách Zsigmond generális szintén szép szavakkal a béke fentartása mellett nyilatkozik, Dóczi András ellenben (Barsvármegye főispánja és főpohárnokmester) ekkor Szatmár várának főkapitánya azt írja a basának,

hogy ő neki a nevezett két főember, t. i. Homonnay és Radul, szabad és akadálytalan átvonulhatása világosan meg van parancsolva fölülről, t. i. a római császár részéről.

LXVI. Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyének.

Szokott köszöntés után. Ilyen dologról kellették kgket leve-
lünk által megtalálnunk. Egynehány rendbeli panaszok érke-
zenek hozzánk, hogy ott az kgk vármegyéjében az hódult falukban
levő nemességet az parasztok készerétenek arra, hogy vélek
együtt ők is hóduljanak az töröknek, mely dolog az Syttva-
Toroknál való végezésnek nem kicsin sérelmére volna.

Mint hogy pedig az megnevezett Syttva-Toroknál való vége-
zésben minden nemesség az hódolásból eximáltatott, annak okáért
kgket intjük, sőt tisztünk szerint serio requiráljuk, hogy kgk
ott az maga vármegyéjében ezt az dolgot prima occasione publi-
cáltassa és az parasztságot ugyan valami nagy büntetés alatt
cohibeálja kgk, hogy magok között levő nemességet az hódulásra
ne merjék készeréteni és semmiben háborgatni.

De reliquo Magnif. etc. dnes vras feliciter valere optamus.
Datum in arce nostra Byttchensi die 14. Julii anno 1616.

Earundem etc.

servitor et amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. 7. no. 18.)

LXVII. Gróf Thurzó György nádor Barsvármegyének.

Szokott köszöntés után. Az kgk levelét, melyet Marótról
28. Julii irt nekünk, megadá Szólósy János uram az kgk becsü-
letes atyjafia, melyben minémű dologról irjon kgk, megértettük.
Az felföldi statusok minket megtaláltak az elmúlt napokban
levelek által ezen dologról, sőt ő Flgéhez Császár Urunkhoz bizo-
nyos követjeiket is Keczer András nevűt bocsátották volt föl, ki
mellé mi is egy jámbor szolgánkat adtuk vala és írásinkban ő
Flgét bőségesen informáltuk mindenekről és a mi szegény
hazánknak, nemzetünknek javára és csendes békességes megma-
radására való, azt alázatosan tanácsoltuk is ő Flgének; megér-
keztén azért ezelőtt csak negyednappal ő Flgétől Keczer Uram
mind az mi szolgánkkal együtt, ő Flgének kegyes resolútióját
hozták. Először azt adja válaszul az felföldi Statusoknak, hogy
bánja igen ő Flge ez mostan lett motust országunkban hogy
esett, és hogy ő Flgének se hire, sem akaratja abban nem volt,
innét tetszik ki, mert mihelen értésére esett, legottan atyai gond-
viseléséből abban munkálkodott ő Flge és módot is talált benne,

hogy azt az veszedelmes zürzavart megcsendesítette, az mint-hogy immár mindenek, legyen hála az Úr Istennek, szép csendes és békességes karban vadnak. Az gyűlés felől ő Flge mint resol-válta nekünk magát, megmutattuk Szőlősy Uramnak, megmond-hatja kgcnek. Azon vagy on ő Flge, hogy ne haladjon sokára, hanem celebráltatja és akkor minden dolgokat úgy akar kegyel-mesen elvégezni, hogy az országbelieknek méltó panaszok ne lehessen. Eltesse Isten gket jó egésségben.

Datum in arce nostra Byche 7. Augusti 1616.

Dom. Vrarum etc.

servitor et amicus benevolus
Comes Georgius Thurzó, m. p.

(Barsmegye 1616-iki protocolluma 467 és 8-ik lap.)

Jegyzet. Homonnay György támadásából eredt ezen zürzavar, ki nyiltan Bethlen ellen az erdélyi fejedelemségre aspirált, egy ideig őt úgy Mátyás király, valamint a török is pártolta; külömben ő és Dóczy András (barsi főispán) voltak akkor Magyarországon a legnépszerűtlenebb emberek, e két nagy pártfogó azonban csakhamar elfordult tőle s így tervei dögába dőltek.

LXVIII. *Gróf Thurzó György nádor levele, (talán Ali basához).*

Mi Bethlenffalvai Gróf Thurzó György Magyarországnak Nádor Ispánja sat.

Tekintetes Nagyságos sat.

Nagyságodnak mi már ugyan sok leveleket irtunk, melyekre mindeddig is Ngod még nem felelt, kit mi egyébnak nem tulajdoníthatunk, hanem hogy nem szintén kedves dolgot irtunk mindenikben Ngodnak; de ha jól gondolkodik Ngod felőle, mi az igaznál egyebet nem irtunk és nincsen is Ngodnak oka miatta neheztelni, holott arra tisztünk vezérlett, sőt sokkal azt jobb barátjának is tartsa Ngod, a ki az igazat kijelenti, mintsem a ki eltitkolja. Mostan pedig Ngodat ily dologról költetik megtalálunk. A Zsitvatoroknál lett szent békesség és annak erősítése az mostani végezés is mit tartson legyen az faluk hódoltatásiról és az hódoltság között lakó nemesség felől, nyilván lenni nem kétlyük Ngodnál, holott csak az vármegyék panasztételekre is ezen dolog végett mennyiszer irtunk Ngodnak, ingyen számát sem tudjuk, de mindazáltal azoknak még eddig igen kicsiny foganatjok volt, holott az Bégek, Ispaják és Agák meg nem szűnnek, de a mint az hódolatlan falukot, úgy az nemességet is fenyegetéssel hódolásra kényszerítik az hatalmas Császárnak és Ngodnak is, ki a végezésben arról az pártról fő volt, hiteknek sérelmével. Barsvár-megye most is ismét megtalált és jelenti azt, hogy az Ngos

Esztergomi Passa ismég irt volna az Ó-Bars várasára, Kis-Győröd és Mohi nevű falukra, hogy behódoljanak, ha úgy nem akarnának járni, mint az Egerszegiek; az Esztergami Jancsár Aga is pedig az nemességtől is fizetést kíván, a mint levelének mását is láttuk. Tudja azt Ngod jó vitéz úr barátunk, hogy a szent békességnek bántás nélkül való megtartására az hatalmas Császárok erős hittel kötelezték magokat, de mégis arról az pártról bizony dolog hogy sok háborítása vagyon s ha Ngod meg nem fenýíti az vitézeket, az mi kegyelmes urunk ő Flge szintén az hatalmas Császárt is az fényes Portán megtaláltatja felőle, holott lehetetlen, hogy így a szent békesség állandó lehessen. Hogy azért az hatalmas Császártól Ngod is neheztelést ne vegyen, Ngodat kérjük ugyan igen erősen, minden rendeknek hagyja és parancsolja meg Ngod, hogy az hódolatlan falukat és az hódoltság között lakó nemességet ne kényszerítsék hódolásra és adózásra, hogy így a szép békesség szentől tartassék meg; mi is gondot viselünk reá, hogy innen meg nem sértetik. Ngodtúl bizonyos választ várunk. Éltesse sat. Datum in arce nostra Bicchensi 7. Augusti Anno 1616.

Ngod jó úr barátja

Gróff Thurzó György, m. p.

(Mint a nádori levél melléklete az 1616. szeptember 15-iki közgyűlés iró-
mányai közt Barsm. levéltárában.)

LXIX. Gróf Thurzó György nádor, *(nyilván ugyanannak).*

Mi Bethlenfalvai Gróf Thurzó György sat.

Böcsületes és kedves vitézlő szomszéd úr Barátunk. Ily dologról költetik Ngodat mostan ez levelünk által megtalálnunk. Az Esztergami Passának fenyegetéséről és illetlen cselekedetiről az vármegyének csak hallgatni is eluntuk sok panasztételeket. Ennekelőtte is találtuk vala meg Ngodat, kérvén azon, parancsolná meg Ngod az Esztergami Pasának, hogy szünnék meg az szegénységnek fenyegetésével és tartaná magát az végezéshez, holott a végezésnek meg nem tartása a békességnek háborítása, az bécsi végezésben pedig, a mint Ngod is tudja, az vagyon, hogy az falukot, melyekért az villongás vagyon, addig senki hódolásra ne kényszerítse, hanem elsőben bizonyos hónapok alatt Commisariusok menjenek ki és azok együtt Ngoddal elrendeljék, hogy melyik falu hódoljon és melyik ne. Az Esztergomi Passa ezzel nem gondolván, az végezés ellen ím ismég minemű fenyegető levelet irt az Mohii, Ó-Barsi és Kis-Győrödi bíráknak és polgároknak, megértendő Ngod az levelének másából, melyet ím Ngodnak küldöttünk. Ezek pedig az faluk nem azok közül valók,

a kik mindenkor és szünetlen hódoltak volna, mert ezek azólta, hogy Esztergam keresztyén birodalmába jutott volt, mindenkor az oda be való szolgálattól szabadosak voltak és soha meg sem hódoltak, hanem ennekelőtte három esztendőekkel erőltetésből mentenek volt egyszer be, de akkor is egy hónapig ha bejártak s azután, sem azelőtt be nem hódoltak sem szolgáltak. Azért mindaddig is szabadosak a hódolástól, míg az Commissarius Urak együtt Ngoddal a végezés szerint el nem igazítják. Ngodat azért mint jó szomszéd vitézlő úr barátunkat kérjük, ne hagyja Ngod az megnevezett helyekbeli szegénységet bántani se készeríteni, sőt az Esztergami Passának tisztének méltóságából erősen és ugyan keményen parancsolja meg, hogy efféle fenyegető és készerítő írásoktól szünjék meg, hanem várjon Ngoddal együtt az Commissariusoknak végezésektől, holott rám (*így*) az végezésnek napja is nem messze vagon, addig nem is vehetnek semmi jövedelmet már. Az szegénység pedig hogy ezért szenvedjen, nem méltó, mert mi hagytuk meg fejek vesztése alatt meg nekik, hogy be ne hódoljanak, nem is vétkeztünk benne, holott az hatalmas Császároknak hitekkal erősített végezéshez tartottuk és tartjuk is magunkat. Hogy azért a szent végezés minden cikkelyében megtartassék és a faluk is el ne pusztuljanak, Ngodat mégis kérjük, tartassa meg Beker Passával is az végezést, holott az hatalmas Császár után az is Ngodtúl függ s köteles az szent békességnak sérelem nélkül való megtartására. Isten éltesse sat. Bytche 23. Septembris Anno 1616.

(Barsvárm. ltr. Melléklet a bars megyei 1616. szeptember 23-iki közgyűlés irataihoz.)

LXX. Teuffenpach levele Barsvármegyéhez.

Szokott köszöntés után. Nyilván vagon kgteknél, minémű gonosz szándékkal és igyekezettel az török volt és contra sancitos articulos pacis Bynnél (Bény) kastélt akart építeni és véghez is vitte volna, de látván, hogy mind Dunántúl, mind pedig innend alattunk lévő vitézekkel együtt ad propulsandos malos conatus eorum készek voltunk, azért tartozott meg és másua azt a labort convertálta; de ki tudja, talánd jövendőben is ugyanazon szándékját continuálni és hódulatlan falukon is az nagy kártételt imitálni fogná. Értvén azért ő Flge az mi kegyelmes Urunk és Császáruk az ellenségnek gonosz igyekezetét, minémű nagy és atyai gondviseléssel ehez az szegény megromlott országunkhoz legyen, azt kghmetek ő Flge includált leveléből világosan megérti. Nekem is penig ő Flge kegyelmesen és serio, hogy jó vigyázásban lévén kggkel egyetértsek és mind most, mind penig azután in rebus bellicis, quotiescunque ingruens necessitas salusque

publica requirit, kgteket megtaláljam, demandál, melyet én nagy szeretettel megcselekeszem és se véretem, fáradságomat, se pedig költségemet életemmel együtt kgmetekért és az nemes országért letenni nem számom. Kgteket azért tamquam amantes patriae szeretettel kérem, hogy kgtek egyenlő akarattal az dolgot úgy ordinálja, ha szükség azt kívánná és mutatná, mindjárust ad secundam requisitionem meam ad locum et diem a me ordinatum mellém jöhessen, hogy conjunctis viribus az ellenségnek resistálhassunk, melyet tudom hogy kgk hazánk és magának megmaradását tekintvén, megcselekeszik. Kglmetektől mint jóakaró uraimtól és atyámfától választ várok, hogy annál inkább az dologhoz magamat accomodálhassam.

Easdem hisce bene valere exopto.

Datum Ujvarii 16. Junii Anno 1617.

Earundem Dominationum Vestrarum

servitor et amicus paratissimus
Rudolphus a Teuffenpach, m. p.

(Barsvármegye levéltárában levő eredeti után.)

LXXI. Liptay Imre Barsvármegye alispánja jelentése Pázmány Péter érseknek a törökökkel Barson megindított békealkudozás folyamáról.

Illustrissime Domine Domine Patrone mihi gratiosissime.
Servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Akarám Ngodnak tudtára adnom az itt való állapotot, miben legyen dolgunk az törökökkel, noha tudom, hogy Bélaváry uram ő kgme bőségesben megirta Ngodnak. Imár ide érkeztek Bassa még tegnap tíz órakor, mi örömetst tractálnánk velek, de az mint Ngodnak azelőtt is megirtam vala, nem kevés fogyatkozásink vadnak, mert ők egy levelet hoztak, azt mondják, hogy Császárijok levele, melyben hatalmat adott az faluk dolgának eligazítására nekik, mi tőlünk is azt kérték elő, hogy ki akaratjából akarjuk ez dolgot elvégezni, micsoda levél mellett jötünk. Mi erre még most megfeleltünk, mert az mi levelünket, melyet Császár Urunk irt, annak az pecsétit fordítánk és azt mutattuk nekik, csakhogy kezekhez kérték, ők is ide adták volna az ő leveleket, de azt mi nem adtuk, mert nem illendő is azt kezünkből kiadni, mert az nem arra való levél. Jóllehet hogy az mi rövid elménk szerint úgy tetszenék nekünk, hogy ilyen simpliciter akármi poter (*így*) törököknek valami levél nélkül nem jó volna kezekbe adni az falukat, az minthogy azelőtt is irtunk vala Ngodnak az Plenipotentialis felől, de az legyen az Ngtok bölcs értelme rajta. Most is irtunk Molard urumnak (*az 1618-iki országgyűlésen Khlesl bíbornok mellett Ulm császári alkanczellárral együtt, császári biztos*), hogy az mint azelőtt ő Ngát is

megtaláltuk vala, maig sem jött válaszunk, most is kérnénk ő Ngát, hogy ő Nga adna értelembeli erőt hozzája, ha csak simpliciter adjuk-e kezekhez, mert félő az ő álhatatlanságoktól; az tolmács sem jöve alá, úgy vagyon, hogy Ngod megírta, hogy azt praetendálja magában Illésy Uram, magyarul tudók ezek az törökök és magyarul tractálunk velek, én is azt találok az főbbik török Commissariusban, hogy semmit nem szól magyarul, nem tudom, ha nem akar-e szólni avagy ugyan nem tud . . . Ibraim Agával tolmácsoltatok, szabad véle, ha megmondja-e avagy nem mindeneket, csak ma is megláttattam volna, micsoda volt abban az szép levélben, de nem lőn kivel megláttatnom, ha ide adták volna s elvöttem volna is, nem tudom, mi haszna lőtt volna. Ha eligazodik az dolog és leveleket osztnak törökül az faluknak és valami csalárdság esik benne, nemhogy nekünk fogják tulajdonítani, mert ők nem magyarul, hanem törökül írják az czédu-lákat, tudom, hogy az minemő lajstromot csinálunk is penig, azt is törökül írják. Az felől is nem kicsin gondolkodásom vagyon, minemő nagy csalárdságot cselekedhetik.

Ez ideig ez szerint procedáltunk velek, hogy az ő Flge lovagival, gyalogival excipiáltattuk tisztességesen, salutáltattuk is szállásokon, annakutánna harmadszor mind az háromnak, az mennyire mi tőlünk lehetett, ajándékot küldöttünk, báránt mit, abrakot, egyebet is az mi lehetett; az tegnapi napot ezzel mulattattuk el velek, hanem ma egyben gyűltünk velek és beszélgettünk sok szép szóval, hogy mint kellessék elkezdenünk ennek az dolognak processusát; az ő részéről az tolmácsoltatta Ali Bég Ibraim Agával, hogy hivassuk elő az polgárokat és ők megalkusznak velek, mi penig azt mondtuk nekik, az mi az Instructiónkban vagyon írva, hogy legelsőbben magyarazzuk meg mind az két részről az Articulusokat az hódolt faluk felől, mind a Sytvatorkon, mind penig Bécsben és mind Komáromban, az két hatalmas Császár Commissariusi végezésnek, hogy ennekutána néhány veszedésre való ok ne adassék közöttünk, ha az derék dologhoz hozzákezdünk, mely ő nekik is igen tetszett mindaddig is, valameddig nemes személyek felől nem kezdtünk beszélteni, de hogy azokat exemptusokká akartuk tenni, nem akarának egyetérteni velünk, noha ő magok is azt mondták, hogy úgy vagyon az végezés, de igen megsokallották az Nemességet mintegy öt avagy hat faluban, az kinek egy része Ngod nemesi. Azért appellatióra vették az dolgot, az Bassának irtak felőle, azt mondják, hogy ő hire nélkül nem mernek arra reá menni; elküldtek egy Csauzt, mi is egy hajdut adtunk kísértőnek oda. Imár eddig nem . . . hogy semmit tractáljanak velünk, az meddig onnan válaszuk nem jó; eddig még csak ebben maradt az dolog, ezután az mik következnek, Ngodnak tudtára adom.

Kérem azon Ngodat, promoveálja az dolgot, hogy én tudatlanságom miatt vagy Uramnak Császáromnak, vagy penig Országomnak kárt ne tegyek, ki miatt haragjokba eshetném. Ngod én velem szolgáltasson, Ngodnak míg élek szolgálók. Tartsa és éltesse Isten Ngodat sok esztendeig kedves és szerencsés jó egészségben. Datae ex Bars die 21. Aprilis 1618.

Illustrissimae Dominationis Vestrae

servitor paratissimus
Emericus Liptay, m. p.

Külczm. : Illustrissimo D. D. Petro Pazmany Archiepiscopo Strigoniensi, locique eiusdem Comiti perpetuo, Primati Hungariae, Sacrae Sedis Apostolicae Legato nato, S. C. R. M. Summo Secretario Cancellario et Consiliario etc. Domino Patrono mihi gratiosissimo.

(Eredetije a primatialis ltárban, honnét Fraknói Vilmos néhai Botka Tivadar számára a hódoltsági falvak ide csatolt lajstromával együtt lemasolta volt.)

Jegyzet. Az mely hatvan falut az Commissarius Urak az Bécsi pacificatio continentiája szerint Komáromban az töröknek adtanak négy vármegyéből, tudniillik Komárom, Nyitra, Bars és Hont vármegyéből, azoknak rendszerint való nevek ezek :

Bánkeszi	} Bosnyák uramé *)	Mohi	} Lévához,
Kis-Keszi		Ó-Bars	
Várad, Nyitra vize mellett		Kis-Koszmál	
Egyházszegh		Nagy-Koszmál	
Nagyszegh	} Nemeseké,	Tolmács — Szent-Benedekhez,	} Nemeseké,
Malomszegh		Tót-Keszi — Lévához,	
Ondroh		Aha — Esztergomi Érsekséghez,	
Felső-Szöllős		Nagy-Sári	
Alsó-Szöllős	} Nemeseké,	Nived	} Nemeseké,
Ezdege		Vörösvár — Forgách uraké,	
Födemes — Koháry uramé,		Nagy-Vezekény — Szt.-Benedekhez,	
Kis-Mánya — Nemeseké,		Kis-Vezekény — Nemeseké,	
Gyarak — Forgách uraké,	} Nemeseké,	Roznicze	} Szent-Benedekhez,
Szent-Mihályúr		Nemcsén	
Martonfalva		Kis-Valkócz — Kis-Tapolcsánhoz,	
Vaysz — Forgách uraké,		Csarád — Forgách uraké,	
Dicske — Nemeseké,	} Nemeseké,	Kisfalud, Vörösvár mellett — Kis-Tapolcsányhoz,	} Nemeseké,
Aniola — Esztergomi Érsekséghez való,		Peszér	
Tóhöl — Lévához való,		Nagy-Kovácsi	
Süle — Nemeseké,		Németi — Esztergomi Érsekséghez,	
Mellek — Pyber uramé, **)	} Nemeseké,	Keresztúr — Nemeseké (nyilván Puszta-Szent-Kereszt),	} Saághi Prépostsághoz,
Lehotka — Forgách uraké,		Kelecsén, Léva mellett — Lévához,	
Gyarmat — Nemeseké,		Alsó-Almás	
Csiffár — Pyber uramé,		Peczeniecz	
Tild — Esztergomi Érsekséghez való,	} Nemeseké,	Elesfalva — Lévához,	} Nemeseké,

*) T. i. Bosnyák Tamás királyi főasztalnok, füleki kapitány a surányi vár, Kecskemét sat. ura.

**) T. i. Gyerkenyi Pyber János pécsi, utóbb váradi, végre egri püspök és hevesi főispán, kir. tanácsos.

Badinka — Koháry uramé,
Klaszita — Nemeseké,
Lehotka — Szitnyához,

Zebelébb — Szent-Benedekhez,
Mezmeneleő — Csábrághoz.

Némi kétség fér ezen lajstrom hibátlanságához, a mi a falvak hovátartozandóságát illeti, nyilván csak sebtiben készülhetett, a falvak száma sem felel meg, mert öttel kevesebb van felsorolva.

LXXII. *Liptay Imre Barsvármegye alispánja és Maklár Páter Pázmány Péternek jelentik, hogy megbízásuk szerint a hódoltsági falvak adózását a törökkel elintézték.*

Áldott legyen Istennek az ő szent neve, az sok veszekedés és feddés után mi itt a faluk adózását a pogánysággal sok munkával eligazítottuk. Immár most valami levelet csinálunk és a Regestrumokat igazgatjuk; hisszük, két nap alatt vége lesz, a minthogy immár a pogányok előtt minútánkat meg is olvastuk, noha elég akadályosan értik, de mégis megalkudtanak az értelmén velünk, noha Ibrahim Aga azt mondja, hogy ez csak papiros a mit cselekszünk, de ők ugyan eljárnak dolgokban. Ma 8 órakor reggel értünk véget a veszekedésnek, gondoljuk, hogy mind a Császár adójával és iszapaják sommájával sem megyen 4000 forintra az adózás. *Szokott befejezés és maguk ajánlása.* Kelt Ujvárbán 1618-ik évi Május hóban.

(Az eredeti után csak kivonatban van meg.)

LXXIII. *Gróf Forgách Zsigmond nádor levele Liphay Imre, Barsvármegye alispánjához.*

Generose Domine Amice nobis observande.

Salutem et officii nostri commendationem. Az utolsó törökkel való Ujbarsi tractát hogy kgd ide küldötte, kgd igen jól cselekedett, azért mi is ugyanazon tractát leiratván, im kgdnek most visszaküldöttük. Éltesse Isten kgdet. Datum in Castello nostro Comjathi die 4-a Septembris Anno 1618.

Generosae Dominationis Vestrae

amicus ad servitia paratus

Comes Sigis. Forgách de Gimes, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. VIII. Anni 1617—18. nro 9.)

LXXIV. *Gróf Forgách Zsigmond nádor Barsvármegyének.*

Szokott czimezés és köszöntés. Minthogy immár az articulusok kgk között mindenütt publicáltattanak, igen szükséges dolognak itéltük lenni, az koronaórző magyar vitézlő nép számára fölvetett contributiónak s mind pedig az közönséges országházának megvételére és megépítésére rendelt pénznek kiszedését kgknek demandálni; mivelhogy penig az szent korona őrzésére rendeltetett vitézlő nép sohova Poson várából élete keresésére ki-

nem mehet és az tél is rajtok lévén, az régi fizetetlenség és sok adósságnak fölszedése miatt ruhátalanul semmiképpen hivataljoknak meg nem felelhetnek, hasonlóképpen az ország számára való háznak megvétele és építése minemű szükséges és hasznos dolog legyen (kiről kgk országúl articulust is irt), kgk maga jól tudja. Azért mind az két dologról tempestive requiráljuk kgket, sőt autoritate nostra palatinali ugyan serio hagyjuk és parancsoljuk is kgknek, hogy az kgk vármegyéjében in congregatione primitus celebranda az 39 és 40 anni praesentis irt articulusoknak continentiaja szerint ez mostani esztendőre rendelt contributiokat, kiknek beszédeseknek terminusi immár el is multanak, mind az koronaórizó vitézek számára s mind penig az országházának megvételére és épületére az restantiákkal egyetemben minden processusokban igen diligenter szedesse ki és az koronaórizó vitézlő nép számára való pénzt Révay Péter uram ő kglme keziben, az országháza épületére rendeltetett pénzt peniglen Schremzer János pozsonyi polgár kezeiben minden halogatás nélkül kgk beszálltassa. Melyet el is hittünk hogy édes hazájához való szeretetéért absque ulla difficultate kgk örömet praestál. Kgk ebben egyebet ne cselekedjék. Isten éltesse kgket. Datum in oppido Galgócz 4-a Decembris Anno 1618.

Spect. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Sigis. Forgács de Gimes, m. p.

(Barsvármegye levéltárában.)

LXXV. Gróf Forgách Zsigmond nádor Barsvármegyéhez.

Spect. Mag. etc. Salutem et servitiorum nostrorum paratissimam commendationem. Több szorgalmatosságink között akarók kgket tempestive requirálni az végházakhoz való élésbeli segítségnek administrálása felől is, minthogy édes hazánknak és mindnyájunknak is megmaradásunk Isten után azokból dependeál. Akarván azért tisztünk szerint arról is provideálni, kgket serio requiráljuk ac autoritate nostra palatinali hagyjuk és parancsoljuk kgknek, hogy édes hazájához való szeretetiért és megmaradásáért kgk minden portátúl minden processusbúl ahhoz az végházhoz az hova praestálja az gratuitus labort, az szolgabírákkal exigáltasson két-két köből buzát és egy köből zabot, melyet mindjárást az innepek után, míglen az út jó lesz és gyepelhetnek is, az végházakban szolgáltatasson be kgk pro reposito, azért, hogy ha hirtelen kívántatnék, lenne készen az vitézlő nép szükségére. Az élésnek penig az kapitányok úgy viseljék gondját, hogy az mely helyben meg nem maradna, azt kiösszák in tempore és ismét újat vévén be érte azoktúl, kiknek kiadják, azt helyre reponálják. Nem is kételkedünk penig semmit abban, mivel Isten

mindenütt elég bőséget adott mostan az gabonából, hogy ezt kgk cum alacritate pro communi patriae bono nem praestálná. Isten éltesse kgket. Datum in Castello nostro Tavernik 16. Decembris Anno Domini 1618.

Spect. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Sigis. Forgách de Gimes, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. 9.)

Jegyzet. Forgách Zsigmond a bíbornok-prímás Forgách Ferencznek testvére, valóságos belső titkos tanácsos, főpohárnok, országbíró, Felső-Magyarország főkapitánya, három vármegye főispánja volt, utóbb 1618-ban május 16-án, midőn II. Ferdinánd királylyá kiáltott ki az országgyűlésen, az ujonnan katholizált Forgách Zsigmond nádorrá választott.

LXXVI. *Gróf Forgách Zsigmond nádor Barsvármegyéhez.*

Spect. Mag. etc. Salutem et servitorum nostrorum commendationem. Érsek-Ujvárbán lakozó lovas és gyalog renden való ő Flge vitézi találának meg bennünket, panaszkodván azon, hogy jóllehet annakelőtte szabad volt az előerdőkre kimennie, mostan pedig ha kimennek, szolgáljokat verik, marhájokat elfogják és magokat nagy birsággal büntetik, annyira, hogy az fizetlenség és egyéb szükségek miatt nagy inségbe volnának. Kérének annak okáért bennünket, hogy kgket requirálnánk felőle és törekednénk mellettek, lenne szabadságok csak az előerdőből szükségekre fát hordaniok. Azokáért kgket requiráljuk és szeretettel kérjük, hogy kgk tekéntvén az Ujvári vitézeknek mostani fogyatkozott állapotjokat, és miképpen az édes hazánkért, mindnyájunkért éjjel-nappal vigyázásban vadnak, kgtek ne tartson ellent benne, hanem az előbbeni szokás szerint az köz és előerdőből engedje szükségekre fát hordaniok, az tilalmas erdőkre pedig magok sem kínálkoznak (!) sőt ha valami kárt tennének is, készek büntetést érette szenvedni, kit kgk hazájokhoz szeretetből ha megcselekeszi, mi is jó neven vesszük kgktől. Tartsa és éltesse Isten kgket jó egészségben. Datum in Castello nostro Tavernik die 20. Jan. 1619.

Spect. Magn. etc.

amicus benevolus et servitor
Comes Sigis. Forgách de Gimes, m. p.

(Barsvárm. ltr. Fasc. 9.)

LXXVII. *Gróf Forgách Zsigmond nádor levele Barsvármegyéhez.*

Magci, Gener. etc. Salutem et servitii nostri paratam commendationem.

Miről írjon nekünk Spáczai Péter az ő Flge Lévai végházának Vicekapitányja, ím az maga levelét az levelünkben in

specie includálván kgknek oda küldöttük. Kérjük azért kgket, sőt tisztünk szerint intjük is, hogy az egyszer lött fogadásáról és magok ajánlásáról kgk megemlékezvén és ez mostani nagy fogatkozásokat az Lévai vitézeknek, kik hazánknak szolgálatjában nagy szorgalmatossággal foglalatosok, megtekéntvén, kgk adja meg nekik azt a kevés restantiát, minthogy az több végbeli vitézeknek egyéb vármegyékben mind megadták, ne maradjon immár hátra csak kgknél ez kevés restantia; az kit el is hittünk hogy kgk örömet megcselekeszi hazájához való szeretetiért. Eltesse Isten jó egészségben kgket. Datum in Castello nostro Thavarnik die 22. mensis Februarii 1619.

Magn., Gen. etc.

Amicus ad servitia paratus
Comes Sigis. Forgách de Gimes, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. 9.)

LXXVIII. Bárá Koháry Péter levele Barsvármegyéhez.

Illmi, Sples, Magci, Gener. et Egregii Dni et fautores mihi semper observandissimi. Servitiorum meorum paratissimam semper commendationem.

Eltesse az fölséges Isten Ngtokat és ti kgteket jó egészségben sok esztendeiglen.

Nyilván vagyón Nagtoknál és kegteknél, minemő nagy fogatkozásban legyen ő Flge végháza Léva nemcsak az épöletből, de az vitézlő népnek is mind fizetlensége és kevés volta miatt, úgy annyira, hogy nemhogy az mezőt és az Országot oltalmazhassák, de az minemő nagy hely és pusztá, az végháznak őrizésére (!) sem elegek. E mellett lövő és építő szerszám is, por, ón oly kevés vagyón benne, kitől Isten oltalmazzon, ha hertelen valami irruptiója lenne az ellenségnek, csak igen kevés üdöre való oltalmazásokra sem érkezhetnének vele. Elés penig nemhogy valami bizonyos üdöre való volna benne, de még csak egy napra való sincs. Minthogy pedig Király Urunk ő Flge ad festum Sanctae Trinitatis Országgyűlést publicáltatott, kényszerítettém Ngtokat és kgteket ez levelemmel megtalálnom, hogy meggondolván Ngtok és kgtek ez helből mely nagy földet oltalmaznak, és hogy ezeknek nagy fáradtsággal való vigyázások alatt hogy Ngtok és kgtek mind házoknál s mind mezőben bátrabb békességben lakhassék és nyughassék, kérem Ngtokat és kgteket, hogy követeknek méltóztassék Instructiójokban inseráltatni, hogy Király Urunk ő Flge Palatinus Urunk ő Nagával és az nemes Országgal provideálja ez fogatkozásokat és tegyen oly limitatiót, az honnét ez végháznak ilyen nagy fogatkozási helére állapottathassanak. Es főképpen Újvárat provideálják, az honnét, valahova kívántatik,

az végházakat mind néppel, porral, ónnal mindenkor meg köll segíteni, hogy az szegín vitézlő népnek lehessen mi mellett vérek ontásával és fáradságokkal (az kit örömet megcselekesznek) mind magokat és Országunkat oltalmazni, és Ngtok és kgték bátrabban élhessen hazájokban ezeknek oltalmok alatt. Ezzel kívánom, hogy az Isten áldása maradjon Ngtokkal és kgtékekkel. Datum Ujvarii 20-a Aprilis Anno 1619.

Earundem Dominationum Vestrarum

servitor paratissimus
Koháry Péter, m. p.

(Barsvármegye levéltára Fasc. 9.)

LXXIX. *Gróf Forgách Zsigmond nádor Barsvármegyéhez.*

Spect., Magn. etc. Salutem et servitorum nostrorum paratam commendationem. Bizonyosan adják értésünkre, hogy az Csehek Morvában az mi kegyelmes Urunk koronás királyunk örökös Provinciájában bejövén, ezt elfoglalták és az ő Flge hívőit mindenütt kergetik és prosequálják, mely dologból könnyen kitetszik, hogy az confoederatióhoz semmiben nem tartván magokat, csak az országokat akarják subjugálni és magok birodalma alá hajtani. Minthogy pedig Magyarország eleitől fogva szabados koronás királyság volt, nem volna jó, ha régi szabadságunkban laedáltatnánk és potentia mediante kedvünk ellen előhagynánk gonosz igyekezetekben menni; kihez képest méltó dolognak itéljük lenni, hogy efféle véletlen veszélynek eltávolztatásáért kgknek írjunk, hogy az mikor második levelünket látja kgk, mindjárust generalis insurrectio szerént fölülhessen és mellénk jöhhessen kgk oda, az hova parancsolják és a szükség mutatja. Mi a Cseheknek semmi háboruságra okot nem adtunk, s nem is akarunk adni, de ha ők hatalmasul invadálni akarnák hazánkat, mi is készen lévén, ellenek állhassunk és régi szép szabadságunkot megoltalmazhassuk, mert vim vi repellere licet, és az inculcata tutela mindeneknek szabad. Interim az országgyűlés is előttünk lévén, akkor hazánknak javára és megmaradására azt végezzük, az mi legjobb lesz, de azon közben szükség, hogy in omnem fortunae eventum készen legyen kgk. Isten éltesse kgket. Datum ex castello nostro Comiathy die 10. Maji anno domini 1619.

Spect., Mag. etc.

servitor et amicus paratus
Comes Sigis. Forgach de Gimes, m. p.

(Barsvármegye ltr. fasc. 9.)

LXXX. Gróf Forgách Zsigmond nádor Barsvármegyéhez.

Szokott cím és köszöntés. Kglket ilyen dologról kellek megfoglalunk levelünk által. Ez mostani időnek állapotjához képest az gimesi várunkon kezdtünk egy kevés szükséges épületet az végre, hogyha az időnek felháborodása lenne (kit Isten hazánkban ne adjon), az környülvaló tartománynak és kglknek is fejenkint oltalmára lenne; mely épületet késedelem nélkül el akarnánk végeztetni, de mivelhogy több házainkban is építetünk, az magunk jószágából nem érkezőnk mindenekre reá. Azért kglket szeretettel kérjük egyikért az maga oltalmáért és megmaradásáért, annak felette az mi járásunknak és törekedésünknek tekintetért is kglk egyik szolgabíró járását szekerekkel rendelje oda az mi Gimesi várunkhoz, hogy az épületben segítséggel lévén, annál hamarébb végeztessük el az mit építeni kezdtünk. Ezen dologról jámbor szolgánk és udvarbíránk Szelezeny (*Szelezsényi*) István Uram által szóval is üzentünk kglknek, kglk higgye meg szavát és bocsássa vissza jó válaszszal kglk hozzánk, igen kedvesen és jó neven is vesszük kglktől. Isten éltesse kglket. Datum in castello nostro Komjátli 13. Maji anno domini 1619.

Spect. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Sigis. Forgách de Gimes m. p.

(Barsvármegye ltr. fasc. 9. no 26.)

LXXXI. Gróf Forgách Zsigmond nádor Barsvármegyéhez.

Spect., Magn. etc. Salutem et servitiorum nostrorum paratissimam commendationem. Kegket levelünk által egynehányszor találtuk immár meg, hogy az Dicát és Taxát mind az két esztendőre kiszedné és a kamarára kiszolgáltattná, mivelhogy Király ő Flsge az mi kegyelmes Urunk megszakasztván magát az országnak jövedelmét, hazánkban oltalmáért az végeknek fizetésére atyai kegyelmességéből rendelte volna, de kglk mindez óráig be nem szolgáltatta; tudván pedig az végbeli vitézek, hogy ő Flsge Király Urunk az ő fizetésekre rendelte, szünetlen futnak reánk érette és nagy protestatiókkal jelentik, hogy tovább immár az nagy fizetetlenség és fogyatkozások miatt az végházokban nem maradhatnak, hanem pusztán kellene hagynik (*így*), kiből minemű veszedelem történhetik az országnak, akarki megítélheti. Hogy azért immár az végbelieknek az ő fizetésekhez hozzá kezd-hessünk és minden dolgokat a végekben jó rendben állathassunk, rendeltük az commissariusoknak ide Ujvárban jövéset ad ultimum diem mensis Augusti, hogy akkor kezd-hessük el az végekben

való fizetést. Hagyjuk azért kgknek tisztünk szerént és requiráljuk kgket diligenter, hogy mind az két esztendőre való Dicát és Taxát kiszedetvén, az Dicatorokkal együtt ad ultimam Augusti Ujvárbán beküldjen, hamarább érvén Ujvárat Posonymál, ott leszen a kamarák embere és perceptora, az ki plenarie quietálhatja őket. Ezt pedig a dolgot süketségre kgk ne vegye, mert valamely vármegye be nem szolgáltatja ad praefixum terminum az vitézlő népnek megdeputáltatván az ő fizetéseket, arra az vármegyére szállítjuk az vitézlő népet, hogy az ő deputatiójokat ott vetessék meg. Hogy azért a szegénységnek több kára ne következék, kgk legyen totis viribus érette, hogy szolgáltatassa be az Dicát. Külemben pedig az vitézlő nép is soha nem fog cessálni az vármegyékre való kiszállástul, valamíg az ő deputatumok meg nem leszen. De elhittük, hogy kgk oly hazája szeretők, hogy ez utolsó requisitiókat immár nem negligálja, tudván azt, hogy az végházakból vagyon minden oltalmunk. Az egy-egy forint contributiót is az munitiók megszerzésére kgk ugyan most együtt az Dicával exigáltassa és azt mi kezünkhez szolgáltatassa, hogy azzal port, glóbiszt, salítromot, melyek nélkül fölötte igen szűkelkednek az végházak, mentül hamarább szerezhessünk és providéalhassunk az végházaknak minden szükséges munitiókkal. Éltesse Isten kgket. Datum in castello nostro Comiathi die 23. Augusti anno 1619.

Spect., Mag. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Sigis. Forgách de Gimes, m. p.

(Barsvármegye ltr. Fasc. 9.)

LXXXII. Gróf Forgách Zsigmond nádor Barsvármegyéhez.

Szokott köszöntés. Ezen órában érkezének Kassáról leveleink, melyben bizonyosan írják, hogy Bethlen Gábor, minden emberek reménsége kívül, mind az hajdusággal megindulván, az mellett Törököt, Tatárt mind mellie vévén, utban vagyon, a Tiszán most költözik által és immár hadaknak elei Jászót is fölverte Kassához közöl. Azért hazánknak ilyen véletlen reánk jövő veszedelmének hogy occurralhassunk és megmaradásáról gondot viselhessünk, kgket requiráljuk és Nádorispánságbeli méltóságunk szerint serio hagyjuk s parancsoljuk, hogy ez mostani utólszori országunk gyűlésében végezett articulusnak continetiája szerint mindjárást kgk mennél hamarább lehet (mert periculum est in mora) viritim insurgáljon és mennél jobb hadikészöléssel lehet, mi mellénk Ersekujvárhoz éjjel nappal táborban szállani siessen, hogy édes hazánknak megoltalmazásáért és oltalmáért conjunctis viribus, Isten velünk lévén, minden dol-

gokot és remediumokat attentálván, az ellenségnek ellene állhassunk és kgkkel egy értelemben lévén életünk fogytáig és vérünk kiontásával is édes hazánkot oltalmazhassuk; kgk ez dologban egyebet ne cselekedjék. Datum raptim ex castello nostro Comiathi die 5. Septembris anno 1619.

servitor et amicus paratissimus
Comes Sigis. Forgách de Gimes, m. p.

(Barsvármegye ltr. Fasc. 9. no 6.)

Jegyzet. Ha összehasonlítjuk ezen levél tartalmát Bethlen Gábor fejedelem 7 nappal később kelt manifestumával, Thurzó Imre september 19-én és Széchy György ugyanazon hónap 27-ikén kelt leveleivel, könnyen elképzeljük, milyen dilemmában lehetett akkor a megyéjének jólétét lelkén hordozó alispán.

LXXXIII. Gróf Forgách Zsigmond nádor Barsvármegyéhez.

Szokott köszöntés. Az minémű örvendetes hírről ezen órában Leopoldus Herczeg Urunk ú Flsge értete az mi kegyelmes Urunk királyunk ú Flsge szerencsés és méltóságos római Császárságra és Királyságra választása felül, kgknek az ú Felsége Leopoldus Herczeg Urunk levele mását ím oda küldették (*így*), kiért dicséртessék az nagy Isten mind örökké. Méltó azért, hogy minden helyeken örömlövésekkel az várakban, az urak és főrendek mind ú Flsge kedves hívei, megtiszteljék ú Flsge nagy méltóságos állapotját. Továbbá ebben az Úr Isten ú Flsgehez az mi felséges Urunkhoz és koronás királyunkhoz megmutatván nagy kegyelmességét, elhittek (*így*) hogy az Elektorokkal és Imperiumbeli hercegekkel mindenütt az országokba mindenféle egyenetlenséget és hadakat leszállít király Urunk ú Flsge és minden országit is békeséges állapotra hozza. Hogy azért ekkor az magyar nemzet újabb háborút ne indítson, az mikor egyéb kereszтín országokban az fegyvert letévén, kivel pusztították magokat, az szent békesség helyére állapodik, szükség, hogy minden erőnkkel, elménkkel mi is azon legyünk, hogy addig, míg nagy pusztítás nem esik rajtunk, az mostani békességet hazánkban igyeközzünk megtartani; mert az bizonyos, ha itt az mi hazánkban most valami tumultust indítunk, az mint (!) bizonynyal értjük immár indulatját az fölföldön lenni, azokat az csehországi és morvai nagy hadakat nagy örömmel reánk küldik azok az országok, az kik immár megesmérték, mely veszedelmes dolog legyen az civile bellum és pártolás. Hogy azért az ne történjék szegény hazánkunk utolsó veszedelmével, szükség, hogy kgk minden vármegyéből igen sietséggel követeket válasszon az erdélyi Fejedelemez, hogy hadait fordítsa vissza, az mi

eddig esett felejtődjék el és térjen országába, ne nyomja az országra azokat az nagy hadakat, az kívül az török Császára ereje ellen is bízást feltehet ú Flsge. Én is írok az erdélyi Fejedelmnek és legyünk azon, hogy mentül hamarább lehet, csendesítsük le ezt az veszedelmes indulatot, hogy mi is maradhassunk békeségben az több keresztín országokkal egyetemben. Éltesse Isten kgket. Datum in castello nostro Komiat die 8. Septembris anno 1619.

Spect., Magn. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Sigis. Forgach de Gimes, m. p.

(Barsvármegye ltr. Fasc. 9.)

LXXXIV. *Thurzó Imre gróf levele Liptay Imre barsi alispánhoz.*

Generose Domine amice observandissime. Salutem et officii commendationem.

Ezen levelünkben includálván az ő Flsge (*Bethlen Gábor fejedelmet érti*) levelét ím kegteknek küldünk. Minthogy penig nem kicsiny dologban járó, kgdet kérjük, sőt intjük is, hogy kglmed senkinek ne jelentse, hanem magánál tartván, mindjárt promulgáltasson Congregatiót klgmed; holott ha klgmed ezt elmulatja, vagy halasztja, vagy peniglen egyebet cselekeszik benne, s kár ébreszti fel kglmeteket, ne másnak, hanem magának tulajdonítsa kglmed; hol penig kglmed ehhez alkalmaztatja magát és ebben szorgalmasan eljár, ő Flsge minden kegyelmességével és mi szolgálatunkkal kgdnek megháláljuk. Kegyelemedtől erre szívességből választ várunk. Éltesse Isten kgldet. Datum in arce nostra Byche 19. Septembris anno 1619.

Gener. Dom. Vrae

amicus benevolentissimus
Comes Emericus Thurzó, m. p.

(Barsvármegye ltr. Fasc. 9. no. 17 és 3.)

Megjegyzendő, hogy ekkor Liptay Imre már a Rendek által megválasztott portai követ volt, s vagy már elindult, vagy Konstantinápolyba indulandó.

LXXXV. *Bethlen Gábor fejedelem szövetségre szállító manifestuma Barsvármegyéhez.*

Illustrissimis, Illustribus, Spectabilibus, Magnificis Dominis, Generosis, Egregiis ac Nobilibus, Comiti, Vice Comitibus, Judicibus, ac Universitati Nobilium Comitatus Barsiensis Amicis nobis honorandis.

Gabriel Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Illustrissimi, Illustres, Spectabiles, Magnifici Domini, Egregii, Nobiles, Amici nobis honorandi. Post Salutem Servitorum ac benevolentiae nostrae paratissima commendatione praemissa. Ha olly emberek köziben kellene ez szomorú panasszal való írásunkat bocsátanunk, kik hazánk és nemzetségünk között eddig forgott és most is nehéz veszekedésben forgó állapotoknak értői s tudói nem volnának, ugyan sok papirosra is férhető írásunkkal kellene azokat megmagyaráznunk; de mivel ki ki mind az maga nyaválájának másnál sokkal inkább érzője és mi is, kik az Ur Istennek minden ez világi áldási felett legdrágábbnak, jobbnak az szép békességet tartjuk, becsüljük, kinek keresésében, erősítésében minden szomszéd országok tudására ez szeglet-földekről, melyet Isten ő Flsge tisztünk s gondviselésünk alá adott, hasznoson és dicsíretesen munkálkodtunk, örömeztében és nagy kedvesen most is megszerzett békességünkben országunkbeli híveinkkel veszteg nyugodtunk volna és egyebek nyaválájának magunk bátorságos maradásával csak távol hallói lehettünk volna, ha minden színmutatás nélkül az tiszta és nyilvánvaló igazság s méltó igaz okok, kiket jelentünk, erre nem kényszerítettének volna. Elsőbben, hogy hadaink készítésére és segítségadásra, mióta az Csehországiak támadása s igekezezte napról napra ennyire hatalmazott, sok uttal és sok móddal ő Flsge Tisztviselőitől szorgalmaztattunk az Confoederatiónak tartása szerint, melyéret (*így*) mikor kedveskedő jó akarattal ajánlanók magunkat, ez alatt találkoztak ollyak az ő Flsge birodalmában fő tisztviselői közül, kik magunkat is rút illetlen szókkal fenyegettenek, akár mely ártatlanul és igazán viselnők is magunkat ő Flsgéhez az frigy tartásból, el volna bizonyosan végezve vagy egy vagy más uton, hamar való napon veszedelmünknek kellene lenni, mely szókot mi elsőben semminek tartván, ő Flsge segítségére azon szeretettel készítettük hadainkat; azon közben csak e napokban concurráltak ilyen három okok: hogy az csehországiaktól is állapotjokról megtaláltattunk; annak felette, hogy az mely magyar vitézek ő Flsge jó hírére, nevére, fizetésére segítségül mentenek volt, contra Jura gentium, az maga hadaitól, plusquam Sycaonica crudelitate levágattanak nagyobb részint; harmadik, hogy az Religiók libertásának az Bécsi pacificatio szerint nem akarván helt adni, az Magyarországi Clerus sok helyeken mind szóval, írással, nyilvánvaló sok fenyegetésekkel éltenek minden rendek között, hogy nemcsak az Religióknak szokott libertását akarnák turbálni, de fő fő Patronusokkal, városokkal is ki tudja, mit akarnának cselekedni, mely fenyegetések miatt sokaknak rémülése, sőt desperatiója követ-

kezvén, lakóhelyünkben az Fátrán innét való sok Tekintetes Uraktól, fő és nemes rendektől s egyéb állapotbeli nemzet, hazája és az közönséges megmaradásnak szerető emberitől találattunk meg, hogy az mi édes nemzetségünk, sőt az egész kereszténység közt ilyen veszedelmes állapotot ne akarnánk csak hivalkodó szemekkel távol nézni, holott volt volna olyan üdö, hogy ő kglmek is minket háborgatóink ellen megsegítetjenek, mi is ilyen ártalmason serkedező és nagyobb veszedelmek hozható indulatokban mutatnók mindenképpen szent egyességre és hasznos békességre vezérő gondviselésünket; mely intéseket és megtalálásokat ő kglmeknek mind magunkért s mind ő kegyelmekért nemcsak méltónak, hanem szükségesnek ismervén, az előtt segítségül (!) elkészített és mind csak fizetett hadainkat többítvén, magunk is ennyi megtalálásra lakóhelyünkéből küljebb indultunk, nem egyéb okért, hanem hogy efféle megsebhettett és egymástól megidegenedett szíveket, elméket jó tanácsinkkal, inté-sünkkel, kik annak engedni akarnak, minden Religio persecutiója nélkül egymás szeretetre és szép egyességre hozhassunk és az veszekedő rendek közül minden akadályos dissensiókat az szabados conscientiáknak sérelme nélkül jó módok alatt tollálni igyekeztvén, egy egyenes aequabilitást állathassuk helyére. Illyen jó szándékunkban és igyekezetünkben, noha minekelőtte magunk birodalmából hadainkkal ki érkeztünk volna, jó idején itt ez egész felföldön sok Tekintetes Urak, vitézlő rendek, kerített és mezővárosok, nemzetünkhöz és keresztyén vallásunkhoz való buzgóságokból declarálták magokat; de mivel az complanatio és szíveknek, elmének egyességre való hozása nemcsak azt az részét illeti Magyarországnak, sőt oda fel is mind Tátrán, Dunán túlvaló földeken hasonló vagy sokkal több s nagyobb bántásokat értjük, halljuk minden rendeknek, ugyan az ő kglmek tetszé-sekből kész hadainkkal ide felé semmit nem mulatván, tovább való fáradságunkat is nem szánjuk, hogy Isten kegyelmességéből mindenütt egész nemzetünknek megbántódott állapotjokat éppen állíthassuk helyére, intvén szeretettel minden rendeket, nem hogy ez mi indulatunk felől valami idegen gondolattal lennének, de valakik illyen szent igyekezetünkben úgy mint magunk, édes nemzetünknek s mind mellette való szomszéd országoknak felháborodott állapotjának lecsendesítésében velünk egyet akarnak érteni, sub publica assecuratione írjuk mindeneknek személyi és Religio válogatás nélkül, hogy minden Uri, fő és vitézlő rendek bátor-ságosan és egyenlő értelemre magunk személye mellé jöhetnek és jöjjenek mindenütt s mentől hamarább, holott magunktól ez indulatoknak több és bizonyos fundamentumokkal való circumstantiáit megértvén, megmaradásáról és csendes állapotjáról édes hazánkban, nemzetünknek mentől hamarább provideállhassunk.

De ez mi assecuratióknak azoknak való, kik sem végházakban, sem egyéb helyeken ellenkező fegyvert ilyen szent igyekezetünkben nem mutatnak. Mert valakik ellenkezni találtatnak, vagy magokat az velünk való megegyesülésből kivonják, azokról mind most s mind ez után kglmetekkel egyetemben úgy gondolkodhatunk s végezhetünk. mint az közönséges jónak nem jóakaróiról, kikre naponkint méltó gondviselésünknek is kellek lenni kglmetekkel. Eltesse Isten nagy jó egészségben kglmeteket. Datum ex castris nostris ad oppidum Debreczen positis die 12-a Septembris ao domini 1619.

Amicus benevolus

Gabriel Princeps, m. p.

Jegyzet. Thurzó Imre gróf, Györgynek, a híres nádornak fia, Bethlen Gábor fejedelem nagyállású híve, biztosa, történelmi alak, a kit itt közelebbről leírni talán fölösleges; nagy műveltségű és tehetségű ifjú volt, a kinek már 1621-ben bekövetkezett halálával a Thurzó családnak fiágán magvaszakadt. Ezen fejedelmi felhívás az összes vármegyékhez intéztetett s megelőzte a fejedelem nagy támadását II. Ferdinánd ellen, mely az év végéig majd egész Magyarországot meghódította. Október havában Forgách Zsigmond nádor Pozsony városát is a szent koronával átadta Bethlennek.

LXXXVI. Gróf Forgách Zsigmond nádor Barsvármegyéhez.

Szokott köszöntés. Kgteknek immár két rendbeli levelet is irtunk, hogy az sok rossz hírekhez képest kgk az ország végzése szerint insurgáljon, de kgk mind ez óráig is mind elhalgatta, nem tudjuk mire vélni, holott tudja kgk, hogy minden bonus patriae civis tartozik hazáját vére hullásával is oltalmazni. Azért kgket tertio is ex superabundanti autoritate nostra palatinali, hogy ad vigesimum tertium praesentis mensis ide Ujvárhoz gyülekezzék, serio requiráljuk, mentől jobb erővel lehet, hogy itt együtt lévén egyenlő akaratból követséget is bocsáthassunk az hova kívántatik és mindenképpen igyekezzünk az mint az reánk következő veszedelmes állapotot eltávoztathassunk. Tovább való halogatást és dilatiót kgk ne cselekedjék, az mint hazájának oltalmát és abban való megmaradását kívánja, hanem ad praefixum terminum personaliter itt compareáljon, minden portátúl egy egy pusztást melléje vévén, hogy legyen kivel resistálnunk az ellenségnek.

Ha penig kgk immár fölkészült és indulófélben vagy, meg ne tartozzék, hanem jötest jöjjön és azzal is koronás királyához való hívségét mutassa meg. Eltesse Isten kgket. Datum in Ersekujvár 13. die Septembris anno 1619.

Spect. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Sigis. Forgach de Gjmes, m. p.

Minthogy mind Vice Ispánja kgcnek messze vagyon, mind Fő Ispánja, *(még ekkor Dóczy András főpohárnokmester és szathmári főkapitány, a ki azonban nem foglalkozhatott vármegyéjével, Liptay pedig törökországi követségén távol volt)* szükség, hogy kgc magának egy Vice Ispánt válasszon addig, míg Lipthay Imre uramat meghozza Isten, hogy az vármegye dolgainak gondját viselhesse.

(Barsin. ltr. Fasc. 9. no. 4.)

Jegyzet. A levelek kelte után ítélve, jóformán egy időben érkezhettek a vármegyéhez úgy a nádor parancsa a personalis insurrectióra nézve mint Bethlen Gábor manifestuma; tetőpontján lehetett ekkor a zavar a megyében s a félelem a késelem által előidézett esetleges catastrophától is, mert látjuk Kálnay János leveléből, hogy Bethlen hadfiai nem éppen pálmaággal kezükben jöttek Bars földjére; és sem fő- sem alispánja nem volt jelen a vármegyében.

LXXXVII. *Széchy György grófnak, Bethlen Gábor fejedelem egyik hadvezérének levele Barsvármegyéhez.*

Spect., Mag., Gen., Egr. et Nob. Domini Amici et vicini observandissimi. Servitiorum nostrorum paratam semper commendationem.

Nem tagadhati tudom kgtek közül senki, minemű nagy szive fájdalommal lett légyen szegén nemzetségünk, kiváltképpen az szegén Evangelicusok rendi, kinek immár semmi becsöletök nem volt, de nem az idegenektől, hanem az magunk kebelében felnevedett urfiainktól, kik nemcsak külső méltóságokat és Országunknak Directióját vévén tőlünk, hanem lelkünk ösmiretiben, igaz hitünknek vallásában is fojtogatnak vala bennünket, templomainkat, temetőhelyeinket és harangjainkat elvonván tőlünk, azzal nem elégettenek, hanem külső állapotunkban is tellességgel elfogyatni akartanak bennünket, kiket ti kgtekkel rövid idő mulván világosan és nyilván elhitetni akarunk, mert mindenek az Erdéli Fejedelemnek ő FölGINEK kezénél vadnak, minemő álnok tanácskozásokkal és practicakkal az hallott *(így)* az egész keresztyénség ellen megvetettek volt, melyet kgtekkel rövid nap el is akar hitetni, minthogy nemsokára kgteknek Országgyűlésinek kellek lenni. Megértvén azért mindezeket ő Flge és az mi szomszédságunkban lévő Fejedelmek, egy akaratból és egy értelemmel az egész keresztyénség nem akarván fejekre várni az ő felhuzott sulykokat, tempestive ellene akart állani amaz mondás szerint: *Tela praevisa minus feriant, egy szívvel, egy lélekkel* nemcsak az magyar nemzet, hanem az egész keresztyén országok

ő Flgivel megegyezvén úgy indoltanak meg, nem valami ez világi hiú dicsősígnék kívánásáért, hanem hitűnknek és nemzetűnknek megmaradásáért, méltó, hogy kgték is ilyen méltó indulatjában ő Flgivel és az egész keresztyénsígnék az magyar nemzettel együtt, kik immár az Erdéli Birodalomtól fogvást Gyarmathig mind szabad városok és végházak megegyeztenek, egyetértve egy szívvvel, lélekkel legyen, abban bizonyosak lévén kgték, hogy fundamentom nélkül sem ő Flge, sem az magyar nemzet meg nem indolt, hanem erős és jó fundamentomból vagyon kezdeti dolgunknak, az kimenetele is boldog lészen. Ebből is megghiheti, hogy nem ok nélkül vagyon, hogy ez ideig minden Rendek megegyeztenek kevés vérontás és emberhalál nélkül. Mert ha valaki kgték közül ellenkezik és ő Flgivel és az egész magyar nemzettel egyet érteni nem akar, abban bizonyos legyen, hogy jövendőbeli nagy kárral is egyet kelletik érteni. Mert ő Flginek szép hadai minden nap érkeztén érkeznek hozzánk, maga is ő Flge minden bizonnal által jött az Tiszán, utánunk siet és ha kgték okot nem ad az késésre magok és szegén embereinek fogyatkozásával, itt semmit sem késik, hanem feljebb megyen azoknak kikeresésére, az kik ez nagy háboruságra okot adtanak. Kgtéket azért szeretettel intjük és kérjük, hogy ez mi levelünk látván, minden késedelem nélkül hozzánk jőjjön, az hol utunkban feltalál és akarattjáról tempestive tudósítson, velünk megegyezzen, mert ha külemben cselekszik, kgték abban bizonyos legyen, hogy az ő Flge hadait kgtékre bocsátjuk, úgyis hozzánk hajtjuk, kgtéknek nagy kárával, és így magától az ő Flge kegyelmességét is elidegenéti. Datum in arce Filek die 27. Septembris anno 1619.

Spect., Magnif. etc.

servitor amicus et vicinus

Georgius Szechy de Ryma Szech, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. 9.)

Jegyzet. Széchy György, ezen ösrégi, a Balogh nemzetségből származó család tagja, már apja után is, a ki magas hivatalokat viselt, főrend volt s nagy váruradalmaikat birt, előkelő állást foglalt volt el, arany sarkantyus vitéz, kir. tanácsos és főkomornok mester utóbb lehetett, midőn már nem volt Bethlen fejedelem híve; Murány várához s egyéb nagy birtokaihoz ő szerezte meg a zólyom-lipcei várat; testre nézve óriás volt, de szellemi tehetségét Bethlen nem böcsülte sokra, azonban hatalma s befolyásánál fogva a fejedelem érdekében volt őt megnyerni, leveléből látjuk, hogy ekkor híve is volt, de állhatatlan jelleme őt nem-sokára a császári táborba vitte. 1625-ben saját szolgálai megölték. Apja volt a híres Széchy Máriának, a murányi Vénusnak.

LXXXVIII. *Bethlen Gábor fejedelem Barsvármegyéhez.*

Gabriel Dei gratia Regnorum Hungariae, et Transilvaniae Princeps ac Siculorum Comes etc.

Illustres, Spectabiles ac Magnifici, Generosi, Egregii et Nobiles Amici nobis observandi. Salutem et benevolentiae nostrae commendationem. Nyilván lehet kgknél édes hazánknak és nemzetségünknek régi szép szabadságának helyére állatásáért messze földről székhelyünkől kifáradván, az felső nemes magyarországi Statusok közönséges Kassai gyűlésekben ez dolognak és szent igyekezetnek végben vitelére viritim generalis Insurrectiót is promulgáltanak. Mi is penig Isten segítsége velünk lévén, valami igaz vallásunk és igaz hűtünknek, édes hazánknak szabadságára való szolgálatot felvállalhatunk, naponként abba előbb előbb menni igyekezünk. Az felső-magyarországi vármegyék is már útban lévén, minthogy az üdőnek alkalmatlansága ez szolgálatra késedelmet nem szenvedhet, kgket intjük szeretettel, sőt a feljül megirt Kassai gyűlésben nekünk adatott auctoritásunkból sub amissione capitis et omnium honorum parancsoljuk is, kgk a régi magyarok példájokat követvén hazánknak, nemzetségünknek szabadságát szeme előtt viselvén, meggondolván azt is, hogy magunk méltóságos személyének, országunkbeli velünk levő uraknak, fő fő rendeknek és hadainknak fáradságát nem szánván, a közönséges jónak előmenetelit kifáradván és hogy a haza is kgknek tulajdona, személyünk mellé, erre sem órát, sem napot, sem penig több levelünket nem várván, minden hadi apparatusával személye szerint oly készülettel jőjön táborunkba, hogy valahova az haza szolgálatjára kívántatik, kgk affelé fordulhasson. Bene valeant, nec secus faciant. Datum ex castris nostris ad oppidum Baynocz positis die 6. Octobris anno domini 1619.

Benevolus
G. Princeps, m. p.

(Barsm. Itr. Fasc. 9. no. 3.)

LXXXIX. *Bethlen Gábor fejedelem Barsvármegyéhez.*

Gabriel Dei gratia Regnorum Hungariae, Transilvaniae-que Princeps et Siculorum Comes etc.

Spect., Mag. Dni Gen., Egr. et Nobiles Amici nobis observandissimi. Salutem et benevolentiae nostrae commendationem. Jóllehet ez előtt való levelünkben is intettük vala kgket, hogy közönséges hazánknak és nemzetségünknek régi szép szabadságának helyreállításában ez mostani indulatba nemcsak

szemmel nézői akarna lenni, hanem viritim felkelvén, annyival inkább, hogy a haza kgknek tulajdona, édes hazájához, nemzetségéhez való szeretetét, szolgálatját velünk egyetemben megmutatná, holott magunk méltóságos személyének ilyen messze való fáradságunkat nem szánván, hadainkkal kijüvén, a mellettünk lévő magyarországi fő fő urak és rendek is panaszkodóképpen csudálkoznak azon, hogy kgk ennyi üdöre késedelmezik és felülését halogatá. Legyen Istennek hála, híreink minden felől jól vadsnak, szegény hazánk szolgálatjában boldog successusunk volt, itt semmit nem késünk, Posony felé Isten segítségéből megindulunk és valamit a haza szolgálatjára feltalálunk, azt teljes erőnkkel követni akarjuk. Kgket azért mégis ex superabundanti intjük szeretettel, sőt hagyjuk s parancsoljuk is auctoritate nostra qua publice fungimur, kgtek sub amissione capitis et omnium bonorum jütest jüjjon táborunkba, mentől jobb készölettel, mert ha kgk elmulatja és ennek utánna velünk levő böcsületes urakkal és főfőrendekkel azok felől, kik parancsolatunk küvöl haza szolgálatjátúl magokat vonogatják, valami súlyos büntetés deriváltatik, mi reánk abból senki sem vethet. Bene valeant, nec secus faciant. Datum ex castris nostris ad Civitatem Tyrnaviensem positis die 11. mensis Octobris anno domini 1619.

Benevolus

G. Princeps, m. p.

Caspar Beoleony, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. 9.)

XC. Bakó Ferencz levele Barsvármegyéhez.

Spect., Magnif. etc. Domini et fautores mihi semper observandissimi. Servitiorum meorum semper commendationem.

Az felséges Ur Istentől kívánok Ngtoknak és kgteknek egésíges hosszú életit megadatni.

Ngtoknál és kgteknél nyilván vagyon, ezen Lévai praesidiumból mely igen kiment most az vitézlő nép az táborra, úgy annyira, hogy nagy gonddal kellett csak az éjjeli istrázákat is elállatnunk. De immár legyen Istennek hála, úgy meg építettük az sereget mind lovast, gyalogot, hogy az gyalognak nem sok híja, az lovas peniglen éppen megvagyon. Ngtokat és kgmeket kérvén, az vártafát elrendelvén parancsolja meg szolgabíró uraimnak, hordassák az végházhoz mindjárást. Minemő ruhátlan legyen az szegín gyalogság, azt Ngtok és Kgtek jól tudja. Ngtoknak és kgteknek azon is könyörgünk, mivel itt az helbe semmi temleczünk nincsen, az végház penig a nélkül nem lehet, Ngtok és Kgtek hordatna temlecznek való öreg fát is, csináltatnánk egy

temleczet, holott az sok dúló, fosztó az falukon és az uton járó embereknek sok károkat tesznek, azokat az ő Flge parancsolatjából büntetnünk kelletik érdekem szerint, a mint most is egy néhány felé kikúttam aféléknek keresésire. Ngtoknak és kgteknek azt is akarom értésire adnom, hogy Maklár Péter úr itt Léván iratos az ő flge lovasi között, Szakács Mihály uram pedig Porkoláb és Ngtok és Kgtek szolgája is itten helbe, Ngtokat és Kgteket kérem, Ngtok és Kgtek az personalis insurrectióból legyen engedelemmel ő kglmeknek. Eltesse az felséges Uristen Ngtokat és Kgteket sok esztendeig jó egésigben. Datum Levae 16. die Octobris anno 1619.

Spect., Magnif. etc.

servitor paratissimus
Franciscus Bakó, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. 9. no 9.)

Jegyzet. Ki lett légyen Bakó Ferencz uram? a levélből teljesen ugyan ki nem vehető, de tán nem csalódunk, ha őt Bethlen Gábor fejedlem hadbiztosságának tábori biztosának vagy ilyesféle hivatalt viselőnek vesszük. Bár Bakó néven ősmertes család, vagy talán helyesebben családok hazánk legkülönbfélebb vidékein laktak, ezen Bakó Ferenczet mégis felvidékinek tartjuk, sőt azonosnak azon Bakó Ferenczzel, a ki az 1635-iki sopronyi országgyűlésnek 72-iki törv. czikke szerint, mint a száraz vámok eltörlésére kiküldött országos biztosok egyike a Dunán inneni kerületre ki lett nevezve; mely bizottságban természet szerint csupán fölvidékiek működtek u. m. a székelyi apát, ngos Szunyogh Gáspár, Lippay Gáspár országbírói ítélő mester, ki később nagy birtokokat szerzett Barsvármegyében és báróságot kapott, Sándor László, Mednyánszky Jónás, Szobonya Pál szintén barsmegyei régi gyökér, Ostroluczky Menyhért, Justh Ferencz és Szmracsányi Péter.

XCI. Kálnay János panaszos levele Barsvármegyéhez.

Szokott czímzés és köszöntés után. Ngtokat és kgteket kelleltik megtalálnom, nyilván van Ngtoknál és kgteknél, hogy Bethlen Gábor urunk ő Flge az alföldre ide minden hadával érkezett, eléjáró hadabeli Boyti Benedek uram hadából való Komáromi Gergely az ő alattvalóival házamra rohanván, mind lovaimat, ruháimat, fegyveremet, pénzemet, mindenemet elvívén és minden fegyveremtől megfosztván, csak egy dolmányba hagytak, most is úgy vagyok beteges ágyamban, kit Ngtoknak és kgteknek referálhat Szempezi János uram; minthogy ilyen pusztá kézzel vagyok és beteg is vagyok, de az betegséggel sem gondolván valaminthogy nehezen mégis elmentem volna ő Flge és Ngtok kgmetek parancsolatjára, Ngtokkal és kgtekkal egyetértvén hazánknak.

szolgáltam volna, de hogy jelen ruhátalan lévén sem lovam, sem fegyverem, a mint fölül is megírtam Ngtoknak és kgteknek, azért könyörgök Ngtoknak és kgteknek, hogy legyen Ngknak, kgknek respectusa, hogy képmemben mást bocsátok, az ki elegendő ember leszen. Ngtoknak és kgteknek erről is könyörgök, hogy Ngtok és kgtek írta Rédey uramnak avagy Széchy uramnak ő Ngoknak, hogy azokat az marhákat ő Nga kerestetné ki közöttök, mert addig el nem mehetek sehova, mert mezítlen vagyok és gyalog nem járhatok, kit Ngtoknak és kgteknek meg igyekezem szolgálni jövőendőben. Ezzel az Ur Isten éltesse Ngtokat és kgteket sok esztendeig jó egészségben. Datum Gelednek 16. Octobris anno 1619.

Ngtoknak és kgteknek örömet szolgál

Kálnay János, m. p.

-- (Barsm. ltr. Fasc. 9. no. 16.)

Jegyzet. Ezen Kálnay János, Nagy-Kálnai régebben Zendi-Kálnay, Barsvármegyének egyik legrégibb családjának tagja, mely össze nem tévesztendő a nem is rokon Kis-Kálnai családdal. Jeles férfiakat adott volt ezen család a megyének, két tagja elesett Mohácsnál; de nem sorolhatjuk fel e helyen mind azokat e családból, a kik jeles tehetségeikkel szolgálták hazánkat és szűkebb értelemben vett hazájokat; sok szép bars megyei birtok volt e család kezén, s a mint fentebb olvassuk a geletneki vár is, a hol a haza felszabadítói oly csúfult bántak volt el a panaszló János úrral, bár ő maga rokonságban volt Liptay Imrével az akkori alispánnal, s ez kézhez vévén a fentebb közlött több rendbeli erélyes és nem minden fenyegetést nélkülöző hódolásra illetve csatlakozásra hívó felszólításokat, bizonyára mint kitünő tehetségű alispán mindent elkövetetett volt megyéjének biztosítása érdekében. Kapott-e kártérítést az elrablott marhákért, nem tudjuk, de a jövő évre szóló personalis insurrectiótól fel lett mentve.

XCII. Bethlen Gábor fejedelem országgyűlésre szóló meghívója Barsmegyéhez.

Gabriel Dei gratia Princeps Transilvaniae, Partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Generosi, Egregii et Nobiles, nobis honorandi. Salutem et benevolam nostri commendationem. Quam justis iisque arduis necessitatibus coacti pro assertione restaurationeque publicae libertatis gentis Hungariae bellicam hanc expeditionem susceperimus, aliquot jam antea publice et privatim conscriptis litteris nostris sat superque omnibus intimavimus; Deo autem duce et auspice quanta hactenus quamque admirabili prosperitate (!) progressi sumus, res ipsa nobis tacentibus quotidie ostendit. Quo autem citius et certius de tranquilla tutaque permansione Regni

hujus Hungariae provideretur, placuit Illustrissimo Domino Sigismundo Forgács de Gimes praescripti Regni Hungariae Palatino omnibus Regni Hungariae Statibus et ordinibus generalem diaetam ad undecimam diem mensis Novembris, festum videlicet Sⁱ Martini Episcopi et Confessoris in hanc civitatem Posoniensem promulgare. Ex cujus itidem Domini Palatini placito nos quoque Do. Vestras amice monendas hortandasque volumus id pro complanandis praeveniendisque omnibus iis gravaminibus et offensis, quibus nos in foedere transilvanico semper animi pendentes herebamus et status Hungarici plane querelis plenae acerbitalis praemebantur, in ista liberrima diaetaliū Comitiorum celebrat(ione) ex nostro illo Comitatu numero quanto majori poterunt cum plena et reliquorum auctoritate instructionum ad diem et locum supranotatum compareant ac quod e re omnium maxime fuerit, in medium consulant atque decernant. His Vestras Dominationes diu feliciter valere cupientes. Datum in libera civitate Posoniensi die 20. Octobris anno 1619.

(Barsm. 1619-iki jegyzőkönyvének 526-ik lapján.)

XCIH. *Gróf Forgách Zsigmond nádor Barsvármegyéhez.*

Czímzés után. Quo in statu sint res charissimae patriae nostrae, quantoque discrimini et quam arduis difficillimisque mutationibus sint expositae, nisi mature communibus consiliis obviam eatur, cum nemini sit etiam remotius dissito ignotum, superfluum esse existimamus minusque necessarium idipsum prolixius declarare. Ad quae, tam manifesta, tamque gravia, non praesentia solum, quibus continue agitamur discrimina, sed etiam ingruentia in dispendium extremamque hujus regni perniciem, ruinamque pericula tempestivis remediis praevenienda et quasi commune incendium extinguendum, unde merito sane omnibus patriae civibus toto pectore adnitendum esse censemus. Cum autem idipsum haud commodius quam in publico regni conventu confici queat, nobis porro qua ex officii palatinalis atque Locumtenentis ratione (qua scilicet in praesenti Suae Sac. Caes. ac Regiae Mattis, Domini dni nostri clementissimi absentia fungimur) quam vigore articuli 56. anni 1618. proxime praeteriti incumbant non solum eas suscipere cogitationes, quae communis patriae bonum conservandum principaliter spectare videntur, sed et generalem Statibus et Ordinibus Regni hujus tali necessitate postulante Diaetam indicere et promulgare, jamque urgentibus ita regni rebus longius differre haud expediat atque ad festum divi Martini Episcopi et Confessoris proxime venturum, id est ad 11-am diem mensis Novembris imminetis in civitate

hac Posoniensi celebrare commode possit; ideo Generosas Dominationes Vestras, Egregias ac Nobiles hisce requirimus, auctoritateque nostra palatinali eisdem committimus et mandamus, ut ad diem praescriptum sine ulla mora et excusatione certos de medio sui prudentia rerumque experientia praeditos et publicae pacis permansionisque amantes Nuncios quo majori numero huc Posonium ablegare, qui unacum reliquis dominis Praelatis, Baronibus, Magnatibus et Nobilibus, caeterisque Statibus et Ordinibus dicti hujus regni Hungariae et partium ei subjectarum de iis, quae ad publicam quietem, et tranquillitatem conservationemque regni spectare videbuntur, in medium consulere valeant, velint ac debeant. Secus sub poena in generali Decreto superinde expressa non facturi. Datum in arce Posoniensi die 20. Octobris anno 1619.

Generosarum etc.

amicus

Sigismundus Forgách de Gimes, m. p.

(Barsmegye 1619-iki jegyzőkönyvében 527-ik lapon.)

XCIV. *Gróf Thurzó Szaniszló főkapitány Barsvármegyének.*

Spect., Mag. etc. Salutem et servitiorum meorum commendationem. Mennyi sok munkával és nem kevés költséggel az mi kegyelmes urunk Fejedelmünk birta arra magát az szomszéd confoederatus országoknak nagy törekedésekre, hogy őket is nagy igából megszabadítsa és az mi édes hazánk s nemzetünk megromlott szabadságát helyre állapítsa, kgknél nyilván lehet, mely jó igyekezetiben Istennek kedves vezérléséből elő is ment ő Flge, és noha nagy reménysége volt ő Flgének, hogy kgk nemcsak az ő Flge requisitiójára, sőt hazája és nemzete buzgó szeretetiből magátúl is ő Flge hadainak mennél jobb készüllettel melléje menni serénykedjenek, de mind ekkoráig egynehány parancsolatjára is ő Flgének azt kgk meg nem cselekedte. Annak okáért mink is ő Flgétől reánk bizott authoritásunkból kgket requiráljuk diligenter, szeme előtt viselvén kgk az magunk és édes hazánk megmaradását, ő Flgének is ilyen szent dologban való fáradságos és szerencsés munkálkodását, se órát, se napot nem várván kgk az ő Flge előbbeni parancsolatja szerint fölüljön és minden jó készüllettel ide ő Flge mellé jöjjön halasztás nélkül, hogy ezután is azok, az kik ebben ő Flgével egyezni nem akarnának, országul is megérdemlett büntetéssel bűnhődjenek. Isten éltesse kgket jó egészségben. Datum Posonii die 26. Octobris 1619.

Mag., Gener. etc.

servitor et amicus paratissimus

Comes Stanislaus Thurzó, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc.)

XCV. *Bethlen Gábor fejedelem Barsvármegyéhez.*

Gabriel Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Sicularum Comes etc.

Mag., Gen., Egr. ac Nobiles nobis sincere dilecti. Salutem et gratiam nostram. Jóllehet ennek előtte megparancsoltuk vala kgnak, hogy Vác őrízésére és segítségére onnan Barsvármegyéből kétszáz jó gyalog puskást bocsátana, de mivel már Budáról és a fényes portáról is hireink érkezvén, bátorságos állapotot remélhetünk és azonkívül is Vácban elegendő praesidiumot állattunk, a Vezér miért cselekedte azt, ijesztésért-e vagy miért, ő maga tudja, kglmeteket intjük, azon kétszáz elkészített gyalogot mindjárást bocsássa az idefelvaló szolgálatra. Secus non facturi. Datum in Regia Civitate Posoniensi die 18. Novembris anno domini 1619.

G. Princeps, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. 9.)

XCVI. *Thurzó Szaniszló gróf érsekujvári főkapitány levele Barsvármegyéhez.*

Spect., Mag. etc. Salutem et servitiorum meorum paratissimam commendationem. Miérthogy az nemes ország azt kívánja tőlünk, hogy az kgc vármegyéjéből való gyalogokat együtt az Hont, Nógrád és Zólyom vármegyékből való gyalogokkal Vác táján hagyjuk, hogy az végházaknak megoltalmazására vigyázzanak, kgnak azért akarók intimálnunk, hogy az nemes ország kívánságát Urunk ő Flge (*Bethlen Gábor*) akaratjáig és kegyelmes resolútiójáig megengedtük, hogy ott legyenek és az végházaknak oltalmazására figyelmezzenek. Isten tartsa meg kgnak jó egészségben. Datum Posonii die 1. Decembris 1619.

Spect., Magnif. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Stanislaus Thurzó, m. p.

(Barsvármegye. ltr. Fasc. 9. No 7.)

XCVII. *Gróf Forgách Zsigmond nádor Barsvármegyéhez.*

Szokott köszöntés. Az koronaőrző Urak találának meg bennünket, panaszkodván azon az egész koronaőrző vitézlő néppel együtt, hogy az nagy fizetetlenség miatt teljességgel elfogyatkoztak, úgy annyira, hogy immár szolgálatjokat is készerítetnek félben hagyni. Kiválképen penig az vitézlő nép oly nyomorult állapattal vagyon, hogy ki éhségtől s ki penig ruhátalan volta miatt az nagy hidegtől emésztetik meg. Azért hagyjuk és

parancsoljuk tisztünk szerint kgknek, hogy mindjára elölvíván az vármegye Dicátorát, készerítse kgk büntetés alatt minden kiszedett restantiákkal együtt personaliter ide Posonban sine ulteriori mora et difficultate följönni, hogy legyen mivel az megnevezett koronaőrző Uraknak és vitézlő népnek ilyen szükségek idején provideálnunk; kgk erre viseljen szorgalmatos gondot. Eltesse Isten kgket. Datum Posonii 2. die mensis Decembris anno 1619.

Spect., Magn. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Sigis. Forgach de Gimes, m. p.

(Barsvármegye ltr. Fasc. 9.)

XCVIII. Thurzó Szaniszló gróf érsekújvári kapitány és főpohárnokmester, a bajmóczi vár ura, levele Barsvármegyéhez.

Sples, Magnif. etc. Salutem et servitorum nostrorum paratissimam commendationem. Ugy vagyom, hogy ez elmúlt napokban azt irtuk vala kgkteknek, hogy az kgk vármegyéjéből való lovas és gyalog renden levő vitézlő népet Urunk ő Flge jó akaratjáig és kegyelmes resolútiójáig az végváraknak oltalmazására ott hagyjuk. De minthogy mostani Urunk ő Flge akarátja az, hogy mindjárt ide följőjjenek, Kgteknek azért akarók intimálnunk, hogy az kgtek vármegyéjéből való lovas és gyalog renden való vitézlő népet minden késedelem nélkül mindjárt küldtön küldje föl ide Posonban és egyebet se cselekedjék kgtek. Az lovasnak s gyalognak fölküldése penig így legyen, az mint az több vármegyéktől, minden három portától egy lovas és egy gyalog, mert most vagyom annak ideje, hogy hazánk szabadsága mellett egyenlő akarattal szolgáljunk. Isten tartsa meg kgteket jó egészségben. Datum Posonii die 7. Decembris 1619.

Spect., Magn. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Stanislaus Thurzó m. p.

(Barsvármegye ltr. Fasc. 9.)

Jegyzet. Thurzó Szaniszló ezen levelét nyilván újvári főkapitányi minőségében intézte Barsvármegyéhez. 1621 nyarán diadalmasan meg is védelmezte Érsek-újvárat Bouquoi császári hadvezér ellen, a ki ott egy ütközetben el is esett, mire a császári hadsereg nemsokára Újvár alól elvonult. A nikolsburgi béketárgyalásoknál Bethlent előbb az ifju gróf Thurzó Imre képviselte volt, ennek bekövetkezett halála után pedig gróf Thurzó Szaniszló. De ezután nemsokára Forgách nádor halála után mint nádorjelölt átpártolt a császárhoz s Esterházy Miklós, a későbbi nádor ellenében megválasztatott, s a Bethlen-párt gyűlésétét magára vonta. Meghalt 1625-ben május 1-én.

XCIX. *Pogrányi György levele Barsvármegyéhez.*

Spect., Magnif. etc. Akarám kgteknek tudására adnom, hogy ezen órában érkezék Thurzó Szaniszló uram ő Nga levele, kiből azt parancsolja ő Nga, hogy kgknek mindjára megírom, hogy az kgtek vármegyéből való lovas és gyalog renden lévő vitézlő népek, kit urunk ő Flge jó akaratjáig és kegyelmes resolutiójáig ide való végházaknak oltalmazására hagyott volt, de immár ő Flgének akaratja ez, hogy mindjára ő Flge mellé Posonyban fölmenjenek, az minthogy kgtek Thurzó Szaniszló uram ő Nga leveléből jobban megérti ő Flge parancsolatját. Kgtek azért látván és értvén ő Nga ő Flge után mit parancsoljon, én is kérem kgket, vármegyéből mind lovast és gyalogot, az mint az több vármegyék minden három portátul egy lovas és egy gyalog, minden késedelem nélkül költön küldje kgk ő Flge után Posonyban. Választ várok levelemre kgtektől, hogy tudjam oda föl mind ő Flgét és ő Ngát is informálni felőle. Éltesse Isten kgteket sokáig jó egészségben. Datum in Ujvár die 9. Decembris anno 1619.

Spectabilium etc.

servitor et amicus paratissimus
Pogrányi György, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. 9.)

Jegyzet. E levél írójáról tudjuk, hogy Thurzó Szaniszlónál, a későbbi nádornál szolgálatban állott mint tisztartó, különben előkelő családból származott, ura halála után annak özvegyével, báró Liszt Annával összekelt.

C. *Zádori András levele Maklár Péterhez, Barsvármegye alispánjához.*

Czím és köszöntés után. Továbbá csak azért költetik kgdet megtalálom, hogy azok az kgtek portási (*a portális insurrectiót érti*) lassan lassan innét mind elszöknek, mintegy tíz maradt volt bennük, azok is utánnok mennének; kgdet azért kérem szeretettel mint jóakaró uramot, hogy küldje be kgd őket, hogy ha pedig azok be nem jöhetnének, itt is találatnak mind lovas, gyalog, az kik azok helyett beállanak, azért engemet tudósítson mennél hamarébb; tudom, hogy Litassy uram ő kglme is megírta kgnek onnét fölül mit kellessék kgnek cselekedni, most is pedig az törökök felől hírünk vagyon; az bizony dolog, hogy most is mind kin vannak és erre fel Vác felé indította volt az Vezir őket. Ezzel Isten éltesse kgdet jó egészségben. Datum in Vác 23. die Decembris anno 1619.

Kgnek szeretettel szolgál

Zádori András, m. p.

P. S. Minthogy az ő Flge parancsolatja kapitány uram ő k. levelével együtt érkezék, hogy innét semmiféle gyalogot ki ne bocsássak, azért minthogy kk fizetések a kk gyalogit nem táplálá, azok mind elszökének, azért kk lássa, én . . . tekkal adok számot, mert én semmiképpen meg nem tarthatám őket.

(Barsm. ltr. Fasc. 9. No. 13.)

Jegyzet. Zádory Andrásról keveset tudunk; Váczott lehetett hadnagy vagy alkapitány? Malomszegben Nyitra megyében birtoka volt ugyanekkor egy hasonnevűnek, talán ő volt az.

CI. *Gyürky Menyhért levele Kosztolányi György, Bars megye szolgabírájához.*

Szolgálok kgldnek édes komám Uram, áldja meg Isten kgldet ez új esztendőben minden jókkal. Hírt innét semmi bizonyost nem írhatok kk édes komám Uram, az vármegye dolgának még ez ideig Bossányi Urammal semmi gondját el nem végezhetjük, mert Thurzó Szaniszló Uram ő Nga Semptén volt, csak im jött be ő Nga és így először ő Ngával kell szemben lennünk, azután ő Flgével (*t. i. Bethlen Gáborral*); jó cselekedtük, hogy az lovasokat elbocsátottuk, jölehet az gyalogot nehezen szabadítjuk ki Vácztól. Az mi a Coronatiót illeti, abban még bizonyosok nem vagyunk, eddig is (?) meg lett volna, de Ferdinánd Császár követi vadnak itt, mit hoztanak, azt senki nem tudja még, csak holnap fogják az Országnak proponálni. Itten az Ország követi most érkeztenek alá, Csehország, Morva, Austria, Slesia, Luzaczia az Confoederatiót tractalják, török Császár követi is itt vadnak, azért reménységünk jó legyen, hogy minden jóra adja Isten dolgunkat. Az Coronatióhoz igen készülnek, zászlókat készítenek, pénzt is. Itt felette nagy drágaság vagyon, mert semmit sem kaphatni, lovakért (*így*) sem szénát sem zabot, sok ember kenyeret lovainak nem 12 fital (*így*) értem volna lovaimat, ha haza nem küldhettem volna, de bizony k val sem értem volna, ha haza nem küldtettem volna ő kg (*így*). Isten éltesse kegyelmedet jó egészségben. Posonii 28. die Decembris anno 1619.

Gen. D. V.

frater et compater
M. Gywrky, m. p.

Litassy Uram otthon vagyon, csak Bossányi Uram vagyon itt, a még az jó isten engemet haza nem viszen, addig sem congregatiót ne hirdessenek kgtek, mert azt nem tudom, mit végezhetünk. Én nekem immár az Coronatiót itt kelletik megvárnom, mert Ipam urammal kell Januar . . . (?) haza mennem.

Édes komám Uram, ha valami hajduság érkeznék oda mi felénk, legyen gondja kgnék az én jószágomra, látja kgd szegény atyámfia. . . . ember felénk, noha az ország, Urunk ő Flge is követe-
keteket küldöttek hozzájuk, hogy Papok és nemés Uraim házaira
senki reá ne szálljon, kdnek megszolgálom, ha Isten éltet.

(Barsvármegyei levéltár Fasc. 9. No. 12.)

Jegyzet. Ki volt légyen Gyürky Menyhért? ha nem is válaszolhatunk kimerítőleg ezen kérdésre, egyet-mást mégis tudunk róla, bár a tös-gyökeres és már a XIII-ik században virágzott Gyürky családnak Nagy Iván által Magyarország családjai című munkájában hiányosan közlött családfáján az ő nevét sem leljük föl. Ő Barsvármegyében Cserenyén birtokos volt, nyilván az ottani curiájában is lakott, a melyet később második feleségének második férje Huszár Pál Majthényi Mihályra átruház (transtulit áll a szövegben, lehet eladás, lehet zálogba vetés is), ezen szomszédságából Nemes-Kosztolánynyal keletkezett természetszerűleg a komasága Kosztolányi Györggyel, de egyuttal a közelebbi ösmeretség a nagy-ugróci vár urával Bossányi Mihálylyal barsi alispán és követtel is,*) minthogy ezzel is közel szomszéd volt; milyen qualificatióban járt Gyürky a pozsonyi országgyűlésen, nem tudjuk, de nagyon alárendelt egyáltalában nem lehetett, különben nem ír vala oly hangon a megyei congregatio meg nem tartásáról. Ipóját is említi levelében, csakhogy meg nem nevezi; két felesége volt: az első Strezeniczky Borbála volt, ettől legidősebb leánya Zsuzsánna előbb Vivirényi alias Lebenbach Ábrahám, utóbb Szelephényi Mihály felesége és két fia István és Miklós maradt; második felesége Szokolovszky Zsuzsánna volt; 1624-ben Gyürky Menyhért már nem élt, az említett ipja valószínűleg Szokolovszky volt, e néven találunk a XVI-ik században zálogos birtokost Nagy-Bossányban Nyitra megyében, s ily nevű ghymesi várnagyot is. Leányának három fia volt, Ábrahám, András és György, de a rendelkezésünkre álló adatokból ki nem vehető, hogy ezek melyik férjtől valának. A cserenyei birtok, bár a kesseleőkeői váruradalom kiegészítő részét képezi, még sem volt teljesen az mindég, mert Zsigmond király alatt is birtak benne már más birtokosok, és itt látjuk, a hogy Majthényi Mihály a Gyürky-féle curiát acquirálja; teljesen sikerült-e ez azonban, nem tudjuk, mert az örökhagyó gyermekei, a mostoha anyjuk második férjének az atyai házok elidegenítését célzó eljárás ellen a szent-benedeki convent előtt tiltakoztak.

CII. Szobonya Pál levele Maklárý Péter alispánhoz.

Szolgálok kgknek. Áldja meg Isten minden jókkal kgdot ez új esztendőben. Az kgd levelét megadták az hajduk avagy vármegye gyalogi felől; ha igaz, hogy ugyan szöktenek el az

*) Ez volt a bárói ág alapítója, magas állású férfi, a fejedelmi Rákócziakkal osztályos atyafi.

bestye kurvafiai, jól cselekedték. Az mi az fizetéseket illeti, kgd semmit sem adjon vármegye híre nélkül nekik, hanem végére kellene menni, mennyin vadnak és kik hajdui szöktének el közülök; azonban Gyürky is megérkezik, eddig is vélem megjöhetett volna, de gondolom magának talán nagyobb gondja vagyon az mi dolgunknál Posonban. Addig az vitézeket szóval kell tartani, mivel most semmit sem költenek az falukon, elvárhatják; talám csak az jövő csütörtökön is egyben gyűlhetünk, jó volna ez alatt . . . Gyürky Uramnak írnia, ha meg jött volna, adná értésünkre mindjárt. Eltesse Isten kgdet jó egészségben. Sarju (Saári?) 28. Decembris anno 1619.

Kdnek jó akarattal szolgál

Szobonia Pál, m. p.

(Barsvármegyei ltr. Fasc. 9. No 1.)

Jegyzet. A nagy-endrédi kihalt ösrégi Szobonya családnak egy kiválóbb tagja volt ezen Pál; ama fentebb említett, a szárazvámok eltörlésére kiküldött országos bizottságnak ő is tagja volt. Ugyan ezen időben ő is alispánja volt Barsmegyének.

CIII. *Gróf Forgách Zsigmond nádor Barsvármegyéhez.*

Szokott köszöntése után. Ez felől köletik kgkhez leve-
lünket bocsátanunk, hogy mivel országunk rendelkezése szerint ez jelenvaló országunk gyűlésében Althann Uramnak meg vagyon parancsolva, hogy az Németeket, kik eddig Léavarában voltak, minden késedelem és haladék nélkül az várból kibocsássa és kiküldje, hogy ezért az németeknek kimenetelekkel az vár pusztán ne maradjon, ki országunknak nem kevés kárt hozhatna, az nemes ország közönséges akaratjából intjük kgket és Nádor-Ispánságbeli tisztünk szerint parancsoljuk, hogy minden haladék nélkül jó szerrel és fegyverrel való gyalog ötven számú legént bocsásson az várban kgk, annak szorgalmatos oltalmazására addig, míg az nemes ország ez dologról bizonyos rendelést állat. Eltesse Isten kgket. Datum Posonii 3. die mensis Januarii anno 1620.

Magnif, Gen. etc.

servitor et amicus paratissimus

Comes Sigis. Forgach de Gimes, m. p.

(Barsvármegyei ltr. Fasc.)

CIV. *Bethlen Gábor fejedelen Barsvármegyéhez.*

Gabriel Dei gratia Regnorum Hungariae, Transilvaniaeque Princeps ac Sicularum Comes etc.

Spect., Magci, Gener., Egr. Nobiles nobis sincere dilecti.

Salutem et favorem Nostrum. Több országos szorgalmatos és kiváltképpen való nagy dolgaink között nem akartunk kgkhez való gondviselésünkben fejedelmi tisztünknek és hivatalunknak megfogyatkozni, hanem tudván és látván eleitől fogva az Tekintetes és Ngos Gróf Thurzó Sztaniszló Uramnak, Szepes vármegyének főörökös Ispánjának hazájához és édes nemzetségéhez való tökéletes szeretetét és böcsületes szolgálatját, ő kegyelmét fejedelmi kegyelmességünkéből, mint régi jó hírrel névvel tündöklő fő és becsületes uri állapotbeli nemzetségének dicsíretes példája és nyomdoka követő, sok dolgokban, szolgálatokban forgott, látott, hallott igaz hazafit választottuk és rendeltük az Dunán innen való szegletföldnek Magyarországnak Generalis kapitányjává teljes hatalommal. Kgket azért intjük, sőt ea qua publice fungimur autoritate hagyjuk és parancsoljuk is, kgk maga böcsületit, hazájához való szeretetit és Gróf Uramnak is jelen való böcsületes állapotját, tiszthivatalját szeme előtt viselvén, ő kgmét az országnak mostani Posonyi gyűlésében való végzése szerint mitőlünk közikben adatott és rendeltetett Generalis kapitányjának ösmervén és tisztelvén, szavának mindenben engedelmes lévén, úgy tisztelje böcsülje mint ilyen uri renden levő Generalis kapitányját, kit jövődöben kgktól mind az nemes ország s mind pedig mi magunk is vehessünk jó neven, mert ha ki vakmerő hátorságától viseltetvén a kívül valamit intendál és cselekedik, ő kglmének tisztí és hivatalja szerint ha érdeme szerint való büntetésit szenvedí, abból azután senkire nem vethet. Secus non facturi. Datum in arce Sempte die 22. Januarii anno domini 1620.

Gabriel, m. p.

Caspar Beoleony, m. p.

(Barsvármegye ltr. Fasc. 9.)

CV. Gróf Forgách Zsigmond nádor Barsvármegyéhez.

Szokott köszöntése után. Akarom kgknek értésére adni, hogy az gyölésnek eloszlása után az Induciáknak véghez viteléhez sok difficultások estek vala, kiknek eligazításáért esmég ujobban föl kölettett Posonba fáradnom és sok fáradsággal, költséggel azokat eligazítanom és az Induciákat az ő Flge és nemes ország végzése szerint Isten segítségével véghez vinnem, hogy az nemes ország ez sok költség, fáradság után valamennyire megnyughassék és több nagy költséggel és insurrectiókkal meg ne bántassék. Annakokáért Császár ő Flge megküldvén arról való Diplomáját, ő Flge és az ország kívánsága szerint kívántatik, hogy kgk értvén az Induciáknak condiitioit, ahhoz tartsa vármegyéül magát és semmi újabb háborúságra okot ne adjon, hanem inkább Istennek

hálát adjon, hogy ilyen jó szerencsével látogatott bennünket, kit az jó Isten megengedvén, úgy gondolkodjunk hazánk jövő-dőbe való megmaradásáról, hogy ezután is az mi posteritásunk jót mondhasson utánnunk. Én az mint ez ideig mindenkor azon igyekeztem, hogy békességbe és csendes állapotba maradhasson az nemes ország, ezután is azon igyekezem, méltó, hogy kgk is azt kövesse, mert ez mi édes hazánkat semmivel inkább meg nem tarthatjuk, mint az jó békességgel és egyességgel. Éltesse Isten kgket. Datum in Castello nostro Tavarnyk die 8. Februarii ar no 1620.

Spect. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Sigis. Forgách de Gimes, m. p.

(Barsvármegye ltr. Fasc. 9.)

CVI. Gróf Forgách Zsigmond nádor Barsvármegyéhez.

Szokott köszöntés után. Jöve egynehány felől bizonyos hírünk, hogy tizenkét zászlóallj kozák bejött Morvába és sok..... teszen. Hogy azért efféle rablás az mi hazánkon is ne történjék, kelletik vigyázásban lennünk. Azért tisztünk szerint kgket requiráljuk, hogy kgk jó készületben és vigyázásban legyen, hogyha más levelünk érkezik, az ország constitutiója szerint insurgáljon és az hova kívántatik, oda jöhessen. Éltesse Isten kgket jó egészségben. Datum in castello nostro Tavarnyk die 12. Februarii anno 1620.

Spect. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Sigis. Forgách de Gimes, m. p.

(Barsvármegye ltr. Fasc. 9.)

CVII. Gróf Thurzó Szaniszló Barsvármegyének.

Teljesen azonos köszöntés az előbbiekkal. Mivelhogy az Lengyelek beütöttek Morvában és fölötte nagy károkat cselekesznek, félő, hogy mireánk is az országban be ne üssenek, holott az Lengyelekkel mi nekünk még semmi bizonyos frigyünk és induciánk nincsen, és hogyha (kitől Isten oltalmazzon) beütnének az országban, vigyázatlan ne találtassunk, az végházakból bizonyos számú vitézlő népet kölletik kihoznunk, az kiket oda küldünk, az hol az vigyázás legszükségesebb lesz. Hogy penig az kgk körül való végházak feles vitézlő nép nélkül ne legyenek, kgket kérjük, hogy abbúl az kgk vármegyéjéből az környül való végházakban mindjárt bizonyos számó vitézlő népet röndöljön

és expedíáljon addig, az míg az kihozandó végbeliek ismég bebocsáttatnak és helyre állattatnak. Isten tartsa meg kgket jó egységben. Datum ex arce Sempthe die 13. Februarii 1620.

Magcar., Gener. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Stanislaus Thurzó, m. p.

(Barsvármegye ltr. Fasc. 9.)

Jegyzet. Ez volt azon időszak, a midőn a fegyverszünet feltételei értelmében II-ik Ferdinánd Bethlenre ruházta Felső-Magyarország kormányzatát egy új országgyűlés összehívásáig.

CVIII. Gróf Forgács Zsigmond nádor Barsvármegyéhez.

Szokott címzés. Csak azt akaránk kgknek mostansággal értésére adni, hogy az minémű kozákok beütöttek Morvába, azokra éjjel az Morvaiak reájok ütven, igen megverték őket és imide amoda széllal dissipálták őket, mely dologhoz képest nem reméljük immár, hogy azoktól valamit kellenék tartanunk, hanem ennek utánna csak azon igyekezzünk, hogy az Inducia szentül megtartassék és az ellen valami ok ne adattassék az egymás között való háboruságra. Továbbá minthogy az mi Komjáti házunkat azon volnánk hogy mentül hamarább lehetne megépíttetnők, ez mostani háborúüdőben penig nincsen szinte oly módunk, hogy annak megépítésére és elvégzésére magunktól reá érkezhessünk, kinek (!) mostani épületlensége miatt módunk sincsen benne, hogy ott lakhassunk, aholott közelebb lakoznánk kgkhez, kérjük annak okáért kgket szeretettel, mutassa hozzánk az dologból valami jó akaratját és rendelne kgk valami oly processust oda, az kinek az hadaktól ezelőtt nem volt fölötte nagy bántása, kik fa és mész hordással az épülethez lennének valami rész szerint segítséggel, hogy ez kicsiny segítséggel anynyival inkább érkezhessünk annak az megnevezett házunknak megépülésére, azonképpen lehessen ennekutánna közel es kgkhez lakásunk, aholott mi is kgknek kedveskedhessünk ebbéli hozzánk való jó akaratjáért és szolgálhassunk; szóval is üzentünk kgknek Szelezsényi István Uramtól, kinek meghívén szavait, bocsássa ismét hozzánk minden jó válaszszaal. Éltesse Isten kgket jó egységben. Datum in castello nostro Thavarnik die 16. mensis Februarii anno 1620.

Spectab. etc.

servitor et amicus ad servitia paratus
Comes Sigis. Forgach de Gimes, m. p.

(Barsvármegye ltr. Fasc. 9. No 27.)

Jegyzet. Az elmúlt 1619-ik év május 19-ikén kelt levelében Ghimes vára felépítésére kéri a nádor Barsvármegyétől a gratuitus labort, tíz hónappal reá pedig ugyanazon czélból a komjáthi kastély számára, mely szintén régtől fogva erősített hely volt. Mind a kettő Barsvármegyéhez közellévén, bizonyára alkalmas volt a megyebelieknek menedéknyújtásra, de erre első feltétel a bástyák, falak, sánczok jó állapotba helyezése volt. A nádor közel lakása is nagyobb biztonságot ígérhetett a megye részére, a mi azon fölötté sulyos viszonyok között a legfontosabb dolog volt. Mai szemmel nézve a dolgot, igaz, különösnek látszanék, hogy ugyanazon vármegye két éven át egy-egy járásnak az egész vonóerejét magántulajdont képező várak javítására, építésére rendelje ki, s hogy ezt az ország első tisztviselője kéri a törvényhatóságtól: de akkor a várak, bár magán tulajdon, de az ország védelmére fennálló objectumok voltak, őrségük királyi praesidiumnak nevezetett, s a tulajdonos köteles volt azt megvédhető állapotban fentartani.

CIX. Gróf Forgách Zsigmond nádor Barsvármegyéhez.

Szokott köszöntés után. Az kgk levelét meghozák, kiből megértettük, mit irjon kgk az hatvan Esztergomhoz behódult faluk állapotja felől. Hogy azért kgk informált az dolog felől, igen jól cselekedte és hogy valami kára avagy fogyatkozása ebből is ne történjék az országnak, ő Flgének irtunk ezen dolog felől, hogy ő Flge jó módjára való eligazításáért ez dolognak bizonyos commissariusokat rendeljen ad terminum praefixum. Elhittük, hogy ő Flgének gondja leszen reá, mivelhogy ő Flgénél is vadnak mind azok a levelek, az kiket az Portáról hozott Liphay Imre Uram. Szükség azért, hogy ő Flgét kgk megtalálja (t. i. Bethlen Gábort) ugyanezen dologról, annyival inkább maturálni fogja ő Flge és az dolgot eligazítani. Éltesse Isten kgket jó egészségben etc. Datum ex castello nostro Thovarnik 19. Februarii anno 1620.

Spect. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Sigis. Forgach de Gimes, m. p.

(Barsvármegye ltr. Fasc. 1. No 16.)

CX. Bethlen Gábor levele Barsvármegyéhez.

Gabriel Dei gratia Regnorum Hungariae, Transilvaniaeque Princeps ac Siculorum Comes etc.

Spect. etc. nobis sincere dilecti. Salutem et favorem Nostrum. Nyilván lehet kgknél, az elmúlt Posonyi Generalis gyűlésben országul kgk az követek költségére, portai ajándékokra vetett vala fel kapuszám után két-két forintot, mely pénznek fel-

szedésére az mostani szükséghez képest, hisszük, szorgalmatos gondviselése volt, mindazáltal mivel mind az fényes portára s mind penig oda fel menendő főköveteket tisztünk és hivatalunk szerint naponként készítenünk és expedialnunk kelletik, kgket intjük, sőt *authoritate nostra qua publice fungimur* hagyjuk és parancsoljuk is, ennek se órát, se napot, se penig több parancsolatunkat nem várván, hazájának közönséges javát, megmaradását szeme előtt viselvén, minden úton és módon azon legyen, hogy a feljül megírt kapuszám után követek számára és ajándékokra felvetett költségpénzt mentől hamarébb felszedesse és az administratorok kezében szolgáltatassa, hogy így az ajándékoknak idején való elkészítésében és főkövetinknek expedialásában, a mi gondviselésünkben és hazánk szolgálatjában hátramaradás ne legyen. *Secus non facturi. Datum in libera regiaque civitate Cassoviensi die 24. Februarii anno dni 1620.*

Gabriel, m. p.

Caspar Beoleony, m. p.

(Barsvármegye ltr. Fasc. 9.)

CXI. Gróf Thurzó Szaniszló Barsvármegyéhez.

Szokott köszöntés. Nem akarván Urunk ő Flge az végházakra való gondjaviselését elmulatni, hanem újabban megparancsolta én nekem, hogy Ujvárban bemenjek és az végházaknak gondjokat viseljem. De míglen az végbeli vitézlő népeknek fizetésekre rendelt dica-restantiák ki nem szedetnek, addig az Ujvárban való bemenetelemnek módját nem látom. Kgket azért akarám ez dologról requirálnom, kérvén azon, hogy ne halassza kgk az restantiáknak kiszedetését, hanem késedelem nélkül bocsássa ki az Dicator, az kgk vármegyében levő restantiáknak kiszedésére. Sőt hogy annyival hamarább kiszedetessék, kérem kgket, Vice Ispán Uramnak is intimálja kgtek, hogy ő kglme is az kiszedésében az Dicatornak segítséggel legyen. Mely kgk hozzám való jó akaratját kgknek megiszolgálom. Isten tartsa meg kgket jó egészségben. *Datum ex arce Sempthe die 26. Februarii anno 1620.* Magcar., Generos. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Stanislaus Thurzó, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. 9.)

CXII. Ugyanez ugyanoda.

Szokott köszöntés. Ezen órában érkezék bizonyosan hírem, hogy némely nyughatatlan elméjő embereknek izgatásából (meg nem gondolván az Császár ő Flgétől Urunknak Fejedelmünknek és az nemes országnak nagy hit alatt adatott inducia

levelét) Tempor (*így*) ide az mi országunkban és főképpen Posonyra akar ütni minden hadaival, melléje vévén az kozákokat és csak azt várja, hogy az Morva vizén által gyűhessen, melyet könnyen is véghez vihet, holott Urunknak ő Flgének és az országnak itten az végbeliek kivől most semmi mezei hada nincsen. Minthogy peniglen az ellenségnek szándékját külömben nem tartóztathatni meg, hanem jó vigyázással, az jó vigyázás penig úgy lehet, ha vitézlő nép elegendendő vagyon, ezek okáért hogy én is tisztennem megfelelőhessenek és az országot ellenségnek irruptiójától az mennyire Istennek segítségével megoltalmazhatom megoltalmazsam, kénszerítem ez dolgot kgtéknek idején hirül adnom, kérvén azért kgtket barátságosan, meggondolván az országnak veszedelmes állapotját és az szent Magyarországi koronának nagy és böcsöletes voltát, kgték az nemes országnak 65-ik articulusa anni 1609 szerént az vitézlő népet mindjárast expedialja és Szombat (*Nagy-Szombat*) tájára küldje, az honnét adjungálván Urunk ő Flge Banderiumját vihesse oda, az hová legnagyobb szükség kívánja és oltalmazhassuk az mi hazánkat és koronánkat az Ur Istennek segítségével minden szerencsétlenségtől. Isten éltesse és tartsa meg kgtket. Datum ex arce nostra Sempte die 27. Februarii 1620.

Mag., Gen. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Stanislaus Thurzó, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. 9.)

CXIII. *Ugyanaz ugyanoda, egy nappal később.*

Szokott köszöntés. Miérthogy az végbeli vitézlő népnek táplálásokra az elmúlt ország gyűlésében az nemes ország minden portától jó akaratjából egy mécz buzát és egy mécz zabot ígért, értvén az végbelieknek mostani fogyasztozott állapotjokat, kénszeretünk kgtket felőle requirálnunk, kérvén azon, hogy kgtk egy bizonyos arra rendelt embere által mennél hamarébb szödetné ki az portáktól az egy mécz buzát és egy mécz zabot és kiszödetvén tudósítson felőle, hogy tudhassuk, hova melyik kapitányságra mőnnyit köllessék belőle rendelni. Minthogy penig az gratuitus labor felől is az ország azt rendelte, ut juxta limitatio nem in anno 1618 factam legyen, kgtk is abból az kgtk vármegyéből az elimitált helyre az gratuitus labort praestálni el ne mulassa, holott ha valamikor kívántatott az végházaknak megépölések, most kívántatik egyszer. Nem akarunk ezt is elmulatnunk, hanem mivelhogy az nemes ország azt végezte, quod si quis regnicolarum turmatim, vel saltem frequentiori numero

absque praescitu et voluntate Suae Serenitatis et Supremorum Capitaneorum se ad exterarum provincias clam vel aperte Regno adversante, contemto solo natali, lucri et stipendii cupiditate inducti contulerint, tales capitis poena per Suam Serenitatem vel Supremos Capitaneos jure mediante irremissibiliter puniantur, kgknek együtt tudtára akarók adni, kérvén ezön is kgket, hogy az nemes ország végezését kgk minden városban és minden faluban publicaltassa, hogy senki az országból idegen és ellenkező országban nyilván avagy titkon vitézljő dologban való szolgálatra ki ne mőnjön, mert egyáltalánfogva azok, az kik ki akarnának mőnni és kimennének, az országnak végezése szerént minden kegyelöm nélkül megbüntettetnek. Mivelhogy pedig ily hírek is folynak, hogy török Császár személye szerint haddal akarna jőnni, jó volna kgknek urunkat ő Főlségét időjén megtalálni, hogy sufficienti instructione ő Főlsége az követeket bocsátaná el az török Császárhoz az szent békességnek megtartása végett. Tartsa meg az Ur Isten kgket kívánatos jó egészségben. Datum ex arce nostra Sempte die 28. Februarii anno 1620.

Magn. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Stanislaus Thurzó, m. p.

(Barsm. Itr. Fasc. 9.)

CXIV. Gróf Forgách Zsigmond nádor Barsvármegyéhez.

Szokott köszöntés után. Ez mostani utunkban az végházakra térvén találának meg bennünket az egész végbeliek panaszkodván, minemű nagy inségben és fogyatkozott állapotban volnának az sok üdőtől fogvást való fizetlenség miatt, úgyannyira, hogy ha valahonnan valami segítségék nem lenne, készerítetnének az ő Flge végházait pusztán hagyni országunk nagy kárára és veszedelmére. Mely dologról gondolkodván jutta eszünkben ez végbelieknek megelégedésekről ez utóbbi országunk végzése, melylyel az végházak segítségére bizonyos gabonát is rendelt minden vármegyékben levő portákra, hogy lenne az addig töngetésekre, az míg valami jobb módjával való rendelést végezhetne éppen való megfizetésekre. Annakokáért intjük kgket, sőt Nádorispánságbeli tisztünk szerént parancsoljuk is, hogy minden okvetlen ez levelünk látván az ilyen végbelieknek fogyatkozások miatt, kit mi magunk is eszünkben vettünk, országunkra követhető kárnak provideáljon és mennél hamarébb az ország végezése szerént minden portátul az elrendelt buzát kiszedvén, az hova efféle kgk subsidiuma nagyon deputálva, debito modo adminisztrálja. Mely dologban kgk az ilyen serénységgel nagy

hasznót, késedelmével penig nemcsak kicsin kárt teszen magának. Eltesse Isten kgket. Datum in oppido Szécsén 7. die Martii anno 1620.

Magnif. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Sigis. Forgach de Gimes, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. 9.)

CXV. *Consultatio et Conclusio super exactione Dicae ex consilio Cassoviae die 17. Martii anno 1620. celebrato.*

Dimidietatem Dicae juxta contenta articulorum novissimae Diaetae limitatae pro proximo hoc termino Domini terrestres efflagitante praesente Regni necessitate publica, ex propria bursa, tam pro propriis suis personis florenos nempe tres, quam pro subditis suis florenos quattuor cum dimidio deponant, factaque rectificatione portarum; si quid pluris solutum fuisse reperietur, id ex secundi termini contributione defalcabitur; ipsimetque Domini terrestres eam Dicae partem, quae a subditis cedit (*így*) postmodum facta nempe connumeratione portarum ab iisdem subditis suis exigant et in refusionem depositi pro se recipiant.

Pro termino autem depositionis Dicae praefigitur Dominica Palmarum proxime instans. Ex bonis ecclesiasticis solvant proventuum eorundem bonorum administratores, provisores et perceptores, prae quorum nempe manibus illa in praesenti exstiterint.

Deliberatum etiam est, ut bona ecclesiastica oppignorentur, pecuniaque in usus publicos Regni convertatur.

Dimidietas isthaec Dicae administretur in partibus superioribus ad manus Generosi Dni Joannis Rakocy, . . . in Cis Danubianis Casparo Szegedy, . . . in ultra Danubianis Casparo Senniey . . . adjunctis sibi in auxilium primariis Nobilibus, quos ad id idoneos esse censuerit.

Thesaurarius constitutus est Magnificus Dominus Andreas Jakusith cum plenaria autoritate, a quo accepta a Sua Serenitate sufficiente instructione terni hi administratores dependentiam habere teneantur.

CXVI. *Gróf Thurzó Szaniszló Barsvármegyéhez.*

Szokott köszöntés. Ez elmúlt napokban irtunk vala kgknek, intvén az pogánságnak Vácra való szándékozását, hogy ha kgket az Váczi Főkapitány uram levele által megtalálja, hogy mindjárt Vácznak segítségére kgk bizonyos vitézlő népet küldjön. De miért-hogy immár magok sem titkolják az Törökök Vácra való igyekezeteket, hanem azt mondják, hogy Vácot meg akarják próbálni és eddig is csak azt várták, hogy az jég az Dunából kimenjen,

megpróbálták volna, kgket azért mint igaz hazájok szeretőköt mégis kérjük, hogy abból az kgk vármegyéből mindjárt Vácra száz jó puskást küldjön, mert félő, hogy ha előbb éri az pogánság megszállani, hogy az segítséget be ne küldhessük és így az a végház az pogánságtól könnyen megvétethetik. Ez elmúlt országgyűlésbeli végezés szerint pedig az lovas vitézlő népet is kgk készen tartsa, hogy külsőképpen is, ha kívántatik, az lovas vitézlő néppel Vácot megsegíthessük. Isten tartsa meg kgket. Datum ex arce Sempthe die 19. Martii anno 1620.

Magn. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Stanislaus Thurzó, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. 9.)

CXVII. Bethlen Gábor fejedelem Barsvármegyéhez.

Szokott cím és köszöntés. Salutem et favorem Nostrum. Egynehány felől adják értésünkre, hogy az töröknek Vác ellen gonosz intentuma volna, kire való képest az vigyázást felőtte szükségesnek ítéljük lenni mostani időben. Annak okáért kgket intjük, sőt autoritate nostra qua publice fungimur hagyjuk s parancsoljuk is, kgk az maga közönséges javát, megmaradását szeme előtt viselvén, a mint kapuszám után az gyalogokat elrendelte és elhittük készen is tartja, mindjárást vármegyéjétől küldje be Vácra, hogy az török is az készenléltet eszében vévén, gonosz szándékátul supersideáljon. Bene valeant, nec secus faciant. Datum Cassoviae die 24. Martii 1620.

Gabriel, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. 9.)

CXVIII. Bethlen Gábor fejedelem Barsvármegyéhez.

Gabriel Dei gratia regnorum Hungariae, Transilvaniaeque Princeps ac Siculorum Comes etc.

Magnifici etc. nobis sincere dilecti. Salutem et gratiam Nostram.

Látván az hódoltságnak naponként való inségének nevedése miatt hogy nemsokára utolsó pusztulásra kezdene jutni állapotja, ahoz képest Palatinus Uram és az Tanácsurak neve alatt szép levelet iratván a Budai Vezérnek, hogy az igyefogyott hódoltságnak nyavalyájakat, sarczokat könnyebbítené és az köztök levő nemességet is a Sytvatoroki végezés szerint szabadságokban megtartanák: azon levélnek megvitelét biztuk a nemzetes és vitézlő Szakmári Miklósrá és Szobonya Istvánra, kik ezen dologról bőségesen szóval követséget is viselnek. Mivel pedig az hódoltságnak dereka legfőképpen az kgk vármegyéjében, Borsodban,

Nógrádban, Barsban és Gömörben vagy on, kéknek autoritate nostra qua publice fungimur hagyjuk és parancsoljuk, ez levélünk látván, mindjárt a négy vármegyében valami száz forintnak szerét téven a felül megírt követeknek utiköltségekre szolgáltatassa kezekben; annak pedig felvetése, felszedetése mivel késedelmes volna, kölcsön is szerezne annyira való summa pénz, annakutánna az vármegyékre felvetvén, külön-külön mindenik vármegyében felszedheti. Secus non facturi. Datum Cassoviae die 24. Martii anno 1620.

Gabriel, m. p.

(Barsm. Itr. Fasc. 9. Nr. 20.)

CXIX. Bethlen Gábor fejedelem Barsvármegyéhez.

Gabriel Dei gratia regnorum Hungariae, et Transilvaniae Princeps ac Siculorum Comes etc.

Spect. etc. nobis sincere dilecti. Salutem et favorem Nostrum.

Mostani felháborodott állapotját az egész keresztyén világnak és országoknak akarván tiszta szívből való fáradságunk által lecsendesíteni és abból következhetendő veszedelmes kar (károk?) eltávoztatását keresni, hátra vetvén magunk méltóságának kezünkben előttünk álló növekedését, Ferdinánd Császárral ő Flgével oly okok alatt végeztünk való induciákat, hogy igaz és jó ügyekezettel való megtalálásunk után az több confoederatus országokkal is, kikkel ő Flge veszekedésben vagy on, ő Flge induciákat végezvén és azt semmiképpen meg nem tagadja tőlünk. Melyről az Posoni gyűlés után két úttal megtalálván ő Flgét, mindaddig is meg nem engedte, sőt min . . . szörnyűséget cselekesznek az ő Flge hadai az mi confoederatus feleinkkel, kiket ő Flge még azzal vádol mi előttünk, hogy nem volna semmi akaratjuk az ő Flgével való végezéshez, mely ő Flge panaszáról mi az confoederatusokat is megintettük, rajtok ne muljék az szent békességnek és egyességnek felállatása. Ez napokban már szintén bizonyosan el kellett válni, melyik félen mulik el az békességnek nem admittálása és minthogy Császár ő Flge is eddig két rendbeli megtalálásunkra csak halgatván derekas resolútióját megadása felől az Induciáknak az confoederatusok számára, az alatt pedig külső ártalmas ellenségekkel újítván hadait, nagyobb keménységgel hogysem annak előtte fordította erejét az confoederatusok ellen, kik az segítségadás felől sok obtestatiókkal találnak untalan meg bennünket, hogy az velek kötött frigyünkben meg ne fogyatkozzunk, kék ez levélünkkel requiráljuk és intjük, sőt autoritate qua publice fungimur hagyjuk és parancsoljuk, hogy ez mostani gyűlésünkben végezett articulus szerint minden hadra való rend az kék vár-

megyében tartassék oly készen és publicáltassék, hogy ezután második parancsolatunk érkezvén, ha Császár ő Flge halogatja vagy ugyan nem akarja megadni az induciákat, mindjáratst okvetetlen confoederatusainknak elegendőképpen segítségére mellessünk.

Ez mellett mostani végezését is az nemes országnak kinyomatván külön kgknek vármegyéjére tartozó articulusokat megküldöttük, melynek eddig való késedelme miatt tudván hogy semmi közönséges dologban nem procedálhatott, most immár kezéhez vévén, valamelyek az ország végezése szerint kgk vármegyéjére való gondviselést kívánnak, szükséges, hogy el ne mulassa, hanem halogatás nélkül az Dicatorokat kibocsátván az porták connumeráltassanak mentől igazban és kedvezés nélkül, kiről sok helyeken külömb külömb itületek forognak, most is halogatás nélkül vigye véghez, holott most kgk ezféle szorgalmatosságával nem másnak, sem idegennek, hanem tulajdon nemzetségének és édes hazájának szolgál. Secus non facturi. Datum in libera regiaeque civitate Cassoviensi die 25. Martii anno 1620.

Gabriel, m. p.

Simon Péchy cancellarius, m. p.

Caspar Beoleony, m. p.

(Barsm. Itr. Fasc. 9. No. 21.)

*CXX. Léva városában a két protestáns felekezet között kötendő
egységnek megkísérlése.*

Anno domini 1620. 6. die Aprilis.

Az ő Flge mandatumainak és az Ország deliberatiójának continentíája és commissiója szerint mi Lévára jöven az lévai templomnak és ahoz való parochialis háznak cum pertinentibus (*így*) ejusdem restitálására, az eodem die az helvetica confessión levő lévai vitézlő nép fejenként kívánták az commissiónak és az ő Flge mandatumainak continentíája szerint az templomot hogy kezekben adjuk az megnevezett parochiális házzal és proven-tusaival egyetemben. Az augustana confessión levők, ugymint Althan Uram ő Nga udvarbírája és porkoláb intercedálván előtünk könyörgöttek azon, hogy az Ngos Althan János Uramot megvárnánk, mivelhogy ő Naga fő interessatus és Patronus ez dologban. Super quibus deliberavimus eo modo:

Mivelhogy az udvarbíró és porkoláb könyörögnek arról, hogy Althan Uramot tanquam praecipuum interessatum ac patronum megvárnánk ez mai napon, azért a mai napot elvárjuk mind estéig nulla exceptione partium interveniente. De jó reggel mind az két fél készen legyen, mert az commissio szerint procedálunk az dologban.

Sequenti die, utpote septima Aprilis előállván az augustana confessión levők, úgymint Althan János ő Naga protestálván mi

előttünk az commissariusok előtt ekképpen felele legelsőbben maga személyében: Mivelhogy Lévának és mindaz templomnak cum pertinentiis ő volna földes ura, azonképpen nem lévén hirivel az helvetica confessión levőknek az Országhoz nyújtott suplicatiók és így nem requirálhatta az Országot és ő Flgét arról, hogy defendálhatta volna az templom dolgát és az proventusa dolgát; minthogy pedig az megholt Mátyás Király ő Flge úgy adta volna kezében ő neki Léva várát cum omnibus ad se pertinentibus, hogy viszontag azon épségben vissza bocsássa, mikor az ő pénze letéttetik, kiről reversalisa vagyon ő Flgénél, azért az okon ellene mond az Ország deliberatiójának, hanem kéri az commissariusokat, hogy az jövődő országgyűlésére differálják az dolgot, mely leszen p. Dominicam Exaudi in civitate Novizoliensi, és ott revideálja az Ország. Ha ő Flge és az nemes Ország úgy deliberál és arról articulust edál, semmi ellent abban nem tart, mivelhogy, úgymond, az commissiót is az ország nem confirmálta, hanem csak az deputatus személyek irták az suplicatio hátára. Ehez accedált az augustana confessión levőknek is mind fejenként kik Léván laknak consensusok.

Az helvetica confessión levő lévai vitézlő nép prout supra azt kívánja mi tőlünk, hogy az ország deliberatiója és commissiója, azonképpen az ő Flge mandatumainak continentiajok szerint adjuk kezekben az lévai templomot cum omnibus ad ipsum pertinentibus, mivelhogy ők az aequalitást observálni akarják, melyet az ország deliberált és az suplicatiók hátára jött, azon kívül semmit nem kívánnak.

Az augustana confessión levő Lévaiakat per compositio-nem hujus negotii előnkben hivatván, inténk azokat, hogy meg-gondolnák az egymás között való igenösséget és igaz atyafiui szeretetöt és kiváltképpen azt, hogy az ő Flge mandatomja és az ország deliberatiója az aequalitást observálja és arra tendál, hogy mind az helvetica confessión levőknek, mind pedig ő nékiek, úgymint augustana confessión levőknek egyaránt administral-tassék az templom, az parochialis ház és az proventus, ez okon engedének az mi intésinknek és az aequalitásnak, de ők semmi-képpen nem acquiescálván az mi admonitióknak, az Ngos Althan János Uram propositiójához accomodálván magokat nem akarának az ország commissiójának és deliberatiójának pronunc engedni, se az ő Flge mandatumjának, hanem az dolgot relegálni kívánják az augustana confessión levők ez jövődő ország gyűlésére. Az helvetica confessión levők protestálnak, és ők mindazokra készek, valamit az ország deliberált super restitutione templi et pertinentibus és in toto ahoz accomodálják magokat, nem kívánnak magoknak több just, mint az augustana confessión levőknek.

Deliberatio Commissariorum de praenotatis
allegationibus ab utraque parte:

Mindhogy az lévai templom felől való supplicatióknak az hátán az vagyon irva, hogy az helvetica confessiön levőknek az lévai templomba hat órától fogva nyolcz óráig, az augustana confessiön levőknek nyolcz órától fogva tíz óráig adjuk kezekben, hogy az szerint procedáljanak az ő Isteni szolgálatjokban és az templomhoz való jövedelmet is kétfelé osztván az parochiális házzal együtt. De mivelhogy Althan János Uram ő Nga az több Léván lakozó augustana confessiön levőkkel egyetemben nem consentiáltak az mi executiönknak azt is praetendalván, hogy ő nekiek az helvetica confessiön levők suplicatiójok, kit az ország-nak adtanak be, nem volt tudtokra, más egyéb dolgokkal is penig, az mint ez följlül megirt allegatiókból kitetszik, mentik magokat az ország gyűléseig, azért, hogy az mi executiönk manca ne legyen, az ország deliberatiójához accomodálván magunkat relegáltuk és differáltuk az jövendő ország gyűlésére, hogy mind az két fél bizonyossággal legyen jelen és az mit az ország deliberál felőle, az szörént legyen az executiója is, kiről, ha tetszik az nömös országnak, irjon articulust felőle jövendő visszavonyásznak távoztatásaért.

Martinus Markburg, (*így*) m. p.

Litasy István, m. p.

Emericus Liptay, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. No. 6.)

Jegyzet. Althan János osztrák főrend és a mint látjuk ágostai ev. vallású, ekkor Léva vára zálogos ura volt.

CXXI. Gróf Thurzó Szaniszló Barsvármegyének.

Szokott köszöntés. Minthogy úgy informáltatunk az Váczi kapitány Uramtól és egyéb emberektől is, hogy az Budai Vezér meg nem szűnven előbbi szándékától, ugyan bizonyossan meg akarja próbálni Váczt, kgket azért szeretettel kérjük, látván a nagy szükségét és fogyasztozását annak a helynek, kgk mindjárt bizonyos számú gyalogot küldjön be Váczá (*így*), kik ha nem tovább, bárcsak egy holnapig legyenek ott, hogy hazánknak ilyen szép végházát pogány ellenség ellen megoltalmazhassuk. Az alatt miérthogy országunk gyűlése napja csak előttünk vagy, tudjuk, hogy ő Elge is a mi kglmes Urunk elérkezik és mindenekről úgy provideál, az minthogy jobban lehet. Isten éltesse kgket jó egységben. Datum ex arce Sempthe 11. Aprilis 1620.

Mag., Gen. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Stanislaus Thurzó, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. 9.)

CXXII. *Gróf Thurzó Szaniszló Barsvármegyének.*

Egyenlő köszöntés. Megirtuk vala ez előtt kgknek, minemű szándékát értettük volt Tompernak ide mi felénk és főképpen Posonra igyekezetivel, kire mi tisztünk szerint juxta articulum 65. anni 1609 az kgk vármegyéből az vitézlő népet expedialta és Szombat tájára küldötte volna. De minthogy (az mint bizonyosan végire mentünk) Tomper immár megváltoztatta Posonra való útjának szándékját, nem is lehet módja, hogy mostani üdőben próbálhasson valamit, akarván azért kgket az mostani expeditiónak fáradságától és külömb külömbféle reája való költségektől megmenteni, kölletik kgknek intimalnunk, hogy immár most nem szükséges az vitézlő népnek expedialása, hanem vármegyéjében házoknál készen tartsa, hogy ennek utánna, ha kívántatik szolgálatjok az ellenkező félnek resistálására és irunk kgknek, mindjárást kgk az ő Flge Banderiuma mellé expedialhassa őket. Isten tartsa meg kgket jó egésségben. Datum ex arce nostra Bajmócz, die 2. Maji anno 1620.

Magn. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Stanislaus Thurzó, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. 9.)

CXXIII. *Bethlen Gábor Magyarország királya Barsvármegyéhez.*

Gabriel Dei gratia eléctus Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae etc. Rex, Transilvaniae Princeps et Sicularum Comes etc.

Magnifici etc. fideles nobis sincere dilecti. Salutem et gratiam.

Az szent Istennek bölcs és titkos tanácsa szerint édes hazánknak, nemzetünknek gondjaviselésének reánk való szállása után, legelső és kiváltképpen való főkivánságunk a volt, hogy kgket ennyi esztendőknék forgása által sok külemb külembféle expeditiókkal hosszúideiglen tartott szokatlan és gyakorlatsággal való gyöléseknek celebráltatásával terheltegett és megfogytakoztatott állapotjokban megnyugodván könnyebbé lehetnők és mostani expeditiótól is megkimélhetnők. De mind az két derék tábor szembe szállott egymással és derék viadaljoknak kölletik lenni igen hamar, mely által ennyi időktől fogván közöttünk való veszekedésnek dirimáltatni kelletik. Az győzedelmet pedig mellyik félnek rendelte légyen az Ur Isten, senki közülünk nem tudhatja, hanem kívántatik igen, hogy ő szent Flgétől buzgó imádságinkkal elnyervén, magunkévá tehessük az victoriát; és interim, mivel az mediumokat azért rendelte ő Flge, hogy azokkal in omnibus necessitatibus nostris éljünk, tudván rem nostram perinde agi paries cum proximus ardet, hogy gondviseletlenségünk miá

valami hertelen veszedelem az közel és csak határunk mellett levő ellenségtől mi ránk se következhessek, szükségesnek ítéljük lenni mindazokról idején kgket kegyelmessen praemoneálnunk, hagyván és parancsolván, hogy ez levelünk látván mindjárust gyótlást hirdesse vármegyéjének és székeshelyén minden rend az Vice Ispányoktól megmustráltassék personaliter, és oly készen legyen mind maga személyében, mind pedig minden portátúl egy-egy jó szerszámos ruhás puskás gyalogját in procinctu tartsa, és hogy inkább nagyobb alkalmatossága lehessen kgknek az hamarsággal való succurrálásra és mellénk való jövetelre, egy bizonyos helyben szálljon az kgk vármegye népe az mustra után, ugyan azon kgk vármegyéjében s várjon ottan az mi parancsolatunktól úgy, hogy azontúl minden késedelem nélkül magunk személye mellé tartozzék minden rendbeli Ur, főember, nemesrend jönni, portaszám után való gyalogival együtt, valahol ez országunkban személyünket lenni értik, et non extra limites Regni, hogy így készen találtatván, ha kívántatik országunkra kgkkel együtt viselhessünk fogyatkozás nélkül szorgalmatos gondot. Interim az fizetett haddal, valahol az szükség kívánja, szorgalmatoskodunk az ellenségnek resistálásában, kiknek fizetésekre hogy az praefixus terminusra rendeltetett mindeféle Dicát. kincstartónk kezében administráltassa annak föl-szedésére rendelt emberi által, kegyelmesen kívánjuk és serio demandáljuk, ne következék a miatt valami reméltelen veszedelem kgkre velünk együtt. Ezeket akarónk kgknek tudtára adnunk. Secus sub poena in generali Decreto et Articulis sancita nullatenus facturi. De coetero Fidelitibus Vestris Regia nostra gratia benigne propensi manemus. Datum in civitate nostra libera Tyrnaviensi die 20. Septembris anno domini 1620.

Gabriel, m. p.

Johannes Krausz, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. No. 19.)

CXXIV. *Zerdahelyi Mihály nyitra vármegyei alispán levele
Liptay Imre bars vármegyei alispánhoz.*

Generose etc. Az Ur Istentől minden jót, egészséget és hosszú életet kívánok kgnek. Az minémű dolgot kgd én reám bízott volt, hogy ilyen későn adok kgnek választot reá, kglmed gondviseletlenségemnek avagy restségemnek ne ítélje, hanem oka volt, hogy megjövetelemnek utánna harmadnapra ő Flge (*t. i. Bethlen*) parancsolta volt, hogy eleibe menjek Verebélyre, ahol látott is kgd, azután hol egyféle parancsolatjába ő Flgénék,

hol másba majd másfél hétig fáradtam ő Flge körül, onnét megjövén, mindjárást megtaláltam volt Zay András Uramat az kgd reám bízta dolog felől. Datum ex Zerdahely 25. Septembris anno 1620.

Gen. Dom. Vrae

servitor, amicus ac tanquam frater
Michael Zerdahelyi m. p.

P. S. Immár elküldtem volt ez levelemet egy emberemtől, hogy érkezének az kgd leveleivel Zölczinről (*a mai Szolcsány*), kiben értekezik kgd, mit végeztünk legyen mi az vármegyében az Urak és nemesektől való pénznek kiszedése felől, lovon küldtem az követem után és Kovarcz felől térítették meg és értem az kgd leveléből az kgd akarátját; csak ezen levelemben akartam kgdnek megírnom, hogy még semmit nem végeztünk, hogy kiszedje azt a pénzt, mert az perceptorunk búcsuzik ugyan ezen gyűlésbe, hogy ő tovább nem akarja viselni a perceptorságot, gondolom, hogy ugyan magamon fog súlni ennek az pénznek beszédése. Hol azt írja kgd, hogy némely atyafiak abban botráncznak meg, hogy még az articulushoz pöcsét alatt nem publicálták volna és még az nem leszen, addig nem kellenék szedni az pénzt, bizon Uram én azt mondom, hogy az semmit nem obstal, hogy az articulushoz még pöcsét alatt kü. nincsenek, tudjuk mit végzett az Ország, különben pöcsét alatt sem adják ki, azért a pénzt szabadon szedhetni ahon megadják. Az mi gyűlésünk ezen keddre leszen, akkor én publicaltatom.

(Barsvármegye ltr. Fasc. 9. No 2.)

Jegyzet. Zerdahelyi Mihály Nyitravármegye ősrégi családjai egyikének tagja, sőt disze volt; előkelő, magas műveltségű, szép vagyonú és nagy tekintélyű férfi, Nyitravármegyét soká szolgáltatta mint alispán, követje is volt a vármegyének több országgyűlésen. Nádori Itélő mester is volt. (Több rendbéli reá vonatkozó közleményeket lásd: Történelmi Tár 1890-iki évfolyam.)

CXXV. *Bethlen Gábor Magyarország királya sat. Barsvármegyéhez.*

Gabriel Dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae etc. Rex, Transilvaniae Princeps et Siculorum Comes etc. Magnifici etc. fideles sincere nobis dilecti. Salutem et gratiam. Az minapában irtunk volt kgknek az personalis Insurrectio felől, hogy tudnia illik országunknak ez mostani nagy szükségében készen lenne és kiki vármegye (*így?*) bizonyos helyre szállván, várna az mi kegyelmes rendelésunktól és második

parancsolatunktól, kire hogy ekkedig illendő gondja is lett legyen kgknek, kétség nélkül elhittük. Most azért az országnak szükségéhez képest az vigyázás is inkább látszik megkívántatni, melyre nézve akarunk ujjobban megtalálnunk kgket, hagyván serio és parancsolván, minden késedelem nélkül, az szerint az mint előbbeni levelünkben meghagytuk volt, personaliter insurgáljon és mindjárást ide szálljon Posonhoz. Itt, hisszük az Ur Istent, elváltván hamar való nap az dolog, sokáig nem tartóztatjuk kgket. Secus itaque sub poena in articulis Regni sancita nequaquam facturi. De coetero Fidelitatibus vestris Regia gratia benigne propensi manemus. Datum in civitate nostra libera Posoniensi, die 27. Septembris anno 1620.

Gabriel, m. p.

Johannes Krausz, m. p.

(Barsvármegye ltr. Fasc. 9.)

CXXVI. *Gróf Forgách Zsigmond nádor Barsvármegyéhez.*

Szokott köszöntés után. Kgknek sietséggel csak ezt akaránk értésére adnunk, hogy király Urunk ő Flge mi általunk kgknek azt parancsolja, hogy kgk vice ispán uramat és két főembert magok közül ide Posonba ő Flge mellé ad quintum diem futuri mensis Novembris köldjen, értvén azt ő Flge, hogy az vármegyék örömosten bizonyos számú lovast és gyalogot akarnának tartani az personalis insurrectióért és arrúl, azonképpen egyéb szükséges dolgokrúl akarna végezni az kgk ide köldendő követével. Azért kgk mindjárást ez mi levelünk látván, vagy ide, vagy máshova, az holott ő Flge akkor leszen, kgk követeit minden okvetetlenül ad praefixum terminum (küldje?), ő Flge is azokat itt sokáig nem tartóztatja, hanem mindjárást vissza bocsátja. Éltesse Isten kgket. Datum Posonii die 20. mensis Octobris anno domini 1620.

Spectab. etc.

servitor et amicus paratissimus

Comes Sigis. Forgach de Gimes, m. p.

(Barsvármegye ltr. Fasc. 9.)

CXXVII. *Bethlen Gábor Magyarország királya Barsvármegyéhez.*

Gabriel Dei gratia electus Hungariae, Dalm., Croat., Sclavoniae etc. Rex, Transilvaniae Princeps et Siculorum Comes etc. Magnifici etc. fideles nostri nobis dilecti. Salutem et gratiam Nostram. Az mely kilenczszáz lovast és tizenegyszáz gyalogot hűségtek követei e minap két holnapig interteneálni fogadtak,

azokra ez mostani állapotához képest elmulthatatlan nagy szükségé lévén az országnak, nem kellenék előállításával sokat késni, mivel in mora est periculum; hagyjuk annak okáért és parancsoljuk kgknek igen serio, mentől hamarább lehet, kültön küldje ide mellénk, eleikbe rendelvén kapitányúl magok atyjokfiai közül valami jó hallott látott uri avagy főnemes renden való embert, kivel fizetése felől conveniálván, úgy provideáljon róla az vitézlő népnek két holnapi fizetésével együtt, hogy az fizetetlenség ne kényszerítse őket az elszökésre és gonosz akaróink nyelvek mosása be ne teljesedjék rajtok, kik két hetet vetvén az kgk hadainak immár is elszökéssel vádolják; mely hogy eltávoztassék, igen szorgalmatoskodjék rajta hűségtek. Annak felette az Dica és egyéb felvetett contributióknak exigálására is és beszolgáltatására igen nagy gondja legyen kgknek és legyen serio érette, hogy mind az, ki de primo termino restantiában vagyon, mind pedig az második terminusra, mely régen el is mult, rendeltetett mentől hamarább exigáltassék és szolgáltatassék be az Perceptorunk kezéhez, ne fogyatkozzék meg e miatt is fizetett vitézlő népünk. Secus itaque sub poena in constitutionibus declarata irremissibiliterque irroganda nequaquam fecerint. Quibus de caetero benigne propensi manemus. Datum in libera civitate nostra Tyrnaviensi die 23. Februarii anno 1621.

Gabriel, m. p.

Johannes Krausz, m. p.

(Barsvármegye Itr. Fasc. 10.)

CXXVIII. *Bethlen Gábor választott király Barsvármegyének.*

Gabriel Dei Gratia electus Hungariae, Dalmatiae, Sclavoniae etc. Rex, Transilvaniae Princeps et Siculorum Comes etc. Egregii fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam. Hivattuk valami előnkbe becsüleles hívünket Liphay Imrének az Barsvármegyének Vice ispánját, értekezvén tőle, hogy ha kiszedte-e vármegyétekben levő Uraktól s nemességtől Beszterczei gyűlésben lett vígezése szerint porta után való tizenhat forint contributiót, az kit mi itt főnlevő hadainknak rendeltünk. Ki azzal menté magát, hogy ennekelőtte az Urak és Nemesek otthon nem létele miatt ki nem szedhette, hanem most immár egyenlő akaratból tizenötöd nap alatt megigérték, hogy ti kezetekben úgy mint szolgabírák kezében administrálják. Azért így lévén az dolog, hagyjuk és parancsoljuk Teneknek serio, hogy minden dolgaitokat hátra hagyván, az megirt impositiót szorgalmatosan kiszedjétek és azon Vice Ispántok kezében szolgáltatassátok, hogy ő is adhassa meg Generalis Perceptorunknak. Hol pedig az ti gondviseletlenségtek miá valami fogyatkozás leszen az dologban,

ország végzése szerint Ti károsodtok meg érlette. Secus non facturi.
Datum in libera nostra civitate Cassoviensi die 24. Febr. a^o 1621.

Gabriel, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. 10.)

Jegyzet. Ezen levélben feltűnő az eddigiektől eltérő címzés és a szigorúbb hang.

CXXIX. *Wizkelethy István levele Liptay Imre barsmegyei alispánhoz.*

Cím és üdvözet után. Mit kívánjon legyen az esztergomi Ibrahim Aga az szegény Kovácsiaktól, levelét ím in specie prae-sentibus inclusas küldtem kgdnek, minthogy kérenek azon Kovácsiak, hogy kgdet levelem által találnám meg fölöle. Kérem kgdet, informálja kgd szegényeket, mit kellessék cselekedniek, most is szekereket és lovakat, azonképpen embereket is, hogy bementek volt Szent Mátyás napjára Esztergamban, megtartóztatott érlette, hiszen ő neki nem földeket, hanem falukat adott birnia. Tudom, hogy kgdnél is ezen dolog nyilván vagy, kgd ne hagyja szegényeket igazságokban. Datum ex Sto Benedicto ultima Februarii anno domini 1621.

G. D. Vrae

servitor paratissimus

Stephanus Wiszkelethy, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. No. 14.)

Jegyzet. A Wizkelethy család eddig ösmert családfáján ezen István nem található. Levele tartalma után ítélve azonban valószínű, hogy ő a Szt.-Benedeki váruadalomnak Praefectusa vagy udvarbírája volt.

CXXX. *A hainburgi békealkudozásra kiküldött magyar biztosok Barsvármegyéhez.*

Spectabiles, Mag. etc. domini amici nobis observandissimi. Salutemet servitiorum nostrorum paratissimam commendationem.

Mely nagy buzgó kívánsággal kívánta legyen kgk hazánk-nak fölindult háboruit viszont az szent békeségre és előbbeni egyességre hozni, tudván kgk nemzetünknek és országunk-nak megmaradását tulajdon csak abból függeni, nem szükség minékünk sok szóval kgk eleiben terjesztenünk, holott nyilván vagy kgknél, hogy Hamburgba is az több commissarius urakkal egyetemben ennek megszörszésére küldött vala ben-nünket kgk, az holott Isten akaratjából nem is lőn haszon-talan fáradságunk, hanem noha hosszú munkánk, úgymint három egész hónapi fáradságunk után elvégezők mind az ország dolgát, mind az Bethlen fejedelemét. Ez az mi az Bethlen fejedelem dolgát illeti, minden kívánságinak megtel-

jesítése után csak szintén azon mulék el, hogy Császár Urunk és koronás királyunk kegyelmes és méltó akarátja szerint nem akará mindjárást az országot és végházakat ő Flgének megereszteni szent Jakab havának előtte, várván tudni illik az töröktől, mit parancsolna neki ez resignatio felől. Azért ő Flge Császár Urunk Vácznak török kezében való esését szeme előtt viselvén, és tartván attúl is, hogy ha most Bethlen fejedelem híre nélkül az töröknek, az mint praetendálta, meg nem meri ereszteni az országot ő Flgének, hogy ha az török parancsolatja kezdi érni felőle, hogy meg ne eressze, miképpen meri akkor annál is inkább megereszteni, Istentől adatott országát és koronáját, ha külömben nem lehetne, haddal is vissza akarja venni és országának végházait az török kezében való eséstől megmenteni. Által látván azért mi is úgymint commissariusok, mire nézne Bethlen fejedelemnek az végek resignatiójában való halogatása és jól tudván az országnak is minden kívánságát és szükségeit, ő Flgéhez Császár Urunkhoz ez okon menénk föl Bécsben, hogy az ország dolgában az mit végeztünk volt Hamburgban, ugyanazokat confirmáltatnók ő Flgével Császár Urunkkal, mely diplomájának paríáját ez levelünkben includálván kgknek ím oda küldöttük. Kérjük azért tisztünk szerint is minden rendeket, hogy ehöz az ő Flge diplomájához, kiben minden rendeknek mind amnistiam sive oblivionem omnium factorum, mind libertatum observantiam kegyelmesen megadta, alkalmaztassák magokat és térjenek az ő Flge igaz megkoronázott királyunk hűségére, declarálván mindjárást magokat kgk minekünk Palatinusnak. Hogy pedig az ő Flge hadainak az országban való bejöveteliben senki kgk közül meg ne ütközzék, azt is akarók kgknek megjelenteni, hogy ennek nem egyéb az oka, hanem az, hogy ő Flge féltette mind koronáját, mind országát és híveit az töröktől, kinek, ha kész hada nem volna ő Flgének Császár Urunknak, hertelen ellene nem állhatna és annyival inkább nagyobb okot is vehetne az török országunkba való beütésre; senkiuek azért az a had nem ellensége, sem pedig nem rontója, sőt oly disciplinában tartatik, ki miatt az ő Flge híveinek következhetik. Erre mindjárást választ és declarátiót várunk kgktől, quia periculum in mora. Éltesse Isten kgket. Datum Posonii die 3. mensis Maji anno 1621.

Spect., Mag. etc.

servitores et amici paratissimi

Comes Sigis. Forgach de Gimes, m. p.

Andreas Jakussith, m. p.

Paulus Appony, m. p.

(Barsm. Itr. Fasc.)

Jegyzet. Hogy mily kevés eredménye volt e hosszadalmas béke-tractátnak, mutatják a nyomban reá következő hadiesemények. Három nappal e levél kelte után Buquoy német hada, melyet maguk a békebiztosok »senki ellenségének« mondanak, elfoglalja Pozsonyt s egy hónappal reá Érsekújvárnak dicsőséges védelme Thurzó Szaniszló által Buquoy elestével s a német hadsereg csúfos megveretésével és eltakarodásával végződött.

CXXXI. Gróf Forgách Zsigmond nádor Barsvármegyéhez.

Szokott köszöntés után. Megadák az kgk levelét, mely mellett az kgk izenetit is, az kgk hozzánk küldött követitől megértettük. Mely kgk levelére és izenetire azon kgk követitől az mit szóval mi is izentünk, tőlök bévebben megérti kgk. Kgk annak-okaért úgy cselekedjék és végezzen, az ki mellett mind feje, jószága és régi szabadsága megmaradhasson kgknek, az penig úgy leszen meg, ha kgk az előbbeni koronás királyának hűségére áll és abban megmarad, az ki mind Isten előtt üdvösséges s mind emberek előtt dicsíretes leszen; mert ezen kívül semmi módot nem látunk, kivel kgk megmaradhatna csöndes és békeséges állapotban. Ezzel éltesse Isten jó egészségben kgket. Datum ex Tornócz die 8. Maji anno 1621.

Spect. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Sigis. Forgach de Gimes, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. 10. No. 4.)

CXXXII. Bethlen Gábor választott király Barsvármegyéhez.

Gabriel Dei gratia electus Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniaeque etc. Rex, Transilvaniae Princeps et Siculorum Comes etc.

Magci., Gen., Egr., Nobiles fideles nobis sincere dilecti. Salutem et gratiam Nostram. Nyilván vagyon mindeneknél, hogy mindazoltától fogva, mioltától fogva az felséges Ur Isten minket kgk közlé hozott és arra választott, semmit hátra nem hagytunk abban, valaminemű mediumokat a kgk szerelmes hazájának megmaradásában feltalálhattunk és ahoz képest ez elmúlt esztendei induciákat is és e mostani békességnak tractáját az Felséges Galliai király követinek requisitiójára az Római Császárral ő Flgével indítottuk vala, hogy ez által az ország és régi szabadsága is megmaradhasson és a hadakozások is, kiknek eventusi csak a felséges Istennek titkos tanácsának (?) vadnak, megszünettessenek és mindenütt a fegyver letétetvén, csendes békességes állapotban lehessen az ország; a mely tractában mi és a mi commissariusink is, kiket magunk és az ország nevével

felküldöttünk vala Hamburgba, januariusnak 25-ik napjától fogva az tractát elkezdvén, mindeddig is eleget fáradoztunk, elmékedtünk s az ország megmaradását s szabadságát szemünk előtt viselvén, semmit hátra nem hagytunk abban, minden mediumokat attentáltunk, miképpen az dolgot csendes békeséges állapatra hozhattuk volna; kihez képest a magunk személyére nézve, magunk megalázásával is minden hozzánk illendő dolgokra Császár ő Flge kívánságira accedáltunk vala, csak lenne meg az ország szabadsága és békeséges állapata. De Császár részéről minemű rigiditással és keminséggel viseltetett a tracta mind a mi személyünk, mind az ország szabadsági ellen, azt minden circumstantiában írás által nehéz és sok volna declarálni, a kiért mind ez ideig is nem annyira a mi személyünkre nézve (mert abban nem sok akadály volt, és végben is mehetett volna), mint a kgk szabadságának disputálásában és az idegen nemzetnek országunkban való igyekezendő behozásában végben nem mehetett az dolog. És ezután is végben megyen-e, avagy nem, kétséges, kihez képest hogy mi is készületlen ne találassunk lenni és hogy a békeségnek tractáját is, miben forgott légyen, értse s ha történet szerint (kit Isten távoztasson) végben nem menne, magok megmaradásáról és ellenségesképpen reánk jövődő nép ellen való oltalmazásáról végezzen kgk, szükségesnek itéltük lenni, a mi atyai gondviselésünkéből, a mint maga is kgk kívánta, hogy egy generalis gyűlést promulgálnánk minden rendeknek, két holnap alatt, melyben ha az békeség végben mehetne, publicáltatnék, ha penig végben nem menne semmiképpen, deliberálhatna az ország megmaradásáról illendőképpen idején; mely kgk akkori kívánságának mi is annuálván és a két holnap is eltelvén, rendeltünk az országnak generalis gyűlést ez jövődő juniუსnak 25-ik napjára Eperjes nevű királyi szabad városunkban, melyben magunk is a felséges Istennek kegyelmes providentiájából, ha azt érzük, personaliter jelen akarunk lenni. Hagyjuk ezért és parancsoljuk kgknek, hogy a régi szokás szerént maga vármegyéjéből bizonyos és értelmes jó atyjafiait idején, úgy mint bizonyosan és okvetetlen a megirt napra és helyre elegendő authoritással és plenipotentiával küldje, hogy ott mindenekről, valamit a mi szerelmes hazánknak s nemzetünknek javára s megtartására feltalálhatunk, egy értelemmel Istent segítségül híván, közönségesen végezhezzünk. Azonközben penig kívántatik az ellenség ellen a kgk kész volta és vigyáztatása is, hogy hirtelen, készületlenül ne találassunk és valami véletlen veszedelemben ne essünk, hagyjuk és parancsoljuk, hogy a Besztercei gyűlésben végezett articulusok continentiája szerint mindenütt viritim és personaliter legyen készen kgk, úgy hogy ha második parancsolatunk által requiráljuk kgket,

mindjára a mi személyünk mellé jöhessen és viritim insurgal-
hasson kgk, és együtt hazánkat, magunkat, feleségünket s gyer-
meinket nemzetségünk régi elei szokása szerint, kik ezeknek
megtartásáért sok véreket ontották ki, az Ur Istent segítségül
híván, oltalmazhassuk és megtarthassuk. Végezetre, mivel az
ország állapotja oly karban jutott, hogy az articulusok continen-
tiája szerint az competens promulgationis terminus nem szintén
ad amussim observáltathatik, hanem tovább való haladékok sem-
miképpen nem szenvedhetvén valamennyire abbreviálnunk kelle-
tett az üdőt, annak okáért kgk se késsék és szokása szerint sokára
(*olvashatlan*) pertrahálja, mert in mora periculum
in constitutionibus Regni publicis tur. De caetero fidelit-
atibus Vestris manemus. Datum in libera civitate
die 9. Maji ao domini 1621.

Gabriel, m. p.

Johannes Krausz, m. p.

(Barsm. ltr. Fasc. 10. Nro. 34.)

OXXXIII. *Gróf Forgách Zsigmond nádor Liptay Imre Bars-
vármegye alispánjához.*

Generoso Domino Emerico Liptay Vice comiti Comitatus
Barsiensi etc. Domino amico nobis observandissimo. Generose
Domine Amice nobis observandissime. Salutem et servitiorum
nostrorum commendationem.

Kgd jó affectusát ő Flgéhez igaz koronás királyunkhoz
meggondolván és azt is, hogy kgdnél az nyilván vagyon, mely
nagy romlás és pusztulás szokta mindenkoron azt a népet követni,
valamely igaz királyát megveti, akaránk kgdet levelünkkel meg-
találni, intvén kgdet, hogy előtte viselvén szegén hazánknak rom-
lását, declarálja kgd az nemes vármegyével egyetemben magát
ő Flge igaz koronás királyunk hívségére és viselje ebben a dolog-
ban úgy magát, ki legyen ezután is mind becsületére s mind elő-
menetelére. Lám ő Flge minden rendeket mind religiójokban,
libertásokban offerálja kegyelmesen magát, diplomája is az mint
megmutatja, hogy meg tart. Hiszem, jobb kár nélkül ő Flgé-
hez megtérni, hogy sem mint ilyen nagy hadat magára vonni.
Kgd azért tempestive biztos a dologhoz (*így*) és inducálja minden
jóra az vármegyét is, a kinek irtunk is Pálffy István Uramat és
Koháry Péter Uramat ő kglmeket küldvén oda egy rész haddal.
Kgk declaratióját várván írásunkra. In reliquo éltesse Isten sokáig
egészségben kgdet. Datum ex Mocsonok die 22. Maji anno 1621.

Gener. Dom. Vrae

amicus ad officia paratus

Comes Sigis. Forgach de Gimes, m. p

(Barsm. ltr. Fasc. 10.)

CXXXIV. *Pálffy István báró és Miklós pozsonyi prépost és Koháry Péter báró levele Barsvármegyéhez.*

Szokott czímzés és üdvözlés után. Kgtetek csak erről akaránk levelünk által megtalálnunk; mivelhogy Palatinus urunk (ekkor még Forgách Zsigmond volt, de egy hónappal reá 1621-ben június 23-ikán meghalt) ő Nga országunknak sok gondjai miatt nem érkezvén, hogy kgk közé maga személye szerint jöhetett volna, hanem minket bocsátván ide kgkhez, minthogy látván azt, hogyha mi általunk az kgk megmaradása felől végez, így kgk kevesebb kárral menekedhetik meg az kárvallástól; azért mi kgknek oda küldöttük az ő Flge Császár Urunk diplomájának és Palatinus Urunk ő Ngának assecuratoriájának paríáját, melyből kgték mindeneket bőségesen megérthet maga megmaradására való dolgokat. Azért kgket kérjük, mint jóakaró bizott atyánkfiait, accomodálja kgk magát Palatinus Urunk ő Nga assecuratoriájához, hol pedig kgk bennünket két atyjafia által ez dolog felől meg akarna találatni, ma itt leszünk Szent-Benedekben, hol pedig itt nem találnának bennünket, ahol hirünket hallják, oda jöjjenek, ott minden dologról bővebben tractalunk kgkkel. Kgtől választ várunk ez levelünkre. Isten sok esztendeig éltesse kgket. Dat. ex Sancto Benedicto anno 1621. *(alkalmasint május 26-án).*

Earundem Dom. Vrarum

servitores et amici

Pálffy István, m. p. Pálffy Miklós, m. p. Koháry Péter, m. p.

(Néhai Botka Tivadar úr irodalmi hagyatékából.)

Jegyzet. E levél írói közül Pálffy István báró később gróf, ösmeretes a történelemből; ő Pozsony királyi vár főkapitánya, nagy uradalmak tulajdonosa, a bányavidéki végvárok főkapitánya s koronaőr volt, Ferdinánd törhetetlen híve, a ki, midőn az ütközetben megsebesítettvén Bethlen Gábor fogságába került, váltságul ékszereit összesen 24,500 frt értékben (akkorában óriási összeg), köztük ama híres arany billikomot is átadta Bethlennek, melyet az osztrák rendek apjának Miklósnak, a győri hősnak ajándékoztak volt. Pálffy Miklós pozsonyi prépost volt már 8 éves korában, ugyanezen 1621-ik évben meghalt ifju korban. Koháry Péter már feljebb közlött leveléből előttünk ösmeretes. A történelemből tudjuk, hogy habár a békealkudozások folytak, de egyuttal a háborúskodás sem szünetelt.

CXXXV. *Gróf Thurzó Szaniszló főkapitány levele Barsvármegyéhez.*

Szokott köszöntés. Mivelhogy az vitélő népnek némelyeknek most telik ki havok, némelyeknek peniglen ezután hamar kitelik, akarván kgket kérnem, hogy kgk füzetéseket szedesse ki és rendeljen egy bizonyos perceptort neki Vice Ispán Urammal egyetértvén, az ki éppen kiszedvén az pénzt maga Vice Ispán Uram

avagy ki perceptor leszen, az vitézlő népit... és én nekem tudtomra adják, mikoron érkeznek el az végfizetésre; hogy penig ne kísérelje kgk, kgket igen kérem, mert az mint bizonyossan halloom, az uraim lovasi közül sokan haza mentenek és sok híjával vadnak, ahöz képest én is tudjam megmustrálni őket és kinek kell fizetni; másért peniglen azért, minthogy megtiltottuk, hogy az vitézlő népnek az szegínség ezután semmit se adjon pénz nélkül, de az mint értjük hust, bort, sert, kenyeret, és egyéb lovaknak való élést hordatnak rovásra, hogy abból az pénzből azokat megfizettessem az szegínségnek, hogy ennekutánna is ne kellessék az katona lovátúl vonyatnom és azzal fizettetnem az szegínségnek, hanem így arányoztam jobbnak lenni. Ez okáért kérem és intem is kgket tisztem szerint, hogy ezeket kgk megcselekedje, kit ha megcselekeszik, nagy dicséretes dolgot mivel kgk. Én is meg szolgálom kgknek. Isten tartsa meg kgket sok esztendeig jó egészségben. Datum ex arce Sempthe 26. Maji anno 1621.

Spect., Magn. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Stanislaus Thurzó, m. p.

(Barsm. Itár. Fasc. 10.)

CXXXVI. *Gróf Forgách Zsigmond nádor, Pálffy István, Miklós és Koháry Péterhez.*

Szokott cím és köszöntés után. Bukoi Uram az német hadakat nem akarja megszaggatni, minthogy Ujvárat nem akarja hátrahagyni, elég gondja is leszen az megvételénél, hanem valami magyar hadak lesznek, mind oda rendeli kgk mellé, az Bosnyák, Forgách Miklós, Balassy Péter, Eszterházy Pál, Somodi Uramék hadait, úgy, hogy az Széchy György *(ekkor már elpártolt volt Bethlentől)* Uram hadával és az végbeliekkel, vármegyékkel lehet hat vagy hét ezer embere kgknek és így az Bornemisza hadátúl nem kell félni, csak az leszen nehezebb, ha Bornemisza éri előbb Besztercebányát kgknél és úgy az ezüstöt, aranyat, az kivel kgknek kellett volna fizetni, elveszik kgk előtt; ha lehetne, jó volna kgknek Beszterczét előbb érni, holott immár ők ideesküdték, ők is szép gyalogot adhatnak és így, ha maga Bethlen megindulna is, ellene állhatna az Víglesi szoroson kgk, kgk azért küldjön el Zólyom felé egynehány lovast, valóban végére menjen az Bornemisza hadának, hon legyen és mennyi legyen, nám Szécsi György Uram nagy securitást promittál kgknek, ha mi vétek esik az dologban, mindent kgkre fog Zeechy Uram; kgk azért ott jobban megértvén minden dolgot procedáljon úgy, az mint legjobban és díszesebben lehet kgk, Zeechy György Urammal jó correspondentiát tartván. Az magyar hadakat óránként várjuk ide az táborban. Az Lévaiaktól jobb levelet kellene venni,

megizenvén nekik, hogy ilyen könnyű szóra meg nem hihetik őket, hanem az szerint az mint formáját adtuk kgknek, oly assecuratiót kívánunk, kit ha meg nem adnak, soha azután sem lesz en grátiájok, hanem örök hitlenségben esnek. Im magam is irtam nekik, talán jobban gondolkodnak magok megmaradása felől, az jó occasiókat el ne mulassa kgtek. Éltesse Isten kgket jó egészségben. Datum ex castris ad Ujvár positis die 2. Junii anno 1621.

Spect. etc.

servitor ac affinis et amicus paratissimus
Comes Sigis. Forgach de Gimes, m. p.

Az minemű hirei érkeztek kgknek, azok nem olyanok, hogy kgknek ártalmasok lehetnének; csak kgk értsen egyet Szécsi Urammal; az Lévaiakot mégis találtassa meg kgk az mi leve-lünkkel, az többinek példájára bizony meg lesznek büntetve, ha szót nem fogadnak; az magyar segítséget utánna küldjük kgknek.

(Barsm. ltr. Fasc. 10. f. n.)

CXXXVII. Gróf Forgách Zsigmond nádor Barsvármegyéhez.

Szokott köszöntés. Nyilván lehet kgknél, az békeségnek megszerzésében mennyi ideig fáradoztunk, azt remélvén, hogy az erdélyi fejedelem sincere tractálja az békeség dolgát, de az . . . tatár hámnak irt levélből kitetszik, hogy csak időhalasztásért tractál, hogy az törököt, tatárt országunkban kihozza és azokkal együtt mind minket magyarokat mind az keresztyéniséget rabol-tathassa, pusztíthassa, kit noha az Ur Isten ez ideig eltávoztatott, de keresztyén emberhez efféle dolog nem illett volna. Azért császár urunk ő flge az mi kegyelmes koronás királyunk eleit akarván venni ez gonosz igyekezetnek, készerítettett hadait ez országban bocsátani, hogy az végek közül egyiket se hagyja esni török kézben; hogy penig az országhoz is kegyelmes gondviselését is megmutassa, szabadságának, religiának megtartásárúl diplomáját adta úgy, hogy valaki ő flgéhez mint törvény szerint való koronás királyához megtér, atyai oltalma és protectiója alá veszi, az ki penig ő flge ellen erigálja magát, országunk törvénye szerint megbüntesse, és országot ez mostani nyomoruságból megmentse és békeséges állapatra hozza. Hogy azért ez nagy hadai koronás királyunknak ő flgének tovább nem menjenek, találjon kgk (módot) benne, hogy Széchi György uram mellett insurgálván, császár urunk ő flge előljáró hadaival conjungálják magokat, hogy az pusztító hajdu hadaknak ellene állván, ne kellessék az császár ő flge hadainak derekassan affelé menni, az honnat is megszabadítván az idegen kézből, kit ha megcselekszik kgk, az országot megcsendesíti és az nagy hadaknak is súlyát magokról elfordítja és igaz koronás királya oltalma alatt szép

szabadságában tudja kgk, csak az Austriai ház alatt tartatnak meg minden rendek szabadságokban igazán. Eltesse Isten kgket sok jó esztendeig. Ex castris ad Ujvár positis 16. Junii 1621.

Spect. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Sigis. Forgách de Gimes, m. p.

(Barsm. ltár fasc. 10.)

CXXXVIII. *Gróf Forgách Zsigmond nádor utolsó levele Barsvármegyéhez.*

Szokott köszöntés után. Megadák nekünk az kgk levelét, kiben maga mentségére mit írjon kgk, megértettük. Azért az mi az kgk dolgát illeti, azt magunk is jól látjuk, hogy míg az másfelől nagy periculum immineálhatna kgkre, mindazonáltal minthogy még facto az ellenségnek közel volta miatt magát kgk nem declarálhatja és azért kgk csak azt cselekedje, hogy recognoscálja császár ő flgét igaz koronás királyának, kit ezután facto is exprimáljon. El is hittük, hogy rövid nap Isten kegyelmességéből amoveáljuk kgktől az gonosz embereket, az meddig kgk egy kis patientiával legyen csendességben, mely dologról az kgk hozzánk küldött követétől szóval bővebben izentünk. Eltesse Isten kgket. Datum ex castris ad Ujvár positis 20. Junii 1621.

Spect. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Sigis. Forgách de Gimes, m. p.

(Barsm. ltár fasc. no. 16. az 1621-iki protocollum 567. és 568. lapján.)

Jegyzet. Ez volt Forgách nádor utolsó levele Barsvármegyéhez; ekkor az Ujvárt ostromló császári táborban tartózkodott; a császári hadakra fektetett vérmes reményei úgy látszik ekkor már alább szállottak, mert a barsmegyei rendeknek tartózkodó állását helyesli; volt is oka reá, mert ekkor már Bethlen hadai Ujvár körül portyáztak s Buquoi 10 nappal e levél írása előtt ütközetben elesett volt, utánna Lichtenstein Miksa vette volt át a vezérletet, e közben a nádor gutaités következtében a táborban meghalt s Nagy-Szombatban eltemettetett, a német hadsereg pedig visszahagyva ostromágyuit elvonult s Bethlen serege által keményen megverettet a Nyitra vizén való átkeléskor s csak a környező mocsaraknak köszönhető, hogy teljesen meg nem semmisítettett. Némely kútfő a nádor halálát június 20-ikára teszi. Nem lehetetlen, hogy ezen levél írása volt utolsó hivatalos actusa s hogy még az nap múlt ki.

CXXXIX. *Bethlen Gábor választott király Barsvármegyéhez.*

Gabriel etc.

Magci, gen., egr., et nobiles, fideles nobis sincere dilecti.
Salutem et gratiam nostram. Mivelhogy Istennek kegyelmessé-

géből immár ide Gács alá érkeztünk hadainkkal és az mely ellenségünk itt előttünk volt, azt az Ur Isten csudálatos igaz ítéletéből megszégyenítvén, immár semmi ellenségtől való félelmes állapotját innét hátul kgknek nem ítéljük lenni, magunk főképpen az ellenség táborra felé sietvén, mivelhogy azért ha valaha, mostan kívántatik az kgk hazájának és nemzetségének való szolgálatja, melyhez képeest serio hagyjuk és parancsoljuk kgknek, hogy az nemes országnak erről való végzése szerint se órát, se napot nem várván, personaliter kgk táborunkban személyünk mellé mentől jobb szerrel lehet, úgy jőjjön. Secus non facturi. Datum ex castris nostris ad Gács positis die 8. Julii anno domini 1621.

Gabriel, m. p.

(Barsm. ltár fasc. nro 5.)

CXL. Bethlen Gábor választott király Barsvármegyéhez.

Gabriel etc.

Fidelibus nostris universis et singulis, spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis et nobilibus, capitaneis, vicecapitaneis, ductoribus, belliductoribus, campiductoribus, centurionibus et decurionibus ac aliis etiam tam equestris quam pedestris ordinis militibus sub auspiciis nostris militantibus, praesentes nostras visuris, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Mivel Berencz, Süki, Arkos és Nagyfalú nevű falukat, lakosit személyekben, marhájokkal, majorságokkal és egyébféle javokkal egyetemben az mi kiváltképpen való ótalunk és kegyelmes gondviselésünk alá vöttük, hagyjuk azért és serio parancsoljuk is ez levelünk látván minden rendbéli vitézinknek, hogy az felől megnevezett falukra zászlóstúl, seregestúl és csoportonként szállani, lakosit személyekben megháborítani, rajtok mód nélkül való hatalmaskodást, falujokon és mezejeiken, marhájokban, majorságokban és egyébféle javokban valami dúlást, fosztást, prédálást, kóborlást és zsákmánlást cselekedni, templomokat felverni, az papot személyében megháborítani, szokott jövedelmét elvenni, avagy házára menni és valamit onnét erőhatalommal elvenni és felverni senki ne merészeljen, mert valaki ez parancsolatunk ellen cselekeszik és panasz jó reá, semmiképpen kemény büntetésünket el nem kerül. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum ex castris nostris ad campum Érsekújváriense positis, die 24. Julii anno dni 1621.

Gabriel, m. p. (L. S.)

(Néhai Botka Tivadar úr levéltárában levő eredeti után.)

Jegyzet. Az említett falvak nyitramegyeiek.

CXLI. Gróf Thurzó Szaniszló levele Barsvármegyéhez.

Szokott köszöntés. Tudjuk, nyilván vagyon mindeneknél, midőn a római császár sok idegen külömb-külömbféle nemzetekből álló hadai országunkban begyüvén, édes hazánkat égetik és tűzzel-vassal pusztítják vala, sokan az országbeliek közül nem gondolván urunkhoz ő flgéhez való kötelességekkel, sem az országhoz és édes nemzetekhez szeretetekkel, az idegen nemzet mellé adván magokat, hasonló pusztításokat, dúlásokat és kóborlásokat cselekedvén, nemcsak vármegyéket, sőt végházakat is hódítottak vala, amint azon római császárnak nagy erős hadai szintén Ujvár alá is elgyüvén, azon helt reánk szállotta vala, számtalan sok lövésekkel és egyéb mesterségekkel igyekezvén magok igájok alá hajtani, kiknek ellenünk való gonosz igyekezeteiket minemü(képen) zabolázá meg az Ur Isten és mely nagy szegyenvallással minden lövő szerszámit ott hagyván kölletett alóla elmenniek, tudjuk mindeneknél constál; sőt az is nyilván lehet, a mi kglmes urunk, választott királyunk (*Bethlen Gábort érti*) ő flge mely nagy kegyelmességgel, atyai gondviseléssel vala mi reánk, hogy nemcsak sok szép hadait küldi, sőt maga is személye szerént segítségünkre siet gyünni. Annakokáért az ellenségünk szemeink előtt lévén szükségképpen kívántatik kkg is fejenként édes hazánk, szabadságunk oltalmáért s megmaradásáért ő flgéhez minden jó akarátját, hűségét megmutassa és az ő flge kglmes parancsolatja szerént insurgáljon mindjárt personaliter, porta számtúl is penig mentül több gyalogot szerezheth, szerzett volna. Parancsolá azért ő flge kkgket ujonan requirálnunk, az mint szeretettel is kérjük és ő flge nevével s tisztünk szerént parancsoljuk, hogy kkg minden késedelem nélkül personaliter insurgáljon és porta számtúl is mentül több gyalogot hozhat, hozzon az ország constitutiója szerént, mert most válik meg, kicsoda legyen ő flgének a mi kegyelmes urunknak igaz híve és ki nem. Azonképpen azt is parancsolja ő flge, hogy élést is limitáljon és ő flge után az táborban küldje kkg. Isten éltesse kkgket. Datum in Ujvár die 6. Augusti 1621.

Magnific. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Stanislaus Thurzó, m. p.

(Barsm. Itár fasc. 19.)

Jegyzet. Ezen levélben felemlített Ujvárnak Thurzó részéről dicsőségesen sikerült védelme ugyanezen év június havában történt, tehát csak mintegy hat héttel előbb. A megyei általános felkelés úgy mint ezen levélben rendeli Thurzó, ritkábban fordult elő, közönségesen partialis insurrectio volt csak, ekkor azonban az egész nemesség fejenként és a portális katonák is hivattak fegyver alá.

CXLII. *Ugyanaz ugyanoda.*

Szokott köszöntés. Vettük az kgk Marótról 2 die currentis mensis költ levelét, kiből megértettük, hogy az lévai vitézljő nép közül némelyek az ott lakozó nemességet rút szitkokkal illetnék, kiváltképpen pedig Pestvármegyei György kgk atyjafiát az elmúlt napokban Fodor Mihály, az ott való vice kapitány rút szitkokkal illette és büntelen lévén veréssel is fenyegette. Mely dolog azért ha így vagyon, tudja azt kgk, hogy az igazság még a végházakban is kiszolgáltatik, mi is penig törvény nélkül csak az egy félnek instantiájára senkit meg nem büntethetünk, hanem ha mi injuria vagyon akárkinek is Fodor Mihálytól, vagy mi tőlünk, avagy mi utánunk az ő flge ott való főkapitányától kérjen törvényt, bizonyos lévén abban kgk, hogy ha az törvény bűnössé és vétessé teszi az vicekapitányt, törvény szerint kész leszünk megbüntetni, de így törvény nélkül nem értvén a vice kapitánynak mentségét, illik-e megbüntetnünk avagy nem, az kgk böcs itéleti legyen rajta; ingyen egyébből a miből tudunk készek vagyunk kgknek gratificálni, de hogy ebből most kgknek nem kedveskedhetünk, kgket kérjük, nekünk megbocsásson. Isten tartsa meg kgket. Datum ex arce Sempte die 7. Augusti 1621. Magnif. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Stanislaus Thurzó, m. p.

(Barsm. Itár fasc. 10. nro 15.)

CXLIII. *Kolonits Szigfrid levele Barsvármegye közönségéhez.*

Reverendissime (ez alatt az esztergomi érseket érti), spectabiles, magnifici, generosi, egregii ac nobiles domini domini et amici, mihi tanquam fratres observandissimi, confidentissimique. Post servitorum meorum addictissimam commendationem.

Az Ur Istentől jó szerencsés egésséges hosszú életet és minden kegyelmek kívánsági szerént való sok jókot kívánok kglmeteknek nagy boldogul megadatni.

Akarám kglmetek tudására adnom, hogy az mi kegyelmes urunk és császáruk sok fő fő királyoknak, electoroknak, hercegeknek, királysági és herczegségi országoknak szübeli affectiójokból mellettem való böcsületes és foganatos intercessiójokra az én régtől fogván való arestumomból ezen hónap szeptembernek 8-ik napján jam tandem kegyelmesen elbocsáttatott. De mivel tudom és igen nyilván vagyon én nálam, hogy az több jóakaró uraim között tavali esztendőben nyárban, mikor palatinus urunk ő nga Posonban gyűlést celebráltatott volna, kegyelmek is minemő nagy szeretetből való indulatból, az kgtek azon följlül megirt gyűlésben küldettetett böcsületes követinek ugyan

expresse instructiójokban bagyta volt meg az ő fölségénél mellettem való törekedést és intercedálást, mely kglmeteknek intercessiója az többi között tudom bizonyosan én nekem nem kicsint, hanem sokat és felette nagyot használt. Minek okáért kglmeteknek én azon hozzám való jó akaratjáért mellettem avagy érettem való szübeli törekedéseért és intercedálásaért summas et immortales ago gratias. El is higye kgtek azt, hogy én is az én életemnek teljes rendiben kglmeteknek mind fejenként tam singillatim quam in genere egész nemes vármegyéül testem szakadásával, vérem hullásával és életem fogytával is meg igyekezem szolgálnom. Engem kgtek mindenkoron igaz szüből való jó szolgálójának és atyjafiának tartson.

Reverendissimam, spectabiles, magnificas, generosas, egregias ac nobiles dominationes vestras altissimus Deus felicissime diutissimeque ad vota conservare dignetur. Datum Viennae die 13. Septembris 1621.

Reverendissimae, spect. sat.

servitor et uti frater addictissimus

S. a Kolonits, m. p.

(Barsvármegye levéltárában fasc. 10. nro 13.)

Jegyzet. Ezen Kolonits Szigfrid báró mint előkelő horvátországi származású, de a XVI-ik században úgy Ausztriában, mint utóbb Magyarországon honfiusított és báróságot, utóbb grófságot nyert családtagja magas hivatalokat és több nagy birtokot birt, Léva vár uradalmát is birta egy ideig, utóbb Dévény várát; Léva várának és Érsekújvárnak is volt kapitánya; mint korszakában a legtöbb főnemcsi családok tagjai, ő is élete javát fegyver alatt töltötte, a költő vitéz Balassa Bálint által dicsőített végbeli vitézlő rend izgalmas életét élte, királyi főlovászmester s így az ország zászlós urai egyike volt; a szilaj hadi pálya nála is a féktelenségre hajló erőszakoskodó hajlamot nagyra növelé, utóbb ő is, mint többen kortársai közül, börtönbe került, a mint azt utolsó levelében olvassuk. Biographiáját e szűk keretbe nem illeszthetjük, csak szükségesnek véltük jelezni, hogy nem mindennapi alak volt; a magyar nyelvet jól birta s úgy látszik jó magyar érzelmű is volt. Némely történelmi kútfő gyanítja, hogy végső napjaiban megtévelyedett volna. A börtönből való kiszabadulása után nemsokára, 1623-ban halt meg; talán annak következtében lőn elmebeteg. Első neje báró Perényi Zsófia volt, a második báró Sauran Mária.

CXLIV. Gróf Thurzó Szaniszló Barsvármegyéhez.

Szokott köszöntés. Ez mostani irásunkkal csak ezt akaránk kgknek megjelentennünk, hogy urunk ő flge minekünk megparancsolta, az nemes Barsvármegyét, mely personaliter insurgált

ő flge mellett és most Szombatba vagy on, haza bocsássuk ilyen condióival, hogy kgk az elimitált és kgkre jutott bizonyos számú gyalogot absque omni mora et dilatione Szombatba küldje, jó fegyverrel és magok is jó legények legyenek. Azért megmustrálván őket Bornemisza János uram, ha csak egy híja leszen is, mindaddig sem bocsátjuk haza az nemes vármegyét, míg azt az egyet is helyére nem állatja; kgk azért chez alkalmaztatván magát, szorgalmatos gondot viseljen az dologra, hogy annyival hamarább az nemes vármegyét megszabadítsa. Isten tartsa meg kgket jó egészségben. Datum ex arce Sempthe die 26. Septembris anno 1621.

Magnif. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Stanislaus Thurzó, m. p.

(Barsm. ltár fasc. 10.)

CXLV. Gróf Thurzó Szaniszló Barsvármegyéhez.

Szokott köszöntés. Mostani irásunkkal akaránk kgknek tudtára adnunk, király urunk ő flge parancsolá ő flge után küldendő vármegyék követire vigyáztatnunk és a kik ő kgk közül elérkeznének, itt Sempthe táján marasszuk, hogy öszvegyűlvén ugyanitt az Dunántúl való követekkel, menten menjenek ő flge után; mivel pedig az Dunántúl való követek tegnapi napon ide érkezvén ma elindultanak ő flge után, kgket azért szeretettel kérjük, kgk se késleltesse követ uraimat, hanem mentől hamarábban expédiálja. Isten tartsa meg kgket jó egészségben. Datum in arce nostra Sempthe die 30. Septembris anno 1621.

Magnif. etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes Stanislaus Thurzó, m. p.

(Barsm. ltár fasc. 10.)

CXLVI. Bethlen Gábor választott király Barsvármegyéhez.

Gabriel etc. Spect. ac magn. etc. Salutem et gratiam nostram minden három portától egy jó puskás gyalognak előállítását hűségtek táborunkból tölünk elbocsátásakor ígírte vala, noha azt valami részből praestálta is, mindazáltal immár azoknak az mint értjük jó része elszökvén, az ki benne megmaradott és havok régen eltölt és így hópénzeket meg nem küldvén, fizetlenségek miatt nagy fogyatkozásban vadnak; hűségteknek azért hagyjuk és serio parancsoljuk, ez dolog felől több parancsolatunkat nem várván erre oly gondot viseljen, hogy

az kik közülek eddig elszöktek is, számokat minden fogyatkozás nélkül éppen kitöltse és hópénzeket minden késedelem nélkül megküldje, hogy így hazájának ilyen közönséges nagy szükségében ebből is megfogyatkozni ne láttassék. Secus non facturi. Datum in civitate Hunnobroda (*régen Magyarbarad is*) moravorum, die 5. Decembris anno domini 1621.

Gabriel, m. p.

(Barsm. Itár fasc. nro 32.)

CXLVII. *Inquisitio publica ad tractam Comaromiensem in comitatu Barsiensi per dominos iudlium contra thurcam peracta, anno 1634 in Septembri.*

Nos universitas dominorum magnatum et nobilium comitatus Barsiensis, damus pro memoria, quod ad benignissimum mandatum sacratissimae caesareo-regiaeque Maiestatis domini nostri clementissimi, ex quo eadem sacratissima Maiestas huic afflictissimae regno Hungariae patriae nostrae dulcissimae communi, pari, bono, publico ac eiusdem conservationi paterne prospicere non intermittens, commissionem seu tractam cum thurca fiendam Comaromium instituere dignata est, nobis serie in(iunxit!) ut de universis damnis, iniuriis ac quibusvis tandem nocumentis in hoc comitatu nostro Barsiensi per thurcas illatis et patratibus generalem inquisitionem peragi eandemque per nuncios nostros ad id Comaromium ablegatos, ibidem in commissione et tracta opera eorundem praesentari facere procuraremus. Nos itaque nobis et conservationi nostrae hac quoque in parte consulere volentes, generosum dominum Michaellem Bossány de Nagy-Bossán vicecomitem nostrum tanquam benemeritum, et ad id aptam personam, de medio nostri ad eandem tractam Comaromiensem (ut qui jam per dictam sacratissimam caes. reg. Maiestatem in numerum quoque caeterorum dominorum commissariorum ascitus esset benigne et deputatus) elegimus eligendoque transmisimus, data per nos eidem domino vicecomiti nostro hac infrascripta per dominos iudlium et juratos assessores nostros generaliter in dicto comitatu nostro Barsiensi peracta inque generali congregatione ac hungarico idiomate conscripta publica inquisitione, quae tali sequitur ordine:

In processu Pauli Szobonia iudlium inquisitio in anno domini 1634 facta.

Nagy-Szelesén. Erővel hódítottak be. Tatár Ibrahim parancsol nekik Esztergamban. *A margón ezen jegyzet:* Derekas (*ügy*) uruk Budán lakik, tatár Ibrahim csak gondviselő az dologban.

Sommájuk frt száz, császár adaja frt 10, szekerezéstől

frt 12, buzát szapu 16 sallai szapuvál, zabot szapu 12, vásznat 10 singet, vaját meszelyt 40, sommájok felett átalagokkal sert; három esztendeje immár miolta hódolnak. Az Zsitva mellékit mikor elrablották, két emberüket ragadták el; Barsnál mikor feküdt az tábor, ragadtanak el három gyermeket; vallottak ugyanakkor hatszáz forint ára kárt marhájokban

Velcsicz. Erővel hódítottak be. Tatár Ibrahim birja Esztergamban, örökös uruk Budán. Sommájok frt 125 császár adajára frt 10, szekerezéstől és gyalog munkában 1633. adtanak frt 15, buzát sallai szapuvál 1 ... (*kiszakadva*), zabot szapu 5, temérdek vásznat singet 100, vaját egy akóval. Három esztendeje miolta hódolnak.

Mankócz. Erővel hódítottak be. Memhet ispája birja Esztergamban. Sommájok frt 80, császár adajára frt 4, munkás ... adtanak frt 1, buzát sallai szaput 4, zabot szaput 4, vaját pintet 37. Barsnál hogy feküdt az tábor, vittének el embert 7. Két esztendeje leszen, hogy kezdtek hódolni.

Knesicz. Erővel hódítottak be. Abdi ispája és Omer aga birják Esztergamban. Sommájok frt 130, az császár adajára frt 4, buzát szaput 4, zabot is szaput 4. Az ispájának adnak zabot situa(i) szapuvál 50, vaját meszszelt 40, mézet meszszelt 20, két karvölt (*karvaly*) madarat. Mikor elrablották volt az falujokat, ki i. 20 ház ígett meg, száz ma 28 emberek fult meg bujó vermekben, elvittének elevenen nro 80, szarvasmarhájokat 350-et. Item, hogy ujobban Marótót elrablották, ragadtanak el gyermeket 1-et.

Kis-Szelezsén. Erővel hódítottak be. Murtazan ispája birja Párkánban. Sommájok fl. 45, császár számára fl. 4, buzát szapu 5, zabot 3. Százharmincz napot szolgáltanak csak az egy esztendőben. Kétezer sindelt is vett rajtok az sommán kívül, vaját messzelt 20, császár deákjának 2 messzel vaját, mézet is 2 meszszelt; item 2 akó sert. Mikor az Sitvamellékit elrablották volt, négy asszonyt ragadtak volt el, ketteje megszabadult, ugyanakkor két ökrököt vették el. Esztendeje hogy behódultanak.

Csárad. Az hatvan faluk közül való falu. Chiaban ispája birja Esztergamban. Barsott mikor beadták őket az commissarius urak mindkét részről, az ispájának rendeltenek fizetni esztendőnkint fl. 26 den. 16, császár adójára fl. 5 den. 70, most immár az ispájának adnak fl. 105, császár számára fl. 5 den. 70. Az ispájának buzát sallai szaput 20, zabot 20, vaját pintet 20, mézet is pint 20, császár számára buzát szaput 16, zabot is szaput 16. Szekereznek két hétig szénahordáskor, fát is két hétig hordat velek két szekérrel. Kaszást ötöt adnak egy hétre, két kapást adtanak ennek előtte szőlőkapálni, ez esztendőben nem adtanak, mert eladta volt szőleit.

Kis-Herestyén. Erővel hódítottak be. Hazsi Oszmán birja Esztergamban. Sommájok fl. 20, császáré fl. 4. Buzát az ispájának szaput 5, zabot is szaput 5, vaj tíz messzel; mikor az Sitva mellékit elrablották, egynehány embereket vitték el, egynehány házat megígettek falujokban.

Marót városa. Erővel hódítottak be. Omer aga birja Esztergamban. Sommájok fl. 150, az munkáért fl. 20, császár adajára fl. 8, császár deákjának fl. 2. Császár számára buzát szaput 14, zabot is szaput 14, borsót és lencsét szaput 5, vaját messzelt 50, mézet messzelt 40. Elsőben hogy elrablották és megígették az várost, embereket vitt el nro 13, az bujólikakban fultanak meg nro 22. Marhájokat hajtotta el 750. Másodszor, hogy megrablották házat ígettek meg 12, embert elevenen vittek el, . . . levágtak. Szarvasmarhájokat 170-et hajtották . . . (*a kiszakadt helyek miatt értelme nem egészen világos.*)

Néved. Az hatvan faluk közül való falu. Barsott mikor be adták volt, sommájok ispájának fl. 100, császár adajára fl. 15 den. 20, most immár verte fel az ispája ad florenos 120, császár adajára fl. 10, az fl. 5 leszállítottak. Buzát az ispájának szaput 20, zabot is szap. 20, vaját pint 20, császár számára buzát szap. 16, zab szap. 10. Barsi táborkor falujokat megígette az török. Ujbányáról marhájokat elhajtatta, két gyermeket is ragadtak el közülök ujbányai város viginél.

Veresvár. Az hatvan faluk közül való. Sommájok volt fl. 105, császár adaja fl. 11 den. 40 . . . (*olvashatlan*) bassa ispájájok verte fel sommájokat ad fl. 120, császár adaja fl. 11 den. 40, de az felire buzát sallai szapuval 12 veszen, zabot is szap. 6. Az ispájának buzát szap. 20, zabot is szap. 20, vaját pint 20, fát szekeret 20, szénát szekér 20, azonkívül szőlőmunkára tized tized (*így*) napig és egyéb munkára hasonlóképpen.

Kis-Vezekén. Az hatvan faluk közül. Volt sommájok császár számára fl. 3 den. 80, ispájának fl. 16 den. 10, sommájokat verte fel az ispája ad florenos 40, császár számára buzát szap. 6, zab szaput 3.

Szelepcesén. Erővel hódítottak be. Tatár Ibrahim birja Esztergamban. Sommájok fl. 100, császár számára fl. 10, császár számára buzát sallai szapuval 10, zabot szap. 5, vaját messzelt 40, mézet is messzelt 40, temérdek vásznat singet 100, két akó sert. Az Sitva mellékit mikor elrablotta és ígette volt, 14 házat megígetett, szarvasmarhájokat 400 hajtott el.

Kovácsi. Az hatvan faluk közül való falu. Sommájok volt az ispájának fl. 100, császár adaja fl. 28 den. 50, most immár verte fel az ispája ad fl. 230. Buzát szap. 40, zabot is szap. 40, császár számára buzát szap. 30, zabot szap. 15, az készpínzre császár adajára adják az buzát és zabot, készpínt csak fl. 11

adnak, császár adajára vaját adnak pintet 80, az ispájának szénát hordnak szekeret 60, fát is 60 szekérrel, azon kívül szőlei minden munkáját megadják esztendőnkint. Egy istállót csináltatott velek, három emberek huszad napig volt rajta. Item adnak az ispájának eczetet egy akót, két szapu lencsét, két szapu aszuszilvát, két szapu borsót. *A margón áll*: Másik urok is Rechep ispaja. — Item Buliogh bassa nevő török valami darab hegyet keresett, melyet huszárhegynék nevezett, végtire magok között pörlöttek is miatta, úgy találtuk, hogy hosszúhegy az az darab föld, mely hosszúhegyet az horváthok (?) birnak, most immár fl. 9 kíván rajtuk tőle, de még meg nem adták. Más darab földet megint ugymint cs nevű völgy, attúl is fl. 10 fizetnek más ispájának, mivel nem tartoznának, *Abi (Ali?)* ispájának hívják, Párkánban lakik. Az barsi táborkor minden szarvasmarhájukat elhajtották, közel 200, az falujokat is megígették volt az törökök.

Perlep. Erővel hódítottak be. Jancsár tihaja alias Wakan (*így*) ispája. Sommájok fl. 60, császár számára fl. 6, császár számára buzát szap. 6, zabot szap. 6, vaját az ispájának messzel 20, mézet is messzelt 20, egy vég posztót is adnak esztendőnkint az nemesek az ispájának, hol pro fl. 25, hol feljebb is veszik meg. 11 embert vittének el közülök.

Nemcsén. Az hatvan faluk közül való falu. Juzuff agha uruk. Az barsi végezőiskor volt sommájok császár számára fl. 19, ispájának fl. 72 den. 45, most immár ispájának adnak fl. 100, császár számára fl. 7. Buzát adnak az többire szap. 26, zabot is szaput 14, az ispájának is buzát szap. 26, zabot szap. 20, vaját messzelt 50 az ispájának (*így*). Az Sitva mellékit mikor elrablották, husz embert vittének volt el, oda veszett benne nro 17. Szarvasmarhájok 20. Szénát hordat velek négy szekérrel egy hétig, fát is négy szekérrel egy hétig hordattat velek. Most is szállómunkást kettőt küldtenek. Kaszáláskor hol 12 kaszás, hol 10 kaszás esztendőnkint.

Rohoznicza. Hatvan faluk közül való falu Császár adaja fl. 7, ispájának fl. 32 d. 20, most immár az ispájának adnak fl. 50, császár számára fl. 12, vaját pintet 7, fél szapu aszuszilvát is adnak.

Kis-Apáti. Erővel hódítottak be. Murtazan ispaja urok Párkánban. Az Sitva mellékit hogy elrablották, az egész falujokat megígették, csak az plebanus háza maradt volt meg; 18 embert vittének volt, szarvasmarhájokat elhajtották. Császár adajára fizetnek fl. 4, buzát szap. 4, zab szap. 2, ispájának fl. 45, sert akó 3, vaját pint 7. Szekérrel hol tizednapig, hol tovább szolgáltatja őket széna és fa hordani, gyalog munkást kettőnkint adnak, kik mindenkor tizednapig munkálódnak, ezen kívül sok aprólék ajándékot hordnak be nekie.

Geztöd. Erővel hódítattak be. Az P birja Esztergomban. Mikor az Sitva mellékit rablották, két házat ígettek meg falujokban, embert ragadtak el 9. Császársz számára fizetnek fl. 4, búzát szap. 4, zab szap. 2, ispajának fl. 100, vaját messzelt 60, mézet messzelt 20, búzát szaput 10; rókabőrt 5 adnak, hogy az császár munkájára nem mennek; két esztendeje, hogy behódoltanak.

Kelecsén. Erővel hódítattak be. Három esztendeje, hogy megrablották volt őket, 12 embereket vitték volt el, szarvasmarhájokat hajtottak el 104-et. Az Sitva mellékit mikor elrablották, akkor is vitték el szarvasmarhájokat nro 50, item 33 embert ragadtanak el. Egyszer ismét mindeneknek előtte az martalóczok éjszaka házában (*vagy házukra*) ütvén hat embert vittének el, annak felette az mezőről három izben 9 embereket ragadták el. Sommájok most az ispajának, Oda al passa az urok Esztergomban, vaját adnak neki pint 8, császár adójára fl. 4, item buzáért, zabért császár számára fl. 4.

Sikava. Erővel hódítattak be. Romada (*így*) ispaja Esztergomban az urok. Elsőben ragadtanak el 5 eleven gyermekeket, az ketteit levágták. Négy gyermeket váltottak ki fl. 450, egyik gyermek oda vagyon. Sommájok fl. 105, császár számára fl. 4, vaját ispajának pint 20, mézet is pint 20, búzát sallai szaput 15, zabot is szap. 15, császár számára is búzát szap. 4, zabot is 4 szap., vaját pint 2, mézet is pint 2.

Sócz. Erővel hódítattak be. Oszma (*így*) aga birja Esztergomban. Sommájok az ispajának fl. 50, császár számára fl. 4, búzát szap. 4, zabot is szap. 4, 2 pint vaját, 2 pint mézet; az ispajának vaját 100 pintet, mele száz messzelt (*érthetetlen.*) Csak nyolcz gazda lakik az falun.

Hizír. Erővel hódítattak be. Mikor az Sitva mellékit elrablották, falujokat megígették, 36 eleven embert vittének, bujólikokban fultanak meg 24, szarvasmarhájokat mind elhajtották közel 400, ha nem több. Mikor utolba Marótót elrablották, 15 szarvasmarhájokat hajtották el. Visegrádban szolgálnak. Sommájok fl. 84, vaját messzelt 20, császár számára fl. 15, vaját messzelt 2, item fahordásért adtanak fl. 6.

Nagy-Valkócz. Erővel hódítattak be az barsi tábor előtt. Elsőben 5 gyermeket ragadtanak el, annakutánna is 10 gyermeket ragadtak el, item egy öreg embert levágának, item ökröt 6, lovat 4. Az Sitva melléke rablásakor ragadták el. Beker ispaja birja Esztergomban. Sommájok fl. 150 volt, míg Kupan bék birta Pestre, de ez mostani Beker ispaja nem akarja megtartani abban, hanem fl. 300 kírt rajtuk, item kétezer sindelt, császár adójára fl. 16, búzát is sallai szaput 16, zabot is szap. 7, az ispajának vaját pint 12.

Ebedecz. Erővel hódítottak be. Saba ispaja alias Hercz nemcséni fi bírja őket. Csak tavaly három gazdát vágtak le az ritéken, 2 elevenet vittének el, annakelőtte is ragadoztanak el közölők egyszer is másszor is 23 embereket az martalóczok. Sommájok fl. 80, vaját pint 15, mézet 10 pint, zabot szap. sallait 15, császár számára fl. 4.

Mahulincza. Erővel hódítottak be. Elsőben megrablották és megígették falujokat, 60 embereket vitték volt el, 2 emberek fult bujólíkban, 192 szarvasmarhájokat hajtották el. Jussuff ispaja urok Esztergamban. Sommájok tavali volt fl. 50, most fl. 60 kér rajtuk, császár számára fl. 4, az ispájának vaját pint (?) mézet pint 8, zabot szap. 10, sallai szapuval, császár számára pint vaj 1, mézet is pint 1.

Nagy-Vezekén. Császár adója volt fl. 13 den. 20, ispájának fl. 40 den. 25, most immár fl. 100 adójok. Buzát adnak szap. 30, zabot is szap. 30, vaját pint 20, szénát hordnak szekér 30, fát is szekér 30, kaszást hatot, kapásokat egy hétre 2. Mikor az Sitva mellékét elrablották, noha immár hódultanak, elragadtanak volt embert nro 11. Az iskolaházat ígették volt meg.

(Néhány sornak megfelelő darab ki van szakadva, de úgy látszik nem volt rajta írás.)

Némethi. Az hatvan faluk közül való falu. Az barsi végezés szerint volt sommája fl. 68 den. 68, most immár verték fel sommáját ad fl. 100; császár adója volt fl. 10, most immár fl. 37 fizetnek; azon kívül bék ajándékja és császár deákja ajándékja fl. 4 és három 3 bárány, két-két pint vaj és méz.

Újfalu. Erővel hódítottak be. Esztergamban szolgál. Ispájuk Mustar bék; negyedik esztendeje hogy behódolt; két ízben rablotta meg, az első rabláskor mind megígette az egész falut, szarvasmarhát hajtott el 412, vágtak le két embert, elevenen vittek el nro 14, fultanak meg bujólíkban 6, azután úgy kellett behódolniok úgy mint negyedik esztendőben. Adtak elsőben fl. 29, második esztendőben adott fl. 120, harmadikban adott fl. 155, egy vég posztót pro fl. 35, husz rókabőrt fl. 20, 10 akó sert, negyven pint vaját; az császár adójára vett fl. 17, most immár adnak fl. 150, tíz rókabőrt, öt akó sert, vaját pint 30, tafotát 5 réfet, munkást 12 harmincz napra.

In processu egregii Joannis Nagy aliter Pély iudlium, in anno domini 1634 praesenti inquisitione facta.

Kelecsén Léva mellett. Az hatvan falu közül való. Volt adójok fl. 33 den. 82, császár adója fl. 9 den. 50. Alma tiha volt első urok, második Omer ispaja, mind az kettő Pesten lakott, ezek megtartották ez sommában őket, azután lött urok sziget-

vári Hassan, ez felverte sommájokat, szolgálatpíntz vészen feljebb rajtok fl. 20, az császár adóját is felvertik, píntz hol vesznek fl. 3, hol fl. 2, hol fl. 2 den. 50; minden esztendőben 10 szapu buzát és 5 szapu zabot; birnak egy molnocskát az árkon, soha nem adtanak semmit tőle, tavaly attól is behódoltatták őket, fl. 6 vészen az ispája rajtok.

Mohi. Az hatvan falu közül való. Első urok volt Memi agha, summájok volt fl. 133 mindenféle munkájokért, dézmájokért és adójokért, császár adója volt fl. 33, négy esztendeig tartotta ebben meg, azután felverte az ispájákok summájokat ad fl. 200. Császár adója szállott ad fl. 4, hanem buzát 28 szaput, zabot 14 szaput vettenek rajtok; az ispája azon kívül vett rajtok 20 szapu buzát, 20 szapu zabot, 60 iteze vaját, 20 iteze mézet, lencsét, borsót, fát 20 szekérrel, mikor fát nem hordat fl. 10 veszen érette, 40 szekér szénát hordat esztendőnkint velek Szent-Márton naptól fogva Szent-György napig, continue gyalogot kell lovainál tartaniok.

Tót-Keszi. Az hatvan falu közül való. Adója az vígezés szerint volt fl. 26 den. 20, az császár adója volt fl. 15 den. 20, egyéb semmi nem volt. Nem állotta meg az urok, mindjárt harmadik esztendőre vett rajtok fl. 120, az császár adóját csak felét vették pínzől, feliért vettenek rajtok 18 szapu buzát, zabot 9 szaput. Az ispájákok vett azonkívül rajtok 20 pint vaját. Az barsi táborok mind elpusztult az falu, csak az helye maradt, az ispájákokkal akkor megalkudtanak az mi kevesen maradtanak in fl. 32, tíz pint vajban és hogy egyebet semmit nem veszen rajtok; nem állotta meg az ispájákok, azután vett rajtok fl. 60, ez esztendőben kér rajtok fl. 120, ha munkásokot szekérrel és gyalogul nem adnak. Buzát császár adójára 14 szaput, zabot 7 szaput, píntz fl. 7 den. 50 vesznek rajtok.

Nagy-Koszmály. Az hatvan falu közül való. Summájok az vígezés szerint volt fl. 40 den. 52¹/₂, az császár adója fl. 7 den. 50; mostan tatár Ibrahim bék Esztergamban az urok, vízsen rajtok fl. 60, buzát is 8 szaput vett rajtok, szekérrel és gyalogul szolgáltatja őket; az több előbbeni ispajaik megtartották őket az vígezés szerint, de ez nem tartotta. Első urok volt Hassan deák. Az császár adóját úgy vertik fel, hogy hat szapu buzát vesznek, 3 szapu zabot, píntz néha egy píntz sem hagy adni, néha hol egy-egy forintot, hol valamivel többet.

Kis-Koszmály. Az hatvan falu közül való. Volt sommájok az barsi vígezés szerint fl. 30 den. 39¹/₂, az császár adója fl. 30. Első urok akkor volt Timar effendi, ez megtartotta őket ebben; második urok volt Dervis csauz timar, ez felverte az sommájokat ad fl. 60. Most ismét az urok ugyan az első Timar effendi, ez esztendőben az hatvan forinton feljül hatezer sindelt vett

rajtok, száz deszkát. Az császár adóját így verték fel: fl. 2 vesznek, buzát 12 szaput, zabot hat szaput, de oly szapuval mérik, hogy 14 sallai szapu buzával érék meg és 8 szapu zabbal. Ezelőtt soha szekérrel nem szolgáltanak, ez esztendőben szekérrel, gyaloggal való szolgálatra reá erőltette és szolgáltatta őket, épületre való fát hordatott velek. Az dézmáért feletle igen szolgáltatta őket, hogy akár fl. 400 adjanak, akár mindenből tizedet. Mikor mentették előtte magokat ezzel, hogy alkalmas részit az magyar urak birják az hegynek, azt mondotta nekik, vegyék meg az magyar urakon is az tizedet, mert ha ők meg nem veszik, megveszi rajtok az magyar urak jószágáért is az tizedet.

Anno 1634 die 3-a Septembris facta est inquisitio.

Podlozsán. Az csejkkő-szőlősi rabláskor hűdültatták be őket. Istikari az urok Vácson. Az barsi táborkor elpusztultanak volt, ezután megsommáltanak in fl. 30, császár adója 8 forint volt, nem kellett semmit szolgáluiok, sem dézmát adniok, immár most annyira felverte, az 30 forinton kívül minden egy-egy embernek többet kell szolgálui 30 napnál esztendeig; az mikor akarja, mindjárt birságpíntz víszen rajtok.

Nagy-Szece. Esztergom vételekor mindjárt behűdultanak. Első ispajjok volt Borbel Szuliman, adtanak neki fl. 20, 20 itcze vaját, 10 itcze mézet, két kaszást, egy szekeret szénahordani, egyet fahordani, egy hétre szállókapálni 3 gyalogot, császár adójára fl. 8 adtanak, most 13-at adóra fizetnek, minden adóra (így) fl. 2. Buzát 26 szaput, zabot 13 szaput, de olly szapuval, hogy egynehány szapu elmegyen rajta. Ez mostani ispajjok Abdi ispaja, ennek adtanak elsőben fl. 30, most ötvent kíván; az buzadézmával meg nem elégszik, hanem sommáltatja feljebb-feljebb őket, mert az dézmát örömet adnák. Egy embereknek kell mindenkor lovainál lenni odabenn házánál.

Alsó-Várad. Nem panaszkodik ispajjára.

Csejkkő. Erővel, rablással hűdültatták be, kétszáz és két embert vittének el rabságra (immár 10 esztendeig, hogy behűdültatták) 140 pinzen kiváltottanak, ennek hata száz-száz forinton változott, az többi 30—30 forinton mindenik, még ez napig is oda vagyon 62 ember közülök rabságban. Hogy behűdultak volt, ispajjok Tót Czeri passa Esztergamban, elsőben ennek adtanak fl. 150, császár adójára fl. 40, szénát hordottanak 30 szekérrel, fát is 30 szekérrel. Mostani ispajjok Dervis agha, másik ugyanazon Tót Czeri passa, mostan verték fel az pínzt ad fl. 210, 30 szapu buzát, császár adóját fl. 30, buzát 30 szaput, zabot 15 szaput; fát, szénát annyit hordnak mint azelőtt, egyébféle dologra, valamire kívántatik, mindenre szolgáltatják, vajért fizetnek fl. 17.

Csejkö-Szöllős. Erővel ugyanakkor hűdültatták be, mikor az csejköieket rablással, 20 rabot vittének el, most is mind az 20 rab oda vagyon. Ispajájok volt Esztergamban Alli Oller passa, adtanak ennek 230 frtot, császár adájában adtanak fl. 30, buzát 36 szaput, zabot 15 szaput, sallai szaput. Széna hordani adtanak hol egy szekeret, hol kettőt. Az mostani urok Zambéki agha, ez felverte sommájokat ad fl. 330, buzát 36 szaput, császár adójában zabot 15 szaput, egész esztendő által két-két sellér vagyon oda hétszámra az ő paripáinál. Szénát, fát, valamennyit akar, annyit hordat.

Garam-Oroszi. Akkor hűdult be, mikor Esztergamban szállott be az török. Mostani ispajájok Ramadan Oda passa Esztergamban. Tavali esztendőben feljebb vett rajtok adópíntz fl. 2 den. 12, mint azelőtt, fát hordottanak azelőtt 20 szekérrel, szénát az szerint, most 32 szekérrel hordat mind szénát s mind fát.

Lekér. Akkor hűdult be, mikor Esztergamban beszállott az török; az mi adója volt és szolgálatja elsőben, mind abban tartották, hanem mostani ispajájok pécsi Amhát Esztergamban ez esztendőben szántani kért ekét Esztergamban, nem adtanak és megakarván őket fogni, az szántásért 20 szapu árpában kellett megsommálni, vele nekik.

Szoldó (ma Szódó). Szoldóiak akkor hűdultanak be, mikor Esztergamban szállott az török, akkor voltak ispajaik Budán egyik Kanitan bék, másik Zulfikar csauz; ezeknek mind az kettőnek fizetnek fl. 18, szénát 18 szekérrel, fát is 18 szekérrel. Mostani ispajaik Omer agha, másik Bekar (*vagy Bekir*) ispaja, ezek felverték sommájokat, fát és szénát annyit hordatnak velek, valamennyit akarnak, és egyéb féle munkát is hasonlóképpen mind szekerekkel, gyalogokkal.

Nagy-Sóró. Esztergamot mikor elvette az török, akkor hűdultak be. Első urok volt Kurt agha, ennek adtanak píntz Szent-György adóját fl. 15, Szent-Mihály adóját fl. 15, szénát 32 szekérrel, fát is annyi szekérrel; vágótehén píntz fl. 6, disznópíntz fl. 3, vaját 13 pintet in toto anno, az dézmával megelégedett. Azután volt urok Hassán deák, ez felverte sommájokat, vett Szent-György adóját rajtok fl. 20, Szt.-Mihály adóját is annyit, szénát 40 szekérrel, fát is annyival, vaját 40 pintet, vágó tehénért fl. 12, disznóktúl fl. 10. Mostani urok tatár Ibrahim bék, ez annál is feljebb verte sommájokat, Szt.-György adóját viszen fl. 2, Szt.-Mihály adóját is annyit, fát nem hordat velek, hanem az fáért fl. 40 viszen rajtok, szénát száz szekérnél is többet hordat, vaját 45 pintet, az tizeddel meg nem elégszik, hanem úgy sarczoltatja az mint akarja, mikor az buza olcsó, nem veszi el tőlök, hanem drága pénzben reájok veti az mint akarja és

pínzt veszen rajtok helyette. Portapínzt is vettenek ez elmúlt esztendőben rajtok, ezelőtt soha nem vettenek.

Alsó-Pél. Esztergamtól hogy az török elvette, akkor hűdult be; volt ispajájok első Saban ispaja. Az mi az falu adáját illeti, magán most is azon állapotban vagyon, hanem az szőlőhegy sommája volt Saban idejében fl. 100 és 2 akó must. Még hogy azelőtt Esztergamban török lakott, akkor is fl. 100 volt az szőlőhegynek sommája, ez megtartotta ebben. Azután lött urok Omer ispaja szofiliai (?) ez feljebb verte az szőlőhegy sommáját 28 forinttal; ez Omer megholt, három részét az fiánál hagyták az falunak, negyed részit elvették és adták Omer agha (*így*) Esztergamban, ez Omer agha adta Kara Haszonnak ugyan Esztergamban az ő részét; ez felette lator istentelen volt, addig verte, csigázta az embereket, felverte az szőlőhegy sommáját 170 frtra és erővel maga levelet iratott róla s kezekben adta, az mellé diót és egyébféle gyümölcsöt egynehány zsákkal iratott; ez időben sokat, többet huszonöt szőlőnél elhagytanak az szőlős emberek, az szőlőiknek nagy sommájok miatt ez napig is puszták az szőlők; ez Kara Haszon megholt, vette az negyedrészt is az Omer ispaja fia hozzája, ennek volt egy öreg anyja (mert gyermek) az ki gondját viselte, egynehány esztendőből fogva vett rajtok az hegytől sommát fl. 140, mert az sok parlag miatt nem adhatták meg az fl. 170; az öreg asszony is megholt, szakadt az gyermek bátyja tutorsága alá, melyet Ali ispajának hínak Esztergamban, ez olyan istentelenül bánik velek, mint Kara Haszon, veri, tagolja, hogy az fl. 170 megadják, elpusztítja mind az szőlőhegyet, mind az falut. Az császár adaja fl. 8 volt azelőtt, most fl. 10 vesznek, portapínzt is vettenek rajtok ez elmúlt esztendőben, soha ezelőtt nem vettenek.

Nagy-Töre. Esztergom elveszésekor mindjárt behűdultanak; volt első ispajájok Omer ispaja, ennek adtanak adót fl. 18, fát és szénát hordottanak. Azután volt urok Muszli (*így*) csauz Esztergamban, az is abban tartotta. Az mostani urok Saban effendi, ez mikor nagy sok szolgálatot tétetett volna velek, elunták, sőt el is futottanak volt, azután haza mentenek, meg-sommáltanak vele in fl. 43, úgy hogy nem szolgáltattja őket, az fl. 13 (*így*) is megveszi és kétannyit szolgáltattja, mint azelőtt.

Lodányiak. Behűdülésok után annyira csigázták őket, hogy nem állhatván, pusztán hagyták az falut, azután Amhát ispája most Váczbán olai bék megsommált velek in fl. 190, egy hétre két szekér széna hordani, tíz kaszásban egy hétre, egy fertál szilvában, ebben sommált meg, melyről levelet is adott, hogy soha fel nem veri; esztendőnél tovább meg nem állotta, 22 forinttal az sommát feljebb verte, veszen azon kívül 30 itcze vaját, 30

szapu zabot rajtok, fát 25 szekérrel hordat, szállójét kapáltatja, metszeti, levelezteti velek és egyéb minden munkáját téteti (?), két malomtól fl. 12 azelőtt az több somma között voltak.

Nagy-Kálna. Ezeket rablással hódultatták be; mostani török urok Durak ispaja Esztergamban, az elmúlt 1633. esztendőben adójokon feljül vett rajtok fl. 32, buzát az tized felét, az ki nekie jutott 70 szaput, fogsággal esigázta őket mindaddig, míg meg nem adták, most is azzal fenyegeti, ha az földes uraik jószágokból meg nem veszik az tizedet nekik, fl. 300 vízsen rajtok.

Kis-Szecseiek. Mikor Lodánt és Ó-Lévát megégette az török, akkor hódultak be. Ezeknek urok *(a névnek üres hely van hagyva)*; alkodtanak meg vele elsőben 20 forintban, 35 szapu buzában, 20 szapu zab, 15 pint vaj, 2 kas méh, 20 szekér széna, 20 szekér fa; ezt meg nem állotta, hanem buzát vett rajtok 50 szaput, zabot 35 szaput, vaját 18 pintet, méhet 5 kassal, 40 szekér fát, szénát hol 50 szekérrel, hol 60-nal; most pedig ez esztendőben fl. 35 kér rajtok, 40 szapu zabot, vaját 25 pintet, alkovásban gyalogot nem kívánt, most valamire kell, mindenre meg kell adniok.

Semliérdiek (Zsemliér.) Ezeknek urok *(itt is a név ki van hagyva)*. Hogy behódultak, alkodott meg velek 40 szapu buzában, zab 25 szapu, fa 16 szekérrel, széna is annyi, ezt meg nem állotta, vett rajtok buzát 100 szaput, zabot 50 szaput, szénát 40 szekérrel, el nem állhatták, elfuttanak, azután hittel aláíhitták, hogy megalkosznak; alkodtanak meg 75 szapu buzában, zab 35 szapu, széna 26 szekér, fa 22 szekér; ezt sem állotta meg, mert buzát vízsen 80 szaput, zabot 46 szaput, szénát 30 szekérrel, fát is 30 szekérrel.

Kis-Töre. Esztergam elveszésekor hódult be. Első urok Bikli Hasun volt; ennek adtanak 10 szekér fát, 10 szekér szénát, az tizedet, az mi esett. Másik ispajájok volt Ali *(ügy)* Oda passa, ez is az szerint tartotta őket. Harmadik volt Oszmani ispaja, ez az tizedből megháborította őket, feljebb vett rajtok mint esett volna. Negyedik ispajájok ez mostani Iszakoda passa Esztergomban, ez mindenben megháborította, szénát vitet velek 25 szekérrel és többel is, fát is az szerint, az tized buzával, zabbal meg nem elégszik, annyit vízsen rajtok az mennyit akar; disznókra pínzt nem adtanak azelőtt, hanem immár három esztendeje, hogy két-két forintot vízsen, portapínzt is vettenek rajtok.

Nagy-Győröd. Az hatvan faluk beadása előtt hódultattak be; volt első urok Jancsár czerbazia, alkodott ez meg velek in fl. 50, császár adója volt fl. 12, buza 12 szapu, zab 6 szapu. Ez sommát meg nem állotta az urok, feljebb vett azután rajtok fl. 100-nál, melyet el nem állhattanak, hanem elfutottanak 1631 esztendőben. Azután visszahíván őket alkodott meg velek, hogy minden gazda fl. 2 adjon. Azután lött urok pécsi Amhát,

ez sem állotta meg, ez idén minden gazdától fl. 2 den. 50 vett, mindenből tizedet, buzából, zubból, lencséből, káposztából és egyébből is.

Solymos. Az ujfalusiak elrablásakor hűdultanak be; mint-hogy jó falu volt, elsőbben fizettenek fl. 160, most, mivelhogy elpusztultanak volt, fizetnek fl. 100, 20 iteze vaját, császár adaját fl. 20, buzát, zabot az mellett, mely adót nem bírhat el, mert igen pusztá, egy quartas falu.

Lök. Esztergamb elveszésekor behűdultanak. Első urok volt Deli Bali Esztergamban, az második urok volt Deli Musztafa; sommájok első esztendőben volt fl. 40, második esztendőben mindjárt felverte, vett rajtok fl. 140, mindenekért, dézmákért, adókért, szolgálatért és egyebekért. Ezt sem állotta meg, harmadik esztendőben dézmát vett rajtok, pínzt minden jobbágytól fl. 1, sellértől den. 50; ezen sem állott meg, azután sommált meg velek in fl. 130, szénában 36 szekérrel, ezt sem állotta meg, fát is hordatott velek és gyalogokat tizenhatot vett rajtok hét számára. Ezt el nem győzvén, elfutottanak; azután viasszaszállván alkodott meg velek in fl. 100, 12 gyalogban egy hétre és négy szekérben akár mire, 30 iteze vajban. Ezt sem állotta meg, innár víszen rajtok fl. 120, gyalogot 16, szekeret 6, vaját 40 itezét.

Anno 1634 die 3. Septembris facta est inquisitio.

Ziliz. Zapichar agha idejében mindenkor mindenféle dómából szépen megalkodtunk vele, az adóban is megtartott bennünket az míg élt és se följobb, se alá nem vitte; hogy penig Zaphikar (*nyilván Zulfikár volt az igazi neve*) aga idejében nem adtunk többet 70 szekér szénánál és ő is nem kívánt többet, 60 szekér fát esztendeig, többet arra sem erőltetett, de ime miuta Elecehem (*így*) bék bír bennünket, minden esztendőben száz szekér fánál többet hordat velünk, szénát is száz szekér szénánál többet hordat velünk; annak fölötté az buzának minden szapujáért tíz-tíz pénz héján két forintot vett, maga az buza akkor is két szapujával járt. Ezen kívül két ekét kér és az mikor oda adjuk, két hétig is oda tartja. Annak fölötté az sellér is kevés és mégis esztendőig soha az sellér házatúl el nem szakadhat, hanem azt akarja, hogy mindenkor legyen nála. E kívül (?) elmegyen és minthogy két faluja vagyon, az egyik urunk elmegyen és egyik falubeli fahordásért fölveszen 60 vagy 70 forintot és osztán annak az részét is mi velünk hordatja be, az mely képtelen erőtetés. Ezelőtt Szent-György vaját is egy pintet adtunk falujul (*így*), Szent-Mihály adójára is úgy, de most minden tehátntól egy-egy iteze vaját kíván és meg is adjuk.

Anno 1634 die 3-a Septembris facta est inquisitio.

Mikolaiak panaszkodnak, hogy ez fölül megjegyzett esztendőben Mamhut ispaja idejében igassaban (*így*) élhettünk, de miuta ez mostani Memhet ispaja bír bennünket, azuta mind feljebb vert bennünket. Azelőtt 30 szekér szénát hordottunk az atyja idejében (*Memhet tehát Mahmut fia volt*), most pedig 70 és többre is fölvert bennünket; fát azelőtt 40 szekeret hordtunk, de már most azt is 10 szekérrel verte följebb. Az atyja idejében soha sellért sem adtunk, de immár most soha meg nem engedi azt, hogy háza megfogyjon sellér nélkül, egy-egy hétig ott benn tartván; azelőtt madarat sem vett rajtunk az atyja s immár most ha madarat nem adhatunk is, vagy karmasin csismát, vagy mit veszen rajtunk, ezen kívül ekét kér, és ha nem adhatunk, azért is hol negyven szapu zabot s hol mit veszen rajtunk.

Anno 1622.

Garam-Damásdiak panaszkodnak, hogy elsőben budai Vele csauz ispaja tartotta őket, ki mindejekben (*így*) igazán megtartotta őket és immár estek párkáni lovas All agha iszapjának kezében; ennek idejében sommáltunk meg vele 18 forintban, 34 szekér fában, 40 szekér szénában, most pedig fölveret 23 forintra és 23 pint vajra, fát vitet száz vagy több szekérrel velünk, szénát a mikor több terem, többet hordunk, mikor kevesebb kevesebbet, úgyannyira, hogy annak is számát nem tudjuk; désmabuzát és zabot kéméletlenül veszen rajtunk, mert tíz héján 300 szaput kell adnunk. Az szántást mind minden fizetésünknel inkább nehezteljük, mert egy napra kettőre kért elsőben s már most annyira ment föl, hogy tizenhat hódót is megszántat velünk. Soha azelőtt sellért és egyéb rendbeli emberinket el nem hitták mindenféle dologra, de ez személyválogatás nélkül minden dologra elhi bennünket és ha nem cselekedjük akaratját, tehát szid és fenyeget bennünket úgyannyira, hogy ha meg nem könyvedünk (*így*), el kell pusztulnunk.

Csata-Gém. Garam mellett való csata-gémieknek az uraik az visegrádi ispaják; ezek akkor hűdultak be, mikor Esztergamban szállott az török; az miiben akkor megsommáltak eddig abban tartották, hanem tavaly portapíntzt vettenek rajtok, minden házigazdától 35 píntzt.

Garam-Vezekén. Garam-Vezekénieket az visegrádi ispaják birják, nem panaszkodnak ispajákra. Hanem az császár míve (*így*) helyett az passa adta az esztergami jancsár agának, hogy szolgáljanak fahordásból, szénahordásból. Ezek (*t. i. a jancsár agák*) minden harmadik esztendőn változnak. Ez mostani esztergami jancsár aga igen kegyetlenkedik rajtok, nem azt veszi, mint az előbbeniek. Az előbbeni jancsár agának hordottanak

15 szekér fát, szénát is annyit, ez mostani ez esztendőben hor-datott velek 25 szekér fát, szénát is annyit. Sellér szolgált 3 nap, legfeljebb 4 nap ezelőtt, most nyolcz napot szolgált az.

Kis-Oroszi. Akkor húdultak be, mikor Esztergam elveszett. Urok volt első Aki Amhát, második Deli Bali, harmadik Durak ispája, negyedik Sós Kurt aga, ötödik Beczer ispája. Ezekkel volt summájok pénz fl. 12, fa 20 szekérrel, széna 20 szekérrel; megtartották ezek ebben. Az mostani ispájok Ramadan Oda passa nem tartotta meg, víszén rajtok 30 szekér fát, 30 szekér szénát, azonkívül most ujobban szénahordó szekeret kér.

Új-Bars. Az esztergomi békek birják; egyik ha kimígyen, az másikra száll. Az hatvan falu beadása előtt húdultatta be az török erővel, két embereket, éjjel reájok menvén, elvitték és úgy hódultak be. Elsőbben volt sommájok, vettenek rajtok az bék fl. 400, az bék tihaja fl. 40, az bék deákja fl. 10, az bék komornikja fl. 10, az bék tolmácsa fl. 5, az bék vajdája fl. 4. Császár adója fl. 56, buza 60 szapu, zab 30 szapu. Ez nagy sommát el nem állhatták, mert az barsi táborkor helyek elpusztult, az népe elholt, úgy hogy ötvenhat pusztá hely maradt, az kinck semmi népe nem maradt; most is ötvenhárome pusztá. Akkor maga is az passa, az ki ott volt Barson Murtase (*így, helyesebben Murtesa*) passa fogadást tött, hogy ha megszállják az falut, megszállítja az sommájokat, azután hogy sokáig pusztán állott az hely, Deli Bali ment azonban az békségben, ez írogatott reájok háromszor is, hogy bemenjenek és jó módjával végez vele, arra sem mentenek be, hanem Kohári Péter uramnak ő nagának irt egynehány ízben, hogy kár az helynek pusztán állani, meg kellenék szállani; Kohári uram osztán irt nekiek, intette, hogy megszállják, így osztán alámentenek magok is Deli Balihoz, azután ebéd embereket küldöttek Busik Jánost és Busik Tamást, szállította le az sommájokat 130 forinttal, in fl. 270 forintban hagyta, tihaját 20 forintban hagyta, deákját in fl. 5, komornikját in fl. 5, tolmácsát in fl. 2 den. 50, vajdáját in fl. 5, császár adóját in fl. 30 az buzát in szap. 30, az zabot in szap. 15. Erre az passától Murtasztól (*Murteza m. f.*) levelet hozott, maga is hitlevelet adott, hogy mindekor az legyen sommánk. Az több békek mindezekben megtartották őket mindeddig, hanem ez mostani Amhát passa 65 forinttal vett feljebb rajtok, az vajdája is 14 forintot kér rajtok, mely miatt el kell pusztulniok.

Anno 1634 in processu egregii Pauli Bélády
iudlium inquisitio facta.

Az Zyttua torkon való végezés után erővel behódított faluk.

Bessenýő. Esztergamban szolgál, ispájok Omer aga.

Az mikor megsummáltanak volt, fizetnek pénz summát fl. 125,

buzát szapu sallai 5, az császár adaja fl. 12, buza szapu 12, zab szapu 6. Harmadik esztendőben adtanak fura az summán följlől fl. 8, második esztendőben fáért fl. 12, immáran kell vinni szekér szénát nro 40, fát is szekér nro 40. Más egyéb szolgálatnak, szekérnek és gyalognak száma nincs.

Huúl. Esztergamban szolgál, ispajájok Haczy Balta. Az mikor megsunmáltanak, ennek (?) fizettenek pínz summát fl. 32, hajtotta volt el akkoron kétszázhuszonnégy szarvasmarhájokat, mely marhát váltottanak meg pro fl. 600. Azután fizettenek summát fl. 55, most immáran esztendőnkint rajtok summát fl. 85. Noha tatár Ibrahim bék előtt megalkottunk volt fl. 65, de meg nem állotta, hanem két ökrünket oda veszette (*így*) és ugyan ő neki kell adniok az fl. 85. Az császár adaja fl. 8, buza szapu 10, zab szapu 5. Szénát és fát annyit kell hordaniok, az mennyit kíván, gyalog munkát is.

Ohaj. Esztergamban szolgál. Az első ispajájok Beker ispaja volt. Ez mostani ispajájok Dervis bék fia. Beker ispaja hajtotta el negyven szarvasmarhájokat, az ki megért fl. 1000. Egy embert levágtanak és egy gyermeket elvittének. Az gyermeket váltották meg fl. 90, nyargalló pínzt fl. 12, úgy kellett második esztendőben megsummálni, adott kész pínzt fl. 150, buzát szapu 20, zabot szapu 20, húsz szekér széna, húsz szekér fa, húsz itcze vaj. Az császár adaja fl. 10, buza szapu 10, zab szapu 5. Dervis béknek ez mostani ispajájoknak adnak pínzt fl. 110, buzát szapu 20, zabot szapu 20, húsz pint vaj, minden esztendőben ekét is kell adni, szénahordásnak, fahordásnak, gyalog munkásnak száma nincs. Embereket minden kicsiny dologért megvereti.

Rendve. Esztergamban szolgál. Ispajájok . . erczusön ispaja (*így*), hajtotta el szarvasmarháját nro 100, váltották meg négyszáz forinton, azután megsummáltanak in fl. 60, öt szapu buza, öt szapu zab; második esztendőben rajtok többet fl. 20, buzát szapu 5, zabot is szapu 5. Az császár adaja fl. 8, buza szapu 8, zab szapu 8, vaj itcze 20. Most is azon ispajájok, fahordásnak, szénahordásnak és gyalogmunkásnak száma nincs.

Valkáz. Esztergamban szolgál. Az első ispajájok volt Fekete Mustapha, az hajtatta el négy ökreit, mely oda vezett, adtanak annak summa fl. 65, buza szapu 10, zab is szapu 10. Mostani ispajájok Amhet ispája; ennek is azon summát adják, de az miheteket is megdézsmálja, fahordásra, szénahordásra az mennyit kér és gyalog munkást is megadja. Az császár adaja fl. 10, buza szapu 10, zab szapu 5.

Pozba. Esztergamban szolgál. Első ispajájok Thymar Odafendi (*nyilván Oda effendi*) hajtatta el száz szarvasmar-

hájokot, két embert levágtak; úgy summáltak meg vele in fl. 100, tíz sallai szapu liszt, itcze vaj 26, fahordásért adott fl. 5. Akkor volt az császár adaja fl. 14. Mostani iszapájok Hachy, adnak summát fl. 120, buzát szapu 30, zab szapu 30, negyven itcze vaj, harmincz itcze míz. Most többet kér vaját 20 itczével, mízet is 20 itczével. Az császár adaja most fl. 20. Az szénahordásnak, fahordásnak és gyalog munkásnak száma nincs.

Nagy-Mánya. Esztergamban szolgál. K... an iszapájok hajtotta el szarvasmarhájokot nro 120, az negyven számó oda veszett, az hatvan számót váltották ki fl. 155. Adtanak minden esztendőben summát az falutól fl. 65, most öttel kér többet; az szőlőhegytől adnak fl. 65. Az császár adaja fl. 10, buza szapu 10, zab szapu 5. Az szolgálat mindenre annyi, az mennyit kíván rajtok.

Nagy-Lóth. Esztergamban szolgál. Volt először két iszapájok, Ali iszapja és Nemy. Hajtották el szarvasmarhájokot nro 12, azt váltották ki negyvennyolcz forinton; az a két iszapja vett rajtok summát fl. 24, miheikből, buzájukból, zabjokból tizedet.

Mostani iszapájok Mustapha aga veszen rajtok fl. 24, buzájokból, zabjokból, árpájokból és mihekből tizedet; az anyamíheket is mindenkor megtizedeli ez. Az császár adaja fl. 12, buza szapu 12, zab szapu 6. Aratót is vett ezen iszapja rajtunk. Egyéb szolgálatunk fa-, szénahordásunknak és gyalog munkásunknak száma nincs. Az sertésmarháinktól adunk minden esztendőben fl. 4.

Setétkút. Esztergamban szolgál. Először volt iszapájok Haczi Oszman. Először hajtotta el minden marhájokat szám szerint 140, úgy kellett meghódolni és megsummálni; adott summát fl. 35, buzát szapu 16, zabot szapu 15, vaját itczét 16. Mostani iszapájok Aly Oda passa, most adnak ennek az summán felől fl. 30, vaját 9 itczével, mízet itczét 13, buzát szapu 4, az zabban ad még most szapu 10. Az császár adaja fl. 8, buza szapu 8, zab szapu 4. Az széna-, fahordásnak és gyalogmunkásnak száma nincs.

Ény. Esztergamban szolgál. Első iszapájok volt Deli Baly. Először hajtották el egynehány számú marhájokot, melyet váltott ki ott lakozó Demeter György százhatvan forinton; az első Dely Baly iszapájok vett rajtok summát fl. 40, vaj itcze 16. Ennek ezen kívül semmit sem adtanak, nem is szolgáltanak. Mostani iszapájok Beky iszapja; ennek adonk summát fl. 30, buzát szapu 15, zabot szapu 24, vaj itcze 40. Fahordásért adaak minden esztendőben fl. 4, tizenkét szekér szénát hordnak. Az császár adaja fl. 6, buza szapu 6, zab szabó 3, gyalog munkásnak száma nincs.

Besse. Esztergamban szolgál, ispajájok Mustapha s hajtotta el marhájokat nro 20, az ki mind odaveszett, az nemes uraim marhájokban nro 22, az is mind oda veszett; az falunak egy részét megégette volt; vett azután summát rajtok fl. 35, buzát szapu 15, zabot szapu 25; nemes uraim adnak magok summát fl. 8, zabot szapu 6, vaját itczét 12. Az császár adajára ad az falu az nemességgel együtt fl. 6, buzát szapu 6, zabot szapu 3. Most immáron azon ispajájok veszen többet az falun fl. 5, az nemes uraimon kér többet buzát szapu 6.

Senchye (Szencse). Esztergamban szolgál; előbb ispajájok volt Hason aga. Először vitték el négy embereket, mely most is oda van, azután egy emberünket, melyet váltottunk ki fl. 12, úgy summáltunk meg ezen Hason agával, adtunk neki summa pínzt fl. 25, mostani Hachy agá(nak) esztendőnkint adnak pínzt fl. 80, vaját itczét 20, tizenöt szekér szénát, tizenöt szekér fát hordanak. Az császár adaja fl. 8, buza szapu 8, zab szapu 4, gyalogmunkások szakadatlan.

Belegli. Esztergamban szolgál. Előbbi ispajájok volt Libadi ispaja, először hajtották el négy ökröket és három lovakot, úgy summáltanak meg ezen ispajájokkal; volt summájok fl. 15, buza szapu 12, zab szapu 14, vaj itcze 14. Mostani ispajájoknak Memhet bek órás mester adnak summát fl. 30, buza szapu 15, zab szapu 18, itcze vaj 18. Az hódolás után vittek el három leánykát, az ki most is oda van. Az szőlőhegy summája külön van, adnak tőle fl. 25, tíz szekér szénát, tíz szekér fát, 2 kaszást tíz napra, gyalog munkás az mennyi kell. Az császár adaja fl. 8, buza szapu 8, zab szapu 4, tavali esztendőben egy Hyndy István nevű embereket kifogták éjszakának idején házából, Esztergomban díja (*így*) szerint váltatott ki in fl. 56.

Füss. Budára szolgál. Öt esztendeje ispajájok jancsárok tihája, minden esztendőben adnak kész pínzt fl. 150, ötven szekér széna, ötven szekér fa, nyolczvan itcze vaj, nyolczvan itcze méz; ezen kívül mennyi szekeret és gyalogot kíván meg kell adniok. Az császár adaja fl. 12, buza szapu 12, zab szapu 6. Az béknek esztendőnkint adnak ajándékban egy bárányt, egy szapu buzát, egy szapu zabot, egy pint mízet. Az császár deákjának is ez szerint az ajándékot megadják.

Az hatvan faluk közül való faluk.

Csifár. Esztergamban szolgál. Emyn ispajájok. Az barsi beadáskor volt sommájok fl. 172 den 57, az császár adajára fl. 4, szolgálatért adnak ispajájoknak fl. 36. Az császár adajáért veszen rajtok buzát szapu 60, zabot szapu 30.

Till. Esztergamban szolgál. Emyn ispajájok. Az barsi beadáskor volt sommájok fl. 40 den. 29, az császár adajában veszen rajtok buzát szapu 26, zabot szapu 13. Summájok fölött

veszen többet rajtok esztendőnkint fl. 20. Egy esztendőben vett rajtok deszkát 25 szálát, sindelt nyolczszázát.

Aha. Esztergamban szolgál, Vely ispajájok. Az barsi beadáskor volt summájok fl. 72 den. 76, az császár adaja tíz forint den. 44. Nyolcz esztendőtől fogvást veszen rajtok többet fl. 38, húsz szapu buzát, zabot is szapu 20, vaját itcze 20, mézet is itcze 20.

Mellek. Esztergamban szolgál. Tholt (*vagy Tót?*) Jusuf ispajájok és Memhet. Az barsi beadáskor volt summájok fl. 110, az császár adaja fl. 18. Azon ispaják vettenek többet rajtok fl. 25. Az császár adájában adnak vissza fl. 12, az fl. 12 (*így*), veszen buzát szapu 24, zabot szapu 12.

Thököl. Esztergamban szolgál. Dervissbék volt ispajájok. Az barsi beadáskor volt summájok fl. 66. denar 66, az császár adájában meg tartotta, hanem harmadik esztendőben verte summájokot ad fl. 125, buzát szapu 25, zabot is annyit, száz itcze vaj. Az fia birja most ökö, az is az szerint megveszi, az vajban enged meg negyven itczét. Szolgálatjok közönségesen Csiffáron kívül: Szénát, fát hordat mindenik ispája az menyit akar, gyalogmunkást is mindenre annyit kell adniok, az mennyit mikor melyik ispája kíván. Az béknek esztendőnkint minden falu ad egy bárányt, egy szapu buzát, egy szapu zabot, egy pint vaját, egy pint mézet. Az császár deákjának is ezen ajándékot praestálniok kell esztendőnkint.

ANNO 1631.

Verebét, Erővel hódíttatott be, Esztergamban szolgál. Az bék ispajájok. Alkotanak volt meg az békkel summában in fl. 300, az császár adaja fl. 30, buza szapu 30, zab szapu 15, mely megsummálásra az egész esztergomi török adott pecsétet levelet. De ez mostani bék meg nem akarja tartani azon summában, hanem az summa fölött kér rajtok tized szaput fl. 30, nyolczvan pint vaját, huszonöt kaszást, ha az kaszásokat meg nem adja, egy víg karaziát kér rajtok.

In processu egregii Michaelis Pápass iudlium inquisitio facta.

Nagy Ugróczrúl vittének el 3 gyermeket martalóczok, Velkapolyárúl 4 embert, ötödiket le vágták, Rudnárúl 2 embert, Ujbányárúl üveges két gyermekét, harmadikat is mást.

Super qua quidem modo praemisso per iamfatos dominos iudices nobilium et iuratos assessores nostros peracta in hoc comitatu nostro publica et generali inquisitione ad relationem eorundem fidedignam, praesentes litteras nostras inquisitorias testimoniales, sub sigillo istius comitatus nostri authentico

emanandas esse duximus et extradandas. Actum ex generali congregatione nostra die septima mensis Septembris in oppido Kis-Tapolcsán celebrata anno domini 1634°.

Lecta, publicata et extradata per
iuratum notarium eiusdem comi-
tatus Barsiensis.

CXLVIII. *Kelecsényi János folyamodványa török rabságból való
kiváltásának segélyezésére nézve.*

Alázatos szolgálatomat és isteni imádságimat ajánlom Ngtoknak és kgknek. Az szent Isten minden kívánta jovaival, kedves, egészséges és szerencsés hosszú élettel látogassa meg Ngtokat és kgket.

Minemő véletlen nagy szerencsétlenség szegén ügyefogyott fejemet talált volt legyen az elmúlt 1647. esztendőben, Szent-Mihály havának 24-ik napján az szegín vömmel együtt, tudom nyilván vagyon Ngtoknál és kgknél; tudni illik reánk rohanván véletlenül a természet szerint való pogány ellenség török Korpona város határában, az több keresztényekkel együtt elfogván, magamot is Esztergomban rabságra elvitt volt, holott sok és különb-külömbféle fogásokkal és kinzásokkal nyomorgatván engemet, az szegín vömmel együtt (az melynek a miatt ki is kellett ugyan ott ben mulni ez világból) nem annyira életemnek megrövidítésről, az mennyire kinaimnak szaporodásáról gondolkodván, kintelen hatszáz . . . tallérokban kellett megsarczolnom. Melynek bizonyos részit beszol . . . *(vagy két szó olvashatlan)* kevés substantiámnak, magam és gyermekimtől *(olvashatlan)* jóllehet úgy is elég sok fáradsággal szerit tehettem . . . *(olvashatlan)* maradt résznek magam facultasiból (mivel nincsen) *(olvashatlan)* nem tehettem, az több patronusim, fautorim és gyámolóim között folyamodom Ngtokhoz és kgkhez mint kiváltképen való kegyelmes patronusimhoz, ebben az ügyefogyott nyomorult és keserves rabi állapotomban, tekintvén reám keserves szemmel, méltóztatna segítséget is nyújtani, hogy az Ngtok és kgk segítsége által is annnyival könnyebben az hátra maradt sarczomnak megfizetésitől menekedhessem meg. Mely abbeli Ngtok és kgknek hozzám megmutatandó jóakarátját míg élek, az én vékony állapotom szerint háláadó szívvel meg igyekezem szolgálni. Tartsa Isten és éltesse Ngtokat és kgket sokáig jó egísségben.

Ngtoknak és kgknek alázatos szolgálja

Kelecsényi János, szegín rab.

(Barsvármegyei ltár fasc. 11.)

Jegyzet. Barsvármegyének 1649-iki szeptember 30-ikán Kis-Tapolcsányban tartott közgyűlése a perceptort 5 forintnak kifizetésével bizza meg. A folyamodvány hátán azonban egy jegyzet áll, mely szerint a kiadás 88 frt és 95 denár; csak kérdés, ezen jegyzet reá vonatkozik-e?

CXLIX. *Csajághi Máté veszprémi hadnagy folyamodványa török rabságból való kiváltásának előmozdítására nézve.*

Istennek búséges áldását kívánom Ngtokra, kgkre terjesz... Kénszerítetem Ngtokat és kgket alázatos suplicatióm által megtalálnom, mivel ez ezerbatszáz negyvenkilencz esztendőben a pogányok felesen öszve gyűlvén várunk alá jöttek, én is chez képest zászlómmal és vitézimmel kimenvén, az pogányoknak feles volta miatt sok vitézemmél rabságra estem, egyébaránt szabadulásom nem esett, hanem sok kinoztatásim és nyomorúságim után kénszerítetve (*így?*) négyezer tallérban megsarczol (*ának?*), az mellynek megfizetésére magam javaiból elégtelen vagyok, hanem azért kellett Ngtokhoz és kgkhez folyamodnom, az mint a több keresztyének is, így Ngtok, kgk is lenne valami kis segítséggel, hogy fejemet az nyomorult rabságból szabadíthassam, hogy ezután is szolgálhatnék keresztyén hazámnak és nemzetségemnek, az Ngtok, kgk jó akaratját is teljes életemben meg szolgálhassam közönségesen. Isten tartsa meg Nagyságtokat, kgket.

Ngtok, kgk alázatos szolgálja

beszprémi hadnagy
Csaiághi Máthé, m. p.

Külczim: Ngtokhoz s kgkhez alázatos supplicatio. — Barsvármegye jegyzőjének jegyzete, hogy 1651-iki junius 15-ikén Kis-Tapolcsán mezővárosában tartott közgyűlésen a perceptor 12 tallér subsidium kintalványozásával megbízott.

(Barsvármegyei ltár.)

CL. *Kossut Miklós folyamodványa Barsvármegyéhez török rabságból való megváltásának előmozdítása érdekében.*

Ngtoknak és kgknek mint kegyelmes patronus uraknak ajánlom alázatos szolgálatomat, kívánván az Uristentől ő szent fölségitől Nagtoknak és kgknek minden üdvösséges szerencsés jókat nagy boldogul megadatván lenni.

Nem kevés nyomoruságot, inséget azok szenvednek, az kik az pogány töröknek igája és nyomorult rabságban esnek, az mint rajtam is történt, ki midőn én mind az mi kegyelmes urunk császár urunknak ő fölséginek és az mi édes hazánknak, Magyarországnak vérem hullásáig híven szolgálván, Ujvárnál az perbetei mezeiben rabságban estem és különben ki nem szaba-

dulhattam, hanem nagy summa sarczom által, ki teszen tizen-nyolczszáz tallért, az műnemű pedig kevés jószágom volt, azzal föl nem érem, hanem kintelenségből kegyelmes patronus urakat köllötik requirálnom. Ngtokat és kgket ez okáért alázatosan kérem, méltóztassék az igaz keresztény szánakodásból és affectiójából engemet szegíny nyomorult rabot megsegíteni, Ngtoknak és kgknek mind Istenhez való imádságimmal s mindéltig való alázatos szolgálatimmal hálálni igyekezem. Ngtoktól és kgktől kegyelmes választot várván. Éltesse az Uristen Ngtokat és kgket jó egességben.

Ngtoknak és kgknek alázatos szolgálja

Kossut Miklós, rab.

(Barsvármegyei Itár.)

Jegyzet. Felolvastatott Barsvármegyének Kis-Tapolcsán mezővárosában 1652-iki februárius 8-án tartott közgyűlésén, s elhatároztatott ötven forint segély megadása s ennek a vármegye perceptora által való kifizetése.

CLI. *Móré István kapitány folyamodványa török rabságból való kiszabadulásának elősegítése végett.*

Illmi, rdmi, etc. domini patroni et fautores michi gratiosisimi atque observandissimi. Post humillimam servitiorum meorum commendationem. Az pogány kezében esett körösztýén rabnak minemő conditíója legyen, nem szükség Ngtokat és kgket sok szóval onerálnom, holott az experientia nyilván való bizonyosság. Így én nekem is ez elmúlt időkben Istennek ő szent fölségének akaratjából, mert ő fölsége akaratjából mind jók s mind kedvünk ellen való dolgok adattatnak, levén dolgom, hogy az több keresztýén vitézlő renden való uraimmal az pogány kézben estem vala, és elsőben Budán az vezér rabja lévén, annakutánna Esztergamban hozattatván, rabságomban nem kicsén sanyaruságot és nyomoruságot szenvedvén, költett az pogánynak kegyetlensége miatt hatezer tallérban megsarczolnom. Mely hatezer tallérnak egyik részét gróf Forgách Adám uram ő nga generális urunk egy rabjának kétezer tallérnak sarczában kegyelmesen magára vállalta, kirúl ő ngát, míg Isten éltet, mind Istenhez való imádságimmal s mind alázatos szolgálatimmal recolálni igyekezem, az két ezer tallért hálaadóképpen igyekezvén ő ngának megtérítenem. Mely summa pénznek magam kevés facultásomból szerét nem tehetvén, az sok jámbor keresztýén főrendekhez készreteretem folyamodni, Ngtoknak és kgknek alázatosan könyörgök, Ngtok és kgk méltóztassék ebben az én szükségemben kegyes szoneit reám nyujtani, és sarczomban segítséggel lenni, kit az

Urísten megfizet Ngtoknak és kgknek és én is alázatosan meg igyekezem szolgálni Ngtoknak, kgknek.

Ngtoknak és kgknek alázatos szolgálja

Móré István, rab.

Kívül: Ngtokhoz és kgkhez alázatos könyörgése szegény rabnak, m. p. Móré Istvánnak (*így*). — Az egész ugyancgy kézírása, úgy látszik magáé a folyamodóé. Barsvármegyének (az évszám hiányzik de 1650—1652-nél nem más) januárius 11-én Kis-Tapolcsányban tartott közgyűlésén ezen sarczra 200 forint megadatot s a perceptor annak kiolvasásával megbízott.

A folyamodvány hátlapján még ezen szavak állanak későbbi kézzel: Stephanus More capitaneus solvere debet turcae bis mille talleros, comitatus resolvit ipsi florenos ducentos.

(Barsvármegyei ltár fasc. 12.)

CLII. Horvát György folyamodványa török rabságból kiváltásának előmozdítása végett.

Siralmas, keserves és nyomoruságos rabságombul való kiszabadulásomnak utána, holtig való alázatos és engedelmes szolgálatomat ajánlom Ngtoknak és kgknek. Isten ő szent fölsége holdog szerencsis hosszú élettel áldja meg Ngtokat és kgket.

Másodszor Ngtokat és kgket mint kegyes gyámolóimat és patronusimat ez siralmas levelemmel kelleték busítanom, de azon kérem Ngtokat és kgket az egy élő Istenért és az ő szent érdemiért, ne nehezteljen én reám szegény megnyomorodott rab szolgáljára, hanem méltóztassék Ngtok és kgk irgalmas szemmel én reám tekinteni, mivel én minden teremtetett állattul megvetett és elfelejtetett lévén, az egy Ngtok és kgk kegyelmes gratiájához és jó akaratjához folyamodok és minden remínségemet helheztem. Jól tudja és világosan megértette Ngtok és kgk az előben (*így*) supplicatiómbul, mely sok szerencsítlenségekkel megterhelte legyek és teljességgel nem különben mint az tengeri szél emisztől (*így*) és nagy haboktól hányattatván beburítottam, Nagyságtokhoz és kgkhez mint egy erős küsziklához folyamodok, mert ha Ngtok és kgk kegyelmes jó akaratját tülem elvonsza, soha szabadulásomat nem várok (*így*). Annak okáért Ngtokat és kgket az egy élő Istenért és ő szent fölsége drága vére hullásáért kérem, legyen segítséggel, irgalmasságot cselekedjék velem és úthán igazítson, mi móddal Ngtok gratiája által szabadulhassak, hogy teljes életennek rendiben holtig való istenimádó alázatos rabszolgája lehessen Ngtoknak és kgknek.

Tartsa Isten és éltesse Ngtokat és kgket sok esztendeig nagy jó egésségben.

Ngtoktúl és kgktúl alázatosan választot várok.

Ngtoknak és kgknek alázatos holtig való szolgálja

Horvát György.

Kívül: Ngtokhoz és kgkhez mint kegyelmes uraimékhoz alázatos könyörgő levelem.

(Barsvármegyei ltár.)

Jegyzet. Barsvármegyének 1652-iki május 23-ikán tartott közgyűlésén a folyamodó számára száz tallér utalványoztatik s a megyei perceptor annak kifizetésével megbizatik.

CLIII. *Vida Pál balassa-gyarmati gyaloghadnagy és Zlatnai Martinkónak folyamodványa török rabságból való kiszabadulásuk dolgában.*

Alázatos szolgálatunkat ajánljuk Ngtoknak és kgknek. Az Uristen kívánsági szerint való jókkal áldja meg Nagyságokat és kgket.

Ngtokat és kgket kénszerítetténk ez alázatos suplicatióunkkal megtalálnunk, miképpen egyikünk ez elmúlt s másikunk tavali esztendőekben véletlenül estünk vala az pogány kézben, melyből semmi uttal nem lehetett szabadulásunk, hanem egyikünknek ezer talléron, másikunknak száznegyven talléron, mely somáknak magunktól való letételire javainkból elégtelenek mi szükségesképpen kellett folyamodnunk az keresztyéneknek segítségéhez, kik között Ngtokat és kgket is kellett requirálnunk, supplicálván alázatosan Ngtoknak és kgknek, értvén rabságos nyomoruságunkat, lenne valami segítséggel, hogy az Ngtok és kgk kegyes patrociniumja által is szabadulhatnánk az pogány kézből; mely Ngtok és kgk ebbeli jó akaratját alázatosan Istenhez nyújtó imádságunkkal meg igyekezzük szőgálni, hogy Ngtokat és kgket jó egészségben sok esztendeig tartsa meg.

Ngtok és kgk alázatos rab szolgálói

Vida Pál, balassa-gyarmathi gyalog hadnagy
és Zlatnai Martinkó Lőrincz.

Külczim: Ad inelytum comitatum Barsiensem humillima supplicatio intronotatorium.

A folyamodvány hátlapján a következő jegyzet áll: Producta et acceptata super flor. 2. 3^{ia} Septembris 1655. Úgy látszik, csak ekkor számolt be a megyei perceptor.

(Barsvármegyei ltár.)

Jegyzet. Barsvármegyének 1653 iki márczius 6-án Kis-Tapolcsányban tartott közgyűlésén mindeniknek 2 forint kiutalványoztatott.

CLIV. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi, etc. domini amici nobis observandissimi.
Salutem et servitiorum nostrorum paratissimam commendationem.

Bizonyosan értettük, hogy ez következő napokban új vezér fog feljönni Budára, a kihez mink az regnicoláknak sok rendbeli súlyos dolgainak complanatiója, és az hódolt vármegyékben resideáló s jószágokat bíró rendeknek unalmas és szenvedhetetlen difficultásinak könnyebbítésére nézve, az mi kglmes urunk ő flge kegyelmes annuentiájából és engedelmeiből bizonyos követséget akarunk instituálni. Az okáért, hogy ez alkalmazossággal valami oly kiváltképpen való szükséges dolgok, propositionra való difficultások ki ne maradjanak, kgknek akaránk mature intimálni, sőt kérnünk is szeretettel kgket, értvén ebbéli szándékunkat, az maga nemes vármegyéjének hódolt és pogány igája alá vettetett részeiben minden halogatás és késedelem kívül inquisitiót peragáltasson arról tudniillik, eleitől fogvást melyik faluk avagy helyek mennyi adót avagy sarcot szoktanak az töröknek beadni, és azon adójokat az üdőtől fogvást mindekkoráig kinek-kinek mennyivel adaugeálta és feljebb verte az török, azon kívül is ha mi egyéb oppressiójok volna, melyet kgk megcselekedvén, első alkalmazossággal írásban seriotim kötest küldje ide mi nékünk, hogy azokat beküldendő követünknek instructiójának több rész punctái közé inseráltatván oda bé követségképpen proponáltathassuk az vezérnek. Az minthogy nincsen is kétségünk, hogy kgk mindezeket hova hamarább jó effectusban ne vegye. Quas in reliquo valere cupimus diu felicissimas. Datae Cassoviae die 3^a Julii a. 1656.

Illmarum, etc.

servitor et amicus paratissimus
Comes F. Wesselény, m. p.

(Barsvármegyei ltár fasc. 12.)

CLV. *Gróf Rákóczi László Barsvármegyéhez.*

Illustrissimi, etc. amici et vicini observandissimi. Salutem servitorumque meorum paratissimam commendationem. Minémő nagy félelemben légyenek az pogányoknak közellétele s gyakorta való kijárása miatt kgk nemes vármegyéjének Kis-Tapolcsán nevű falumbeli szegény emberim, nyilván lehet kgknél; az melyeknek securitásokra s bátorságosabb megmaradásokra s épülésire nézve is azon helynek akarván valami erősségecskét építenem, nemes vármegyeül az kgk jó akaratjához és segítségéhez is kelleték bizodalommal confugiálnom, nagy szeretettel kérvén kgket, illy közönséges jóra való szándékomat nemes vármegyeül, bizonyos számú vállköveknek meghordatásával ne nehezteljen kgk promoteálni. Isten életemet megtartván, ebben megmutatandó jóakarattját és segítségét kgknek megszolgálni el nem mulatom, kívánságom szerint való válaszat várván kgktől.

Tartsa meg Isten kgket jó egísséges hosszú életben. Datum in curia mea Zboroviensi die 15^a Decembris (?) 1656.

Illmarum etc.

servitor paratissimus

C. Ladislaus Rákóczy, m. p.

(Barsvármegyei ltár fasc. 12.)

CLVI. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Szokott üdvözlés után. Szivesen kívántuk volna ugyan magunk személye szerint az méltóságos esztergami érsek urunk ő kglmével együtt ez mostani kgk ispány választó székében jelen lennünk, de bizonyos okra nézve most az egyszer nem compareálhatunk, hanem im nemzetes vitézlő Barthakovith János uramot ő kglmét képünkben oda küldöttük, szeretettel kérvén kgket, amiből palatinusi autoritásunkkal szolgálhatunk kgknek, jelentse meg ő kglme által. In reliquo Isten éltesse kgket jó egésségben. Datum in S.-Cruce die 1^a Februarii 1657.

Earundem dnum vrarum

amicus ad serviendum paratus,

Comes F. Wesselényi, m. p.

(Barsvm. ltár fasc. 13. nro 24.)

Jegyzet. Ezen ispány választás illetve beiktatás, zombori báró Lippay Jánost illethette. Atyja Gáspár, a kincstári elnök, a ki ekkor már nem élt, szerezte volt a családnak barsi birtokait a két rokon családtól, u. m. a Dóczy báróktól s a kihalt Lipsesey család után. E család azonban, miután apa és fiu a barsmegyei főispáni méltóságot bírta, nem soká virágzott, János barsmegyei birtokait eladván, később lemondott e megye főispánságáról, benne a család kihalt. Rövid ideig bírták Revistye és Saskő várak uradalmait. A levélben említett esztergomi érsek Lippay György a főispán nagybátyja, ki gyakran befolyt a vármegye kormányzatába. Ha a nádor levelében az ispány választószék a főispán beiktatására vonatkozik, a mi valószínű, mert különben az esztergomi érsek hajlandósága az arra való részvételre nehezen indokolható, akkor Lippay János főispánságának kezdete 1657. elejére állapítható meg, holott eddig az 1653. év volt elfogadva; ha azonban alispáni választás értetődik alatta s a nádor tollhibát követett el, a midőn ispányt íratott alispány helyett, akkor 1653-tól 1676-ig s így 23 évig viselte Lippay János a barsi főispáni méltóságot.

CLVII. *Szepesvármegye átirata Barsvármegyéhez a tizenhárom város kihágásai ellen támogatást kérvén.*

Illmi, rndmi etc. domini fratres, amici et vicini observandissimi. Salutem et servitiorum nostrorum paratissimam com-

mendationem. Mely hallhatatlan szánakodásra méltó praetensióink legyenek országostúl az szepesi tizenhárom város lakosai ellen, naponkint való hatalmaskodások és minden országgyűlésében ellenek való sok panaszok világosan megmutatják, mely nagy kárunkra és nemesi szabadságunk romlására legyen, hogy ekkoráig is az nemes országhoz nem incorporáltattak. Mert ők nemcsak contribuálni pro publico bono nem akarnak, de privilegia liberarum civitatum sibi arrogantes, szabadossan quaesturákat exerceálnak és az lengyelekhez való bizodalomtól viseltetvén, minden violentiákat cselekesznek s ha ő flge maga és boldog emlékeztű édes atyja sokszori fogadása szerint kegyelmesen nem provideál, ez mi vármegyénknek az lengyelek hatalmaskodása miatt meg kell nyomorodni. Látván ezért mind az nemes országnak eziránt való szenvedhetetlen kárát, mind pedig nemesi szabadságunk romlását, kérjük bizodalmasan és ugyan obtestáljuk Ngtokát és kgket, hogy az mostani országgyűlésére küldendő atyjokfiainak instructiókban peculiariter ez instantiánkat adni ne nehezteljen, könyörögvén ő flgének ugyan ez országunk gyűlésén, méltóztassék effectuálni üdvözült édes atyjának sokszori fogadását, kire ő flge is erős hitivel kötelezé magát, megirt opidumoknak halogatás nélkül nemes országhoz való incorporáltatásában. Mely ő flge kegyelmességét fidelitate et fidelibus servitiis in perpetuum demereri igyekezzünk. In reliquo easdem illmas, rndmas etc. Dominationes Vras ad vota valere desidera(mus). In generali congregatione nostra Leutschoviae celebrata die 10^a Julii 1659. Earundem etc.

servitores, fratres, amici et vicini
paratissimi
Universitas dñorum magnatum et
nobilium comitatus Scepusiensis.

Ha ez levelünk Ngtok és kgk követeit hon nem érhetné, kérjük szeretettel, írjon utánnok ő kgknek kérésünk felől.

(Barsvármegyei Itár fasc. 14. nro 5.)

Barsvármegye közönségéhez czímelve Szepes vármegye czímeres pecsétjével.

CLVIII. Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.

Illmi etc. Léven felette ujontan elmulása ez kiszolgáltatott országunk gyűlésének, ahoz képest sok írásunkkal nem akarjuk terhelni kgket, hanem emlékeztetjük, micsoda istenes jó végre valamennyi porta Magyar- s Horvát világon van, egy-egy forintot contributiót ígértünk. Mivel pedig azon istenes ígéret adományt vár, felette nagy szeretettel és bizodalommal kérjük kgket, nemes

vármegyéjében valamennyi portája van, arra azon egy-egy forintot felvetvén, mentől hamarabb kiszedesse és hogy rendelést tehesünk felőle, minket azonnal tudósítson. In reliquo easdem Dnes Vestras feliciter valere desideramus. Datum Posonii die 28. Decembris anno 1659.

Earundem D. V.

amicus ad serviendum paratissimus
Comes F. Wesselény, m. p.

(Barsm. ltár fasc. 14.)

CLIX. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyének.*

Ilmi etc. Nem kételkedünk, az mi kegyelmes urunk ő felsége az personalis insurrectio felől való publicatoriákat megküldte, hogy in tali casu summae et extremae necessitatis kgk is viritim hazája oltalmára felkeljen. Mivel penig az felfuvalkodott pogányság nekünk az német követ által nemcsak megmerészlette bátran irni, de palam et aperte általunk ő flgének is iratni, hogy egyáltaljában az két vármegye foglalásához akar nyulni, mellyel hogy az generalis békességet részekről valójában felbontották legyen, ki nem látja. Kgket azért szeretettel akaránk requirálnunk, sőt az ő flge nevével palatinusi auctoritásunk szerint serio parancsolnunk is, vévén kgk ez levelünket, ha érsek uraméknak ő kegyelmeknek iudex curiae urammal és több földi urakkal úgy tetszik, a mikorra és hova fognak kgknek terminálni, mindjárást hazájához való szeretetéhez képest, jó szerrel és készüllettel felülvén, azon napra és helyre compareálni semmi uttal el ne mulassa, és siessen édes hazája oltalmára, egyébiránt mi tudományt teszünk Isten és Magyar világ előtt, valaki ebben hátra álló lészen s egy szívvel lélekkel nem fog az dologhoz, országunk törvénye szerint irremissibiliter procedálunk ellene, sőt ha ország törvénye nem volna is, a ki ez haza mulhatatlan szükségében fel nem ül, rá megyünk és mint afféle haszon-talan heréjét és mostoha fiát hazánknak kigyomláljuk, kivetjük s javait az érdemeseknek eladjuk. Nec secus facturi. In reliquo éltesse Isten kgket jó egészségben. Datum ex castris ad Rakamaz positis die 10^a Septembris 1660.

Earundem etc.

amicus ad serviendum paratus
Comes F. Wesselényi, m. p.

(Barsm. ltár fasc. 14.)

CLX. *Gróf Forgách Ádám főkapitány érsekújvári parancsnok lessenyei Nagy Ferencz Barsvármegye alispánjához.*

Generose domine amice observandissime. Salutem, servitiorum meorum paratissimam commendationem. Az újvári had-

nagyok gyüvének hozzám, az kik mirül suplicáljanak, im in specie oda küldtem supplicatiójokat, kgdet nagy szeretettel kérem édes vice ispán uram (mivel egyébaránt is ezekre soha panasz nem volt) ne nehezteljen az én tekintetemért is elbocsátani őket, mindeneket megadatván, ha mit ők is az szegény emberektől elvettek volna, higgye el kgd, hogy bizony plenarie conteltáltatom őket és felelek felőle, hogy ezen katonák végett az szegénység többé meg nem fog busulni; ez iránt való jóakarattját én is megigyekezem kgnek szolgálni. Ezzel Isten éltesse kgdet. Datum Komjáti 4^a Octobris 1660.

Generosae Dnis Vrae

servitor et amicus paratissimus

C. A. Forgách, m. p.

(Barsvármegyei Itár.)

CLXI. *Lippay György esztrigomi érsek Barsvármegyéhez.*

Ilmi etc. Mind vártuk az ő flge választételét és kegyelmes parancsolatját, ha felülvén kgk, kelletik-e várakozni és együtt lenni vagy pedig eloszolni kiki mind házához és az mikor kívánatik előállani. Assecurált volt is bennünket az bécsi consilium, hogy bizonyosan legfeljebb ez mai napra megérkezik az resolutio. De ime semmi levelünk nem jöve sem az bécsi consiliumtól, sem ő flgétől.

Ehez képest egyebet nem tudunk mit írnia kgknek, hanem javaljuk, hogy ő flge eddig való kglmes parancsolatjához alkalmazzassa kgk magát és megmustrálván, haza oszoljon. Tartsa és éltesse Isten sokáig jó egészségben kgket. Posonii die 10. Oct. 1660.

Earundem Dnum Vrarum

ad serviendum paratissimus

archiepiscopus Strigoniensis, m. p.

(Barsm. Itár fasc. 14.)

CLXII. *Gróf Rákóczy László Barsvármegyének.*

Szokott köszöntés után. Az elmúlt esztendőben találták volt magam ládáival együtt Ngtok és kgknek is egy leveles ládáját az háboru időre nézve sárosi házamhoz innen Kis-Tapolcsánról felvinni, melynek visszahozatása felől noha ezelőtt is régen parancsoltam volt tisztviselő szolgálmainak, de mivel mind az ő gondviseletlenségek s mind pedig az bátorságos uti alkalmatosságnak ritka volta miatt ennyire haladt, csak ez előtt való napokban hozathatván alá, már mostan itt hagytam azon Nagyságtok és kgk ládáját, szintén úgy minden kár s hiba nélkül, valamint felvitték volt, megparancsolván ittvaló udvarbírámnak,

hogy Ngknak s kgknek kézhez adja. Azonban Ngtok és kgk nékem parancsolván, minden alkalmatosságokkal igyekezem szolgálnom Ngknak és kgknek, kívánván, tartsa meg Isten Ngkat s kgket jó egészségben. Datum in castello Kis-Tapolcsán die 28. Maji 1661.

Illustrissimarum etc.

servitor, frater et amicus paratissimus
C. Ladislaus Rákóczy, m. p.

(Barsm. Itár fasc. 15. nro 3.)

CLXIII. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. Gróf generális Montecucoli uram ő kglme leveléből értjük, hogy az árviz felette igen felbontotta az utakat, kiken az ő flge armadájának Tatához kellene menni, melyre nézve akaránk kgket szeretettel requirálunk és kérünk, tekéntvén ez aránt mind az közönséges jónak promotióját, mind peniglen ő flgéhez való promtitudóját ultro mutatván, rendeljen mindjárt oly dispositiókat, hogy azon utak minden haladék nélkül reperáltassanak, ne kellessék az hadaknak kgk nagy alkalmatlanságával a miatt együtt is, másutt is subsistálni. Ez mellett mivel Nagy-Szombatban felljes annona szereztetett egyben az armada számára, mellyet Szombat városa maga szekerein Ujvárig fog szállítani, ahoz képest amind az előtt, úgy most is iterato requiráljuk kgket, ne nehezteljen maga szekerein Ujvártúl oda, az hol az tábornak letelepedő helyét érteni fogja, azon annonát promoveálni egyet értvén ebben tam de termino vehendae annonae, quam sufficienti comitiva et securitate curruum Montecuccoli urammal ő kglmével. In reliquo éltesse Isten kgket jó egészségben. Datum Posonii die 24^a Junii a^o 1661.

Earundem etc. etc.

Comes F. Wesselény, m. p.

(Barsvármegyei Itár.)

CLXIV. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. domini etc. Csak szintén tegnap estve későn is érkezvén kegyelmes urunk császáruunk cursora által parancsolatja, kiben kegyelmesen Montecuccoli generalis uram ő flge számos német hadaival fölföldre való jöttökről ír, nem kétljük, vette ez aránt már az előtt kegyelmes urunk császáruunk parancsolatját és generális uramék ő kglmek intimatiójokat is. Mindazonáltal valami fogyatkozás és valamely vármegye készületlensége miatt megfeneklése avagy csak mi remorájai ne lehessen az ő flge német hadainak, szükségesnek itéltük, igen sietéssel adjuk mi is tudtára kgknek, kérvén szeretettel s tisztünk

szerént intvén és hagyván is, mindennemő élés és szekerezés provisiókat tartasson felvetve készen s noha még számát bizonyosan semminek nem tudhatjuk, az ki hamar megleszen, akkor osztán a ki hamar meg fog lenni (*így*) jövedelemben, két felé ne kellessék nagy kárával az nemes vármegyéknek kapdozni. Ezt is méltónak itiltük, praemonealni az nemes vármegyéket, bocsánatot várok, az ki nem részes benne, kérem ne vegye magára, maga privatum commodumját nézvén némelyek, miként értik az szomszédságban lépett hadnak hírét, mentest a föld népét lakott helyekből elfuttattatják és semmi provisiót nem tesznek, úgy annyira, nem lévén szekér, csaknem harmadik s negyedik vármegye ellen viszik a szegény emberek marháját, rettenetes romlásával s szeretett felebarátja kárával, ezt ugyan kérjük kgket remedialja, mert bizony felnyitott szemmel kezdek nézni és az igyefogyottaknak pártját fogni. Mi azonban Szendrőben leszünk és onnét vigyázzván, kgknek ha mi olly kérdése occurál, ott talál. His in reliquo easdem Dominationes Vras foliciter valere desideramus. Datum in castello nostro Eniczkiensi die 28^a Julii 1661.

D. Vrarum

servitor et amicus paratissimus
Comes F. Wesselény, m. p.

(Barsvármegyei ltár.)

CLXV. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. Miről parancsoljon ő flge kgknek, meg fogja bővebben érteni az ő flge leveléből, mellyet ím megküldetünk kgknek; mennyi számú hadai peniglen ő flgének kgk vármegyéjében szállátatnak, general Montecuccoli uram ő kglme tudósítani fogja kgket, akaránk tempestive tudtára adnunk kgknek, szeretettel kérvén, rendeljen mindjárt commissariusokat, kik az hadakat magunk patensivel excipiálhassák, statiókról peniglen kgk megegyezvén Montecuccoli uram által rendelő német comissariusokkal, pro suo arbitrio disponálhat, In reliquo Isten éltesse kgket. Datum in castro nostro Murány. 12^a Februarii 1662.

(Barsvármegyei ltár.)

Jegyzet. Az aláírás ki van metszve a levélből, de semmi kétség, hogy Wesselényié.

CLXVI. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. Az hadaknak kételenítő alá jövedelek, úgy látjuk, nem kevésbé zavarta kgk szívét, az mi kegyelmes urunknak édes atyáknak pedig nem az ő szent intentiója kinek-

kinek házából való kibujdosása legyen, hanem inkább securitással való megmaradása s csendesen való nyugovása, hogy azért ez iránt valami kis rendben vételt nyujthassunk kgknek, (lévén kegyelmes urunknak is azon kegyelmes annuentiája) tanácsosnak íteltük (az üdő rövid lévén), hogy kgk pro 13^a hujus bizonyos követ atyjafiait plenipotentiával küldje Beszterczebányára, az kikkel az mit legjobbat urunk kegyelmes császáruk s haza megmaradásában tanálhatunk, azt elkövessük; kívántatott volna mindkét méltóságos érsek urak is lettek volna jelen, de az üdő rövidsége ha nem engedi, tudom nehéz néven ő kgk nem veszik. In reliquo éltesse Isten kgket jó egészségben. Datum in arce nostra Lipche die 2^a Martii 1662.

Earundem etc.

Comes F. Wess., m. p.

(Barsvármegyei Itár.)

CLXVII. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rdmi etc. Az mi kegyelmes urunk ő flgének oltalmunkra beküldött német hadai az tizenhárom vármegyékben meg nem állhatván, szükségesképen az Dunáninnen levő vármegyékre kellett nyomulniok; hogy peniglen alkalmatosabban mind az statiókról, mind peniglen azoknak provisiójokról tudhasson kgk provideálni, im azon hadaknak listáját, mellyek kgk vármegyéjében és más vármegyékben is fognak szállani, oda küldtük. Az portiokat penig úgy értse kgk, hogy azoknak egyéb gazdálkodással a mint előbbi levelünkben is megirtuk kgknek, száraz hajléknál, darab kenyérnél, széna, szalma, abrak és gyertyánál nem tartozik kgk, de caetero magok pénzén fognak élni, azonban im az terminus is, mellyet pro 13 hujus Beszterczebányára praefigáltunk, ezennel elérkezvén, akkor osztán mind ezekről kgkkel együtt bővebben tanácskozhatunk; kihez képest kgket szeretettel kérjük, sőt tisztünk szerint serio parancsoljuk is kgknek, ehez az dologhoz úgy nyúljon, hogy ő flge a mi kegyelmes urunk kgk készségében s hívségében vetett reménységében és teljes bizodalmaiban meg ne fogyatkozzék. Interim ezen dolog végett nemes magyar kamara praefectura tekintetes és nagyságos Zichy István uram ő kegyelme ő flgétül a nemes vármegyékre küldetvén, az ő flge credentionális levele mellett requirálni fogja ő kegyelme is kgket. E mellett az mely hadaknak kgk vármegyéjén leszen általutjok más vármegyékben, azoknak is in transitu commissariusokat rendelvén, provideáljon szükségokról. In reliquo Isten éltesse kgket. Datum in arce nostra Lipcsensi die 6^a Martii a^o 1662.

Earundem etc.

Comes F. Wess., m. p.

P. S. Kgc ott rendeljen maga vármegyéjében quartirt nekik, az hol legalkalmasabbnak fog tetszeni kgcnek.

(Barsvármegyei ltár.)

CLXVIII.

Leopoldus etc. Reverendissime, spectabiles, magnifici et nobiles, fideles nobis dilecti. Litterae fidelitatum vestrarum ad nos datae per ablegatum earundem nuncium egregium Petrum Solnay sunt nobis exhibitae et praesentatae, quarum continentis verbalique dicti ablegati vestri coram nobis facta relatione benigne exaudita et intellectis excessos illos ex parte militiae nostrae commissos dolenter aegreque sensimus, non defuturi quin ad remedendos (*a szó vége olvashatlan*) eos ac omnino tollendos opportuna quaevis media paterno ex affectu, curaque et sollicitudine, quibus erga hoc nostrum regnum Hungariae nobis cumprimis harum semper ferimur, primo quoque tempore, quemadmodum jam etiam nonnullis fidelibus nostris potioribus consiliariis hungaris clementer ac serio demandavimus, quatenus cum in finem proximo die Sabbati Posonii convenire in unumque consulentes, eaminire debeant ratione, quaevis ac caeteris fidelibus nostris regnicolis circa praemissa quam optime consultum et prospectum esse queat. Interim autem nos quoque jam recenter certam pecuniae summam in sustentationem praefatae militiae nostrae convertendam et mox devehendam deputavimus et ordinavimus, prouti haec omnia ex supradicto ablegato nuncio vestro uberius intellecturi estis. Ac in reliquo vos de ulteriori quoque benigna mente et intentione nostra bene sentire cupientes, gratia et clementia nostra caesarea et regia vobis clementer propensi maneamus. Datum in civitate nostra Vienna die 27^a mensis Martii a^o 1662.

Leopoldus.

Georgius Szelepcséni,
archieppus Colocensis.

(Barsvármegyei ltár.)

CLXIX. Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.

Illmi, rndmi etc. Megérkezvén nemzetes Zolnai Péter uram ő kglme az kgc követ atyjafia kegyelmes királyunktól ő flgétől, kit minemű resolútióval expedíált legyen ő felsége, ezen includált ő flge levelének páriájából bátrabban meg fogja érteni kgc. Az mi pedig az ő kglme oralis relatióját illeti, abban is ajánlja ő flge kegyelmessen magát, hogy mentül hamarébb de remediis adhibendis prospiciálni fog. Azonban noha minekünk úgy mint holnap i napon Posonyban kellett volna lennünk,

de mivel csak tegnap estve későn elvettük az ő flge kegyelmes parancsolatját, azért mult el oda menetelünk. Mindazonáltal 4^a imminenter mensis Aprilis minden okvetetlen innét indulván, útunkat Posony felé admaturáljuk, készek lévén az kgk dolgait tehetségünk szerint mindenben promoteálnunk. Mihez képest kgket kérjük szeretettel, mutassa készségét s igaz hűségét kegyelmes királyunkhoz és ne nehezteljen az hadainak az miben lehet succurrálni, kit ő flge is kedvesen veszzen kgktúl. In reliquo Isten éltesse kgket jó egészségben. Datum in arce nostra Lipchensi die 31^a Martii 1662.

Earundem etc.

Comes F. Wess., m. p.

(Barsvármegyei ltár.)

CLXX. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. Mivel úgy látjuk, az országgyűlésének meg kell lenni, annak okáért kgket ez levelünk által nagy szeretettel requirálnunk s kérnünk, mivel hogy tanálatnak olyanok, az kik nemcsak az mi autoritásunkat s bíróságunkat, de az egész ő flge teli (*így*) tábla bírait is merik gázolni s mocskolni, ki kadiának mondván, ki Isten tudja micsoda epithetumokkal illetvén bennünket mindnyájunkat, adja instructiójában felmenendő becsületes követ atyjokfiainak, hogy ő kgk azon megnevezett országgyűlésében megértvén túllünk méltó panaszuinknak bővebb declaratióját, pártunkat fogván, az olyan bírák becsületiben gázlókat, dicsfretes hazánk törvénye szerint articulatoriter vegyék animadversióban. Mely kgk ebbeli hozzánk való jó akaratját mi is kgknek meg igyekezzük szolgálni. His in reliquo, éltesse Isten kgket jó egészségben. Datum in arce nostra Lipese die 2. Aprilis 1662.

Earundem etc.

Comes F. Wess., m. p.

(Barsvármegyei ltár fasc. 16.)

CLXXI. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. Salutem et servitiorum nostrorum commendationem. Az ő flge kegyelmes parancsolatjára Bécs felé való útunkat előnkben vévén, midőn mai napon Sarnócza tájára érkeziünk volna, az horvát vitézek, kiket kgk vármegyéjében rendelték, militaris politikájok szerint böcsöletünket meg akarván adni kijöttek vala előnkben, kiket meglátván, megezondorlott (*így*) és elnyomorodott állapotjokon nem győztünk eléggé szánakozással csudálkozni, panaszolkodván magok is nyaválások azon, hogy a tisztviselőknak inkább ám (?) majd semmit sem rendelték, sőt az köznépek is a kit limitált kgk, igen untásan (*így?*)

praestálja úgy annyira, hogy ezennel mind magok, lovok utolsó romlásra jutnak. Mivel peniglen kglmes urunk császáruk ő fel-sége minket most a végre is hivat, hogy az hadak felől jó provisiót tévén, kgknek is könnyebbséget nyujthasson, kihezképest kgket szeretettel kérjük, a míg ő flge másképpen disponál hazánkban lévő hadai felől, mutassa atyai jóakarátját hozzájuk, úgy hogy az kgk gratificatiójának szénye alatt ne romoljanak, hanem inkább épülhessenek, in reliquo kívánván Isten éltesse kgket. Datum in Sancto-Benedicto 6^a Aprilis 1662.

Earundem etc.

amicus ad serviendum paratissimus
Comes F. Wess., m. p.

P. S. Maga is látja kgk, melly jó disciplina alatt vadnak, senkinek csak egy tikmony ára kárt nem tévén, kérjük azért az élő Istenért kgket, tétessen jobb provisiót tartások felől, mert a minémő szekér szénát hoznak nekik, a mint informáltatunk, egy legény az hátán könnyen elvihetné; hasonlóképpen nagy örög házi kenyeret is rendelt számokra, azonban azt is csak egy ökölyit hozzák.

(Barsvármegyei ltár.)

CLXXII.

L i m i t a t i o.

Anno 1663. die 8^{ava} mensis Februarii in generali congregatione comitatus Barsiensis in oppido Kis-Tapolcsán celebrata facta est nova limitatio ad universos proceres comitatus, idque iuxta necessitatem et facultatem eorundem dominorum procerum in proxime praeterita generali congregatione attributa et sequitur eomodo:

Illmus ac rndmus princeps archieppus Strigon. (Lippay György)
fl. 50.

Illmus ac rndmus d. archieppus Coloc. et Eppus Nitriensis (Szelepcsényi György a későbbi primás)
fl. 8.

Illmus comes d. Adamus Forgách
fl. 5.

Illmus comes d. Ladislaus Rákóczi
fl. 12.

Illmus d. supremus comes cottus (Lippay János) cum fratre d. Georgio Lippay (az esztergomi érsek)
fl. 10.

Relicta illmi condam comitis d. Ladislai de Chák fl. 25.

Venerabile capitulum eccl. Strigoniensis fl. 25.

Ordo S^{ti} Pauli primi eremitae fl. 8.

Rndmus d. abbas de Lekér fl. 4.

Bona ad seminarium S^{ti} Stephani regis fl. 4.

Sphilis ac mag. d. Paulus Serényi
fl. 2.

Sp. ac mag. d. Nicolaus Eszterházy
fl. 3.

Sp. ac mag. d. Ladislaus Bossányi
fl. 5.

Sp. ac mag. d. Sigismundus Balassa
fl. 2.

Sp. ac mag. d. Daniel Révay fl. 3.

Illmus comes d. Emericus Czobor
fl. 1.

Illmus comes d. Gabriel Pallochay fl. 1.
 Splis ac mag. d. Georgius Berényi fl. 1.
 Splis ac mag. d. Nicolaus Berchényi fl. 6.
 Spl. ac m. d. Alexander Eszterházy fl. 3.
 Sp. ac m. d. Valentinus Balassa fl. 1.
 Sp. ac m. d. Adamus Balassa fl. 1.
 Relicta condam Michaelis Dóczy fl. 2.
 Posteritas condam comitis Nicolai Forgách fl. 4.
 Relicta condam Stephani Forgách fl. 2.
 Relicta cond. Joannis Forgách fl. 1.
 Relicta cond. Ladislai Forgách fl. 1.
 Relicta cond. Pauli Fánchy fl. 4.
 Relicta cond. Joannis Amade fl. 3.
 Relicta cond. Georgii Forgách (ez a későbbi Bercesényi Miklósné) fl. 1.
 Inclita camera Semnicziensis fl. 10.
 Libera ac regia civitas montana Kremnicziensis fl. 8.
 Libera ac regia civitas montana Ujbaniensis fl. 1 den. 50.
 Summa fl. 217 den. 50.

*Processus domini Francisci
 Hunyady.*

(Oszlányi járás és a garami járás.)

Dominus Bartholomaeus Majthényi fl. 8.
 Dom. Georgius Bossányi fl. 1 d. 50.
 Orphani Georgii Simonyi den. 30.
 D. Emericus Simonyi fl. 1 den. 50.
 D. Stephanus Varssányi den. 40.
 D. Michael Brogyány fl. 1 den. 25.
 D. Gabriel Rajchány fl. 2.
 Relicta Caspari Rajchány fl. 1 d. 60.
 Relicta condam Nicolai Dolinay fl. 2.
 D. Joannes Bossány senior den. 40.
 D. Gabriel Bossány junior den. 40.
 D. Ladislaus Bossány den. 40.
 D. Joannes Bossány junior den. 30.
 D. Joannes Rajcsány den. 25.
 Relicta Andreae Brausz den. 20.
 D. Georgius Kosztolányi den. 75.
 D. Sigismundus Benowsky den. 50.
 Posteritas cond. Nicolai Sveteny den. 20.
 D. Franciscus Sveteny den. 25.
 Orphani cond. Michaelis Brausz (?) fl. 1.
 D. Ladislaus Brausz den. 50.

D. Ladislaus Kosztolányi fl. 1 d. 50.
 D. Emericus Rákóczi den. 60.
 D. Michael Kosztolányi den. 40.
 Relicta Andreae Kosztolányi den. 40.
 D. Andreas Pongrácz fl. 1 den. 50.
 D. Georgius Kókay den. 25.
 D. Joannes Milaykovich fl. 1 den. 50.
 Summa fl. 24 den. 35.

In eodem processu curiales.

D. Michael Kosztolányi den. 15.
 D. Martinus Uienok (?) den. 15.
 D. Georgius Pápes den. 15.
 D. Michael Maszlák den. 30.
 D. Balthasar Kmet den. 50.
 D. Alexander Kosztolányi den. 15.
 Relicta Gabrielis Kosztolányi d. 25.
 D. Joannes Maszlák miser fl. — d.
 Relicta Joannis Szakál den. 15.
 D. Caspar Brausz den. 35.
 D. Joannes Koziar den. 30.
 D. Joannes Szakál den. 15.
 D. Raphael Pongrácz den. 15.
 D. Caspar Vieszkay den. 20.
 Relicta Pauli Varssányi miser — — —.
 D. Andreas Csonka den. 35.
 D. Stephanus Kvassay den. 30.
 D. Joannes Brogyányi den. 15.
 D. Petrus Nedeczey (?) den. 15.
 D. Mathias Dubniczay miser — — —.
 D. Joannes Varssányi den. 15.
 D. Joannes Welics den. 30.
 D. Stephanus Szenczy miser — — —.
 D. Joannes Huala den. 30.
 D. Emericus Csákó den. 15.
 D. Mathias Huszár in Sancta-Cruce den. 15.
 Posteritas Joannis Pongrácz den. 15.
 Posteritas Balthasari Latkóczy d. 15.
 D. Jacobus Huala den. 20.
 D. Jacobus Mocz den. 20.
 Summa fl. 5 den. 65.

In eodem processu extranei.

D. Joannes Fánchy fl. 7.
 D. Joannes Horvát den. 20.
 D. Gabriel Bossányi den. 50.
 D. Andreas Bossányi den. 50.
 D. Martinus Bossányi den. 50.
 D. Joannes Bossányi den. 50.
 D. Nicolaus Majthényi den. 20.
 D. Thomas Majthényi den. 75.
 Relicta Christophori Majthényi d. 75.
 Relicta condam Augustini Fabricius den. 75.

D. Stephanus Ujfaluassy den. 15.
 D. Joannes et Ladislaus Ujfaluassy
 den. 25.
 D. Joannes Otlik den. 15.
 D. Mathias Huszár den. 15.
 D. Joannes Trszantzsky den. 15.
 D. Stephanus Sándor fl. 1 den. 50.
 D. Caspar Szalatnay den. 75.
 D. Valentinus Divéky den. 20.
 D. Matthaeus Ritmeller fl. 2.
 D. Julius Alanzer fl. 2.
 D. Lucas Karasz den. 50.
 D. Michael Venger fl. 1.
 Relicta Joannis Draskóczy fl. 1
 den. 25.

Summa fl. 21 den. 70.

Pagi taxati.

Magaspart fl. 1.
 Nemes-Kosztolány fl. 1 den. 25.
 Vieszka den. 75.
 Nevolno den. 50.

Summa fl. 3 den. 50.

Molae.

Oszlán rota 1, den. 80.
 Kis-Krstenye rotae 2, fl. 1 den. 20.
 Velkopola rota 1, den. 80.
 Berzenze rota 1, den. 40.
 Alsó-Zdanya rota 1, den. 40.
 Felső-Zdanya rota 1, den. 40.
 Kis-Lehotka rota 1, den. 40.
 Nagy-Lócsa rota 1, den. 80.
 Felső-Lócsa rota 1, den. 80.
 Trubin rota 1, den. 80.
 Janova-Lehota rotae 2, fl. 1 den. 60.
 Nova-Lehota rota 1, den. 80.
 Koszorény rota 1, den. 80.
 Lutila rota 1, den. 80.
 Sleska rota 1, den. 80.
 Kremnieska rota 1, den. 80.
 Szénásfalu rotae 2, den. 80.
 Felső-Trnavka rota 1, den. 40.
 Prochoton rota 1, den. 40.

Summa fl. 14 den. —.

Fűrész malmok.

Hámoron rota 1, den. 40.
 Zubkón rota 1, den. 40.
 Felső-Zdányán rota 1, den. 40.
 Prochoton rota 1, den. 40.
 Ihrács és Kelecsény rota 1, den. 80.
 Uj-Lehota rotae 2, den. 80.

Summa fl. 3 den. 20.

*Processus domini Stephani
 Nemessányi.*

(A kis-tapolcsányi járás.)

D. Joannes Szőlőssy fl. 1.
 D. Georgius Bokros in Taszár senior
 den. 25.
 Relicta Joannis Semléky den. 50.
 D. Joannes Bokros fl. 1.
 D. Paulus Sorat den. 70.
 D. Joannes Kovács fl. 1 den. 50.
 Haeredes Nicolai Emődy den. 50.
 D. Stephanus Emődi junior fl. 1
 den. 50.
 D. Petrus Konkoly den. 25.
 D. Joannes Huszár den. 35.
 D. Mathias Kelecsényi den. 15.
 Posteritas Stephani Paky den. 20.
 D. Emericus Illovay den. 25.
 D. Joannes Lüleý den. 40.

Summa fl. 8. den. 55.

In eodem processu curiales.

D. Andreas Szőlőssy den. 15.
 D. Martinus Bokros den. 15.
 D. Mathias Czernak den. 15.
 D. Stephanus Pocz den. 35.
 D. Joannes Óváry den. 15.
 D. Stephanus Eczet den. 50.
 D. Adamus Franyo den. 60.
 Relicta Michaelis Franyo den. 40.
 D. Nicolaus Bokros den. 50.
 D. Benedictus Bokros den. 15.
 D. Georgius Bokros in Vezekén
 den. 15.
 D. Joannes Vizsocsányi den. 15.
 D. Michael Palenék den. 15.
 Relicta Joannis Palenék den. 15.
 D. Stephanus Palenék den. 15.
 D. Melchior Hidvégi den. 15.
 D. Joannes Hidvégi den. 15.
 D. Nicolaus Haypál den. 15.
 Posteritas Joannis Kontyos den. 50.
 D. Michael Haypál den. 15.
 Relicta Michaelis Haypál den. 15.
 D. Nicolaus Balko den. 15.
 D. Joannes Rákóczi den. 15.
 D. Gabriel Besznák den. 15.
 D. Joannes Maron den. 15.
 D. Stephanus Gyűrögy (*így*) d. 15.
 D. Nicolaus Belussy den. 15.
 D. Joannes Bélády den. 15.
 D. Stephanus Bélády den. 15.
 D. Stephanus Pala den. 15.
 D. Stephanus Balla den. 15.

Summa fl. 3 den. 5.

In eodem processu extranei.

- D. Nicolaus Bogáti fl. 1 den. 75.
 D. Paulus Sambokrétý fl. 1 den. 50.
 D. Paulus Szerdahelyi fl. 1 den. 50.
 Relicta Stephani Soós fl. 3 den. 75.
 D. Stephanus Emődy senior fl. 2 den. 50.
 D. Thomas Baranyay fl. 1 den. 25.
 D. Stephanus Bajkay fl. 1.
 D. Adamus Bokros den. 60.
 D. Daniel Szelezsényi den. 15.
 D. Michael Szelezsényi den. 15.
 Relicta Laurentii Szelezsényi d. 15.
 D. Andreas Beleznay den. 15.
 D. Andreas Bajkay den. 50.
 D. Stephanus Marcus den. 50.
 D. Stephanus Bereczk den. 60.
 D. Michael Amade den. 25.
 D. Ladislaus Palásty den. 25.
 D. Franciscus Szörényi den. 15.
 D. Stephanus Kalmár den. 15.
 D. Emericus Kalmár den. 15.
 D. Joannes Szörényi den. 15.
 D. Stephanus Czergő den. 25.
 D. Stephanus Géczy den. 15.
 D. Stephanus Ujfalussy de Koros den. 50.
 D. Stephanus Zatureczky den. 25.
 D. Gabriel Lüleý den. 50.
 D. Paulus Radva den. 25.
 D. Stephanus Demeter aliter Nadaky den. 15.

Summa fl. 19 den. 20.

Pagi taxati.

- Kis-Valkócz fl. 1.
 Oppidum S^ti Benedicti fl. 1.
 Gémes-Kosztolány fl. 1.
 Kis-Herestény den. 25.
 Lőcz den. 25.

Summa fl. 3 den. 50.

Molae.

- Kis-Tapolcsán rota 1, den. 80.
 Keresztur rota 1, den. 40.
 Fenyő-Kosztolány rota 1, den. 40.
 Maholincza rota 1, den. 40.
 Malonya rota 1, den. 40.
 Kis et Nagy-Valkócz rota 1, den. 40.
 Lédecz rotae 2, den. 80.
 Németin rota $\frac{1}{2}$, den. 20.
 Ebedecz rota 1, den. 40.
 Szelepcsén rotae 2, den. 80.
 Hizér rotae 2, den. 80.

- Velcsicz rota $\frac{1}{2}$, den. 20.
 Csárad rota 1, den. 40.
 Néved rotae 2, den. 80.
 Mankócz rota $\frac{1}{2}$, den. 20.
 Szt.-Márton rota $\frac{1}{2}$, den. 20.
 Nagy-Vezekén rota 1, den. 40.
 Kis-Falud rota 1, den. 40.
 Maróth rotae 2, den. 80.
 Hecse rota 1, den. 40.
 Geztőcz rota 1, den. 40.
 Vörösvár rota 1, den. 40.
 Tóth-Ujfalu rota 1, den. 40.
 Nagy-Szelezsény rota 1, den. 40.
 Gémes-Kosztolány rota 1, den. 40.
 Summa fl. 18 den. 80.

Processus domini Joannis Malonyay.

(Verebéli járás.)

- D. Nicolaus Saly fl. 2 den. 50.
 D. Andreas Saly den. 25.
 D. Joannes Simon fl. 2 den. 50.
 D. Paulus Ács den. 50.
 D. Stephanus Ini (talán Ényi ?) d. 35.
 D. Joannes Ini den. 35.
 D. Franciscus Gémessy fl. 1.
 Relicta Pauli Kocza den. 20.
 D. Caspar Mányay den. 50.
 Summa fl. 10 den. 65.

In eodem processu curiales.

- Domini nobiles de Szigeth fl. 2.
 D. Stephanus Cuo (*így*) den. 25.
 D. Stephanus Vörös den. 15.
 D. Thomas Kaysza den. 25.
 D. Andreas Tót den. 15.
 D. Gregorius Demén den. 25.
 D. Joannes Seres den. 20.
 D. Martinus Seres den. 20.
 D. Lucas Tót den. 20.
 D. Georgius Demén den. 15.
 D. Paulus Vizy den. 20.
 D. Franciscus Czokasy (*így*, talán Csukási ?) den. 20.
 D. Joannes Izó (talán Izzó vagy Izsó ?) den. 15.
 D. Balthazar Hangyás den. 20.
 Relicta Pauli Bajkay den. 30.
 D. Gregorius Gál den. 15.
 D. Michael Kun den. 15.
 D. Mathias Bessey den. 15.
 D. Joannes Bessey senior den. 15.
 D. Nicolaus Bessey senior den. 15.
 D. Stephanus Bessey den. 15.

D. Joannes Bessey iunior den. 15.
 D. Nicolaus Bessey iunior den. 15.
 D. Blasius Bessey den. 15.
 D. Andreas Bessey den. 15.
 Orphani Michaelis Tót den. 15.
 D. Stephanus Czudar den. 25.
 Relicta Joannis Custos (*így*) den. 15.
 D. Andreas Custos cum fratribus den. 15.
 D. Joannes Nagy den. 15.
 D. Michael Nagy den. 15.
 D. Andreas Szabó den. 15.
 D. Lucas Fekete den. 20.
 Filii Alberti Bessey den. 50.
 D. Stephanus Tajnay senior den. 30.
 Relicta Georgii Tajnay den. 20.
 Relicta Stephani Nagy den. 20.
 D. Joannes Czekes miser —.—
 D. Stephanus Ág den. 15.
 D. Thomas Ocsvay den. 15.
 D. Benedictus Csánky den. 15.
 Relicta Stephani Nagy (kettő volt-e vagy ismétlés ?) den. 20.
 Summa fl. 9. den. 55.

In eodem processu extranei.

D. Joannes Győry aliter Nagy d. 40.
 D. Petrus Fogas fl. 3.
 D. Mathaeus Marossy den. 50.
 D. Franciscus Biber (nyilván Pyber) den. 75.
 D. Stephanus Silvassy den. 75.
 D. Stephanus Boronkay den. 75.
 Relicta condam Andreae Szabó fl. 1 den. 50.
 D. Gregorius Kereszthúri cum orphanis condam Georgii (vel Gregorii) Liptay fl. 4.
 D. Caspar Györky den. 30.
 D. Emericus Botlik fl. 1.
 D. Joannes Kocza den. 20.
 D. Emericus Deáky den. 15.
 D. Stephanus Vörös praedicator den. 25.

Summa fl. 13 den. 55.

Pagi taxati.

Nagy-Sári fl. 1.
 Kis-Lót den. 50.
 Lehotka den. 60.
 Besse fl. 1.
 Tajna den. 50.

Summa fl. 3 den. 60.

Molae.

Verebély rotae 2. den. 80.
 Ahán rotae 4. fl. 1 den. 60.
 Summa fl. 2 den. 40.

Processus domini Joannis Zalabay.
 (Lévai járás.)

D. Caspar Bartakovich fl. 1 den. 25.
 Relicta Andreae Kálnay fl. 6.
 D. Stephanus Szobonya fl. 2.
 Relicta Adami Muska fl. 3.
 Relicta Francisci Péczy den. 50.
 D. Michael Fabri fl. 2.
 D. Andreas Draskóczi fl. 2.
 D. Joannes Szombathely fl. 1.
 D. Stephanus Borbély aliter Brodarcóczy den. 20.
 D. Mathaeus Vörös den. 30.
 D. Joannes Nyáry den. 25.
 D. Michael Nyáry den. 75.
 D. Emericus Liptay fl. 2.
 D. Stephanus Szoda fl. 1.
 D. Franciscus Türey senior den. 35.
 D. Albertus Ág den. 35.
 D. Nicolaus Laly (? talán Saly) —.—
 D. Joannes Domaniky den. 25.
 D. Mathias Mészáros den. 25.
 D. Michael Czató, D. Franciscus Disznóssy, relictá Joannis Szerény nincsenek megadózva. Disznóssy az extranei rovat alatt van megadózva.

Summa fl. 23 den. 45.

In eodem processu curiales.

D. Alexander Dureczany (nyilván Gyurcsányi) den. 25.
 D. Franciscus Mihálffy den. 25.
 D. Franciscus Gomkettő (Gombkötő helyett) den. 15.
 D. Stephanus Szabó de Verebély den. 15.
 D. Stephanus Gallotty (*így*) den. 15.
 D. Gregorius Kossa den. 40.
 D. Georgius Kossa den. 40.
 D. Stephanus Győregy (*így*) den. 15.
 D. Mathias Győregy den. 15.
 Orphani Georgii Toma den. 15.
 D. Stephanus (?) Czeteny (?) den. 15.
 D. Petrus Szőlőssy den. 15.
 D. Georgius Szőlőssy den. 15.
 D. Petrus Gany den. 25.
 Relicta Stephani Zolomy den. 15.

- D. Samuel Ráczkövy den. 15.
 D. Nicolaus Ivanóczy den. 40.
 D. Tobias Jeszenszky den. 15.
 Relicta Joannis Szeremy den. 20.
 D. Andreas Domány den. 15.
 D. Joannes Turóczy den. 20.
 D. Stephanus Zalabay den. 15.
 Relicta Joannis Kolos senioris d. 15.
 Relicta Georgii Zamory den. 15.
 D. Joannes Iestar den. 25.
 D. Georgius Vayda den. 15.
 D. Petrus Akocz (talán Akács?) den. 25.
 D. Gregorius Akocz den. 25.
 D. Andreas Brako den. 15.
 D. Stephanus Bajkay in Dereszlén den. 15.
 D. Paulus Dora den. 15.
 D. Franciscus Ágoston aliter Szombat den. 15.
 D. Michael Gette (*így?*) (nincs megadózva).
 D. Stephanus Földy den. 15.
 Relicta Pauli Bondor den. 15.
 D. Mathias Balogh den. 15.
 Orphani Andreae Földy den. 15.
 Orphani Demetrii Földy den. 15.
 D. Valentinus Földy den. 15.
 Orphani Michaelis Doka den. 15.
 Orphani Francisci Doka den. 15.
 D. Matthaeus Doka den. 25.
 Orphani Stephani Kálnay den. 15.
 Orphani Joannis Kálnay den. 15.
 D. Paulus Fejér den. 15.
 D. Stephanus Kemléky den. 15.
 D. Georgius Ukro (*így?*) den. 15.
 D. Joannes Hadra den. 15.
 D. Matth. Szabó (nincs megadózva).
 D. Martinus Bakay den. 25.
 D. Andreas Nagy den. 15.
 D. Paulus Farkas den. 25.
 D. Franciscus Füleki (nincs megadózva).
 D. Franciscus Mihálffy den. 15.

D. Joannes Rácz, relictá Stephani Zamory és d. Stephanus Mészáros nincsenek megadózva.

Summa fl. 9 den. 40.

In eodem processu extranci.

- D. Michael Ebeczki fl. 2.
 D. Joannes Bartakovits den. 20.
 D. Michael Hangyás den. 75.
 D. Stephanus Ordódy den. 50.
 D. Emericus Ordódy den. 50.
 Relicta Joannis Szmracsányi fl. 2. den. 50.
 D. Caspar Hliniczky fl. 1.
 D. Joannes Szobonya den. 20.
 D. Daniel Bánffy den. 75.
 D. Georgius Nagy aliter Bory d. 75.
 D. Sigismundus Baratsnaky den. 25.
 Relicta Pauli Gedey den. 35.
 D. Franciscus Disnóssy den. 25.
 D. Georgius Gerhad fl. 1. den. 50.
 Summa fl. 11 den. 50.

Pagi taxati.

- Felső-Várad fl. 1.
 Derezlén fl. 1.
 Felső- és Alsó-Veszele fl. 1.
 Summa fl. 3.

Molae.

- Leandon rotae 3, fl. 1.
 Csatagém rotae 2, den. 80.
 Lekér rotae 2, den. 80.
 Vezekén rotae 4, fl. 1 den. 20.
 Nagy-Saroba rotae 2, den. 80.
 Várad rotae 3, fl. 1.
 Nagy-Kálna rotae 3, fl. 1.
 Új-Barson rotae 2, den. 80.
 Ó-Barson rotae 2, den. 80.
 Kelecsén rota 1, den. 40.
 Ludan rotae 2, den. 80.
 Summa fl. 9 den. 40.

Összesen tehát mintegy 439 forintra rugott ezen hadiadó, melynek mintegy felét a megyében birtokos egyháznagyok, káptalanok, főrendek s a kiváltságos városok fizették.

(A barsvármegyei levéltárbeli eredeti lajstrom után fasc. 17. nro 4.)

CLXXIII. Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.

Illmi, rndmi etc. Kégek akarván igen igen nagy sietséggel tudtára adnunk, az pogánnak vele született lator családsága, békességes szényes tractaja alatt, melyet csaknem másfél,

ha nem két egész esztendőttől fogvást vontatván kegyelmes urunk
 császáruunkval, már most hamis, ravasz álnokságának fogafejírít
 éppen kimutatja és dühös szándékját s veszedelmünkre késze-
 letöt oszarat (*így*) föltátott szájjal, nyelvvel akarja reánk haboz-
 tatni, kire Isten ne segítse, és ím midőn szentín végző félbe
 és conclusióban volna kegyelmes urunkkal császáruunkkal az
 békesség confirmatiójában, megindította ereit reánk, amintiránk
 keresztény magyarokra jöven minden ok nélkül bizonyosan.
 Kihez képest kegyelmes urunk császáruunk és atyai gondviselő
 királyunk nem akarván henyelő behunt szemmel ezen pogány
 gonosz szándékját nézni és az hazát oltalom nélkül hagyni, örö-
 kös provinciáiban quartélyokban lévő hadait kész kénytelen lévén
 megindítván ez hazában hozza, azon kívül is minden haza törvé-
 nyünk rendelt oltalmot adhibealtatván igyekezik ő flge mentül
 hamarabb eleink dicséretes reánk maradt jó példaira oltalmához
 nyulni. Kihez képest kgket nagy szeretettel kérjük, sőt tisztünk
 és palatinusi authoritásunk szerint hagyjuk, ki ki vármegyében
 de commeatu provideáljon, vármegyében böcsületes commissa-
 riusokat rendeljen, hogy annál rendesebben s csendesebben az
 szegény lakosoknak károk nélkül mehessen, gyűhessen az ő flge
 hada rendelt helyekre. Értvén pedig már kgk hazánk veszedel-
 mire szándékozó pogánság akaratját, kérem s kényszerítem kgket.
 serkentse föl magában magyar szévét és édes eleink vitéz vérből
 születött pogány ellen való forró haragit, kardot kardot (*így*),
 fegyvert, szévet szerezzen s neveljen magában s mivel az az idő
 eljűtt, melyben avagy ezt is elveszítsük, ha puhák és degenerált
 fiai fogunk lenni dicséretes eleinknek, a mi keveset még Magyar-
 országban birunk, avagy hogy Istent héván segítségül, kegyel-
 mes atyánk királyunk parancsolatit és hozzávaló szentölt hűsé-
 günköt szivessen kívánjuk megmutatni, az pogány élínek (!) szé-
 ggyen vallásával s utolsó romlásával, túlünk s eleinktől torkon verve
 s praedált hazánk országlásából is kiverjük. Tudván pediglen
 az szemek mindenkor többire látnak az szemnél, nem szégyenlők,
 sőt fölötte kérjük kgket, hazánk articulusi s törvényei nyujtott
 oltalmán kívül suggerárván minekünk maga oltalmára s meg-
 maradására való mediumokat, melyeket éjjel-nappal alázatos
 instantiámmal kegyelmes urunknál ő flgénéel remediumba vétes-
 sek, elvárom szévesen és jó magyarságból indúlt jó tanácsadását
 s jovallását, kívánván, hogy Isten sokáig éltesse kgket. Datum
 Murány 22. Maji ao 1663.

Earundem etc.

Comes F. Wess., m. p.

(Barsvárm. Itár.)

Jegyzet. Felolvastatott 1663. június 14-én Kis-Tapolcsányban tar-
 tott közgyűlésen.

CLXXIV. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. Tegnap napon 4 és 5 óra között este felé érkezék az ő flge kegyelmes urunk királyunk currérja, ki által mit parancsoljon ő flge minekünk, im kgknek ez iránt való czikkelének igaz mását oda küldöttük, nem kételkedvén, eddig már azon personalis insurrectio felől ő flge kegyelmes parancsolatját is elvette. Ezek azért így lévén, sok biztatással és motivumokkal szükségtelennek itéljük, az idő rövid voltahoz terheljük kgket s nem kívántatik ehez egyéb, hanem régi dicsíretes eleink bátor szívét felébresztvén magonkban, hazánkért s maradékinkért, szép, vérrel nyert szabadságunkért, kiki kgk közül felövezvén ágyékját, készüljön oltalmáért szembe szállani, vérünket s javainkat szomjuhozó pogány ellen, kegyelmes királyunk s édes atyánk, haza törvénye is azt hozván magával, az nevezett napra citált articulusnak ereje szerint mustrálja meg és kiki kgk közül olly készen legyen első hír hallva vévén parancsolatunkat, mentest nevezendő táborra jöhessen s megmustrált népének számáról mindjárt minket tudósítson, az kit penig engedetlenségben találunk, törvényünk ostorát magán tapasztalja. Secus non facturi. In reliquo Isten éltesse kgket jó egészségben. Datum Cassoviae 15. mensis Junii ao 1663.

Earundem etc.

Comes F. Wess., m. p.

(Barsvármegyei Itár.)

CLXXV. *Lippay György esztergomi érsek Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi domini vicini et amici observandissimi. Salute ac officii commendatione praemissa. Isten sok jókkal áldja meg kgket. Az elmúlt napokban talált vala meg bennünket Nitrávármegye Kereszturi László és Ujfalusi András böcsületes főember követei által, az többi között, az német hadaknak országunkban való bėjövételek felől, mellyet mi ő flgének proponáltunk és recommendáltunk is, kire válaszuk illyen lött:

1°. Az minemű lovas és gyalog hadaknak mostanság bé kelletik jönniek, akarván ő flge ebben is kegyelmességét mutatni és declarálni, még azokat is, kik Silesiából jönnek, mind az bécsi hidakon költözteti által az Dunán, hogy azzal se terheltesse az országbéliek.

2°. Hogy azon hadak, csak szintén circa 15^{am} Julii érkeznek bé az országban, nem szükség azért, hogy az iránt is törődjék kgk.

3°. Hogy siettesék az vármegyék insurrectiójokat, s meglévén az mustra, kiki vármegyéjében maradjon s el ne oszoljanak, hanem hirt tegyenek felőle ő flgének, mindjárást

kiadja ő flge az ordinantiát az vármegyékre, mert közelét az ellenség, és semmit nem váraozik; az ő flge részéről is megfogadják az magyar lovasokat.

Az passusokat is, igen tetszik ő flgének, hogy őriztesse kgk. In reliquo Isten sokáig tartsa és éltesse kgket kívánatos jó egésségben. Datum Posonii die 29. Junii anno 1663.

Earundem dom. yrarum

ad serviendum paratissimus
archieppus Strigon. m. p.

(Barsvármegyei ltár, fasc. 17.)

Jegyzet. A külezm a vármegye közönségéhez szólt, az ösmeretes régi stylus szerint.

CLXXVI. *Lippay György esztergomi érsek Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. domini vicini et amici observandissimi. Salute ac officii commendatione praemissa. Isten sok jókkal áldja meg kgket. Igen sűrűen hozzák az hireket, hogy az török közelget s talám az mustrát sem várja meg, hanem beüt az országban. Kgket annakokáért szükségesnek ítéljük requirálni, hogy az ő flge parancsolatja s maga jó ajánlása szerint úgy disponálja kgk az dolgot s magok állapotját, hogy ha azomban is, míg az mustra derekasabban lehet, az török impetust akarna tenni, mihelt Forgách Ádám uram levelét és intimatióját veszi cziránt kgk, mennél többen s jobb készülettel lehet, ő kglmével és az végbeliekkal magát conjungálhassa és opponálhassa az ellenségnek. In reliquo Isten sokáig tartsa és éltesse kgket kívánatos jó egésségben. Datum Posonii 1. Julii ao 1663.

Earundem dnum vrarum

ad serviendum paratissimus
archieppus Strigon. m. p.

Kívül. Barsvármegye közönségéhez czímezve, szépen kinyomott czímeres nagy pecséttel.

(Barsvármegyei ltár.)

CLXXVII. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. Nem kétlyük, vóvén kgk az mi kglmcs urunk felette kegyelmes és kegyes atyáskodó akarátját s parancsolatját, hazánk és régi eleink vérével talált szabadságáért, felelésiért, maradékiért kglmcs urunk előnkbe adott mód és rendi szerint kiki kgk közül nemes vármegyéjében megmustrált és vár tovább való parancsolatjátúl ő flgének értvén az pogány ebeknek dühödt agyarkodó szándékját s hazánkra indulását, mentest

táborban együvé szállhasson s innét erről az földről (*kimaradt*: hova kívántatik melessen) irhatjuk ultima Junii háromfelől is hozák bizonyossan hírét, már az tatár moldvai és havasalföldi hadakkal megegyezvén, Erdélyben ben volnának és hogy Szathmár felől akarnának az haza veszedelmére kijöni; kihez képest mentest az Tiszántúl való vármegyéknek megírtuk, mentest felüljenek, míg az több nemes vármegyékkel felvehetjük, addig magokra és házok népére gondot viseljenek. Azomban az több nemes vármegyéknek és uraknak ez jelen való holnapnak 10-dik napjára rendeltük, mellénk Rozgonytúl fogvást Széplakig az Tarcsa mellett conveniáljon, együtt lévén, Isten s az idő megmutatja, hova kellessék táborba szállanunk. Kihez képest (ha minden reménségünk kívül) kgk közül valamely nemes vármegye még nem mustrált volna, Istenéért minden cunctatio kívül mentest mustráljon meg és kiki maga vármegyéjében olly készen légyen, vévén kegyelmes urunk királyunk, avagy az mi parancsolatunkat, mentest fogyatkozás nélkül felülhessen és az hova kívántatik oda egy corpusban több nemes vármegyék hadaival concurrálhasson. Egyebet ebben ne merészellen kgk közül seuki mást cselekedni ne merészellen (*így*), ha hazánk sűrő törvényének ostorát avagy büntetését el akarja kerülni. In reliquo Isten éltesse kgket. Enyiczke 2. Julii ao 1663. Earundem etc.

Comes F. Wess., m. p.

(Barsvármegyei levéltár.)

CLXXVIII. Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.

Illmi, rndmi etc. Ezekhez az mi megnyomorodott szegény hazánk állapotához képest fölötte igen tanácsosnak itéltük lenni, hogy kgket pro 10. affuturi mensis Decembris Beszterczebányára convocáljuk, az hun legderekasabban ventilláltatni fog az personalis avagy az helett az particularis hadaknak föntartása, és ugyanazon particularist hun köllössék tartanunk, az bányavárosoknak és hátramaradt vármegyéknek oltalmára; e mellett közönséges akarattól micsoda modalitással köllössék ezeket az számtalan sok kóborló és országunk pusztító végbeli katonák rendetlen cselekedetinek is eleit vennünk, és azokat refrenálnunk, hogy az ellenségtől hátra maradott szegénység chel halásra ne jusson. Kihez képest ez levelünk által akaránk kgket szeretettel kérnünk, hogy kgk az felől megnevezett napra és helyre úgy küldje becsületes követ atyjafiait, hogy ő kgk ugyanott Beszterczebányán 9. dicti mensis Decembris compareálván, más nap, ugymint 10. ejusdem hozzá fogván az dologhoz, végeznessünk valami jót és hasznost megmaradásunkról, usque ad benignam

suae majestatis ratificationem. Ugyanazon kgk vármegyéjében lévő uri rendeknek is ezt írjuk, kik ha magok személye szerént jelen nem lehetnek, küldjék az felől megírt terminusra plenipotentiarius szolgálát; hogy peniglen ő kgknek magán magán (*így*) nem irhattunk, ne contemptusnak, hanem az idő rövid voltának tulajdonítsák ő kgk. His in reliquo eadem dñes vras diu ac feliciter valere desideramus. Datum in arce Murány 18. Novembris anno 1663.

Earundem etc.

Comes F. Wess., m. p.

(Barsvm. Itár, fasc. 17.)

CLXXIX. *Wesselényi Ferencz nádor pátense.*

Mi gróf hadadi Wesselény Ferencz etc. etc. minden rendbéli nemes és nemtelen akármi néven nevezendő nitramelléki városbéli és falubéli lakosoknak adjuk tudtára. Úgy esett értésemre, hogy nímek kezöletek nem gondolván sem magyarságokkal sem keresztíségekkal, akarván inkább a pogánnak, hogy nem mint nemzetinek kedveskedni, nemcsak erőszakkal vagy kénszerítésből, hanem önnen magok gonosz indulatjokból, kereskediskípen bárányokat, borjukat, ludakat, tyukokat, kenyeret, zabot, szénát, szalmát, egy szóval mindenféle ílist az törököknek végházokban hordván, úgy igyekezik táplálni őket, s íltre való szükségeket szolgáltatják nekik. Mely így lévén, nemcsak neheztelésünkre, hanem erős büntetésekre okot adnak. Minek okáért hagyjuk és parancsoljuk mindnyájatoknak, senki ezután, semmi lett uttal, semmi szén és praetextus alatt ne meríszeljen semminemű ílist a pogánnak sehova bevinni. Megparancsoltuk minden kapitányoknak, hadnagyoknak és más vitézlő rendeknek, hogy felnílt szemmel vigyázzanak ezután reátok s a kit rajta írnek, minden portékájuktúl, ruhájuktúl megfosszák és szemílekben megragadván hozzák előnkbe őket, elhitessétek magatokkal, valakit ez íllen pogánnak kedveskedő istentelen gonosz cselekedeten tapasztalunk, minden tekintet nélkül, okvetetlen karóba vonatjuk, különben se cselekedjete. Datum in thermis Stubnensibus die 24. Februarii anno 1664.

Comes Fr. Wesselény, m. p.

(Egykorú másolata Barsvármegye Itárában.)

CLXXX. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. domini amici nobis observandissimi. Az haza törvénye és az minapi trencsényi consultatiók is azt hozván magával, az idő is naponkint kinyilván s az idővel (termé)-

szet szerint való s ellenünk forró és vérünk szomjuhozó ellenségünk is gonosz szándékjának véghezvitelére ezennel erumpál s rajtunk terem s futó sérénységével ha megelőzhet bennünket, végső romlást és veszedelmet nyakunkban hoz, ellenben az mi kegyelmes urunk koronás királyunk ő flge atyáskodó gondjaviseléséből ezennel szép számos segítségek országunkban érkezendőfilben lesznek; hogy azért az gyors ellenségtől ne praecupáltassunk s bűnünkben (*így*) járván utolsó veszedelmünket henélő szemmel ne nézzünk és az idegen nemzet is vigyázásunkat s magunk oltalmára való kész voltunkat megtapasztalhassa és az által annak is nagyobb szövet és kedvet segítségünkre nyújtunk, akaránk in tempore serkentenünk kgket és az ő flge kegyelmes parancsolatjából insurrectiót az trencsényi végzés szerint hirdetnünk és palatinalis autoritásunk szerint hagynunk és parancsolnunk is. Azonban hogy az egy munkából kettőt ne míveljük és az szegénység ne opprimáltassék s kgknek is könnyebbségére legyen, mivel egyíbaránt is az personalisból particularist kellenék csinálnunk, megírt trencsényi vígzésünk szerint, kit ő flge is kegyelmesen approbált, ha szintén personaliter ölne (*így*) is kgk fel elsőben, léptünk (*így?*) ezen formán az particularisra: hogy minden papi, uri s nemesi rendek, kiki személyért primum et ante omnia praestaltván lovasát, a mellé adjon annyi számú lovast juxta quantitatem bonorum suorum, amint arról írt articulus 5. anno 1662. praescribál. Kihez képest akaránk kgket ez levelünk által megtalálunk, sőt palatinusi autoritásunk szerint serio parancsolnunk is, hogy kgk ebbéli dispositionkhoz alkalmaztatván magát, azon particularis expeditiont nemes Trencsín vármegyében lévő Rajecz nevő mezővároshoz pro 28. imminentis mensis Martii úgy expedíálja, hogy abban fogatkozás ne legyen, sőt mihelyen kgk ezen levelünket veszi, ottan azon congregatiójából tempestive tudósétson felöle, mennyire extendáltatik az particularis az kgk vármegyében és micsoda szerrel compareálhat pro praefixo termino, azt bizonyos regestrumban küldje, ne legyen az megnevezett helyre, ilyen beteges állapotomban is hiábavaló fáradságunk. És minthogy azon particularisnak lesznek hadi officiri is, azoknak fizetés kivántatik, az minémű szokás (*így*) tartott az előtt kgk tempore generalis insurrectionis s a kiket pro solutione capitaneorum taxálni szokott, vagy igen megszegényedett egyházi nemes emberek legyenek azok, avagy özvegy asszonyok, és egyéb ad belligerandum inhabilis personák, azokat is kgk most is jó rende szerint limitálja, megküldvén azoknak is seriatim neveket regestromban, tudhassuk, kik legyenek azok, a kiket kgk az megírt kapitányok fizetésére rendelt. Tudva legyen az kgknél, hogy ha mi ilyen beteges állapotunkban is az felől megírt helyre és terminusra

vontatjuk magunkat, a holott valaki kgk kezől olly hazafiatlanságban tapasztaltatik, a ki ilyen közenséges nagy jót elmulatván az felől megírt mód és rend szerint nem compareál, bizonyos legyen benne, minden halogatás és személyválogatás nélkül, az ország törvényében denotált büntetést megvévén rajta, mint hazáját nem szerető és degenerált haszontalan tag ellen irremissibiliter procedáltatunk. Sub poena itaque praemissa secus non facturi. In reliquo Isten éltesse kgket. Datum in thermis Stubnensibus die 29^a Februarii a^o 1664.

Earundem etc.

amicus ad serviendum paratissimus
Comes F. Wess., m. p.

P. S. E mellett a felől megírt alkalmatossággal az porták connumeratióját is együtt az nemesek számával bizonyos regestrumban küldje meg.

(Barsvárm. ltár.)

Jegyzet. A külezím, a barsvármegyei K. K. és R. R.-eknek szól, sok Cito-val ellátva, de nem Barsvármegye valamely helységére, hanem ellenkezőleg Sztrechén-re címezve, magának a nádornak Trencsénvármegye legfelső szélén levő sziklavarába. Felolvastatott ezen levél Barsvármegyének nem is saját területén, hanem Nyitrávármegyében Divék-Ujfaluban 1664-iki márczius 12-én tartott közgyűlésén, mert ekkor a török veszedelem fenyegető volta miatt a vármegye területén nem lehetett többé közgyűlést tartani.

CLXXXI. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. Alkalmas üdöktül fogvást óhajtvá vártuk annak a napnak szerencsés föltetszését, mely örvendetes állapotokra és bizonyos jó hírekre mutassa ki fénylő sugarit és a sok keserves alkalmatlanságoknak gyászos homályátul beburítatott szüviünket hasznos és örvendetes vigasztalással ujítsa. Azonban midűn gond és reménség közett volnánk helyeztetve, érkezék imperiumból nemzetes és vitézlő Bory Mihály uram, a mi kegyelmes urunktól ő flgétül, midűn Ratisbonában dícséretes fáradozásirul relatiót tött volna, mind minket s mind mellettünk lévő főrendeket reménségünk felett való nagy öröme hozott. Tulajdonsága a lévén a jó Istennek, midűn híveit érdemes látásával sanyargatja, atyai kegyelemmel és áldással szokta talpra állítani. Az mi édes nemzetünk is valóba megérzette ugyan a pogány nemzetnek fölfuvalkodott dühességbül származott sanyargatását, de íme, midűn kegyetlen körmes kézzel megmaradott sarjuját is édes hazánknak gyökerestül típni, szaggatni akarja vala, az egész kereszténységnek megegyesülése béléncset vet

fene kezeire s torkából nem csak azt vonzza ki, melyet ragadmányúl el látott nyelni, hanem régi birodalmi is az Isten nevét káromló undok nemzetnek ezennel hűvei (*így*) közé osztja. Fegyvert fogtanak Istenes ligati és szövetséget tettek az egész kereszténységből álló nagy hatalmasságok, a mi édes hazánk és nemzetünk, és midőn (a mi kegyelmes urunk császáruk és királyunk kívül) mi szószólónk, gyámolunk és mediatorunk támada az egész kereszténység oszlopi előtt a nagy méltóságú fölséges fejedelem a Mogontinus fő és első elector, és nem elégedvén meg éjjeli nappali kegyelmes urunk császáruk szent intentióit vállal terhével s minden tehetségével mozdítani s végben vinni, ahhoz böcsületos követünk Bory Mihály uram által tölt izenetivel és assecuratióval nagy jókat érő szép levelét küldette hozzánk; mely szerencse így ultro et insperato nyujtatott-e valamikor az magyar nemzetnek, megvalljuk, mi nem tudjuk. Nem akarván azzal az hasonléthatalatlan kincscsel csak magunk szemeit gyönyörkedtetnünk, íme szórúl szóra paríaltattuk s ezen levelünkbe includálva küldettük kgknek, hogy meglátván (s az kik kegyelmes császáruk hadi erejében kételkedni látattanak, csalattak) s azzal a mi szerencsénkre megújult ragyogó csillagot, maga is kgk serkenjen föl, vegyen erőt, éberkedjék, serénkedjék és jó példa adásával a több keresztény nemzetségeket is és azoknak mellettünk való kész voltunkat (*így*) örögbétsük s illusztráljuk. Hogy pedig a mi posteritásink is részesek legyenek és imotes-caljon azoknak, annak a nagy méltóságos fejedelemnek, a mi kegyelmes urunk után a szentséges és hatalmas római imperium első columnájának, a mi édes nemzetünkhöz való affectiója, consecralja consecralja (*így*) kgk, ha másképpen nem is, csak úgy is írását protocolláltassa szórúl szóra szent intentióból írt levelét, és a mi közönséges édes atyánknak hosszú életcért, szerencsés megmaradásáért fejenként Istent imádjon. In reliquo éltesse Isten jó egészésgben kgket. Datum in thermis Stubnensibus die 29^a Februarii anno 1664.

Earundem etc.

Comes F. Wess., m. p.

Melléklet.

A mainczi választó fejedelemnek, János Fülöpnek levele a nádorhoz.

Illme ac excellme domine amice carissime. Quem fama jam antea acceperam afflictum Hungariae statum, de eo nunc ex relatione Michaelis Bory certiore (*így*) edoctus, non possum non contestari compassionem meam, qua nobilissimum et omni quondam felicitatis genere florentissimum regnum prosequor, et praesentes quidem calamitates nobis divinitus tanquam paternam

castigationem irrogatam merito agnoscimus, non ideo tamen de reductura ad n . . . Dei clementia dubitandus aut despondendus animus in bello, quod infideles et barbari hostes non tam Hungariae, quam ipsi sacratissimae fidei nostrae, omnibusque adeo christianis inferunt, in causa tam aequa et pia, non d . . . nobis, ut spero divini numinis favor neque etiam augustissimi imperatoris nostri vires eo redactae sunt, ut commissum tutelae suae regnum non protegere et a barbarorum tyrannide vindicare valeat. Omni enim studio totaque animi applicatione inurgentes nunc necessitates intuitus ex haereditariis provinciis suis numerosum militum cum omni reliquo bellico apparatu in promptu habet, qui non tantum praesidia per . . . tes firmare, sed in aciem quoque progredi et virilia pectora cum successu hosti opponere audebit. Imperium vero omnesque ejus ordines gnari, quantum in his Hungariae antemuralibus tuendis suae securitatis momentum positum sit, jam tum communi omnium suffragio in comitiis hisce decreverunt, minime deserendam vicini regni causam, sed caesareae majestati toto belli tempore validissimis auxiliis subveniendum. Videbit utique excellentia vestra coeterrique regni procures et incolae in subsidium suum primo veris tempore fortissimas Germanorum cohortes se sistere, non secus ac pro aris focusque propriis pugnare paratas, videbunt quoque alia principum auxilia inque iis praecipue christianissimi Franciae regis signa stipata lectissimorum et per omnia belli munia exercitissimorum militum manu (*így*) non . . . tunc turcis, ut ante ferocia stupebo . . . excitatum contra se orbis christiani consensum, in tam pulchro gloriae campo excellentiae quoque vestrae fortitudo et pristina nationis Hungaricae alacritas et animorum unio se exeret; etenim si unquam nunc certe opus est, ne partium studia aut contrarii circa religionem sensus patriae salutis, ac universorum incolumitati incommodent, atque sic turcis ad singulorum oppressionem aditum praebeant. Id si patriae charitas et suae cujusque religionis et libertatis conservandae studium vobis persuadet, jam tum magna vos boni successus spes fovet. Ego vero pro munere, quod in imperio gero, ejus nomine excellentiam vestram certam reddo, auxiliorum unanimi ordinum suffragio decretorum et jam nunc omni festinatione sub signa cocuntium (*így?*), cum iis et cum rege vestro sacratissimo caesare in communis patriae defensionem arma . . . nulla hic appareant dissidia, nulla intestini odii et suspicionum semina, patriae amor omnia illa, ne hostem convertat (*így*), eo incumbant odia et suspiciones nostrae, . . omnis armorum nostrorum vis, neque dubium tunc amplius erit, quin pura ista intentio felici victoriarum successu, omnique benedictione alia coelitus secundanda, suaeque regno Hungariae libertas illibata consti-

tuta sit. Faxit id omnipotens Deus in nominis sui gloriam et in barbarorum ac infidelium hostium dissipationem et perniciem, in quo voto finiens excellentiae vestrae simul mea officia nunquam non paratissima offero. Ratisbona in comitiis imperii die 15^a Februarii anno 1664.

Excellentiae vestrae

studiosissimus

Ioannes Philippus elector
archieppus Moguntinus.

(Barsvármegyei Itár, fasc. 18.)

Jegyzet. Ezen másolat némileg meg van rongálva s némely szó benne olvashatatlan lévén, kihagyatott. A Barsvármegye közönségéhez szóló külczímen olvasható »Ad arcem Sztrechen dirigendae«.

1664. márczius 12 én Divék-Ujfaluban tartott közgyűlésen felolvastatott és közakarattal improtecolláltatott.

CLXXXII. *Hunyady Ferencz küldi másolatban Lessenyei Nagy Ferencz alispán rendeletét Barsvármegye oszlányi járásbeli családjainak, v. m. nagyságyos Bossányi Lászlónak és nemzetes Bossányi, Brogyányi, Simonyi, Nagy Lessenyei, Kosztolányi, Pongrácz családoknak, Majthényi Bertalannak és Hunyady Lászlónak.*

Ajánlom ngodnak és kgknek szolgálatomat. Isten szerencsés jőkkel megáldja ngodat és kgket. Mit parancsoljon én nikem vice ispán uram ő kglme, ím a levelit paríáltam és megkölttem ngodnak s kgknek, kinek tenora ez :

Erkeztvín az mi kegyelmes urunk ő fíge kegyelmes parancsolatja az personális insurrectio végett, melyet e minapi trencsáni conclusiónk szerint in particularem convertálhasson ű nga s az idő is lassan-lassan kinilván, s gyors ellensígünkkel lévén dolgunk, hogy ne praeoccupáltassunk, parancsolja kegyelmesen uram ű nga palatinus urunk pro 28^a Martii Raycz nevű mezővároshoz a personális helyett particularist ilyen formán, hogy mind uri, mind nemesi rendek, elsőben szemflekírt praestálván egy jó lovast, a mellett adjanak annyi lovast jószágoktól, a mennyivel articulus szerint tartoznak. Mivel azért mind erre nízve s mind pedig egyéb közönsíges jót concernáló occurentiák vadnak, nemes vármegyének gyölést köll publicáltatnom pro 12^a dicti mensis Martii Divék-Ujfaluban, ki Nitravármegyében vagyon ; kgd azért vévén ezen leveletem mindjárt publicálja maga processusában és serio intse mind uri és nemesi rendeket, akkorra compareáljanak az nevezett helyre, valami fogatkozás ne essik. Hogy pedig Nitravármegyében kölletik barsvármegyebelieknek hirdetnem gyölést, az mostoha időnek mivolta miatt senki meg ne ütközzik, három okra nízve cselekedtem. Elsőben pro majori securitate. 2do Mi

igen kevesen lévén s nemes Nitra vármegyének pro eodem die megírt Divék-Ujfaluban terminálván vice palatinus uram is (kivél ez iránt correspondeáltam), együtt lévén az két szomszéd-vármegyének tagjai, annival inkább az közönséges jóban és megmaradásunk vígett való szükséges dolgokban unitis viribus jobban fáradhatunk. 3° Mivel dereka a nemessígnak Barsvármegyéből zászlók alá adta magát s ott a táján lévén az hadak, nagyobb alkalmatossággal compareálhatnak azok is s vigyázhatnak magok dolgaira. Kgd azért serio intimálja mind uri és nemesi rendeket az comparitióra, mivel derék dolgok fordulnak elő, mert valaki vagy urak, vagy nemesi rendek kezől absentálja magát, és személye szerint, vagy legitimus plenipotentarius által nem compareál, elsőben a decretalis poenát irremissibiliter megvitétem rajta s azon kívül ha mi kárt vall, vagy súlyosnak fog tetszeni maga részéről az particularis limitatiójában, nem másnak, hanem magának tulajdonítsa. Iltesse Isten kgdet. In thermis Stubnia die 29^a Februarii anno 1664. Lessenei Nagy Ferencz. Ez lévén azért az ő kglme parancsolatja, ngod és kgk úgy alkalmaztassa az iránt magát, jövődöben meg ne károsodjék. Kévanom, Isten sokáig iltesse ngodat és kgket. Datum Kesseleőkeő die 2^a Martii anno 1664.

Ngodnak és kgknek szeretettel szolgál

Hunyadi Ferencz.

(Barsvármegyei levéltár.)

CLXXXIII. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. domini amici nobis observandissimi. Öröm és békességnak reményéről vidítatnánk kgket, ha annak legkissebbik ösvénkéit láthatnánk is, de már annyira bemerít bönünk hosszú ostroma s az pogánnak frigybontó hitlensége, hogy fölig ülünk s uszunk az öszvekapott s kapandó háborúban s egyéb ne is biztasson bennünket, hanem rettenetes vérontó chatarakták folytatásának nyerő békesség vége, ha Isten segít s mi is keresztények nem kimílvén kevés jónkkal magunk munkáját; kit ha elmulatunk, nem kell békességes nyugvást soha is remélenünk, hanem magunk puhaságának, suborka (*ügy*) fösvenységünknek tulajdonítván örökké nyomorgó és iga alá vettetett ellenség vazallusságát; kit bizonynyal el sem kerülünk, hanem keserves holtig való sanyarú rabság alá vettette s tapottatva leszünk, s háromféle ellenség ellen ne csak készítsük magunkat, de azt mindenképen eltávoztassuk magunktól, mert noha mind három emésztésünkre van ugyan, de az ellenségnek utolsó ránk hozó romlást megelőzván, éppen emésztetni fogunk. Primo, ha az mint eddig magunk magunkat

segéteni nem akarjuk, mely által mind böcstelen és gyalázatos hírt, nevet szerzünk az egész ég alatt lévő világ előtt, nemcsak kereszténység nyelvét méltán indítván az kárpálásra, de még az ellenségünknek is csúfjává tétetünk. Secundo. Az nemakarással német nemzet s magyar hadak összeköttetett gyűlölségéből semmi gazdálkodásnak megbaklása (*így*), az honnét egyebet nem remélhetni, hanem czennel nagy derék táborok indulásában éhelhalás, városok, faluk, várak és tartományok felferendő s utolsó veszedelemre hajlandó állapotok, mivel ez természetnek törvénye kinek-kinek azt hozza magával, elébb, mint éhel haljon, szülsze harapó falatját is kívázza (*így?*) szájából. Tertio. Az religióban való kérdés és gyűlölség nemzés, mely kérdést és egymást sértő s tovább is követő öldöztet ha mindkétfelől követünk, bizony-bizony belé esünk amaz mondásban: Religióról disputálván régiókat ne vesszessünk, se hűtünk, sem országunk, se magunk nem lésszünk, hanem magunk veszedkedő egyetlen lanuaban (*így*), minden dicsíretes lángolás nélkül összesorvadunk. Elöttünk is ezennel pitvarunkban lépendő lévén azért az áldott földet sikasztó és füvet kihozó kikelet, Mars is megindítván mindenfelől haragos bömbölő dobhangjait és szélnek eresztő szép lobogtató zászlóit, hangos trombiták zengését, felette szükségesnek és tanácsosnak ítültük kgket ez levelünk által ne csak serkentsük, sőt intimálván tiszttünk és hivatalunk szerint intsük, kiki kgk közül nemes vármegyében úgy provideáljon mindennémő élet, gabona, zab, széna, hus provisiókról, az bejövő rettenetes hadaknak légyen az bejövésekben mit enni, ne kellessék magának s az tartományoknak veszedelmes károkkal eledelet keresni, hanem félre tévén minden idegen és gyűlölséges kérdéseket egymás értelmével és szép egyességgel magunk is fegyvert fogván jövő segítségünkkel, ne csak falat kenyérünket kéméljük, hanem hazánk s édes szép éltünk, szabadságunk megmaradásáért vérünk hullásával igyekezzünk magunknak oltalmat nyujtanunk; kikről bennünket mentül hamarab tudósítson, mit s mennyit praestaltat és succuralhat az ő flge bejövő hadainak, tudják ahoz képest alkalmaztatni magokat. In reliquo Isten éltesse kgket jó egészségben. Datum in castello nostro Teplicze die 24. Martii anno 1664.

Earundem etc.

amicus ad serviendum paratissimus

Comes F. Wesseleny, m. p.

(Barsvármegyei Itár.)

CLXXXIV. Gróf Wesselenyi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.

Illmi, rndmi etc. Meg ne ütközzék kgk benne, sőt valami változandó magyarázatnak ne vélje, hogy az personalis és viritim

való insurrectiókrúl való írásunk után is, noha azt is az szükségnek nehéz hozandó voltához fentartjuk, az ide alább megírt dologrúl kellek kgket sietséggel megtalálnunk, ezt hozván az mostani elmulthatatlan hazánk szüksége és kegyelmes urunk szolgalatja magával. Mivelhogy azért gróf General Zuza (De Souches) uram ő kglme ez elmúlt napokban Nitrát megszállotta és annyira megszorongatta már s kiváltképpen nemzetünk gyalogsága nélkül szűkelkedik, kihez képest ez levelünk által akaránk kgket requirálnunk, sőt palatinusi authoritásunk szerint et sub gravissima suae maiestatis indignatione poenaque articulari hagynunk és parancsolnunk, hogy minek előtte kgk personaliter és viritim insurgáljon, statim et de facto sine ulla procrastinatione et mora, semmi lett uttal ne praejudicaljon (*így?*), hanem minden portátúl három-három jó puskás és fegyveres gyalogot rendelvén, kültést küldje Bajmóczhoz, a holott őket vagy vice palatinus uram, vagy Egresdy Boldisár uram, vagy hazánk fiából álló arra rendelt emberünk fogja várni, a ki ott ujabban megmustrálván, onnét indéthassa Nitra alá az táborban, tekintetes és nagyságos Koháry uram ő kglme directiója és gondviselése alá, a kik azt cselekedjék, a mit ő kglme nekik fog parancsolni, lévén már ő kglmének generál urammal correspondentiája. Elést peniglen annyira valót vigyenek magokkal, az kivel három hétig vagy egy holnapig megérjék; ezt peniglen azért is cselekedszük, hogy az kgk nyugodalmával tovább prolongáltassék az personalis és viritim való insurrectio. Egyébaránt ha kgk a mikor levelünket veszi, a dato perceptionis illarum egy hét alatt azon portáktúl adandó népét Bajmóczhoz és onnét Nitra alá nem küldi, bizonyos legyen benne, az ő flge severissima indignatióját és a mellett az articularis poenát el nem fogja kgk kerülni; kgk penig úgy értse, se uri, se más főrendeken lévő emberek portáit az vármegyéből ki nem vesszük a magunkéval együtt. Kiben kgk egyebet se cselekedjék. In reliquo Isten éltesse egészségben kgket. Datum in castello Teplicze die 28. Aprilis anno 1664.

Earundem etc.

Comes F. Wess., m. p.

(Barsvm. ltár, fasc. 18.)

CLXXXV. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. Ugy esék értésünkre, hogy az német és magyar vitézlő (rend!) erővel és hatalommal elvont sok számú buzát és vasat s más jókat nemes curiákból, szegény emberek rejtkeikből erővel elhozván s vévén, azután imitt-amott városokban és falukon vele kufárkodnak, s vesztegetik és nagy ócsón eladják, kiből nem kevés abususok következhetnek. Akaránk kgknek

azért tempestive értésére adnunk s tisztünk szerint parancsolunk, kgk hagyja meg mindjárt a maga vármegyéjében, ennek utánna senki ne merészeljen olyan kereszténytől praedált gabonát, se vasat, se semminemő keresztény kárvallásával elvont öszközt a felől megírt németektől és magyaroktól venni; ha pedig ki ezen levelünknek publicatiója után nem supersedeál, hanem kaplárkodik (*így*) s az által okot ad sok szegény nemes ember és árva özvegy siralmára, annak az egész jószága confiscáltassék érette. Kivévén mindazáltal azt, ha azon gabona és vas török nyereségből való volna. In reliquo Isten éltesse kgket jó egészségben. Datum in Sztrechen, die 11^a Maji anno 1664.

Earundem etc.

Comes F. Wess., m. p.

(Barsvm. ltár, fasc. 18.)

CLXXXVI. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor szigorú rendelete Barsvármegyéhez Nyitra várának kijavítása tárgyában.*

Comes Franciscus Wesseleny de Hadad, perpetuus in Murány, regni Hungariae palatinus, iudex Cumanorum, aurei velleris eques, comitatum Gömöriensis item Pest, Pilis et Solt unitorum supremus comes, nec non sacrae caes. reg. majestatis intimus consiliarius, camerarius et per Hungariam locumtenens. Nemes barsvármegyebéli minden mezővárosok és faluk bíráinak s lakosinak köszönetünket ajánljuk. Nyilván lehet nálotok, minémű rontások és pusztítások estenek a Nittra megszállása és vívásakor azon Nittra várán és városon, melyet Isten ő szent flge viszont keresztény kézben ejtvén és az vitézlő rendek az épületire és erősítésire magok nem érkezhetvén, felette igen szükségesnek ítéltük, azon hazánk javára való hasznos munkára vármegyéstől segítséget adnunk. Kihezképest feljülirt nemes barsvármegyebéli minden mezővárosok és faluk bíráinak s lakosinak hagyjuk erősen és parancsoljuk, mihelyen nemzetes vitézlő Lessenei Nagy Ferencz uram ítélőmesterünk és viceispántok ez eránt a mi akaratunkból való parancsolatját veszitek, kiki hazájához s nemzetihez való szeretetiből megírt Nittra épületire és erősítésére minden haladék nélkül az ő kglme dispositiója szerint szükséges eszközökkel oda siessen, feje s jószága vesztese alatt, mert valaki ezt elmulatandja, minden bizonynyal minden javai nélkül azonnal ellészen és fejével is játszani fog. Külömben se cselekedjék. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum sub arce Strechen, die 11^a mensis Maji anno 1664.

Comes F. Wesseleny, m. p.

(Barsm. ltár fasc. 18.)

Jegyzet. Nagy hivatalos czímeres pecsét alatt.

CLXXXVII. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyének.*

Illmi, rndmi etc. domini amici nobis observandissimi. Juthat kgknek eszében, alkalmas üdövel ezelőtt már kgknek megírtuk, legyen kiki maga vármegyéjében olly készen, mind ura s nemese, mihelyt az haza szolgálatjára elmulhatatlan szüksége azt hozza magával, vévén második parancsolatunkat, se órát, se napot nem várván, sub gravi indignatione et animadversione suae maiestatis sacratissimae et poena articulari, azonnal personaliter felülhessen. Öszvegyűlvén azért már az pogánságnak sokasága és Hrussó táján nagy csapást tévén hazánkban, nem lehet különben, hanem vévén ez levelünket kgk sine ulteriori dilatione et mora, valamint hazáját, kereszténységét s kegyelmes urunk hívségét szereti, mindjárt kiki personaliter üljen fel és siessen az ő felsége banderiumja mellé, valahon értendi lételeket; s hogy annál bizonyosabb helyre jöhessen, mihelt indulhat fészkeből, tudósítsón indulások felől, tudhassuk kgknek magunk személye jelenlétét is bizonyosan megjelentenünk, az hová concurrálhassunk non obstante eo, hogy követjeit pro 20^a praesentis hozzánk küldi, az mint feljebb is iránk se napot, se órát el nem mulatván, üljen fel personaliter mind úr, mind nemes. Egyébaránt tudományt teszünk az felséges Isten színe előtt, a ki elmulatja s fel nem ül, az ő flge indignatióját el nem kerüli, és az articularis poenát irremissibiliter et sine ullo respectu megvételjük, hittel írjuk, minden bizonynyal fejével játszik és azonnal minden jószágát confiskáltatjuk, oda értvén a banderiatús urakat is, azokon kívül, kik bizonyos legalis ratióért magok személye szerint fel nem ülhetvén, illendő szokott banderiumjokat praestálják. Azonban azért a viritim való insurrectióra is legyen gondja kgknek s így tartsa készen, hogy ha kgk personaliter insurgál, a passusok őrzésére hagyhasson a maga nemes vármegyéjében elegendő népet. Secus neutiquam facturi. In reliquo éltesse Isten kgket Datum Novizolii die 15^a Maji a^o 1664.

Earundem dnum vrarum

amicus ad serviendum paratissimus

Comes F. Wesseleny, m p.

(Barsvármegyei ltár.)

Jegyzet. A külczím Barsvármegye universitásához szóll, temérdek Cito-val és ezen szavakkal: »Bajmóczii commendatus pro celerrima transmissione.«

CLXXXVIII. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. domini amici nobis observandissimi. Nem mondhatja senki kgk közül, valamit eddiglen teljes tehet-

ségünkkel, fejünk törődésével, ez mostani utolsó veszedelemben minden authoritásunkból elővehettünk, azt el nem mulattuk; sokaknak úgy tetszvé, personaliter és viritim insurgáljunk, azt is megparancsoltuk, de annak is még eddig kevés előmenetelét láttuk. Minek okáért édes nemzetem, hogy engem senki ne causáljon, ím látjuk már ennéhány naptúl fogvást az pogány ereje hátán az ő flge armádájának és untalan csipdes rajta, ma harmad napja dücsőségesen megharczolván vélek, Istennek jóvoltából magunk személyében Zólyom vármegyében lévő Bucsa nevő faluhoz szállunk, kihez képest nemes Honth, Nógrád, Zólyom, Liptó, Árva, Turócz, Trencsén, Bars vármegyéknek hagyjuk és parancsoljuk, hogy az közel valók harmadnap alatt, úgy mint Zólyom, Honth és Nógrád, negyed nap alatt peniglen Turócz és Bars, ötöd nap alatt penig Árva, Liptó, hatodnapra Trencsén, a data praesentium computando, mind personaliter s mind penig viritim mentül nagyobb frequentiával lehet, tizen-nyolcz esztendőstül fogvást megnevezett Bucsa nevű falunál compareáljon personaliter és viritim is, úgy, hogy megegyezvé az ő flge armádájával, az pogánnak az hol kívántatik ellene mehessünk. Valaki penig ezen utolsó parancsolatunkat elhallgatja, az Isten ostorát el ne kerüle (*így*), gyalázatos legyen minden nemzetsége, átkozott légyenek minden maradéki s higye, ha Isten életben megtart, megtaníttjuk Istenét, hazáját s annak törvényét szeretni s magistratusa parancsolatját megbecsülni. Ebben penig valamint az előtt is megírtuk, az banderiatu urakat is egyaránt comprehendáljuk. Hozza Isten kgket szerencsésen. Raptim Beszterczebánya die 18^a Maji anno 1664.

Earundem etc.

amicus ad. serv. parat.

Comes F. Wess., m. p.

P. S. Kgk Liptó és Árva Beszterczebányára, Turócz, Trencsén és Bars Stubnyátul avagy Körmezen által úgy jöjjen azután Bucsához, bár csak kiki egy hétre való élest hozzon magával. 2° Minden vármegyébül postát küldjön kgk és tudósétson mindenekről. 3° Ha illy hirtelen az egész népséget fel nem veheti kgk pro termino, mentül számosabban nyomódjék, jöjjen kgk után az többi.

(Barsvármegyei Itár.)

CLXXXIX. Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.

Illmi, rndmi etc. domini amici nobis observandi. Nincs kétségünk, Beszterczéről vött utóbbi parancsolatunkat az personalis és viritim való insurrectió felől nem csak vette kgk, hanem

eddig több helyeken fegyverben is vagyon. Mivel azért Isten kegyelméből már mink magunk személyében az determinált helyre úgy mint ide Bucsához mai napon táborban szállottunk, kgket ex superabundanti requiráljuk serio et ultimarie hagyván és parancsolván, kgk az előbbeni parancsolatunkban denotált mód szerint mind uri és nemes rendek personaliter felülvén, legfeljebb e jövő vasárnap úgy mint ad 25. praesentis infallibiliter et citra ulteriori procrastinatione ide táborba utánnunk sub gravi indignatione suae majestatis sacratissimae et strictissima poena superius sancita compareáljon abban bizonyosak lévén, valaki magát az extremitásokban megvonja, erős büntetését el nem kerüli; azonban kgk magok között kapitányoknak arra alkalmatos személyeket választván, ha úgy akarja vice ispánját és szolgabírákat otthon hagyhatja, in omnes necessitates vigyázással legyenek. Casu quo penig mi ezt a mostani tábori helyünket Zólyomban transferálnánk, az ki Bucsához egy fertály mýlyföld, kgk in eo casu csak Zólyomhoz jőjjön, azon utakon az mint előbbi levelünkben megírtuk vala kgknek. Secus non facturi. In reliquo easdem dominationes vestras feliciter valere desideramus. Datum ex castris ad Bucsam positis die 19. Maji 1664.

Earundem dom. vvar.

amicus ad servitia paratus
Comes F. Wes., m. p.

(Barsvármegyei levéltár.)

CXC. Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.

Illmi, rndmi etc. Nem mehetvén már kgk közé olly hamar mellőlünk nemzeti vitézlő Lessenyei Nagy Ferencz uram ítélő mesterünk s kgk viceispánja, annyiszor való parancsolatinkra nézve, úgy hisszük már induló félben is vagyon erre a tábor felé kgk; s jóllehet megírtuk a tegnapi levelünkben, hogy a kit alkalmatosnak ítél kapitányságokra kgk, olyanokat választana magok közül, azomban azért még egybengyűlhet s felülhet kgk, delegáltunk olly authoritást nemzeti vitézlő Hunyady László uramnak kgk notáriusának, hogy ő kglme említett viceispán uram képében összevgyűjtván és megmustrálván kgket, a mint tegnap is megírtuk pro 25. praesentis jőjjön infallibiliter ide Zólyomhoz kgkkel. Kire nézve akaránk kgknek per praesentes értésére adnunk, tisztünk és palatinusi authoritásunk szerint parancsolván kgknek, lévén annyira praepeditus a kgk viceispánja, a még kapitányokat és más tisztviselőket magok közül nem választ kgk, mind uri és nemesi és paraszti rend personaliter és viritim felülvén s említett Hunyady László mellé adjungálván magokat,

siessen ad praemissum terminum utánunk. Külömben se cselekedjék. In reliquo éltesse Isten kgket. Datum Novizolii 20. Maji anno 1664.

Earundem etc.

Comes F. Wess., m. p.

(Barsvm. ltár, fasc. 18.)

CXCI. Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.

Illustrissimi etc. A kgk bajmóczi gyűléséből 21. praesentis nekünk datált becsületes levelét vettük tegnap este felé szerezett, melyből legelsőbb is nagy kedvvel értvén császár és koronás király urunk ő flge kegyelmes parancsolatjára és a mi a mellett kgknek tött intimationokra is az personalis insurrectióban s következőképen hazájok oltalmában és ellenségi ellen való resistentiájában kgk nagy promptitudóját s serénykedését, szánakodunk pusztult s romlott állapotján kgknek, kívánván Istentől vigasztalást s elébbi virágzó épségre felépülését kgknek. Igen jól cselekszi kgk, hogy az passusok őrzéséről oly helyesen gondolkodik s azokra vigyázván, következőképen kicsiny hátramaradott részének permansiójára gondot visel. Contentusok vagyunk, még az pogányság oly közel szomszédságában lesz kgkhez, a maga vármegyéje passusin marad kgk, az ő flge tovább való kgkmes parancsolatjáig s dispositiójáig. A föld népét, ha az articululus szerint minden huszadik háztúl egyet levál kgk s azonkívül minden harmadik háztúl is (t. i. amattól lovast, ettől gyalogot) megéri véle; de viritim való insurrectiót az ő flge nyilvánvaló parancsolatja s az mi expressa akarattunk nélkül semmi lett úttal fel ne vegyen kgk. Minthogy pedig azon kgk passusin való vigyázáskor egy becsületes főember kíván magának s az gyalogság eleibe praeficiáltatni, megirtuk Lessenyei Nagy Ferencz uramnak, ítélő mesterünknek az aránt való intencionkat, kit kgk ő kglmétől fog megérteni.

Megparancsoltuk a nemes Turóc és Liptó vármegyéknek, úgy az bajmóczi és westeniczi tisztartó és az kesselőkői possessor uraiméknak, hogy a magok hasznára és nagyobb securitására nézve is pro personalis insurrectione proveniálendő gyalogjait rendeljék kgk mellé az passusokra pro assistentia; de ezek csak addig, míg az ő flge kegyelmes parancsolatja s más akarattja fog kgken lenni.

A nemes Zólyom és Honth vármegyéknek is intimáltuk, egyetértvén ő kgk az passusok őrzésében kgkkel cooperáljanak egyszersmind felnyilt szemmel való vigyázással azaránt.

Tekintetes nagyságos Petróczy István uramnak ő kglmének irtunk, hogy a kgk nemeseit zászlók alól felszabadítsa s más

szabad legényeket fogadjon helyettek. Tovább is, ha miben requiral bennünket, készek vagyunk mindenekben kedveskednünk kgknek. Datum ex castris ad Szendrő positis die 29. Septembris anno 1664.

Earundem dom. vrarum

amicus ad serviendum paratissimus
Comes F. Wesseleny, m. p.

(Barsvárm. ltár, fasc. 18. nro 1.)

Jegyzet. Ekkor volt Barsvármegye a legválságosabb helyzetben. Látjuk a levélből, hogy a megye gyűlését sem volt képes saját területén megtartani, hanem Bajmóczon Nyitravármegyében. Érsekújvár, Léva, Nyitra, Verebély, Komjáti, Galgócz sat. a mult évben Köprili nagyvezér által elfoglaltván, védtelenül állott a megye területe a török pusztítással szemben s bár ez évben De Souches Nyitrát és Lévat visszafoglalt s Ali, újvári basát, Szent-Benedeknél megveré, ez még sem volt elég arra, hogy a végkimerülésre jutott vármegye némi biztonságban érezze magát a török portyázások előtt, melyek a megelőző évben mélyen be Morvaországba terjedtek volt. Némileg véget vetett ez elviselhetlenné vált nyomornak a vassvári béke.

CXCII. *Gróf Wesselenyi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. domini amici nobis observandissimi. Mivel az armistitium interveniált, az oda való ő flge mezei hadait ő flge hire és akaratja nélkül el nem bocsáthatjuk. Ehez képest ez levelünk által akaránk kgket requirálnunk és szeretettel kérnünk, míglen ő flgének más kegyelmes dispositiója és resolutiójok nem jün felöle (a ki rövid üdő alatt meg is fog lenni), tantisper adasson ő kgknek valami elődésre való quarterokat, úgy mint javallanánk részét Bajmóczban, részét Lévára, részét Szent-Benedekben, Korponára, Bozókban és Zólyomban szállótani, a hova elődésre való jóakarattal és atyáskodó gondviseléssel lenne kgk. Ezt pediglen non de necesse, hanem pro meliori esse javalljuk, hogy kgk rendbe vétesse. Ebbéli kgk jó akaratját mi is kedvesen vesszük kgktül. His in reliquo. . . . éltesse Isten kgket kedves jó egységben. Datum Cassoviae die 16. Octobris anno 1664.

Earundem dnam vrarum

amicus ad serviendum paratissimus
Comes F. Wess., m. p.

(Barsvármegyei levéltár.)

Jegyzet. Felolvastatott 1664-iki október 30-án Oszlán mezővárosban tartott közgyűlésen.

CXCI. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. Tegnap estve későn, midőn szinte ma idein reggel megakarnánk indulnunk, hozák az ő flge az mi kegyelmes urunk kegyelmes parancsolatját, mellynek igaz paritját ez leve-lünkben includálván kgknek megküldettük, és hogy kegyelmes urunk parancsolatjának eleget tegyünk és kgket is az ő flge dispositiójáról tempestive tudóséthassuk, azért kellett ma itt maradnunk, mindazonáltal Isten holnapi napot adván érnünk, elkezdett utainkat continuálni fogjuk. Így értvén azért kgk az dolgot, kérjük kgket nagy szeretettel, idegenül ne magyarázza, annyival inkább holmi nyelveskedő embereknek hitelt nem adván firmus legyen benne, hogy ő flge az mi kegyelmes urunk egyebet nem intendál, hanem az nyomorult hazához és kgkhez való sze-retetit, oltalmát és atyáskodását. Kihez képest mégis kérjük nagy szeretettel kgket, a holott azon vitézlő rendnek általmenések történik, gazdálkodással légyen hozzájok, az szerint az pusztá helyeken is in tantum in quantum fieri potest, és az mint az üdőnek és az helynek mostohasága megengedi, ne kölessék az szegénységre cum oppressione eorundem excurrálniok s arra is szorgalmatosan vigyázván, mihelent jöveleteket értendi, idején commissariusokat küldjen elejekben, hogy annyival inkább egyik vármegyéből az másikon által designált helyekre nagyobb csen-dességgel és az szegénységnek zúgolódása nélkül mehessenek. His in reliquo eadem dñes vras feliciter valere desidero. Datum in arce nostra Lipche die 11. Novembris anno 1664.

Earundem etc.

Comes F. Wess., m. p.

(Barsvárm. Itár, fasc. 18.)

CXCI. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. domini amici nobis observandissimi. Noha az elmúlt napokban Szobonya István uram ő kglme hadainak, a kik ő flge az mi kegyelmes urunk számára fogadtattanak volt, egy részét az kgk vármegyéjében rendöltük vala quartírban, usque ad benignam suae maiestatis resolutionem, kit hogy eddig is nem vettünk, hihető ő flge halasztotta Bécsbe való mene-telönkre. Mindazonáltal akarván ez aránt is az nemes vármegyét subleválnunk, tettünk olyan dispositiót, hogy azon hadakat Nitra és Bars vármegyékben levő quartírokból kivétetvén, szállítsák őket mindenestől Kis-Tapolcsánban, a minthogy holnapi napon oda is indítjuk őket. Mivelhogy azért minden szándékunk az, hogy Isten bennünket Bécsben felvévén, primum et ante omnia adlaboráljunk abban, vehessük az aránt az ő flge resolútióját, a

ki mindenestül is két hét alatt meg leszen; kihez képest kérjük kgket nagy szeretettel, bár csak addig legyen minden jóakarattal és gazdálkodással hozzájok Kis-Tapolcsánban, . . azt is élést (*igy*) a kit Béliczekre rendelt volt, azt is fordítsa oda. Ebbeli kgmek promptitudóját és jóakarátját mind ő flge kedvesen veszi s mind pedig mi is kedvesen vesszük kgktól. His in reliquo easdem dominationes vestras feliciter valere desidero. Datum in Ugrócz die 18^a Novembris anno 1664.

Earundem etc.

Comes F. Wess., m. p.

(Barsvármegyei ltár.)

Jegyzet. Felolvastatott a két nappal később vagy is nov. 20-án Barsvármegyének Baában Trencsénvármegyében tartott közgyűlésen.

CXCV. Lipót császár levele gróf Wesselényi Ferencz nádorhoz.

Chare Palatine! Percepi ex Vestris de dato 20-a Octobris condolenter, quod adversa corporis valetudine deterriti ad praeifixum terminum hic comparere non potueritis.

Qua de causa benigne resolvii dictum terminum ad festum S. Catharinae prolongare et simul jussi, ut per intimum meum Consiliarium et Generalem Locumtenentem Comitem Montencucculi comitiva sufficiens deputetur, quae Trenchinio huc versus vestri curam habeat iterque securum reddat.

De caetero jam ordinavi, ut exercitus meus e Regno Hungariae educatur paucis ibidem quibusdam relictis.

Supremus Campi vigiliarum Praefectus Cobb cum sua legione et Suchiana similiter avocabitur, prius autem aliae duae legiones pedestres, quarum una sub Libero Barone de Heisterstein militiae illuc mittuntur, quarum ingressus ex Transylvania siquidem a Regnicolis malae intentionis facile sinistrius interpretationibus exciperetur, ideo vobis idipsum tempestive notum esse volui, quatenus dispositiones pro dictarum legionum ingressu et egressu necessario fieri curetis, et simul malevolos obtrectatores, populique concitatores compescere sciatis, prouti ea omnia Vestrae dexteritati et pruden-

Kedves nádor! Kgd Octóber 20-án kelt leveléből részvétellel értesültem, hogy a test beteges állapotja miatt a kitűzött határidőre itt meg nem jelenhetett légyen Kglmed.

Mely oknál fogva kegyesen elhatároztam azon határidőnek elhalasztását Szent Katalin napjára, egyzersmind parancsoltam, hogy belső titkos tanácsosom és tábornokom Gróf Montencucculi által elegendő kíséret állíttassék, mely Trencséntől erre felé Kglđ gondját viselje és az utat biztonságra helyezze.

Különben már elrendeltem, hogy az én hadseregem Magyarországból kivezetessék, kevés számmal valók ott visszahagyásával.

Cobb tábornokom (ezen czím a régi német Oberstfeldwachtmeisternek) a magyar dandárnoknak fellel meg) az ő ezredével és Souches-ével hasonlóképen el fog hivatni, előbb pedig más két gyalog ezred fog oda küldetni, melyek egyike Heisterstein Báró vezérlete alatt, melyeknek kijövele Erdélyből, mivelhogy könnyen a rossz szándékú lakosság részéről gonosz magyarázatokkal fogadtatnék, annakokáért azt kgddel idejekorán akartam tudatni, hogy a mondott ezredek be- és kivonulására nézve kgd a kellő intézkedéseket megtegye és egyzersmind a roszakaró rágalmozókat és a nép-

tiae committo, atque Imperiali et Regia gratia mea Vos benigne complector.

Dabantur in civitate nostra Viennae die 3. Novembris 1664.

Leopoldus, m. p.

izgatókat lecsendesíthesse, a mint is mind ezeket kgd ügyességére és bölcsességére bízom, és császári és királyi kegyelnembe kglmedet kegyesen ölelem.

Kelt Bécs városunkban November 3-án 1664.

Lipót, s. k.

(Barsvármegyei ltár, fasc. 19.)

CXCVI. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. domini amici nobis observandi. Salutem et servitiorum nostrorum promptitudinem. Esik értísünkre, méltóságos esztergami érsek uram ő kglme is requirálván bennünket, minemő szokatlan és rendetlen dolog kezdődjék legyen, sőt immár folyamatját is láttatik venni kgc vármegyéjében, mely abban áll, hogy az kiket az házasságban ez elmúlt háború és fölzendült időkor az pogány ellenség török- és tatárabságra vitt s mindeddig is nincsen semmi bizonyos felölők hírek (*így*), azoknak férjek és feleségek nem gondolván első házasságban köteleességekkel és hűtves társoknak bizontalan sorsokkal újonnan a házasságban merő rendetlenül lépvén, másokkal adatják össze magokat, annyival is inkább, hogy azoknak földes urai valami haszonért nemcsak conniveálni, de jóvá is láttatnak hagyni az ilyen helytelen való házasság elkövetését. Mivel azért az mi hazánk törvényének nem egyezőnek az egyházi törvényekkel, sőt azoknak oltalmazójának és megtartójának köll lenni: kgcet annak okáért requiráljuk, sőt palatinusi autoritásunk szerént parancsoljuk is, primo, hogy az kiknek eleven házastársuk van fogásban, másokkal össze ne adattassanak, holtig való köteleesség lévén az házasságban. Secundo. Hogy az catholicus közrendet össze ne adják ilyen formán az evangelicus praedicatorok. Tertio. Az kiknél nincs tudva, megholt-e vagy rabságra vitetett házastársok, ne siessenek az illyeket is össze adni, holott találkozott immár is egynehány példa, hogy megszabadulván és kijűvén igaz férje, elkölletett venni az személyt és visszaadni igaz társának. Annak fölötte mivel ő flge atyai gondviselésével azon munkálkoszik mostan, hogy az elvitt rabokat ingyen megszabadítsa, kiből az is alkalmasént kitudódik, kik legyenek életben, kik nem. Quarto. Ha ugyan osztán végére nem mehetni az ilyen élő, vagy megholt rabok állapotjának, tisztí és egyházi fejedelmi hivatalja szerént rendelést téssen tovább is az dologban méltóságos esztergomi érsek uram, melyben hogy kgc is megegyezzen, szükség és méltó. Holott egyébaránt declaráltatik mind az egyházi törvény által semmi házassággá, sőt az szent sacramentum

ellen való mocskolódása az ilyeneknek, mind penig világi magistratusoktól magok jobbágyi és alatta valói keményebben büntettetnek meg efféle Istent haragító excessusokért, maradékjuk is az ilyeneknek igaz haereseknek nem reputáltatik. In reliquo Isten éltesse kgket jó egészségben. Dat. Trinchinii die 12^a Januarii anno 1665.

Earundem dnum vrarum

amicus ad serv. parat.
Comes F. Wesseleny, m. p.

(Barsvármegyei ltár.)

CXCVII. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndissimi etc. domini amici nobis observandissimi. Sűrűn jöven az hírek enlönkben (*így*) a töröknek gyakorta való sétálásárul s az végházak közé egyaránt az holdulott és holdulatlan helyekre való szabad czékázásárul s ellenséges excursiókra is való igyekezetjegrül, tanácsosnak itéltük, hogy kgk maga securitására és oltalmára nézve az szükséges helyeken jó vigyázásban lenne s Szent-Benedek és Sarnócza között Garan mellett lévő sánczokra valami jó száz gyalogot rendelne. Kihez képest kgket nagy szeretettel requiráljuk s egyszersmind intjük is, rendeltessen azon passusokra valami száz jó gyalogpuskást, oly vigyázó embert praeficiálván eleikben, ki a szent-benedeki és kistapolcsányi kapitány uraimékkal correspondeálván vigyázhasson az pogány actióira s minket mindenekrül tudósítani el ne mulasson. In reliquo Isten éltesse kgket jó egészségben. Datum ex arce nostra Strechen die 1^a mensis Februarii anno 1665.

Earundem dnum vrarum

amicus ad serviendum paratissimus
Comes F. Wesseleny, m. p.

(Barsvármegyei ltár.)

Jegyzet. Felolvastatott az 1665-iki februárius 5-én Szent-Kereszt mezővárosában tartott közgyűlésen.

CXCVIII. *A kis-tapolcsányi vár királyi praesidiumának folyamodványa kicsapongásainak megbocsájtására nézve.*

Kegyelmes Asszonyunk.

Nem kétlyük, mint esett az tapolcsáni casus és eddig is miben legyen, ngod elütt búvségessen constal, annak nem egyéb az oka, hanem kapitány és tisztartó uraimék között való alkalmatlan visszavonás, mellyet látván előttünk járó néhai Gurabi János uram honnét és ki erejével indétatván, egyszer neki vevén

az kastélynak bennünket, ugyan beszálíttatott, arra hívén mi, hogy máshunnan légyen az parancsolat, engedünk parancsolatjának. Jött vala ugyan közinkben nemes Barsvármegye viceispánja, nemzetes vitézlő Lessenyey Nagy Mihály uram ő kglme, értekezvén ki akaratjából lőtt azon dolog és intvén is az kimenetre bennünket, de előttünk járó, a ki bévitt vala, nem akarván kimenni, nekünk sem volt az kimenetelben módunk, engedvén az előttünk járó parancsolatjának, többi között kapitány Suskovits uram is azt mondván, hogy ő számadássa, ha ki nem megyünk is, ő generalisunk után menvén, magára vállalja ez aránt való cselekedetünk terhét, el is méne, de nem tudjuk hol jár és hova ment. Ugyan ez mai napon közinkben jöve viceispán uram lovas hadnagy Botka István urammal, az kimenetre inte bennünket és mivel az előttünk járó vajda Gurabi János megholt s kapitányunk is másutt lévén, nem akarván az ngod méltóságának is vétenünk s neheztelését magunkon tartóztatnunk, az kimenetre hajlánk, akarván utolsó csöpp vérünknek kiontásával az ngod méltóságos fejedelmi házának szolgálunk inkább, hagyánk ugyan tiz legényt közülünk ben, de azokat is bizonyos okra nézve, mellyet szóval viceispán uram megjelenti ngodnak s nem olly szándékkal, hogy az ngod haragját magunkra görjesztenők, hanem inkább kegyelmes gratiáját oltalmazó szárnyai alatt lehesen megmaradásunk, olly kegyelmes asszonyunknak ösmervén ngodat, hogy ha mi esett volna is dolgunkban, tekintvén ő flgét, az kinek szolgálai vagyunk s az megnyomorodott magyar vér megaprósodott voltát s gyermekségüinktől fogva hazánk szolgálatja vérünk s életünk kémélése nélkül mellett való nyomoruság szenvedésünket, méltóságos kegyelmességét meg nem vonja tőlünk. Hogy az uristen sok gyámoltalanok szerencséjekre méltóságos kedvesével egyetemben jó egészségben éltesse s megtartsa ngodat,

Kis-Tapolcsánt, 1665 25^a Octobris,

szüből kíván

a kis-tapolcsáni ő flge gyalogsága.

(Egykorú másolat a barsvármegyei ltárban, fasc. 19.)

CXCIX. *A kis-tapolcsáni vár királyi praesidiumának folyamodványa kicsapogásainak megbocsájtatására nézve.*

Kegyelmes Urunk.

Isten után lévén az megnyomorodott magyar nemzetnek ngod kegyes atyja s gyámola, mi is, az magyar vér lévén, nem máshova, hanem az ngod méltóságos köntöséhez békélvén s kegyelmes lábaihoz borulván, kegyelmes gratiájában

reménséget vetvén, ez alázatos levelünkkel ngod méltóságát megtalálnunk kénszerítettünk.

Az ngod méltóságos füleit nem volna szükség unalmas irásunkkal terhelnünk, tudván, hogy az kis-tapolcsáni állapot s törtinet (?) búségessen ngodnál constál; de az kegyelmes urunk nem mástul, hanem az kapitány és tisztartó urainék között való visszavonás szerzé, melyet (*kiszakadt*) előttünk járó vajda Gurabi János, egyszer néki vévén az kastélynak bennünket, mi is engedelmeskedvén parancsolatjának híven arra, hogy máshunnan légyen, az engedelem követői valánk parancsolatjának (*így*). Közinkben jüvén nemes Barsvármegye viceispánja nemzetes Lessenyei Nagy Mihály uram s ő kglmével más böcsületes rendő főemberek is, voltaképpen előnkben adá, hogy azon az cselekedetünkben az ngod méltósága és az nemes ország is megindulván haragra indéttatik, akkor mindjárt készek valánk az kimenetre, de azon előttünk járó nem akarván kimenni, nekünk sem vala módunk az kimenetelben, annyival is inkább, hogy az kapitány lágysága és cselekedetünkért számot adandó ígérete s biztatása járolt hozzá, azt mondván, hogy velünk élvén, halván végez német generalissal, az minthogy itt hagyván bennünket elméne, de hova, meg nem mondá; azonban az előttünk járó vajda Gurabi János meghalván, ha az lovas hadnagy nemzetes Botka István uram nem volna, nem tudnánk (*így?*) legkissebb állapotot accomodálnunk. Ugyan mai napon nemes Barsvármegye viceispánja közinkben jövéen lovas hadnagy urammal, inte bennünket az ngod méltóságos tekintetét előnkbe adván, mi azért azon ngod méltóságát, atyai édes nemzetünkhez való szeretetet s kegyelmes gondviselését szemünk előtt viselvén, utolsó csöpp vérünk hullásával akarván édes hazánknak szolgálunk, hogynem szabadságát sértenünk, mi az kastélyból kijövünk, hagyván tíz legényt ben mégis, hogyha ő flge számára az megholt előttünk járó megviteti az kastélyt velünk, ne mondassék, hogy az Ngod méltóságos hire nélkül kimentünk, várván az ngod kegyelmes parancsolatját, valamit is méltóztatik kegyelmesen parancsolni nekünk méltatlan szolgálainak, a tevők leszünk nagy engedelmességgel s készséggel s ha egy jó előttünk járóval provideálni méltóztatník ngod, a ki tudna parancsolni, örömet enged valaki lészen.

Kegyelmes urunk, tekéntvén ngod kglmes urunkat ő flgét, az kinek szolgálai vagyunk, magyar nemzetnek megaprosódott állapotját, maga atyai kegyelmességét és az gyermekségüinktől fogva való vérünk kémélése nélkül haza szolgálatjában igaz forgolódását, kegyelmes szívét nyujtván hozzánk méltóztassék grátiájában megtartani bennünket, hogy még maradékunk is az nagyságod édig magasztaló s holta után is dicséretnél (?) dő

kegyelmességet s velünk való atyai kegyesség tételit meghálálhassa, mi is édes hazánk szolgálatjára alkalmasabbak lehessünk, kívánván az magyar vér szerencséjére hosszú szerencsés életet.

Kis-Tapolcsánt, 1665. 25^a Octobris.

Ngodnak koporsónkig maradyán

igaz szolgálái, hivei,
az kis-tapolcsáni hajduság.

(Barsvármegyei ltár, fasc. 19.)

Jegyzet. Ezen két levél egy ívre írva egykorú másolatja az eredetieknek, a melyek, bár nincsen kiírva, de minden valószínűség szerint özvegy II-ik Rákóczi Györgyné Báthori Zsófiához és fiához Rákóczi Ferencz vál. fejedelemhez szözlottak. Az eset, melyre a levelek vonatkoznak, ösmeretes külömben, egyike azon tömérdek excessusoknak, melyekben a végvárbeli katonaság azon időben excellált. Néhai Botka Tivadar bővebben is foglalkozott volt e tárgygyal s írt róla a »Győri füzetekben«.

CC. *Murteza Oda basa levele Esztergomból.*

Köszönetem után áldjon Isten minden jókkal.

Apatovcsai és bsenicsai (Apáti és Szénásfalu a Garami járásban) bírók mi az oka, hogy az én pénzemet ti meg nem külditek? vagy hozzátok, mennyiszer embert küldtem hozzátok végette, ugyan semmi sem lett, holott tudjátok azt, Nyitra alatt mely jót tettem veletek; én azt tudtam, hogy emberül megadjátok, meggondoljátok az emberséget, de nem lát, kivel jót tettem. Azért vévén ezen levelemet az nyolcz-nyolcz tallért mindjárt ezen levelenvivő skublájával küldjétek meg, ha akartok békével maradni, mert elhigyjétek, ha ez levelemre meg nem külditek, másképen látok hozzá, mert elég emberség volt eddig várni. Isten velünk. Datum Strigonii 10^a Novembris 1665.

Jó akarótok

Murteza Oda Bassa (*török jegy*).

P. S. Sernoczai bíró, az mi még hátra maradt, a kivel tartoztok ti is, megküldjétek ezen skubljától, el ne halgassátok.

(Barsvármegyei ltár, fasc. 19 nro 5.)

CCI. II. *Rákóczi György özvegye Báthori Zsófia Barsvármegyéhez.*

Czimzés után. Kgnék lehet tudtára, miképen történt légyen az kis-tapolcsáni dolog az ő fíge szabad hajdúi miatt; most pedig kimenvén onnét, mi is provideálunk annak az helynek securitásáraól kérvén kget is, hogy az miben az hely oltalmára való dologban ott lévő tisztek meg fogják kget találni, ne nehezteljen

kgk assistentiával lenni, szükségnek idején lehetne kgknek odavaló refugiuma is. Mely kgk abbeli jóakarátját kedvesen vesszük, kívánván fejenkint Isten kgket jó egészségben éltesse. Datum in castro Sarosiensi 15. Novembris 1665.

Earundem etc.

affectionata

Sofia Batori, m. p.

(Barsvármegyei ltár, fasc. 19 nro 4.)

Jegyzet. Ezen levél azon, már ösmeretes esetre vonatkozik, mikor a királyi őrség (mely Kis-Tapolcsányban állandóan volt) rakonezátlan hajdúi, nem elégedvén meg kvártélyaikkal a Rákóczi árvák (Erzsébet és Borbála) belső, várbeli kastélyát elfoglalák és sokat fosztogatának és garázdálkodának úgy a várban, mint a vidéken; miért Báthori Zsófia, mint az árvák gyámja, a megyét segítségül hívja. Lásd a 198 és 199. számokat.

CCII. *Báthori Zsófia meghívó levele Barsvármegyéhez.*

Illustrissimi, reverendissimi, admodum reverendi, spectabiles, magnifici, generosi, egregii et nobiles domini nobis observandissimi.

Istennek ezaránt való rendeletéhez s a közönséges római anyaszentegyháznak szokott folyásához mindkét részről való akaratok megegyezvén, alkalmaztatta életének folyását az mi első szülöttünk, szerelmes fiunk Rákóczi Ferencz Erdélynek választott fejedelme, kívánván azzal is, hogy nagy emlékezetű édes eleinek egyetlen egy maradéka s ága lévén, következő hosszú időre jó emlékezeteket, nemzeteket Isten áldásából az házasságbeli kötelesség által terjessze. Kire nézve anyai javallásunkból jegyzette el magának az méltóságos gróf Zriny Péter horvátországi bán uram szerelmes hajadon leányát, gróf Zriny Ilona asszonyt. Mely lakadalmi solemnitásnak az jövőendő martius havának első napját megirt bán uram s több jóakaró atyáinkfiai tetszésekből zborai kastélyunkban Makovicza vára alatt rendeltük meglenni. Minek okáért hogy annál becsületesebben legyen, kgket is kérjük nagy becsülettel, az megirt napon és helyen idején becsületes atyjokfiai által jelen lenni ne nehezteljen. Kgktól kedvesen vesszük kgk jelenlétét és jó választ várván, kívánjuk Isten tartsa és éltesse kgket sok esztendeig jó egészségben. Datum in arce nostra Munkács 2. Januarii 1666.

Earundem dnum etc.

affectionata

Sofia Batori, m. p.

(Barsvármegyei ltár, fasc. 19. nro 14.)

CCIII. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Ilmi etc. Szomszédságban lévő nemes vármegyéknek becsületes követői mai napra publicált consultatióra comparealván és az közönséges jóban velünk együtt fáradozván, látván elmulhatatlan és haladékos nem szenvedő haza szükségét és kétségkívül való periculumát, közönséges megegyezett értelemből concludálanak remediumok azoknak eltávoztatására és jóllehet országunk számos constitutiókban le . . lot (?) modalitása szerint, ez illetén excessusokban mind a mostani haza tolvaja és kglmes urunk királyunk és nemzetünk ellen törökkel practicáló istentelensége miatt fejünkre várandó periculum viritim való insurrectiónak juxta articulos regni, sub poena perpetuae notae infidelitatis köllenék meglenni, mindazonáltal sok consideratiókra nézve az viritimvaló insurrectio helyett rendeltük és limitáltuk unanimi voto kgk vármegyéjére háromszáz jó fegyveres gyalogot, kik sub praemissa poena, pro die 23. mensis currentis minden okvetetlen Zólyomnál (minthogy magunk is itt királyi szabad Besztercze várasában személyünk szerént várakozni fogunk nemes vármegyék népére) jelen lenni tartozzanak, egy holnapra való élést is hozzanak magokkal, innen ordinantiát vévén túlünk, indulnak mindjárt ad operationes, az hova az haza szüksége kívánni fogja.

Azonban azért, mivel vármegye hadain kívül is feles népe együvé conflual ő flgének az mi kegyelmes urunknak, azon corpusban leendő vitézlő rendek intertentiójára, hogy szabad sákmányozás meg ne engedessék, micsoda rendelést tettenek légyen, ex inclusa signatura megérti kgk.

Ezt azért infallibiliter praestálja kgk és mindjárt oda szolgáltassa, az hol in operationibus értendi kgk az vitézlő rendet. Ezekben kgk uttal külömbet cselekedni ne merészeljen, mert ha fogyatozás leszen ez iránt és nem compareál az kgk népe in scripto termino. tudva legyen kgknél, ipso facto et irremissibiliter hazánk törvénye mellett ad notam perpetuae infidelitatis procedálunk kgk ellen és ha azonkívül is váratlan és kedvetlen galiba éri kgket, ne másnak, hanem magának tulajdonítsa. In reliquo Isten sokáig éltesse kgket jó egészségben. Datum in libera ac regia civitate Montana die 9^a Februarii anno 1666.

Earundem etc.

amicus ad servitia paratus
Comes F. Wesseleny, m. p.

CCIV. *Farkas György lévai várparancsnok Barsvármegye karai-
és rendeihez.*

Emlékezetiben lehet ngtoknak és kgknek, mennyi sok ízben tanáltam meg ngtokat s kgket ennek az mi nyomorult s csaknem utolsó romlására jutott végházunknak épületi felől, melyet nem szükség lévén declarálnom ngtoknak s kgknek, immár sok ízben requirálván az nemes vármegyét ez iránt, constál ngtoknál s kglmeknél. Ezt az ide szorult nyomorult vitézlő rendet mint tartom ebben az pusztá helyben, csak az jó Isten tudja, mivel-hogy mindenfelől pusztá s még az mezei vadak is által által járják ezt a mi pusztá végházunkat.

Az hatalmas istenért kérem ngtokat s kgket, tekintse ennek az mi nyomorult s elpusztult végházunknak csaknem utolsó romlását s mind az bele szorult és szorulandó népségnek jövődöbeli véletlen s váratlan veszedelmit, mennél hamarább lehet mind pénzt, az kin palánk karókat vehessünk s mind gyalogmunkásokat, melyek fonják s tapasszák az palánkot, küldjön ngtok s kgk, mivel majd mind szántás, vetés, szőlő metszés s más több dolog reá jön az szegénységre s akkor még nehezebb, sőt csaknem lehetetlennek lászik, hogy mi bekeríthessük magunkat s az teljes egész esztendőn is keríttetlen fog állani, nem kevés veszedelmünkkel mi nekünk, ide szorult népségnek. En, mind Isten előtt s mind ngtok s kgk előtt tudom mit teszek, semminek is oka ne legyek, mert már száma nélkül requiráltam ngtokat s kgket ezen pusztá végháznak refectiója végett.

Iterato is kérem ngtokat s kgket, minden késedelem nélkül cselekedjék minden jót velünk, ne köllessék méltóságos magyarországi palatinus urunkat ő ngát tovább is búsítanunk ezen dologban. Kirúl kegyes választ várván ngtoktól s kgktől, éltesse Isten szerencsésen ngtokot s kgket. Datum in praesidio Levensi die 2^a Martii anno domini 1666.

Ngtoknak s kgknek böcsülettel szolgál

Románfalvai Farkas György.

P. S. Tudhatja ngtok s kgk, Léva már csaknem torkában lévén az pogány ellenségnek s ujobbi végház már az többinél, kinek ha mi veszedelmi történik, mihez bízhatik már az ország, az szerint ngtok s kgk, nem tudom.

(Barsvármegyei Itár.)

Jegyzet. Csak az aláírás sajátkezű, mely nagyon is a kardforgatás gyakorlására s mentül kevésbbé az írására vall. — Szép czímeres pecsétgyűrű lenyomattal.

CCV. *Gróf Wesselényi Ferencz nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. Gróf Balassy Imre egy felől kegyelmes császáruk lábaihoz borulván, méltóságos mostani érsek uram (az mint maga Balassi írja) és Joannelly uram által is folyamodik, kérvén fejének részből grátiát, részből ország jövőendő gyűlésig revisióra való pühenést, adván azért kamara gróf urammal ketten egymásnak (az mi engedelműnkől) parolát, míg kegyelmes császáruként választja kérdett supplicatiójára nem leszen, semmi hostilitás ne űzessék, hanem békével határában fogja magát tartani.

De szokott természeti áthágtatván az ő kglme paroláját, úgy esék értésünkre, két igaz útján menő gácsi hajduját tekéntetes nagyságos gróf Forgách Adám uramnak ő kegyelmének felettte sebesen Divinben vitette s eddig az egyike talám meg is holt, s azonban holmi gyalogságot is fogadtatott és szabadosan mellette lévő tolvajait jártatván, mindeneket elkövet és így az tractatus alatt mind parolája sértésével, mind megnevezett tekéntetes nagyságos gróf Forgách Adám urammal színyes békességet szerezvén mordályúl boszu adással öldökölve üldözi. Ezeket azért kellett kglnek tudására adnunk, míg kglmes urunktól avagy tőlünk grátiája felől nem írt, sem magának se emberinek ne higgyen, alája Divénnek ne menjen ugyan senki, se kívül népének magának sétálni ne engedjen s kiki vigyázzon is magára, ajánló csaló, állhatatlan szavai sanyarú rabigára valakit ne ejtsen; nem lesz ez sokáig, el kell egyfelé hamar válni az dolognak. In reliquo Isten éltesse szerencsésen kglket. Datum in thermis Stubnensibus die 16. Martii anno 1666.

Earundem dnum vrarum

amicus ad serviendum parat.

Comes F. Wess., m. p.

P. S. Valaki pedig vagy lovasi vagy gyalogi közé áll Balassy Imrének, avagy akár mi módon adhaereál néki, fejét, jószágát el köll szánni annak tudván azt mindnyájan, hogy Balassy Imre ő flgének declarált ellensége, míg grátiát nem nyert.

(Barsvármegyei Itár.)

Jegyzet. Felolvastatott Barsvármegye Oszlányban 1666-iki április 15-én tartott közgyűlésen.

Ezen levél tartalma Balassa Imrének azon a történelemből ösmertes epizódjára vonatkozik, melynek vége Divény várának ostroma és bevétele a nádor seregei által volt.

CCVI. *Tanuvallatási jegyzőkönyv a törökök által elkövetett károk felől.*

Zsarnóczai kerület (districtus).

1668-ban április 4-ikén Zsarnócza mezővárosában Barsvármegyében egybe hivattak azon egész zsarnóczai kerület bírái, jelesen: Geletnek, Vihnye és Szénásfaluról, előre bocsátott megesketés után megejtetett az inquisitio a kérdőpontokra nézve, melyekre következőképen vallottak (ezek hiányoznak):

1. Sassovszky András szénásfalvai bíró és Mazan Lőrincz esküdt. 1666-ban Minden-Szentek napján tudják és vallják, hogy egy gyermeket rabságra vitt a török szénásfalvai határrúl s mind ekkoráig oda maradott. Azt is vallják, hogy ugyanakkor geletneki gulyást elvitték, az is csak odaveszett.

Item, Wozniczáról, hódult faluról anno 1667 elvittek egy gyermeket, a mely Isten kegyelméből nehezen szabadult meg.

Item, zsarnóczai határrúl 1666-ik esztendőben egy gyermeket és egy legényt vittek el, azok is mindketten oda maradának. Ugyanabban az esztendőben egy alsóhámori gyermeket elvittek.

Ad 2-m punctum vallják, hogy a török föl s alá a hódultságon járt és azon törökök, melyek a gulyást elvitték, lehetőki malomra ütöttek és vitták, de fel nem verhettek.

Ad 3-m punctum vallják, hogy szénásfalvai szokott adójokat tíz forinttal fellebb verte, és az minémű császár adóját az előtt fizettek, azon fölül husz tallért vont rajtok.

Ad 4-tum punctum, tudják, hogy fenyegető levelekkel a falukat fenyegette és hogy felraboltatja, hogy ha az adójokat be nem viszik.

2. Geletneki bíró Ország Tamás, esküdtje Benczát János vallják, hogy az adójokat mindenkor szaporítja és szokott adójokon felül száznyolczvan tallért kellett fizetni az uraknak, a mint most is embereket fogságban tartja.

3. Felső-zsadányai bíró Gasparik Pál, esküdtje Horvát György mint a fentebbiek.

4. Alsó-zsdányai bíró Simon Gergely mint a fentebbiek.

5. Bukovinai bíró Pilanski András és felső-fernankai bíró Hanuska Marcus m. f.

6. Felső-hámori bíró, esküdtje Zdravj Mátyás vallja, hogy felső-hámori határbúl juhász legényt elvitt a török, azt is vallja, hogy zsarnóczai határbúl egy gyermeket és egy legényt vitt el a török, sat. mint fent.

7. Wozniczai bíró Marek András vallja, hogy tudja mikor alsó-hámori határrúl egy gyermeket elvitt a török. Zsarnóczai

határrúl hogy vitték jól tudja, hasonlóképen wozniczai gyermeket egyet elvittek, sat.

8. Zsarnóczaai bíró Bárán Pál, esküdtje Huszár Jankó és Boldis Pál a fentebbiekre mint a megelőzők, továbbá hogy feljebb verte az adójokat, úgymint vajat, szekérbéreket és ötvenkét forintig vont meg Zsarnócza városán.

9. Kopaniczai bíró Lehotszki Mihály m. f., továbbá hogy öt annyit kell fizetnie mint szokott adójok, lévélt (*így*) és császár adója miatt pusztán kell hagyni a falut.

10. Alsóhámosi bíró Polyák Márton, esküdtje Bartos Tamás, hogy egy gyermeket elvitt az határokból a török, a többire m. f.

11. Magosparti bíró Uskert György vallja, hogy 35 frttal többet kér szokott adójokon felül, de caetero nihil.

12. Berzenczéről tavalyi esztendőben két leányt elvitt, most is oda vagyon.

Joannes Milojkovits substitutus Juratus (talán Jur. assessor?) comitatus Barsiensis m. p. (p. h.) Joannes Weljez (talán Wellesz?) substitutus judex nobilium cottus Barsiensis m. p. (p. h.)

(Barsvármegyei ltár, fasc. 19. nro 22.)

CCVII. *Románfalvi Farkas György Simonyi Imre Barsvármegye alispánjának.*

Kgdnek mint jóakaró uramnak szolgálók, sok jót Istentől szerencsésen szívből kívánok.

Tudom, nyilván vagyon kgdnek értésére az én mostani veszedelmes megromlásom a sok országpusztító Léván, Tisza-Duna közből özvegyült tolvajok végett. Az minapában az csintalanságtévő tolvajokat, hajdukat hogy vitték volna Nagy-Sallóból az paraszt vármegye az kgd kezihez, az nemes vármegyének végzése szerint, itt megértvén az lévaiak, egy némelyek mind lovasa, gyalogja felesen összeverekedvén, nagy kiáltással, istentelen haraggal utánok menvén, hogy osztán értésére esék az úrnak főkapitány urunknak ő nagának, ő nga nekem megizente, én mindjárást az lovas hadnagyokat mind az gyalog hadnagyokat magamhoz hivatván, mindjárást megparancsoltam, az kapukat tegyék be és az kik kimentek is már, mindjárást sietve menjenek utána az hadnagyok és ne engedjenek ott valami veszedelmet cselekedni az szegénységen, mert ezt az dolgot az nemes vármegye végezte, hogy az csintalanságtévők ellen magok oltalmára az szegénység föltámadjon, azért az Istenért valamit ne cselekedjenek, mely miatt bújok ne következék. Ebből az furiából mindjárást dobbal, zászlókkal jöttek az én házomra, onnan kivonván engemet rútul tagolván vertek, osztán más nap valahol mi szegény paraszt embert találtak az városán, azt verték vag-

dalták, az mezőn is hasonlóképen. Ezt hozta magával az latroknak, országpusztítóknak nembüntetése, hogy én az szegénységnek pártját fogom, oltalmazom, sok elhajtott ökreiket s elvont lovait az szegénységnek visszaadatom, olyban tartják ezek az nyilvánvaló tolvajok, mintha atyjoktól maradt örököket venném el tőlük. Ugy tekintsenek azért bele az tekintetes nemes vármegyék, ha ezen kimondhatatlan dolgot meg nem orvosolják s elejét nem veszik, bizony ez az tartomány elpusztúl, mert sok ez az, ki Léván nem az ő flge híve, hanem csak öszvegyűlt verekedők, szegénység nyomorgató prédáló tolvajok. Bár ne is végeznének már az nemes vármegyék semmit is, mert bizony a viceispányokat is kivonják az házból s megölik, az nemes embereket is az szerint, az ki szegény emberének pártját fogja. Ha kulcsos városban kapitányokat kimerik az házból húzni, bizony inkább ki az falukon. Eleitől fogvást köllött volna az latrokat büntetni, nem kedvezni semmi- ben is nekik, az ki megérdemli az halált, lenne érdemes büntetése, de itt senkitől sem tartanak. Disziplinájok sincsen az kitől tanulnának. Én reám senki se vessen, mert én kész tagja, szolgálja vagyok hazámnak, de úgy látom, csak magam izetlenkedem az szegénység oltalmazásával, és az jutalmam. Választ várok kgdtől. Ezek után kívánom, Isten sokáig éltesse kgdet szerencsén. Datum in arce Levensi die 23. Januarii ao 1675.

Kgldnek szolgáló jóakarója

Románfalvi Farkas György, m. p.

Hátul: Kérem Spáczay György szolgabíró uramat, ezen leveletem küldje ő kglme kezéhez.

Külső: Nemes és vitézlő Simony Imre uramnak, az nemes Barsvármegye viceispánjának, nekem jóakaró uramnak ő kglmének adassék ezen levelem.

(Barsvármegyei ltár, fasc. 6. nro 9.)

CCVIII. *Szelepcsényi György esztergomi érsek, királyi helytartó Barsvármegyének.*

Illmi etc. domini amici et vicini nobis observandissimi.

Mivel úgy értjük, hogy ezen nemes Barsvármegyének proxime leendő congregatióján a tiszteknek restauratiója celebráltatni és peragaltatni fog, annakokárt kgk ezekre az mostani revolutiókra és veszedelmes időkre nézve jól vigyázzon, hogy olyan tiszteket válasszon, a kik a nemes vármegye szolgálatjára és közönséges jónak promotiójára alkalmasok legyenek, a mostani vice ispány, nemzetes és vitézlő Lessenyi Nagy Ferencz uramat megtartóztatván és tisztiben confirmálván, mert nem látjuk, hogy ebben az időkbén mind authoritásához, mind tudományához képest ő kglménél valaki más hasznosabban szolgálhasson .

a nemes vármegyének. Tartsa és éltesse Isten sokáig jó egészségben mind fejenkint kgket. Datum Viennae die 21. Martii a. d. 1676. Illmarum etc.

amicus et vicinus ad officia paratissimus
Georgius Szelepcheny, m. p.
archieppus Strigon.

(Barsvármegyei ltár, fasc. nro 11.)

Jegyzet. Lessenyei Nagy Ferencz ekkor, az összeesküvésben való részségéből magát ügyesen tisztázván, másodízben volt Barsnak alispánja.

CCIX. *Lippay János főispán Barsvármegyéhez.*

Illmi etc. domini observandissimi. Salutem et servitiorum commendationem paratissimam.

Ugy informáltatunk, az ngtok kgk tisztai elakarnának búcsuzni, mely micsoda alkalmatlanságára következnek ngtok kgknek, bülsen megítélheti. Már az, csak szinte most eltelvén esztendeje, hogy az méltóságos urak ő ngok jó akarattokból s tetszésekből az mostani vice ispány Lessenyei Nagy Ferencz uramot választottuk vala s már is el akarna búcsuzni, mely iránt való ő kglme szándékja nem kicsin kedvetlenséget szerzett nagy méltóságos embereknek s megmondották ő kglmének, lehetetlenség nagyon az dologban, hanem csak maradjon meg absolute az lévén ő ngoknak tetszések. Kire nézve Ngtokat kgket szeretettel kérem, megmarasztván ő kglmét azon tisztiben confirmálja más képen is, az ki ilyen zürzavaros üdükben hasznosan az nemes vármegyének szolgálhatna, mindeddig experiált serénsége szerint hogy elbucsúzzék, semmi módját nem látom. Ez lévén azért a tetszésem elhittem, ngtok kgk magokat mind méltóságos urak, mind magam tetszésemhez conformálván közönséges satisfactiónkkal confirmálja. Az több tiszteket ngtok kgk úgy rendelje s disponálja, az mint legjobban és hasznosabban fogja látni, melyet én is ngtok és kgktől nagy kedvesen fogok vennem. Kívánván de reliquo az úr Isten tartsa és éltesse ngtokat kgket sokáig szerencsésen. Datum Posonii die 28. Martii 1676.

Earundem etc.

servitor paratissimus
Joannes Lippay, m. p.

Kívül: Anno 1676 die 16. Aprilis in oppido Sanctae Crucis exhibitae et publicatae praesentes sub generali Cottus Barsiensis congregatione.

(Barsvármegyei ltár, fasc. 7. nro 10.)

Jegyzet. Ezen utóbbi levelekből kitetszik Lessenyei Nagy Ferencznek, néhai Wesselényi Ferencz nádor bizalmas ítélőmesterének tekin-

télye és nem közönséges tehetsége. Hogy jó gazda is volt, mutatja nyítraszeghi birtokának leltára, melyet ide véltünk csatolandónak, bár régebbi keletű.

CCX. *Lessenyei Nagy Ferencz nádori ítélőmester és Barsvármegye alispánjának nyítraszeghi házának és birtokának leltára.* — (Ezen év augusztus 21-én mondott le az alispánságról L. Nagy Ferencz s választatott helyébe testvére Mihály.)

Anno 1664 die 20-a Februarii Viceispán uram ő kglme akarattjából az ő kegyelme nittraszegi házait, majorit, serfőzháza eszkezeit, majorbeli marháit és minden jószágát inventálván következik ide alább módon.

Nittraszegi ház, veteményes, komlós és gyümölcsös kerttel együtt.

Elsőben bémentünk az alsó házban, mellyben az asszony lakik, ottan tanáltunk egy kerekded asztalt, két kis négyszeglető asztal, három ágy, negyedik Anna Mariae (*így*), három falban való armarium, kinek az egyikében sok külön különféle ivergekben orvosságok vannak, másikában két kis átalag valami kevés eczet vagyon benne, egy ezer sindel-szeg, két singre való vastag posztó, ágy egy gyertyatartó hamvévestül, ön iccze és meszszel, egy pléhtücsér, egy leveles táskában vörös ostya, harmadikában vagyon két fehér üveg palaczkocska, másféle üveg 6, két iskátula, egyikében az ő kglme sapkája, másikában sok diribdarab portéka. Vörös bőr vagyon 15, asztalokra való bőr 6, báránybőr jártatott 4, két ablakra való két darab masolán, egy zöld kemencze, két rostélyos ablak rajta felső üveges ablakok, egy ajtó plíhestül, pántostül és sarokvasastül.

Ezen szobából nyíló bótban és rekesztésben vagyon egy tábla ablaköveg minden szerszámostül nro 38, a többbit be nem tudják mennyi. Falban való armarium egy, a kiben öreg üveg égett vizekre való nro 28, két faolaj palaczk, egy umbraculum, négy szita, két czémer, két kép, egy kis kádacska, 7 öregszabású fazék, két új keresztény korsó, armáriumra való zöld rostély, fehér ruha sikáló asztal egy, két keskeny asztalocska, (*a margóra* »4 darab fehér két öreg kűső, 3 kis karszék«), két armarium, az egyikben vagyon liktáriumos csésze öveges 5, fehér üvegből való gyertyatartó egy, üvegből való tuczer (*így*) egy, egy ön palaczk fedeletlen új keresztény mosdó medenczéstül, faolaj palaczk egy. Másik armáriumban nincs egyéb, hanem valami kevés szeg. Ítem vagyon három öreg kép, negyedik kicsiny. Két hordó öreg, egyikében korpa egy méczre való, másikában aszalt körtvél egy szapura való; ítem három átalag, egyikében aszalt megv egy méczre való. másikában aszalt cseresnve egy

méczre való, harmadika öres. Hat darab bőr jártatott, bocskornak való, hetedik egy tinóból való, két pár új saru, vastag fonal 20 réfre való, két ládácska, egyike öres, másikban vagyon egy fazékba mák, két öreg tekenyű, 3 kicsiny, egy kis fekete armárium és három ajtó pántostúl és sarkvasastúl.

Szényes házba vagyon egy asztal, egy armárium, kiben vagyon tányér 38, egy sütő kemencze, két rostélyos ablak, három pad és bőcső és két deszka.

A konyhán vagyon egy tábla, egy armárium, kiben vagyon egy rossz fazék és cserépfazék 5, egy famozsár és vastörő, item egy nyárs, egy rézfazék süvegestúl, a kiben vizeket égetik és egy rostélyos ablak.

A két fő (vagy kő?) fal közö kamrában két nagy öreg deszkás szuszék üres, három kisebb, kinek egyikében két szapura fejr liszt, másikában 5 szapura való árpa, harmadik öres. Boros hordó 6, ketteiben zab 15 szapura való, harmadikában 8 szapura való cselédliszt, negyedikében kevertnek (*így?*) való liszt 5 szapura való, ötödikében 1 szapura való abajdócz, hatodik öres; vagyon 3 átalag öres, egy öres pinczetok, egy élésnek való láda, kiben köles és árpa egy-egy szapura való lehet; egy szögyelő, egy farmatring és két darab szíj, hintóra való és nyereg szárnya (?), 3 tekenyű, egy kis dézsa, kiben egy árpakása, két egy deszkafürész . . . együtt, egy méczes fazék. Abból nyíló bástyában vagyon káposzta 9 öreg hordóval, tizedikében tavali. Item vannak o Item egy kis dézsában ó pléh és serpenő 5 réz.

Pinczébe vagyon két ajtó, puszta, csak 3 pánt vagyon rajta, egy rúdvas 15 fontos és három fa . . . Falu felé való bástyában 3 rostélyos ablak az öveg ablak is rajta, egy zöld kemencze egy ágy, egy pléhes ajtó minden szerszámostúl, másik pléh nélkül. Mellette való palotában egy kis tábla, másik öreg, három rostélyos ablak, nincs öveg rajta. Azon palotából nyíló házban vagyon egy új ágy, egy kékes kemencze, egy hosszú tábla, két puszta ablak, egy kalamáris ládácska, vieszkai házból 3 vas rostély ablakra való, két ajtó pléhestúl és minden szerszámostúl.

Azon házból balkéz felé nyíló házban vagyon egy rostélyos ablak, két hosszú tábla, két ajtó pléhestúl és egyéb szerszámostúl, korsó öreg és kicsiny 44, fazék 22, egy kis karszék. Jobbkéz felé nyíló házban egy sütő kemencze és 3 puszta ablak.

Azon házból nyíló házban ajtóra való deszka-rámák 4. Ablakravaló ráámák 8, és kálha, egy kemenczére való.

Kis palotában vagyon egy öreg pohárszék pléhestúl és egyéb szerszámostúl, új kemencze, két rostélyos ablak, két rostély nélkül, egy asztal négy szeglető, egy hosszú szék pár (vagy kar?)

hosszú szék 2, kis karszék 4. Egy kép oltárra való, két gyertya tartó és egy ajtó pléhestül.

Az ő kglme házában egy új sárga kemencze, két rostélyos ablak, két rostély nélkül, egy kis karszék, egy pusztá ajtó és egy öreg lámpás.

Azon házból nyíló házban árpa több 100 zsáknál, egy rostélyos ablak, másik rostél nélkül, egy pusztá ajtó és szegény Tarnóczi Mátyás képe.

Azon házból nyíló bástyában pohánka 39 szapura való és három rostélyos ablak.

..... két vasas kerék, 3 eke, 3 borona, 4 taliga, egy lengyel kocsira való lajtorjácska, két öreg hordó komlóval teli, lóbőr 9, tehénbőr 2, egy deszkás szán.

Az alsó házakban, a kikben deákok laktanak, első házban vagyon egy kálhás kemencze, 4 rostélyos ablak, egy ajtó, lakattal záródik, abban vagyon feles rozs több szapuvál való.

Másik házban vagyon egy kálhás kemencze, két rostélyos ablak, rozs száz szapura való és tenkel 5 szapura való, két boros hordó, egy deska (deszka-e vagy dézsácska?), egy kis dézsa egy mércze borsó benne, egy ajtó pléh nélkül. Azon házból nyíló bástyában vagyon boros hordó 11, az ötiben vagyon árpa circiter szapu 40, ketteiben kendermag $17\frac{1}{2}$ szapu, hármában rozs circiter szapu 27, egyikében köles 3 szapura való, két dézsa, az kiben 3 szapura való lenmag vagyon. egy új szapuló a répa szapu $1\frac{1}{2}$ és hámok hat lóra való.

Drabantok házában vagyon egy kálhás kemencze, egy rostélyos ablak, egy kaloda.

Ház piacznán vagyon egy kút, két veder lánczostúl, szén alatt vagyon hintó kerekek nélkül, item züld deszkás hintó, egy új prónai koci, másik ó, egy deszkás szán. Tyuk 10, kakas 2, galamb 9 pár.

Serfűzházban, abban való vasfazík, két öreg kád, kettő kisebb, seres hordó 23, a való két kast, egy sákocska abajdócz.

Item gabona vagyon 9 verembe, korcsmaháznál szén alatt nro 5, majorházban 3, ispitálház helen 1.

Majorban vagyon vonyó marha 6, öreg tehén 14, harmadívi meddő 9, tinó 4, bika öreg 2, tavali meddő ... 12, a kit Zsarnóczárúl hajtottak két tulok, kis báránka 4, sertés marha 14, lúd 6, kácsa 5, egy vasas szekér minden eszközivel, két öreg láncz, két kis láncz járom kezé, két fejsze.

Sat. sat.

A többi gazdasági részletek melyek az olvasóra nézve nem birnak érdekekkel. — Hitelesítve nincsen ezen leltár.

(Barsvármegyei ltár, fasc. 18 nro 16.)

CCXI. Gróf Csáky Pál Barsvármegyéhez.

Szokott köszöntés után. Mányai István minap nagy-ugróczyi gyűlésben az újbarsiak ellen minémű supplicatiót nyújtott be, vagyon értésünkre; hogy tudnia illik azon újbarsi lakosok és örökös jobbágyink anyja után való reá nézendő házat hatalmasul elfoglalták és predikátorjoknak adták, az ki absolute nem igaz, kitetszik ezekből az okokból, hogy az tekintetes nemes vármegyét sinistre informálta.

Uj-Bars pusztá lévén még az újvári veszedelem előtt is, mostani háborúban pedig épen mindenestől elpusztulván, csak egy ház sem maradt vala az egész faluban, az háború után Isten kezünkbe adván Lévat (t. i. 1664-ben) más faluinkból való szegény embereinkből is meg akarván Uj-Barsot szállítanunk, az mint megis szállítottuk, adván szabadságot az parasztságnak, hogy indifferenter az ki hol és mely helyen akar azon pusztá falu helyén, ott építsen magának házat, az szerint az parochia és iskola házak csinálására is tőlünk adatott szabadság. Az mely Ukrók háza helyét praetendálja, vagyon negyven esztendejénél több, hogy pusztán állott és colonialis sessio volt, azt bizonyítja az urbarium is, melyet üdvezült atyánk urunknak az excelsa aulica camera pecsét alatt adott volt ki, midőn az lévai jószágot ő flge kegyelmesen conferálja vala; az földét pedig mint aféle pusztá helynek az urak számára szántották s most is birják az mostani hypothecariusok.

Az egész lévai jószágban sohult curialis nemes emberek nem voltak, most sincsenek.

Lám az mely szabadosoknak jó jussok vagyon, most is magok helyeken laknak, senki sem háborgatja őket, ők is praestálván az mivel tartoznak. Afféle libertinusoknak is csak pro masculino sexu szokták volt az régi urak conferálni az libertást, az Ukró familia pedig in masculino sexu deficiált. Ha lett volna az praetensa libertatióra regius consensusok az Ukróknak, midőn statuáltattuk magunkat, megszólaltak volna, sőt ha csak állandó libertinusságok volt volna is, annyi ideig nem hallgattanak volna.

Az tekintetes nemes vármegye tudhatja, hogy semmi successiónk nincsen az tekintetes Kolonics familia jószágában, hanem az fiscus az ő flge kegyelmes collatiójából az mint resignálta vala az lévai jószágot, a szerint birtuk és birjuk, Kolonics úr adósságát ő flgétől conferáltatott jószágunkkal nem tartozunk exolválni.

Ezekből az okokból átalértvén az tek. nemes vármegye, hogy Mányay István expositiója nem helyes, az ez iránt tett determinatio extra ordinem juris volna nemesi szabadságunknak és földesuri authoritásunknak megsérődésével, azért kériük az tek.

nemes vármegyét, Mányay István impetitiójátúl ad sinistram ipsius delationem az ujbarsiakat absolválván, méltóztassék Mányay Istvánt (ha jussához bizik) ad ordinariam juris viam relegálni, készek lévén mi annak módja és rendje szerint hypothecarius uraimékat evincálnunk. De reliquo illustrissimas, reverendissimas, spectabiles et magnificas admodum reverendas etc. dominationes vestras diu et feliciter valere desideramus. Datum Ievae die 27. Aprilis ao 1677.

Earundem etc.

amicus ad serviendum paratissimus
Comes Paulus Chiaky, m. p.

P. S. Azt is akarám az tek. nms vármegyének jelenteni, hogy Mányay István értékes nemes ember lévén, habet Moysem, Prophetas, prosequálja maga praetensióját annak rendi s módja szerint, ne molestáltassa szegény barsiakat rendkívül.

(Barsvármegyei Itár, fasc. VIII. nro 13.)

CCXII. *Szeghy Mihály, Szabó György és Sándor István kötéselevele rabváltási ügyben.*

Mi ide alá megirt személyek felvén minden maradékinknak és atyánkfiainek terheket valljuk ez levelünknek rendiben, hogy lettünk kezesek nemzetes és vitézlő Hancsok Mihály nitrai vicekapitány uramnak Horváth Joseph uramért, ki újvári rab lévén, emlétett Hancsok Mihály uram Szulimán nevű zain rabját (melly rab ő kglmének ezer forintjában volt) kényszerített tizenhétszáz huszonöt magyar forintokban különben meg nem szabadulhatván megárulni, holott említett Horvát Joseph uramnak nagy sarczot vetettek az törökök circiter tizenkétezer tallért, avagy hogy megirt Szulimán zain rabot szabadítsa meg. És mivel ő kglmének gyakran említett Hancsok Mihály uramnak tizenegyszáz forintoknál többet le nem tehetett, az hátra maradt summáért, úgymint az hatszázhuszonöt forintokért lettünk kezesek azon Hancsok Mihály uramnak a dato praesentium egy holnapig, hogy ő kglmének leteszi azon hátramaradt summát Horvát Joseph uram; ha pedig akármilyen módon elmulatná, meg nem adná, vagy meg nem adhatná, avagy halála történnék, tehát fölülirt Hancsok Mihály uram rajtunk és maradékinkon akár hol levő ingó és ingatlan jószáginkból viceispán uram commissiója mellett, szolgabíró uram avagy akár melly justiciarius bíró által cum refusione expensarum abscissis omnibus juridicis remediis juristitorumque temporibus megvehesse. Ő kglme is gyakran említett Hancsok Mihály uram in defalcationem praespecificatae summae négyszáz kűsöt négyszázhusz forintban tartozzék elvenni. Azomban Horvát Joseph uram alkuvásán fölül,

az mit ígirt Szulimán zain, azt is megvehesse ő kglme. Ennek nagyobb erősségére adtuk ezen kötéslevelünket kezünk írása és pöcsétünk alatt. Comaromii die 29. Junii anno 1679.

Szeghy Mihály,	Szabó György,
nemes Komáromvármegye	ő flge tatai harminczadosa, m. p.
szolgabírája, m. p.	(P. H.)
(P. H.)	

Sándor István, m. p.
(P. H.)

(Barsvármegyei ltár, fasc. 10.)

Jegyzet. Szeghy Mihály gyűrűpecsétje nemesi czímer, melyben kardra szúrt török fejet tartó kar látható; Sándor Istváné cameás gyűrűpecsét, Szabó Györgyé szőlőmetsző kést és talán szőlőfürtöt és M. és G. vagy C. bütöket tartalmazó nem nemes pecsét.

CCXIII. *Szelepcsényi György esztergomi érsek és főispán Barsvármegyéhez.*

Illustrissimi etc. Mi okokra nézve kegyelmes urunk és királyunk parancsolatjából bizatott reánk ez a terhes állapot, úgy mint nemes Barsvármegyének főtiszti, kgk meg fogja érteni azon kgk nemes vármegyéjének irattatott leveléből és nekünk küldetett donatiójából. Annakokáért hozzánk érkezvén azon nemes vármegyének viceispánja nemzeti vitézlő Hunyady László uram több azon vármegye tagjaival, ugyan ő kgk előtt már az hitet is letettük aszerint, a mint nemes Esztergam vármegyének. Erre nézve küldöttük képünkben ezen plenipotentiális levelünkkel kgk közé nemzeti vitézlő Török György uramot, jószágink praefectusát és ő flge királyi táblájának assessorát, hogy ottan ugyan ő flge kglmes urunk donatióját praesentálván személyünkben magát installáltassa. Azon leszünk mi is, hogy mind a mi ő flgétől reánk bizott országos dolgaink közt is hivatalunk és kötelességünk szerint kgket segítsük s protegáljuk, lévén nekünk is jobbára azon nemes vármegyében javaink. Ezek után kívánjuk, Isten tartsa és éltesse kgket szerencsés jó egészségben. Datum Posonii 20. Decembris 1680.

Earundem etc.

amicus ad officia paratus
Georgius Szelepcseny
archieppus Strigon. m. p.

Hátul: Anno 1680. die 30. mensis Decembris in castello Nagy-Ugrócz sub termino generalis congregationis Cottus Barsiensis habitae, exhibitae et lectae sunt praesentes.

(Barsvármegyei ltár, fasc. XI. nro 12.)

CCXIV. *Szelepcsényi György érsek levele Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. domini amici et vicini nobis observ.

Vettük az kgk levelét, melyben üdvözöl bennünket ő flgétől reánk adatott ezen nemes vármegye főispánságabeli tisztben. Való dolog, kit kgk is tudhat s elgondolhat, ennek az tisztnek viselésén kívül is elég munkánk s fáradságunk van nekünk naponként, úgy még éjjel sem lehet sokszor nyugodalmunk, mind-azáltal, minthogy ő flgének kegyelmesen tetszett ezt az terhet is reánk adni, azon vagyunk s lészünk, hogy mind azon ő flge kegyelmes tetszésének eleget tegyünk, mind peniglen ezen nemes vármegyének is használjunk atyáiképpen segétvén kgket minden igazságos és lehetséges dolgokban. A mi az bucsuzó székét illeti, kgk járjon el abban a régi szokás szerint, nekünk nincs semmi difficultásunk az aránt Egyedől ezt consideráljuk, hogy nem volna tanácsos a mostani tisztek között nagy változást tenni, az üdőnek változó és kemény voltára nézve; azért legyen azon kgk, hogy a mennyire lehet, a régi tisztek kiváltképpen Hunyady László vice ispány uram megmaradjon, lévén ő kglmének szép tudománya, experientiája és dexteritása azon tisztnek viselésére. Az több tiszteknek nem tudván mi qualitást s érdemit, azok felől kgk olyan rendelést tegyen, az ki javára, dicséretire és hasznára forduljon az nemes vármegyének. Pogány Mihál uram, amint megismertük, jó qualitású és experientiájú személy, viselvén szolgabírásgot egynehány esztendőig; hogyha azért valami változásnak köllene lenni, recommendáljuk kgknek, ha lehetséges az előbbeni szolgabíráóságában helyheztesse kgk. De reliquo tartsa s éltesse Isten jó egészségben kgket szerencsésen. Posonii 9. Januarii 1681.

Earundem etc.

amicus et vicinus ad officia paratus
Georgius Szelepcheny
archiep. Strigoniensis, m. p.

(Barsvármegyei ltár, fasc. 12.)

Jegyzet. Felosvastatott 1681. februarius 7-én a Nagy-Ugrócson tartott közgyűlésen.

CCXV. *Lipót császár Barsvármegyéhez.*

Wir Leopold von Gottes Gnaden erwählter römischer Kaiser etc. Entbiethen allen und jeden unseren im Königreich Ungarn liegenden hoch und niederen Kriags Officirn, auch gemeinen Soldatesca zu No unsers Teutschen und Croaten was Nation würdten Standes oder Wösens, die sein denen die

unser offendes Patent vorkhombt, und nach Verlöschung gleich wieder zuruckh zu geben ist, unsere Gnad und alles guettes, und geben Euch hiemit gnädigst zu vernehmen. Demnach uns von denen alhier bei gegenwertigen Landtag versambleten treuehorschambisten Ständen des Königreichs Hungarn in ihren unterthänigst überreichten gravaminibus unter andern representirt und vorgetragen worden, welcher gestalt nemblichen von unsern in bedeuets Königreich einruckhenden, oder im Landt auf und abmarschierenden, auch darinen subsistirenden Teutschen Krigs Volkern unverantwortliche grobe exces und insolenzien verüebet, die quartir und nachtläger nach aigenen belieben genommen, die residenzien und curiae nobilitares, wie nit weniger der hungarischen gränizer und armen bauru Wohn- und behausung occupirt, geblindert, und ruinirt, fleischbänkh und leuthgöbheuser aufgerichtet, unterschiedliche gewerb getrieben, von denen unvermögenden leutthen heuffige fuhrn begehrt, auf deren Verweigerung die dorfer geblindert, ausgeraubt, die Unterthanen gefangen und gebunden, wekgeführt, auch nicht anderst als gegen einer grossen ranzion entlassen, benebens allerhand Victualien, Wein, bier, brandtwein, wie auch fuetter und heu mit gewalt erpresst, auf ervolgung der Vorspan und fuhren aber das Vieh durch die lang und weithe marsch zu grundt gerichtet, auf villerleiweis und pretext geld erpresst, sogar der Pfarhöff und Wohnung der geistlichen nicht verschont, dieselbe violirt, Kölch und Kirchenornat sambt andrn Sachen herausgenommen, die capitulares oder canonici zu beschimpfung des cleri arrestirt und ungebührlich tractirt, der Magnaten, Edllauth und Spanschaften Commissarien wie auch der königl. freyen Stätt und anderer ihre leuth geschlagen, tödtlich verwundet oder gar unschuldig umgebracht, die weibsbilder frau und jungfrauen geschändet, die Vicespan und Judices nobilium zum öftern mit arrest belegt, und despectirlich gehalten, in summa mit unseren getreuen Ständen und Inwohnern als offenen feinden verfahren, durch derlei unerhörte straffmässige exorbitanzen auch Untertruh und beraubung der vorhin betragten Unterthanen, in gleichen abtreibung ihres Viehes verursacht, dass die Inwohner in Willen, Märkth, Dörfern und Granizen ihres lebensmittel entblöst zu unseren und des Königreichs mördetlichen ruin und schadn selbiges verlassen, sich auf und in das turkische gebieth oder Joch zu begeben gezwungen werden. Nun aber wir derley höchst straffmässige, zu Gott dem allmächtigen umb rach schreinde wieder alle noch vor diesen ergangene und seithers zum öfftern wiederhohlte ernstlich und heyllsambe anordnungen, publicirte Patenten, Saluagvardien, Schuzbrief, ertheilte Päss, inhibitiones und Verbothlauffende zu allgemeinen dieses Königreichs Schaden auch des landts und

der Unterthanen ruin gereichenden insolenzien und gewaltthätige pressurn, wodurch der ruhige handl und wandl verhindert, frid und einträchtigkeiten im Landt zerstört und aufgehebt ungnädig und missfällig vernommen, dahero langer nicht mehr zusehen noch gestatten können, als wollen wir solchemnach alle hiebevorn angezogene, öffters wiederholte Patenten, publicationen, salvaguardien, Schuzbriefe und was dergleichen offene general auch in particulari abgegangene inhibitiones, und befehl mehr sein mögen hiemit nochmalen wiederholt haben: Befehlen hierauf Euch abgemelten allen und jeden, daz ihr Euch dergleichen Vermössenheiten, es sein unter was Vorwandt es immer sein möchte, kheines wegs weither unterfangen, sondern allenthalben bescheiden still und fridlich erweisen, von Eurer empfangend und fortlaufenden Verpflegung, die Wir ordentlich zu raichen abermahlige Anstalten gemacht, hinfüro zöhren, daz Landt mit eigenmächtigen einquartirung, Schätzung, blinderungen, erpressungen, allerhandt Victualien, wein, bier, brandtwein, fuetter und heu, wie auch discretionsgelder, abnamb des Vichs, Pferdts und Mobilien oder andern erdenklichen exorbitanzen, ingleichen mit aufrichtung unzulässiger fleischbänkh und leuthgebheuser, auch verbotenen Zohl und Mauth, in specie ander Wagg und Teis nicht beschwären, sondern von denen Plakhereyen, Straffereyen und allen anderen verbotenen ehrliebenden Soldaten nit wollenständigen misshandlungen und straffmässigen Thatten hinführo gänzlichen enthalten, bey Vermeydung unserer kays. und königl. ungnad auch unausbleibend scharffen Straff massen, im wiedrigen fahl der verursachende Schaden an der Verpflegung innenbehalten und denen beleidigten darvon satisfaction verschafft, die Officir auch so nicht guette disciplin und Kriegszucht halten, oder die delinquenten und thätter nicht exemplarisch abstraffen, den schaden selbst biessen, ihrer charge entsötzt und nach gestalt der Sachen auch mit noch mehrer Straff angesehen werden sollen; wornach sich nun ein jeder zu richten und vor schaden zu hietten wissen wird, und beschützt hieran unser gnädigst auch ernstlicher befehl will und manung. Geben in unserer königl. Statt Edenburg den neunten Monathstag Novembris im 1681. unsere Reiche des Römischen im 24. des hungarischen im 27., und des böhmischen im 26. Jahr.

Leopoldt, m. p.
Johann Adam Wörber, m. p.

Ad mandatum Sac. Caes.
Majestatis proprium
Av. Christoph Dorsch, m. p.

Hátul: Ao 1681. die 30. Decembris in Nagy-Ugróc sub generali congregatione lectum, publicatum.

(Barsvármegyei ltár, fasc. XII. nro 9.)

Jegyzet. Csodálatos ezen császári aláírással megjelent pátensnek gyalázatos rossz stylusa és helyesírása, a miért is curiosunképpen a maga eredetiségében meghagyandónak véltük.

CCXVI. *Szelepcsényi György érsek levele Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi, etc. domini amici et vicini nobis observandissimi.

Vettük az kgk nemes Poghány Mihál úr által küldött levelét, melyben panaszolkodik az hadak miát való nagy inségről. De minek előtte Poghány Mihál úr elérkezett volna, mi már azelőtt mind memorialék által, mind szóval is Sebestyén András erdéli püspök úr által (mivel magunk mégis ágyban tartózkodunk) búségesen declaráltuk ezeket méltóságos Badensis herceg uram és az egész nemes hadi tanács előtt, úgy, hogy arra jutott már az dolog, az egész vármegyék csináljanak computust, mennyit kültöttek az német hadakra, liquidáltván az nemes hadi tanács, az officirekkel contentáltatni fogja. Azért kgk is azt cselekedje és mivel az mi országunk legtöbbet szenvedett, legyen tandem valami contentatiója. Mi mindenképpen igyekeznünk segíteni kgket, de ellenben kgk nemhogy jóval volna hozzánk érette, hanem inkább mintegy szánt szándékkal hagyja pusztétani jószáginkat, mert a midőn hadak jönnek be az vármegyében, nemhogy az egész compossessorokra osztaná el azokat, hanem mindjárt majd ujjával mutatja nékiek a mi jószágunkat, úgy, hogy az egész vármegye terhét viselni kéntelenéti. Második dolog az, hogy abban sincs jó rendtartás, az gyölések felől soha nem tudósít kgk bennünket, hanem mindent magától cselekeszik, amint hogy minapiban is hírünk nélkül választotta kgk az tiszteket. Egynehány vármegyének viseltük már mi főispánságát, úgymint Veszprím, Nitra, Esztergam, Pest-Pilis és Solt vármegyékben, de ott soha nem cselekedték azt, minek előtte tudósítottak bennünket, sőt most is noha nem viseljük azoknak tisztét, mindazonáltal mindenkor megküldik nekünk az currenseket, kgk pedig így postponálni láttatik bennünket. Azért elhittük, ennekutánna nem leszen ez, tudván kgk az főispánság tisztinek praerogativáját. Tartsa s éltesse Isten kgket sokáig szerencsésen. Datum Viennae die 23. Martii 1682.

Earundem dominationum vestrarum

amicus et vicinus ad officia paratissimus
Georgius Szelepcheny
archiepiscopus Strigoniensis, m. p.

P. S. Ime Poghány uram is vissza megyen immár; hanem a minémő decretum expediáltatott az nemes hadi tanácsból generalis Strassoldo uramra, mivel abban az kgk instantiájával nemes Trencsény vármegye dolga is foglaltatik, annak originalisát azon Trencsény vármegye követjének adtuk, hogy arra lévén az posta, mennél hamarébb kezéhez jusson Strassoldo uramnak, de ugyan mása meg vagyon Pogány uramnál, kiből megéri kgk az originálénak tenorát. Azért szükséges, hogy kgk halasztás nélkül expediálván egyik követ atyafiát említett Strasoldo uramhoz, az által sürgettesse és vegye válaszát az nemes vármegye dolgairól, kinek mi is jó recommendatióval irtunk, vice ispán uram kezéhez dirigálván oda szőlő levelünket.

(Barsvármegyei ltár, fasc. 12.)

Jegyzet. Felolvastatott 1682. április 9-én a Zsarnóczán tartott közgyűlésen.

Ugy látszik, Szelepesényi Barsvármegye rendeinél nem volt grata persona; miért? Talán a hajdani barsmegyei szelepesényi születésű Pohroncz nevű parasztyereket látták szemük előtt?

CCXVII. Gróf Esterházy Pál nádor Barsvármegyéhez.

Illmi, rndmi, etc. domini amici nobis observandissimi. Salutem et officiorum nostrorum commendationem.

Panaszolkodnak kgmes urunk ő flge lévai végházabeli hadi tisztviselői, hogy azon végházhoz (a ki egyéberánt mind az bányavárosoknak, mind penig annak az egész darab földnek nagy bástyája) nemes Turócz és Árva vármegyékből articulariter rendeltetett gratuitus labornak feles restantiai miatt sok fogyatkozásokkal lévén az végház, nagy félelemben vagyon az ellenségtől. Kihez képest instálnak azon előttünk, irnánk kgknek és commitálnánk, hogy magok közül rendelne némely böcsületes értelmes embereket, a kik az említett végház részről rendelendő személyek jelenlétében computust csinálván, az följobb említett vármegyékkel vessenek számot és végére menvén hol és kiknél haereáljanak azon restantiák, exigálják executiók által is. Annak okáért kgket praesentibus requiráljuk s tisztünk szerint et vi etiam Articuli 6. anni 1649. committáljuk is kgknek, hogy vévén ezen levelünket, az följobb megirt mód szerint deputáljon magok közül némely böcsületes értelmes személyeket, a kik az lévaiakkal együtt lévén, a megnevezett vármegyékkel számot vessenek és az restantiákat az hol és kiknél comperiáltatnak lenni, ad mentem praecitati Articuli mindenképpen exigálják s oly ember kezéhez assignálják, a ki hüven erogálja azon végháznak szükséges épületire azon pénzt; kirúl irtunk említett Turócz és Árva várme-

gyéknek is. In reliquo Isten tartsa kgket. Viennae Austriae die 8. Maji 1682.

Earundem illmarum etc.

amicus ad officia parat.
Paulus Eszterházy.

(Barsvármegyei ltár, fasc. 12.)

CCXVIII. *Gróf Eszterházy Pál nádor táborbaszállásra szólító levele Barsvármegyéhez.*

Illmi, rev. etc. domini amici nobis observandi. Salutem et officiorum nostrorum commendationem.

Nem kételkeszünk benne, hogy tudva ne legyen kgteknél, minémő kimondhatatlan s majd utolsó romlásra jutandó inségben legyen szegény megnyomorodott hazánk, az sok fegyverkező szabadság szénye alatt pusztító hadak miatt, mely dolgokból ez hajdan fényes dicsőséges köröszmény országnak (a ki régenten az több háta megett lévő országoknak is istáppja s őrállója, sőt erős bástyája vala) végső veszedelmét s soha vissza nem térő szép szabadságának letapodását nyilván várhatjuk, járulván ehez az természet szerint való ellenségnek ajánlott mindenkori adózás, melyet némely hazájok régi szabadságát megutálló nyughatatlan elmék kívánnak nagy böcstelenül; kiből világosan kitetszik, micsoda szabadság szerető legyen az, aki az pogány ellenség adózó jobbagya maga hiti s igaz magyarsága ellen kíván lenni; s noha penig sok ízben az pusztító magyarokkal (*így*) armistitium orvosságával kívánta volna szép lecsendesítését kglmes koronás király urunk ő fölsége ezen sok alkalmatlan cselekedeteknek, de az pogányhoz inkább, mint maga királyához s édes nemzetségéhez bizakodó megátalkodott szívekkel semmi lett úton módon véget nem érhet, mire nézve tekintvén atyai szemmel megirt kglmes királyunk ezen kedves országának ily égben kiáltó pusztulását, el akarván az következő bizonyos veszedelmet mindenképpen távoztatni, nagy erős hadait kényszerítetett ezen hazában rendelni, csupán csak a végre, hogy királi s atyai tartozása szerint az alkalmatlan dülő s pusztító tolvajoktól országát megmentvén hozhassa előbbeni jó békességére és szabadságára. Ennek nagyobb előmenetelére nekünk is méltóztatott ő fölsége kegyelmesen parancsolni, hogy kgknek palatinusi tisztünk és hivatalunk szerint insurrectiót publicáljunk, hogy tudnia illik ez által az haza szabadságát csak szóval kereső és más felül rontó ellenség kiirtassék ez hazából. Mely kglmes urunk ezen méltó királi parancsolatjának eleget akarván tennünk, Isten áldásából édes hazánk megmaradásáért eleinktől reánk származott igaz magyar vérésgünk megmutatására nem szánván vérün-

ket is kiontanunk, személyünk szerint mezőben akarunk szállani. Kivántuk azért emlétett palatinusi hivatalunk szerint kgtéknek tudtára adnunk és parancsolnunk is, oly készülettel légyen, hogy az midőn látja mezőben való szállásunkat és Isten által tovább való mozdulásunkat, minden késedelem nélkül mentül többed magával lehet, conjungálhassa velünk magát országunk élő törvényében expressált büntetés alatt, hogy így egy szívvel lélekkel irthassuk Isten áldásából ki mind kglmes koronás király urunk ő fölsége, mind szegény megromlott hazánk nyilvánvaló ellenségit és mutathassuk meg ez világ előtt azt, hogy készebbek vagyunk régi eleinktől vött szabadságunkért dicsőséges halált szenvedni, sem mint pogánnak adózó rabjai és jobbágyi lenni. In reliquo Isten sokáig éltesse kget. Datum in arce nostra Kismartoniensi, die 7. Julii ao 1682.

Illmarum etc.

amicus ad officia paratus
Paulus Eszterházy.

(Barsvármegyei ltár, fasc. 12.)

CCXIX. *Gróf Eszterházy Pál nádor lakodalmi meghívója Barsvármegyéhez.*

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, generosi, egregii etc. nobiles domini et amici mihi observandissimi. Salutem et servitiorum meorum commendationem.

Mivel Isten és az igaz körösztn anyaszentegyház rendeléséből és engedelmeiből az néhai tekintetes és nagyságos késmárki gróf Tököly István uram hajadon árva leányát, az tekintetes és nagyságos gróf Tököly Éva kisasszonyt, ki az előtt alkalmas időtől fogvást atyja s anyja halálával árvájul maradván ekkoráig kegyelmes királyunk ő flge akaratjából tutorságom alatt volt, eljegyeztem magamnak örökös házastársúl, kinek lakodalmi öröme napját rendeltem ez jövő Kisasszony havának 23-ik napját itt Kismartony váromban meglenni. Annak okáért kglmeteket szeretettel kérem, a megírt napon és helen magok követi által estvére, úgy más nap is jelen lenni ne nehezteljen, melly kgték jó akaratját igen kedvesen vevén, minden alkalmatossággal igyekezem meghálálnom. De reliquo Isten sokáig éltesse kglket jó egészségben. Datum Kismartony 11-a Julii anno 1682.

Illmar., rev. etc.

amicus ad serviend. parat.
Paulus Esterházy, m. p.

(Barsvármegyei ltár, fasc. 12.)

CCXX. *Gróf Eszterházy Pál nádor Barsvármegyehez.*

Illmi, rndmi, etc. domini et amici mihi observandissimi. Salutem et servitiorum meorum commendationem. Noha Isten által az tekintetes és nagyságos késmárki gróf Tököly Éva kisasszonynyal való házasságomnak lakadalmi vigasságára rendeltém vala e jövő Kisasszonyhavának 23-ik napját Kismartonyban meglenni, mindazonáltal az pogány ellenségnek nagy gyülekezetre nézve, mivel kglmes atyáskodó királyunk ő fíge táborban való szállásomat parancsolja (kinek is szegény hazánk veszedelemben forgó állapotját látván, illendő kötelességgel eleget akarván tennem, Isten engedelmeiből mezőben szállók) kényszerítettem azon lakadalmi solemnitást anticipálnom és ugyan ez jövő Kisasszony-havának kilenczedik napjára megírt kismartoni váromban rendelnem. Kérem azért szeretettel kgket az megírt helyen és napon estvére s más nap is maga követ atyafiai által jelen lenni ne nehezteljen. Mely kgk jóakarátját más alkalmatossággal kívánom meghálálni. De reliquo Isten sokáig jó egészségben éltesse kgket. Datum Viennae die 21-a Julii anno 1682.

Illmarum etc.

amicus ad serviendum parat.

Paulus Eszterházy.

(Barsvármegyei ltár, fasc. 12.)

Jegyzet. Felolvastatott a nagy-ugróczy kastélyban tartott közgyűlésen 1682. augusztus 6-án.

CCXXI. *Gróf Eszterházy Pál nádor Barsvármegyéhez.*

Illmi, rndmi etc. domini amici nobis observandissimi. Salutem et officiorum nostrorum commendationem.

Nem kételjük, kgk vette ez elmúlt napokban is levelünket, kiből tudósítottuk kgket az pogány ellenségnek Pesthez való nagy gyülekezetről; már most az bujdosó magyarok táborban való szállását s ugyanazoktól némely nemes vármegyék fölültezéséről való szorgalmaztatását elhittük eddig értette kgk, kiből az nyilvánvaló ellenkezésnél egyebet akár mely okos ember is nem magyarázhat. Ha azért csak hivalkodó szemmel nézzük ezeket az dolgokat s nyakunkra várjuk ily nyilvánvaló ellenségekinket, bizonyára eltávozzhatatlan veszedelem követ minnyájunkat. Hogy azért régi eleinktől vett igaz magyar vérünket ez világ előtt is megmutathassuk, ad okot arra kglmes király urunk ő fölsege szép atyai szeretetből származott gondviselése s parancsolatja, melyet ezen levelünk mellé annectálván kgknek ím elküldöttük, melyből eszében veheti kgk, mely buzgósággal kívánja

szegény hazánk oltalmát kglmes urunk ő fölsége; mire nézve mi is Isten engedelmeiből személyünk szerint mezőben szállunk hova hamarébb, akarván ezzel is palatinusi kötöttségünket s ez szegény haza oltalmához igaz magyari szeretetünket megmutatnunk. Minek okáért akaránk ezen levelünk által kgket megtalálnunk s tisztünk szerint parancsolnunk is, mihelen érti mezőben való szállásunkat, azontúl minden késedelem nélkül fölkeljen s noha particularis insurrectio parancsoltatik, mindazáltal az veszedelem már öregbülvén, az szükséghez kölletik magunkat alkalmaztatnunk, és így ha nem viritim is minnyájan, mindazonáltal mentől többed magával lehet fölüljön s mutassa meg, hogy hazáját kiki igazán szereti s készebb szabadságáért dicsőséges halált szenvedni, hogy nem mint az egész világ csúfja s ellenséginek prédája lenni. Nem kételkedvén azért kgk igaz magyarságában, kívánjuk, hogy Isten tartsa kgket sokáig szerencsésen. Datum Kismartonii 25. Julii anno 1682.

Illmarum etc.

amicus ad officia paratissimus
Paulus Eszterházy, m. p.

(Barsvármegyei ltár, fasc. 12.)

Jegyzet. Felolvastatott Barsvármegye Sarnócza mezővárosban tartott közgyűlésén 1682. augusztus 20-án.

CCXXII. *Gr. Erdődy György nejéhez, gr. Rákóczi Erzsébethhez.*

Isten minden üdvességes jókkal áldjon meg, szívesen kívánom. Pozsonyban 20. Junii érkezvén délelőtt, azonnal palatinus uram ő hercegsége (Eszterházy Pál) ebédre hivatott, ottan voltak az több urak is, szíves conversatióban voltunk, palatinusné asszonyom is ő hercegsége (Thököly Éva, a fejedelemnek Imrénének testvére) együtt kít menyével jelen volt, kirdezvín ő hercegségek, hol láttalak, igen akarták volna, ha itten nyájas és szíves atyafiságos mulatozásban lehettek volna veled, én mentetelek. Extraordinariának ez jövő szerdán víge léssen, nímely dolgokon immár is által estenek, én is . . . nem kések extraordinaria után, hanem Szomolánra fordulok, onnan megírom, mely tájban möhetők Kis-Tapolcsánra, ha pedig vehetöm levelít méltóságos fejedelemnek (nyilván az ifjú Rákóczi Ferenczet érti), mikorra szándékozik Kis-Tapolcsánra, ahoz fogom magamot alkalmaztatnom. Itten az hírek nöm szintén jók, hírelik, feles tatár és török Erdélyben immár is beőtni készülné, francia és az királyfia hatvan ezerrel kernyől vette volna princez Luit (!), ki csak 25 ezered magával vagyon, Isten szégyenítse meg ő felsége ellen-sígit. Az tatár és török had, Tököli is velök lóvín, ha bizonyo-

sodník, hazánknek nagy ártalmára volna, mert nemcsak Erdélyt, hanem Magyarországot is az ellenség pusztíthatná; elválik, tovább mi líszen, adja Isten, jobb híreket hallhassunk. Cancellarius uram (Jáklín nyitrai püspök) itten nincsen, se Mednyánszky uram. Még ma köldek emberemet Bécsben, líszen gondom az hintóra, ha elkészölt; most 40 citromot és 20 narancsot köldetem, költsed egészséggel. Ma leszünk, patronusnak ünnepe napja lívín, gróf Pálffy János főispán uramnál ő kglménél ebiden, dilután pedig öt óra tájban szegíny Horvát György uramot el fogjuk temetni, ki ezekben az napokban kimúlt istenesen ez árnyékvilágból, légyen Isten irgalmazója lőlkének. Ezzel maradok holtomiglan. Pozsony 24. Junii 1694.

igaz hív társod
gróf Erdődi György.

Külczim: Tekintetes nagyságos gróf Rákóczi Erzsébet asszonynak,
neköm kedves atyámfiaának adassék szeretettel Kis-Tapolcsán.

(Erdődy sajátkezű írása, eredetije a kamarai levéltárban.)

CCXXIII. Gr. Erdődy György nejéhez, gr. Rákóczi Erzsébethez.

Isten minden ödvessíges jókkal áldja meg, szívesen kívánom. Szomolányról (következtesen Somolát ír) tudósítván Szakolcza tájárúl való eljövetelemről, ide való érkezésemről sem akartam elmulatnom, hogy tudósításomat el ne kövessem; tegnap ide szerencsösín ugyan érkezvén, főispán uramot, gróf Illésházy uramat (t. i. Miklós, aki szintén a határvizsgáló küldöttség tagja volt) ő kegyelmét itten találtam, ki böcsölettel nemes vármegyével (t. i. Trencsénmegye) látott és fogadott; hogy vacsorához ültünk, tűz támadván az falúban, valami asszony okozván ígett bor ígetísivel azon tüzet, ha hamar ótásával nem bántak volna, az egész falu veszedelemben volt, de mégis semmi szül nem lívín, Istennek hála két ház megígise után az tőzet eloltották és így Isten megmentett nagyobb kártúl. Isten ő szent flge mostani előttünk lívő veszedelemtől is mentse meg országunkat és mindnyájunkat és adjon győzedelmet ő flge fegyverinek pogány ellen. Minímű híreim Bécsből írköztenek, hogy ide követtem utamot, ezen includált írásból bőven megfogod érteni; general Veterani asszonyomat is, ki Erdélyből jön, alkalmas szekeremen (!) Ujhelynél (valószínűleg Vág-Ujhely) előtaláltam, köszöntet azon miltóságos grófasszony embere által, Bécs felé siet, melyre nízve miltó Istenhez folyamodnunk, hogy Isten megszegyenítvén az pogányságot, következhető veszedelmet reánk ne bocsásson és távoztassa el tőlünk. Azonban vigyázással szükséges lenni, elég vigyázással pedig, kitől Isten ójjon, böneinkért ellensíget ostorúl reánk

bocsátaná, ellenség veszedelmét idein elkerülhetnénk. Nem is lehet ez híreket semminek ítélni; morvai commissarius urak is, kiknek tegnap levelit vettem, sietnek az commissio vígben vitelével, amint hogy ma hozzá is kezdünk és több helyekre reménységünk menni, miltó líszen azért megmaradásunkról, ha úgy hozná az szükség, hogy ő flge szárnyai alatt tovább is megmaradhassunk, együtt beszélgetnünk. Ezzel maradván állhatatosan Pritova (*ügy?*) 24. Septembris 1694.

igaz hív társod
gróf Erdődi György.

P. S. Ez én levelemre való választodat mentül hamarább elvárom.

Külczim: Tekintetes nagyságos gróf Rákóczi Erzsébet asszonynak, nőkem kedves atyámfának adassék szeretettel Kis-Tapolcsán.

Jegyzet. Pritova helység neve nehezen olvasható s ma ily nevű helység a helységnévtárakban fel nem lelhető. Nyilván Trencsénmegyében közel a morva határhoz lehetett.

CCXXIV. *Gr. Erdődy György nejéhez, gr. Rákóczi Erzsébethez.*

Isten minden üdvessíges jókkal áldja meg, szívesen kívánom.

Én együtt personalis urammal ő kglmivel elvigezvin morvai commissarius urakkal Szakolcza táján határok iránt való commissiót, megis vendígelvin azon morvai comissarius urakat contentumok szerint, ide Szomolánra fordultam, holnap nap szentkatarinai kalastromban vígezvin devotiómat, indulok personalis urammal Pritova felé, Vitenczire vívin utamat, ott is megegyezvin több comissarius uraimikkal, a táján is Morva- és Magyarország között villongó határokat megjárván, igazításban vívin, talán a tájárúl cioszlunk és több határok eligazítását másszorra hagyjuk és így én is felszabadulhatok unalmas commissiótúl, egyszer immár együtt Kis-Tapolcsánt mulathatunk. Szakolcza táján, úgy Holics táján is commissarius urakkal egy-kít nap mulatásunk alkalmatos volt, meg is vendíglött kedves keresztfiam gróf Marcus (t. i. Czobor, később főajtónállómester és tábornok), úgy Gassi uram is; hogy ezen leveletem vígezni akartam, vettem 14. Septembris írt leveledet. Gróf Pálffy Jánosné asszonyom (született gróf Molarth Eleonora) pozsonyi ház iránt való kívánságának, ha eddig másutt szállást nem talált, eleget fogok tennöm, ő kglme kívánságát akartam veled közlönem, és egyenlő akarattal az iránt atyafiságos affectiómat és kisérségemet megmutatnom és nem különbözni ebben is, azt hozván magával az jó istenes egység, melyet követnünk mind szükséges és mind Isten előtt, úgy igaz lelki emberek előtt kedves. Az madarat Árvábúl nem

azírt kirdískípen írtam, ha elhozták-e Kis-Tapolcsánra, hogy oszt onnan el akartam volna hozatni, hanem megparancsolván Árvában lítemben, hogy Baiczi, ki inasom vala, madarat megtanítván maga hozza el Kis-Tapolcsánra, a minthogy úgy véltem, hogy parancsolatomat véghez vitte eddig, arra nízve az madár felől írtam, mivel ha szintén elhozták volna ide is az madarat, magad mulatságod kedvéért innen is oda küldettem volna, azért nem volt szükséges megindulni. Generalis Assermon (világos tollhiba lesz, Appremont gr., Rákóczi fejedelem sógorát értheti) uram nökem küldött lovait megtekintvín, nem ártott volna, ha jobb gondviselés alatt löttek volna; én ugyan oly móddal kedveskedni általlanám, hihető, ő kegyelme embereinek vigyázatlansága miatt romlottak el az lovak, az vírcse ló magára húst vívín, nem líszen megvető, immár is testesebb az szegye (értsd: szügye), sok esztendőket számlálván, immár csak több lovak tanácsadójának tartom, hoznak nemsokára más lovat is, ha nem telhetik ki kistapolcsáni lovakból számomra való lovam, másutt kölletik keresni. Nem kitlem, értésedre vagyon, hogy az fővezér által jött az Száván és azon van, hogy megöttekzik armádánkkal, noha kíszen várja az mi armádánk az ellensíget; engedje Isten, nemsokára örvendetes hírt hallhassunk armádánk felől. Gróf Erdődy Ferencz súlyos betegsége után ez világból kimúlt; szánakodásra miltó azon miltóságos úr, legyen Isten irgalmazója lölkinék. Szegény meghalt bán uram fiaeskája is igen nyavalyásúl vagyon. Isten tartsa meg szép és jó ifjú urat, szívesen kívánom, épen deficiálna azon linea, ha valahogy azon ifjacska megtalálna halni. Gróf Zichy Pálné asszonyom (báró Károlyi Kata volt) is kimúlt ez világból, Isten legyen irgalmazója lölkinék. Vígben menvín az comissio, azon leszek, hogy meglátogassalak. Ezzel maradván holtomiglan állhatatosan. Datum Szomolán die 30. Septembris 1694.

igaz hív társod
gróf Erdődi György.

P. S. Mit írjon bártfai bíró uram ő kglme nekem ajánlott ló végett, levelinek mását megköldettem.

(E három levél Erdődy György sajátkezű írása; bold. Botka Tivadar úr másoltatta le a m. kir. kamarai levéltárban lévő eredetiek után.)

Jegyzet. A levél írójának személye Barsvármegyét annyiból is érdeklí, mert sokáig e vármegye főispánja volt; különben négy vármegye főispánja s nagy dignitarius volt; tüzetesebben itt nem foglalkozhatunk a történelemben amúgy is ösmert egyéniséggel, valamint ezen házaspár ügyeivel, melyek utóbb igen bonyolultakká váltak s az ifjabb Rákóczi-ág ez utolsó sarjára, a kis-tapolcsányi Dianára, kinek emlékét ájtatos és jótékony alapítványai még ma is fentartják, fölötte nyomasztókká.

CCXXV. *Gr. Rákóczi Erzsébet, férjezett gr. Erdődy György ne sajtát jegyzetei férjével támadott viszálya tárgyában, melybe a legmagasabb körök is befolytak és a szánsalomra méltó magára hagyatott grófnét kíméletlen szorongattatások által sanyargatták. 1696 körül.*

Bécsből az commissarius eljűvén azóta!

Az akkori aratásra, gazdálkodásra s egyéb dolgaimra nézvé, az kardinális (Kollonits) és az úr hírével s engedelméből Bécsből előre jöttem, az úr Bécsben maradván, circiter két hét múlván utánam ide jött, itt illendő becsületi, mindenféle mulatása a mi meglehetett meg volt, és akkor csakhamar talám 5 vagy 6 nap múlva Rayczra (Rajecz Trencsénmegyében) létavai jószágba (Létava uradalma az árvai uradalommal egyesítve, mint Thurzó successio, Erdődy kormányzósága alatt állott, ki egyúttal Arvavármegye főispánja is volt), hogy innen elmegyen, eleitől fogvást mondotta, maga ismét Szomolyánra fog menni, de elébb ide jün, a mint hogy vártam is, de el nem jött, magam pedig a silizi (Zeliz Barsvármegyében, ahol a grófné osztályos birtokos volt) jószágom megtekintésére hogy elfordulok az dézmálásra nézve is (minthogy feles helyeken lévő dézmákért az árendapénzt már le is tettem volt s jegyzésben is adták volt a falukot, de azután sok helyeken mai napig is a dézmát nem akarták megadni, kit kanonok Kovácsóczi uram s talán az szentbenedeki tisztok s a több silizi más részekről való tisztok is tudnak) úgy a több gazdálkodás megtekintésének kedviért, és ezúttal, ha a mi időm lesz, vadászok is (amint hogy kért az úr, vadászatomból hogy ő kglmének is küldjek utána vadat, kit legalább két ízben el is követtem), mely után házamhoz hogy készültem s egyszersmind is vadászatomhoz, az úr szemivel látta, az puskák, kutyák, hálók, szekerek, élés elkészítéseit, sőt még az nap el akartam indulnom, de látván az idő késő mivoltát, az nap itt maradtam s megint aközben holmi házi foglalatosságim érkeztenek, melyekre nízve ismét oly hirtelen nem mehettem el, hanem az ebeket, puskatokokat sat. előre küldtem, azután könnyű szerrel magam alkalmatosságával Silizre mentem, ott rendben vévén dolgaimat, valamely nap vadásztam, ide ismeg visszatírtam. Isten nyavalyát bocsátott reám, olyat, hogy csak ódalról ódalra forgattak nro 5 hétig, úgy jut eszemben legalább, feküdtem, sem állhattam, sem ülhettem, melyre nízve az selmeczi doctor minémű írást küdett, mivel orvosoljam s hogy magamat, eret vágjak s hol melyik hővízben fürödjek, meg van nálam az recept.

1-o. Bécsből eljüvetelemtől fogvást semmi idegenséget nem vehettem észre, az egész tíz rendbéli leveleiből is kitetszik, hanem

minek előtte a hővizben mentem, írt, hogy menjek szt. Erzsébet napjára Szomolyánra 1695. die 10-a Novembris sub nro 1, ezt Keller hozta, szóval is mondja meg hogy vagyok, mint szemmel látott állapotot, az nap orvossággal éltem, más nap eret vágattam, már akkor régen betegágyban feküdtem, melyre nézve megírtam s követem megbocsásson, mert most lehetetlen, hogy sem itt, sem Szomolyánt, sem másutt, sem ő kglmének, sem másnak akár kinek is most azzal kedveskedhessek súlyos betegeskedésem miatt, megírván nyavalyámat és hogy a doctor javallásából fürdőben kell mennem, de meg nem írhatom, melyikében, mivel az doctorhoz küdett apotekariusom meg nem érkezett volt még, aki orvosolhatásim s melyik hővizben való fürdésim iránt értekezni ment vala, hanem éppen akkor érkezett, a mikor Keller a választ adott levelemmel megindult s a kapuközbe öszvetalálkoztak, akkor még nem is szóllott senkivel is az apotikarius, ezen levelet magam kezemmel írtam meg az úrnak, de végtire bágyadt voltamra nézve az titulust (akkor is nem lévén secretariusom) Hudczovicz István nevű kücsárommal deák nyelven szokás szerint irattattam vala meg s úgy küdtem el az úrnak; azután a bajmóczi hővizben mentem.

Az doctor két receptiói s recognitiók nyavalyám iránt sub nro 2.

2-o. A hővizben fürödvén (ahol nyavalyáim miatt templomban sem járhattam, tudják közönségesen) vettem tudósítását kistapolcsányi tiszteimnek, hogy az úr hajdúja Kis-Tapolcsányra érkezett a feleségét innen hogy oda vigye, mivel ide házasodott volna és egy régebben nálam szolgált kocsisom, kit azelőtt is részegeskedésiért, s a kórság is lelte s igen rossz ember volt, régen elbocsátottam, hogy az is ide azon hajdúval jött, azt mondván, hogy én hivattam őtet ujobban az szolgálatra s magát tartatni kívánta, mely gondolatomban sem volt; azon hajdú pedig minémű levelet hozott nékem az úrtól, ím megküdtem, szintén akkor küdtem haza szolgálmat sietve, holmi élés utánam való siető elhozási iránt, azt nem akartam kisleltetnem, egyébiránt is megolvassván az úr levelét nyavalyámat sem tekintvén, ujobban minden ok nélkül (vagy csakhogy nyavalyám miatt Szomolyánra nem mehettem) hogy ujobban kemény mint egy dorgáló s udvarral fenyegetűdző levelét olvasván, azért választ sem adtam reá, hanem az haza küdett szolgálám által azt izentem Névery Gergely tisztartómnak: mondja meg a hajdúnak, hogy vissza mehet s ezúttal választ nem adhatok, hanem más úttal írok az úrnak, az vele jött kocsisnak pedig mondja meg, én nem hogy hittam volna, sőt gondolatomban sem volt s tartsa dolgát, itt nem szükséges, másutt keresse szerencsáját, mert ha itt tekereg s szokása szerint itt részegeskedik, elhiggye, praebenda helyett a kis-tapolcsányi

kapuban kiszabatom a praebendáját! De ők az úrhoz érkezvén, ők tudják, ha ily móddal szóllottak-e, vagy is hazudtak magok mentségekben; ezen levél pedig mit foglal magában, kitetszik 1695. die 18-a Novembris sub nro 3.

Az földist elvégezvén, nagyobb részint ott meg is unatkozván visszajöttem Kis-Tapolcsányra, vettem eközben méltóságos Aspermont úr s öcsémasszony leveleit (Rákóczi Juliannát, gróf Aspermontné, II. Rákóczi Ferencz fejedelem testvérét érti), melyek által tudósítanak, hogy mikorra szándékoznak ide. Azért negyednapjára ide érkezésem után silizi gazdálkodásim megtekintetésére fordultam s egyúttal öreg vadakkal is atyámfiainak házámnál hogy kedveskedhessek, úgy tetszik csak 4 nap vadásztam Csúz és Jászfalva táján, mely nincs messzi Zelestdől. Az többi közt Jászfalván Kereskényi Farkas házánál szállottam volt meg circa 19-a Novembris; azon út jártában tisztartóm Névery Gergely küldte kezemhez az úr neki írott levelét; az hajdú íránt írta. NB. Miért tőlem nem értekezett erről az úr, hanem tisztartótól hanem ha az a kocsis s hajdú azok is valamit hazudtak ellenem; az úr Néverinek írott levele 1695. die 3-a Decembris sub nro 4.

Vadászatim iránt való notatio; Kereskényi Farkas s felesége Blaskovichné nyelveskedésre nízve sub nro 5.

Item vettem a kardinális levelét, mely által ismét német frailát commendál. NB. De talám ismét olyat, a minémű volt az előbbeni, a kit commendált 1695. die 20. Julii sub nro 6.

Item vettem kardinális levelét, mely által citál Pozsonyban az ő flge parancsolatjából 1695. die 17-a Decembris sub nro 7.

Arra választ adtam, hogy nem érthetem leveléből, ha engem illető parancsolatja ő flgektől érkezett ő eminentiájának vagy más dolgokban, ha tudnám, hogy engem illető parancsolat, noha öcsém asszonyt s méltóságos Aspermont uramat ide várom, minthogy öcsém asszony ez ín házámnál még itt soha sem volt, minden dolgaimat s minden véreimet azonnal kíz vagyok ide hagynom s oda mennem, ha postán kell is. Arra ismét érkezett a kardinalis levele 1695. die 24. Decembris írott sub nro 8.

A közben írkezvén generalis Aspermont úr s öcsém asszony, melyekkel is közlettem az ujabban nékem írt leveleit, okát nem tudván miért citálnak, írtekeztem, mi dolog volna az ismét s magyaráznák meg ujobban a leveleit, hadd írtsem jobban; kit megolvassván generalis úr mondta: az mint veszem észben, ujobban valami vádlás lehet, mely miatt citálnak, de valamint úgy mond a kardinális első levelét rosszúl folyható dologdra magyaráztam, ezt ismét úgy magyarázhatám, mintha ezen dolog-

ban segítségedre akarna s könnyöbbségedre lenni az kardinalis. A közben méltóságos generalis urral és asszonynyal együtt Posonyban indultam die ultima Decembris anno 1695., új esztendőnap Nyitrán misét halgattunk.

Ezeket látván hogy ismíg az úr indított valamit s vádосkodott ellenem, okát nem tudván miért, tartottam, ismíg valami kár s kisebbség ne érjen, tettem oly rendelést, ha valahonnit mi levelem érkeznek, míg Pozsonyban járok, szakassza fel arra rendelt emberem, s ha valami olyat értene azokból, valami károm vagy szerencsétlenségem iránt való szándékokat, avagy ha valami rosszat hallana személyem iránt, rendelést tettem, mi tévők legyenek s szolgálom pedig siessen öcsém uram és a fejedelem asszony eleiben (az ifju házaspárt, Rákóczi Ferencz hercegezt meg s nejét, Hassiai Charlotte-Amáliát érti), azokat jelentse meg s kérje, mint véreim segítsenek s fáradozzanak irántam. A közben már innen elmenvén érkezett gróf Forgách Simon uram levele 1696. die 4-a Januari sub nro 9, kit parancsolatom szerint emberem felnyitván megolvastott s azzal az fejedelem eleiben sietett. Die 3-a Januarii 1696. méltóságos generalis urammal s öcsém asszonynyal Posonyban érkeztem, vendégfogadóban szállván, az urat szolgálom által böcsülettel köszöntettem, arról generális úr s mind öcsém asszony is szólhat, jól tudják.

Die 4. Januarii 1696. a kardinalis parancsolatjából ebédre a kardinalis uramhoz mentem, generalis úr, öcsém asszony, az úr, Maholányi (a hajdani hrussói tisztartó urrá lett unokája) és Erdődy Kristóf úr voltak az ebéden (noha assecurált Aspermont uram, hogy Erdődy Kristóf ott nem lesz), az kardinalis házában belépven, az urat köszöntvén, beszélgetni sok ízben kezdtem az urral, de Erdődy Kristóf s Maholányi integettek az urra s alattomban megfenyítették, hogy az úr ne beszéljen vélem, kit ennyihány ízben vettem észre s láttam, a mint hogy az úr tarózkodott is a hozzám való szólásban tőlem. Délután a kardinalis bevezetett más szobában, én, az úr, öcsém asszony s Maholányi volt ott, Aspermont úr Erdődy Kristóf urral kívül maradtak, a kardinalis pedig azt mondta: grófné asszonyom (de meg nem mutatta) itt van az ő flgek parancsolatja, hogy mivel kglmed az ő flge parancsolatjának a bécsi commissióhoz képest eleget nem tett, azért kglde kettő között válasszon. vagy azt, hogy a mely szolgálkat az úr nem akar szenvedni, azonnal azokat elbocsássa s menjen az urhoz Szomolyánra s vele lakjék, avagy azonnal felnyitom az klastromot s kgdet oda csukom.

Kire feleltem: semmiben nem érzem magamot vétkesnek lenni, hogy ő flgek parancsolatja ellen cselekedtem volna valamit, mely miatt klastromot érdemlenék, vagy ily móddal ezeknek meg kellene lenni.

Arra a kardinális felelt: itt van az öcséd, tanácskozzatok és resolváld azonnal magadat; azonnal kiment, kettőnket benn hagyván.

Okait ezeknek nem tudván, miért etc., nem is tudtam mit resolváljak, Aspermont uramot behivattuk s ő kglme által értekeztem a kardinálistól, vétkesnek semmiben sem érzem magamot lenni, mire nízve kell tehát ezeknek meglenni s kik lehetnek azon szolgálak, hogy elbocsássam és miért. Arra izent a kardinális: ezeket ne disputáljam, hanem kettő közül egyre resolváljam magamat, írásban küldvén neveit a kiket az úr feltétetett, kiket bocsássak el, ugymint a lovász mestert s mind feleségét s mind atyafiait, valamennyin volnának, Hódossy Sándort és Farkas Sándort.

Ezeket látván sem okait nem mondják, sem időm nem engedteték s csak erővel s hatalommal bánnak velem, semmiben vétkesnek lenni magamot nem érzem; ujobban Aspermont úr által a kardinálisnál instáltam, hadd tudhassam okait s ne bánjanak ily móddal velem s ha ugyan csak így kell meglenni, hadd értsem, ha ily kéntelenül klastromban kell mennem, az idők alatt ki fog birnia jószágimmal, s azoknak hasznaival etc.

Arra izent a kardinális, hogy míg rosszabbul akartak velem bánni (s nímetekkel megfogatni s a szolgálakat is hasonlóul és vasban verve Serha házban vitetni, két kompania némettel akart Pálffy János érettem menni, ezeket Aspermont úr mondta), de ő eminentiája nem engedte s ellenzette, hanem hogyha klastromba megyek, jószágimban a klastromból parancsolhatok, hasznokat is szedhetem; kit hallván Erdődy Kristóf a mint Aspermont uram mondotta, felkiáltott mondván: én azt nem engedem, hanem azonnal a császár számára elfoglalom és hogy ebben kész leszen pártomat fogni a kardinális.

Ezen erőszakkal való kéntelenítéseket minden ok nélkül valókat látván, hogy sem gyalázatokban világomat éljem s eleitől fogvást való szokása szerint az urnak ő kglmétől annyit szenvedjek, károsítassam, becstelenítessem, mortificáltassam, életemet szerencsétlenítessem, végtére miatta s mellette lelkemet vesztésem, készebb vagyok klastromot választanom, hogy mondja meg a kardinálisnak és hogy csak azon kérem, bocsásson haza emnyihány napra, hogy ott valami rendelést tegyek s a mely szolgálaim vannak, minthogy becsülettel jüttek hozzám, azon becsülettel őket contentálván, bucsut vévén mindnyájoktól, becsülettel elbocsátsam, azontúl hivatalt sem várván visszatérek s magam igyenesen megyek a klastromban, melyben ha nem volna hitelem, azonnal ki sem megyek ő eminentiája szobájából, magam irok s adok magamról életem, fejem, minden jószágim elvesztése alatt való reversalist, hogy mihent ezeken által cstem, ide jüvek s klas-

tromba megyek. Ha pedig annyi érdemem sem volna, kintelen leszek más által, ezeket hogy véghez vihessen, módot keresnem. Ezeket látván a kardinalis, hogy így resolváltam magamot (kit Maholányi hallván csúfolt, a mint Aspermont uram mondta), megmondta ennyihányszor, hogy menjünk a szállásunkra, holnap reggelig jól tanácskozzunk s gondolkodjunk és hogy papi hitire mondja ezeket, senkinek se mondjam meg az állapotokat, ő i. nem mondja meg senkinek és nem is tudja ezeket senki is, hogy csak ennyihányunk között maradjon az állapot és hogy ezen resolútiómat értésére fogja adni ő flgeknek, mindazonáltal tovább is holnap reggelig jól gondolkodjam, mit csinálók.

Míg az szállást értük, hintóban menvén generalis Aspermont urammal, öcsém asszonynyal, a hintóban mondta Aspermont uram s öcsém asszony, hogy jól meglássam, mit csinálók, mert az által szolgálmat szerencsétlenségben hozom, mert mihent a klastromban megyek, azonnal bizonyos legyek benne, hogy az lovászmester feleségét és Hódosi Sándort (melyek akkor velem valának) azonnal megfogják s vasban verve fogságban teszik s a lovászmestert s Farkas Sándort Serha által vasba verve kötözve fogságban hozatják németekkel.

Másnap reggel izentem Aspermont urnak s öcsém asszonynak, mit gondolnak már velem tovább s mit csinálnak, én a tegnapi resolútióm szerint készen vagyok a klastromban mennem; arra szobámba jött öcsém asszony mondván, hogy jól meggondoljam, mit csinálók. Végűre másnap Aspermont uramot kértem, menjen a kardinalishoz s mondja meg neki, noha nem tudom miért, de minthogy így kell meglenni kéntelenségből, azért ha ítélik ő flgek, hogy megérdemlettem (okait mivel nem tudom, melyek legyenek azok, azért mentenem sem lehet magamot sat. és ily móddal parancsolnak), én azért tovább is tegnapi resolútióm szerint kész vagyok klastromban mennem, elvárom parancsolatját.

Arra Aspermont uram által rövideden csak azt izente, hogy most csak haza menjek, ha tetszik, geueralis Aspermont urammal, mivel az úr még Pozsonyban fog maradni dolgaira nízve, dolgaimat jó rendben hagyjam, egy quindenát adván, az idő alatt a szolgálakat elbocsássam s azontúl mindjárt menjek Szomolyánra az urhoz.

Aspermont urammal hazafelé menvén, Forgách Simon uramnak . . utból előre írtam, kérvén júne Kis-Tapolcsánra, mivel jóakarattjában sok ígéretire nézve bíztam, mivel ő kglme a más részről valókkal gyakran volt szemben, hogy értekezhetném ő kglmitől, mit értett, mi okra nézve bánjanak ily móddal velem sat., a minthogy el is jött, míg Aspermont uram itt volt, ki is miket mondott s szóval informált sub nro 10.

Azután kedves öcsém uram (Rákóczi Ferencz herczeg) ide érkezett az méltóság s fejedelem asszonynyal; idő jártatva az megnevezett quindenára vigyázván s ahhoz képest cselekedvén együtt oda mentünk; azt miként voltunk ott, az úr mit szőllot, jól tudhatja öcsém uram s mind pengig Sáros vármegye viceispánja, Keczer Sándor uram, én előtttem is miket mondott az úr, azokat notáltam magamnak sub nro 11.

Öcsém uram s fejedelem asszony nálam itt létének ideje alatt nemzetes Szeghedy András uram által mit írt az úr, sub nro 12.

Szeghedy András uram által ez uttal mit izent az úr szóval s arra mi választ adtam ugyan szóval, sub nro 13.

Forgách uram ajánlotta vala magát, hogy mihent innen elmegyen, minthogy Pozsonyban kell ő kglmének úgy is menni, azért ott fogja tetetni magát, mintha nem tudná, miben vannak a a dolgok s ha valaminek végére mehet, hogy tudósít; mely iránt mit ír, hogy a hajduját a németek megfosztották s azon engem tudósító levél tarsolyában levén, az is oda vészett, sub nro 14.

Az elbocsátott szolgák bizonyos emberek által izentek az urnak, megkövetvén ha mit vétettek volna, noha vétkeseknek nem érzik magokat s ajánlják grátiáinkba magokat s valahol lesznek azután is, úgy az lovászmester az ő professiójához képest valahol készen, kész leszen kedveskedni és szolgálni, ezzel az izennel megakarván becsülni ő kglmek.

Arra mit felelt az úr s miket mondott a követ előtt, sub nro 15.

Tehát a mint a circumstantiákból is vehetni észben, Kereskény Farkas s Czoborné régi szolgája az ő felesége hamis informatiói után kezdődtek ezen istentelen beszédek, az kit mások előtt az úr meg is nevezett s előtttem tagad. Sőt most is azt beszéltek az úr szolgálai azon alkalmatossággal nem régiben, hogy a gályákra vitették a lovászmestert, a holott ennek előtte mit írt az úr iránta s hogy ajánlotta magát hozzája, csak ez levél által is sub nro 16, anni 1694. die 14-a Julii. NB. A lovászmesterre, feleségére, atyafiaira sat. Farkas Sándorra, Hódossira miért neheztel tehát az úr, s ily móddal bennünket elkissebbítet sat. mi az oka, kik az vádlók és miben sat., a holott tartoznék az úr inkább magamnak, szolgálimnak s jóakaróimnak nemhogy csak pártját fogni, de meg is mordulni? Ha pengig azért haragszik, hogy ha valaki közölök, mint hív szolgák parancsolatom szerint jártak, én tartozom arról számot adni? hiszen az ő kglme secretariususa is a midőn az ő kglme parancsolatjából ide járt s mi móddal bekiváncozott, én azt ő kglmének vétkül nem tulajdonítom, az úr szolgálja lévén, tartozott ura parancsolatját elkövetni, hogy pengig az úr, vagy mások az ő kglmek instantiájára s informatiójára mit cseleked-

tek, az úr adjon azokról számot sat. Az úr secretariusus Győrffy István levele, kit tisztartó Néveri Gergelynek írt sub nro 17.

Kívül: Az bécsi commissiótól fogvást 1696. die 24-a februariusig mindaddig az ődöig, hogy az úr Szededi (*így*) András urat holmi izenetekkel hozzám küldte Kis-Tapolcsánra, az urral való dolgaimnak folytatási.

(A Thaly Kálmán úr birtokában lévő eredetiről.)

CCXXVI. *Gróf Bercsényi Miklós pátense.*

Comes Nicolaus Bercsényi de Székes, primarius confoederati regni Hungariae senator et supremus regni generalis, comitatus de Ungh supremus comes, nec non suae serenitatis ducalis per Hungariam locumtenens.

Jóllehet nyilván constálhat, mire és hova czélozzon az Nagy-Szombath környékén megfeneklett ellenségünknek igyekezete, tudván mindazáltal nemzetünknek eltörlésére régen eltökélt szándékít, elhihetjük közönségessen, hogy valamint eddig maga föltett gonosz czélját Istenünknek rajtunk könyörülő irgalmas-sága által már sok helyeken gyalázatosan confundáltatva végben nem vihette, úgy ezentúl is azon irgalmas Istenünkben bízván annyival inkább remélhetjük hazánk fegyverének és ellene kirendölt operatióinknak szerencsésebb folyamatját, hogy confoederált nemzetünknek mostani gyülekezettel is megváltoztathatlanul öszveköttet elméje kinek-kinek utolsó csöpp vére kiontásáig csak az óhajtott szabadságunknak kincsét egyes értelemmel kívánja. Melyet is minden javaink fölött való drágább kincsünknek tartanunk kelletvén megérdemli, hogy annak elnyerésére és az által magunk s maradékink nyugodalmas maradására az édes hazánk-nak igaz ügye mellett Isten által fölvett nemzetséges fegyverkezésünkkel mind életünket, úgy minden javainkat is fölszenteljük, mintsem ujjobban azon nyomorúságos igát (kit színes hitegetésével az austriai ház mézes madzaggal bécsusztatni kíván) kegyetlen birodalmának veszedelmét fejünkben nemzetünknek kitörlésével experiálnunk köllessék. Erre czélozott legközelebb csak tavál is, midőn az scissióknak reménysége alatt s Kassának megszállására Rabutin generálisát kiküldötte. Ide járul netalán most is elméje, hogy nemzetünknek némely árulói csempeskedésével köztünk való meghasonlást várván, az által is Vágon túl való megfeneklésével progressusát reménlette. De mind ezekben is tapasztalhatjuk Istenünknek nemzetünkhöz igaz ügyünk folytatására megmutatott kegyelmességét; mert valamint tavál is az úr Istennek titkos ítéletével nagy confusiójára és kárára recedálnia költetett, hasonlóképpen remélhetjük mostan is, hogy az ellenségnél mintegy kézben tartott scissiónak már Isten jóvoltából meglett suppressiójával fölzavartatván ellenünk igyekező

rendölkezési, föltett progressusi hellett confusiót fog nyerni dolgaiban. És noha az ellenségnek repressiójára elégséges dispositiók tétettenek, melyekkel Istenünk segítségével által remélhetjük fegyverünknek kívánt successusát, mindazáltal hogy ellenségünk maga motusiban tulajdon fogyatkozásival is nyomorgattassék, szükségesnek ítélte a fölséges fejedelem, hogy valamerre történik fordulása az ellenségnek, onnan előtte minden renden levő lakosok elnyomulván, vegyék félre magokat, és az által is élődésének módja megrekedvén confusiója közöltsen.

Parancsoltatik azért mindeneknek közönségesen, de nevezet szerint nemes Pozsony és Nyitra vármegyékben lakozó uri, fő, nemesi, úgy az közparaszt rendeknek is, hogy emlékeztvén kiki hazánk szabadulásának czéljára, nemcsak Szécsénben, de az mostani ónodi gyülekezethen is megváltoztathatlanul confoederált állapotjárúl, ha úgy találja hozni magával ez édes hadakozásunknak rendi, hogy az hadak fordulásával valamely felé venné utját az ellenség, annyival inkább valahol megfenekleni kívánna, senki ne merészelje házánál megvárni, akár mely kigondolható okokból is, hanem jövetelének hírére is azonnal távozzék mindenivel, nyugott elmével lehetővé, hogy az hadak közül elől járóban küldendő seregeknek kemény parancsolatjokban lészen, valakit házánál találjanak, azzal mint hazánk árulójával bánni, minden javainak fölpraedálására fölszabadíttatnak és falujok s helységek fölégettetik; mert nyilván praesummáltathatik titkos hamissággal szívében éltetni ellenségünkhez való hajlandóságát, valaki annak élődésére maga hon maradásával alkalmatosságot nyújtani igyekezik, annyival is inkább, az meghódolás ellenséggel való czimborálás nélkül nem lehet, ellentmond azzal kiki igaz magyarságának. Minthogy peniglen szükségesen kívántatik ezen pátensemnek és az fölséges fejedelem benne levő dispositiójának mindeneknél tudva lenni, incumbálni fog ahhoz képest ezen nemes Nyitravármegyének, hogy azt minden késedelem nélkül mindenütt in gremio sui publicáltatni el ne mulassa, tudhassák ahhoz magokat az ott minden renden lévő lakosok punctualiter alkalmaztatni. Datum ex castris ad Ónod positis die 24-a Junii anno 1707.

C. N. Bercsényi, m. p. (p. h.)

(Barsvármegyei Itár, fasc. 12. nro 35.)

TARTALOM.

		Lap.
1. sz. 1439.	Petrus de Leva	9
2. » 1453.	Ladislaus de Leva	9
3. » 1563.	Tanuk vallatása	10
4. » 1580.	Hathalmy Pál	12
5. » 1581.	Forgách Simon	13
6. » 1582.	Forgách András	14
7. » 1605.	BocsKay István	15
8. » 1605.	Rédey Ferencz	16
9. » 1606.	BocsKay István	16
10. » 1606.	» »	17
11. » 1606. június	16. Leökös László	17
12. » 1606. aug.	30. Illésházy István	18
13. » 1610. szept.	9. Gróf Thurzó György	19
14. » 1610. »	14. Kolonits Szigfrid	20
15. » 1610. »	17. Kolonits Sz., mellékl. Hassan basa ...	20, 21
16. » 1610. okt.	13. Kolonits Szigfrid	21
17. » 1610. nov.	14. Gróf Thurzó György	22
18. » 1610. decz.	9. » » »	22
19. » 1611. márcz.	21. Kolonits Szigfrid	23
20. » 1611. »	30. Gróf Thurzó György	24
21. » 1611. április	8. » » »	24
22. » 1611. június	13. » » »	25
23. » 1611. aug.	17. » » »	25
24. » 1611. »	19. » » »	26
25. » 1611. »	28. » » »	27
26. » 1611. szept.	2. Kosztholány László	28
27. » 1611. »	9. Gróf Thurzó György	28
28. » 1611. »	13. » » »	28
29. » 1611. okt.	15. Forgách Ferencz primás	29
30. » 1611. nov.	15. Draskovich János	30
31. » 1611. »	17. » » »	30

		Lap.
32. sz. 1611. nov.	21. Gróf Thurzó György	31
33. » 1611. decz.	18. { Scrényi Ferencz } { Litassy István } { Káldy Ferencz }	32
34. » 1612. május	8. Zmeskal Jaraszló	32
35. » 1612. június	1. Gróf Thurzó György	33
36. » 1612. július	8. » » »	34
37. » 1613. május	8. » » »	34
38. » 1613. június	13. » » »	35
39. » 1613. »	10. Mellékl. Gabriel princeps	36
40. » 1613. aug.	1. Jakussith András	37
41. » 1613. »	2. Gróf Thurzó György	38
42. » 1613. »	7. Báthori Gábor	39
43. » 1613. »	14. Gróf Thurzó György	41
44. » 1613. »	25. » » »	42
45. » 1613. szept.	2. » » »	42
46. » 1613. okt.	8. Báthori Gábor	43
47. » 1613. »	11. Gróf Thurzó György	45
48. » 1613. »	18. Kolonits Szigfrid	46
49. » 1613. »	20. Forgách Ferencz Primás	47
50. » 1613. »	21. Gróf Thurzó György	47
51. » 1613. nov.	1. Báró Teuffenpach Rudolf	48
52. » 1613. »	4. Gróf Thurzó György	48
53. » 1613. »	7. Forgách érsek	49
54. » 1613. decz.	2. Gróf Thurzó György	50
55. » 1613. »	2. » » »	51
56. » 1614. febr.	29. » » »	52
57. » 1614. márcz.	9. Báró Teuffenpach Rudolf	53
58. » 1614. április	13. Koháry Péter	53
59. » 1614. június	6. Gróf Thurzó György	54
60. » 1614. »	17. » » »	55
61. » 1615. május	27. » » »	56
62. » 1615. szept.	18. » » »	56
63. » 1615. nov.	30. Koháry Péter	57
64. » 1616. június	23. Ali budai basa	58
65. » 1616. »	25. » » »	58
66. » 1616. július	14. Gróf Thurzó György	61
67. » 1616. aug.	7. » » »	61
68. » 1616. »	7. » » »	62
69. » 1616. szept.	23. » » »	63
70. » 1617. június	16. Báró Teuffenpach Rudolf	64
71. » 1618. április	21. Liptay Imre	65
72. » 1618. máj. hóban	» » »	68
73. » 1618. szept. 4-én	Gróf Forgách Zsigmond	68

		Lap.
74. sz. 1618. decz.	4. Gróf Forgách Zsigmond	68
75. » 1618. »	16. » » »	69
76. » 1619. január	20. » » »	70
77. » 1619. febr.	22. » » »	70
78. » 1619. április	20. Báró Koháry Péter	71
79. » 1619. május	10. Gróf Forgách Zsigmond	72
80. » 1619. »	13. » » »	73
81. » 1619. aug.	23. » » »	73
82. » 1619. szept.	5. » » »	74
83. » 1619. »	8. » » »	75
84. » 1619. »	19. Gróf Thurzó Imre	76
85. » 1619. »	12. Bethlen Gábor	76
86. » 1619. »	13. Gróf Forgách Zsigmond	79
87. » 1619. »	27. Gróf Széchy György	80
88. » 1619. október	6. Bethlen Gábor	82
89. » 1619. »	11. » »	82
90. » 1619. »	16. Bakó Ferencz	83
91. » 1619. »	16. Kálnay János	84
92. » 1619. »	20. Bethlen Gábor	85
93. » 1619. »	20. Gróf Forgách Zsigmond	86
94. » 1619. »	26. » Thurzó Szaniszló	87
95. » 1619. nov.	18. Bethlen Gábor	88
96. » 1619. decz.	1. Gróf Thurzó Szaniszló	88
97. » 1619. »	2. » Forgách Zsigmond	88
98. » 1619. »	7. » Thurzó Szaniszló	89
99. » 1619. »	9. Pogrányi György	90
100. » 1619. »	23. Zádori András	90
101. » 1619. »	28. Gyürky Menyhért	91
102. » 1619. »	28. Szobonya Pál	92
103. » 1620. január	3. Gróf Forgách Zsigmond	93
104. » 1620. »	22. Bethlen Gábor	93
105. » 1620. febr.	8. Gróf Forgách Zsigmond	94
106. » 1620. »	12. » » »	95
107. » 1620. »	13. » Thurzó Szaniszló	95
108. » 1620. »	16. » Forgách Zsigmond	96
109. » 1620. »	19. » » »	97
110. » 1620. »	24. Bethlen Gábor	97
111. » 1620. »	26. Gróf Thurzó Szaniszló	98
112. » 1620. »	27. » » »	98
113. » 1620. »	28. » » »	99
114. » 1620. márcz.	7. » Forgách Zsigmond	100
115. » 1620. »	17. Tanácskozás	101
116. » 1620. »	19. Gróf Thurzó Szaniszló	101
117. » 1620. »	24. Bethlen Gábor fejedelem	102

		Lap.
118. sz. 1620. márcz.	24. Bethlen Gábor fejedelem	102
119. » 1620. »	25. » »	103
120. » 1620. április	6. { Liptay Imre } { Litasy István }	104
121. » 1620. »	11. Gróf Thurzó Szaniszló	106
122. » 1620. május	2. » » »	107
123. » 1620. szept.	20. Bethlen Gábor Magyarország királya	107
124. » 1620. »	25. Zerdahelyi Mihály	108
125. » 1620. »	27. Bethlen Gábor Magyarország királya	109
126. » 1620. okt.	20. Gróf Forgách Zsigmond	110
127. » 1621. febr.	23. Bethlen Gábor Magyarország királya	110
128. » 1621. »	24. » » » »	111
129. » 1621. »	Wizkelethy István	112
130. » 1621. május	3. { Gróf Forgách Zsigmond } { Jakussith Anrás } { Apponyi Pál }	112
131. » 1621. »	8. Gróf Forgách Zsigmond	114
132. » 1621. »	9. Bethlen Gábor vál. király	114
133. » 1621. »	22. Gróf Forgách Zsigmond	116
134. » 1621. »	26. Bárány István	117
135. » 1621. »	26. Gróf Thurzó Szaniszló	117
136. » 1621. június	2. » Forgách Zsigmond	118
137. » 1621. »	16. » » »	119
138. » 1621. »	20. » » »	120
139. » 1621. július	8. Bethlen Gábor vál. király	120
140. » 1621. »	24. » »	121
141. » 1621. aug.	6. Gróf Thurzó Szaniszló	122
142. » 1621. »	7. » » »	123
143. » 1621. szept.	13. Kolonits Szigfrid	123
144. » 1621. »	26. Gróf Thurzó Szaniszló	124
145. » 1621. »	30. » » »	125
146. » 1621. decz.	5. Bethlen Gábor	125
147. » 1634. szept.	Inquisitio	126
148. » 1649. »	30. Kelecsényi János folyamodványa	144
149. » 1651. június	15. Csajághy Máté	145
150. » 1652. febr.	8. Kossut Miklós	145
151. » (1650—1652.)	Móré István	146
152. » 1652. május	23. Horvát György	147
153. » 1653. márcz.	6. { Vida Pál } { Zlatnai Martinkó }	148
154. » 1656. július	3. Gróf Wesselényi Ferencz	148
155. » 1656. decz.	15. » Rákóczy László	148
156. » 1657. febr.	1. » Wesselényi Ferencz	150
157. » 1659. július	10. Szepes vármegye átírata	150

		Lap.
158. sz. 1659. decz.	28. Gróf Wesselényi Ferencz	151
159. » 1660. szept.	10. » » »	152
160. » 1660. okt.	4. » Forgách Ádám	152
161. » 1660. »	10. Lippay György érsek	153
162. » 1661. május	28. Gróf Rákóczy László	153
163. » 1661. június	24. » Wesselényi Ferencz	154
164. » 1661. július	28. » » »	154
165. » 1662. febr.	12. » » »	155
166. » 1662. márcz.	2. » » »	155
167. » 1662. »	6. » » »	156
168. » 1662. »	27. Szelepcsényi György	157
169. » 1662. »	31. Gróf Wesselényi Ferencz	157
170. » 1662. április	2. » » »	158
171. » 1662. »	6. » » »	158
172. » 1663. febr.	8. Limitatio	159
173. » 1663. május	22. Gróf Wesselényi Ferencz	164
174. » 1663. június	15. » » »	166
175. » 1663. »	29. Lippay György	166
176. » 1663. július	1. » » »	167
177. » 1663. »	2. Gróf Wesselényi Ferencz	167
178. » 1663. nov.	18. » » »	168
179. » 1664. febr.	24. » » »	169
180. » 1664. »	29. » » »	169
181. » 1664. »	29. » » »	171
182. » 1664. márcz.	2. Hunyady Ferencz	174
183. » 1664. »	24. Gróf Wesselényi Ferencz	175
184. » 1664. április	28. » » »	176
185. » 1664. május	11. » » »	177
186. » 1664. »	11. » » »	178
187. » 1664. »	15. » » »	179
188. » 1664. »	18. » » »	179
189. » 1664. »	19. » » »	180
190. » 1664. »	20. » » »	181
191. » 1664. szept.	29. » » »	182
192. » 1664. okt.	16. » » »	183
193. » 1664. nov.	11. » » »	184
194. » 1664. »	18. » » »	184
195. » 1664. »	3. Lipót császár	185
196. » 1665. január	12. Gróf Wesselényi Ferencz	186
197. » 1665. febr.	1. » » »	187
198. » 1665. okt.	25. (a kis-tapolcsányi ő flege gyalogsága) ...	187
199. » 1665. »	25. (a kis-tapolcsányi hajdúság)	188
200. » 1665. nov.	10. Murteza odabasa	190
201. » 1665. »	15. Báthori Zsófia	190

			Lap.
202. sz.	1666. január	2. Báthori Zsófia	191
203. »	1666. febr.	9. Gróf Wesselényi Ferencz	192
204. »	1666. márcz.	2. Farkas György	193
205. »	1666. »	16. Gróf Wesselényi Ferencz	194
206. »	1668. április	4. Tanuvallatási jegyzőkönyv	195
207. »	1675. január	23. Farkas György	196
208. »	1676. márcz.	21. Szelepcsényi György	197
209. »	1676. »	28. Lippay János	198
210. »		Nyitraszeg leltára	199
211. »	1677. április	27. Gróf Csáky Pál	202
212. »	1679. június	29. { Szeghy Mihály } { Sándor István } { Szabó György }	203
213. »	1680. decz.	20. Szelepcsényi György	204
214. »	1681. január	9. » »	205
215. »	1681. november?	Lipót császár	205
216. »	1682. márcz.	23. Szelepcsényi György	208
217. »	1682. május	8. Gróf Eszterházy Pál	209
218. »	1682. július	7. » » »	210
219. »	1682. »	11. » » »	211
220. »	1682. »	21. » » »	212
221. »	1682. »	25. » » »	212
222. »	1694. június	24. » Erdődy György	213
223. »	1694. szept.	24. » » »	214
224. »	1694. »	30. » » »	215
225. »	1696. körül.	» Rákóczy Erzsébet jegyzetei	217
226. »	1707. június	24. » Bercsényi Miklós	224